JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
OFISI YA RAIS, MIPANGO NA UWEKEZAJI
TUME YA TAIFA YA MIPANGO

MPANGO WA MAENDELEO WA TAIFA WA MWAKA 2026/27

Juni 2026

ORODHA YA VIFUPISHO

ADC	Aquaculture Development Centres
ADEM	Agency for the Development of Educational Management
AFCON	Africa Cup of Nations
AFDP	Agriculture and Fisheries Development Programme
AHSP	Annual Health Sector Performance Report
AMIS	Airport Management Information
ASDP II	Agricultural Sector Development Programme II
ATCL	Air Tanzania Company Limited
ATE	Association of Tanzania Employers
AU	African Union
BAKITA	Baraza la Kiswahili Tanzania
BBT	Building Better Tomorrow
BEVAC	Beekeeping Value Chain
CAMARTEC	Centre for Agricultural Mechanization and Rural Technology
CBE	College of Business Education
CBR	Central Bank Rate
CNG	Compressed Natural Gas
COSTECH	Commission for Science and Technology
DAWASA	Dar es Salaam Water and Sewarage Authority
DIT	Dar es Salaam Institute of Technology
DMDPII	Dar es Salaam Metropolitan Development Project II
DMGP	Dar es Salaam Maritime Gateway Program
DMI	Dar es Salaam Maritime Institute
DRC	Democratic Republic of the Congo
EAC	East African Community
EACOP	East African Crude Oil Pipeline
EASTRIP	East Africa Skills for Transformation and Regional Integration Project
EIA	Environmental Impact Assessment

EOCC	Emergency Operations and Communication Centre
EP4R	Education Programme for Results
EPZA	Export Processing Zones Authority
ETF	Enhanced Transparency Framework
FCC	Fair Competition Commission
FCT	Fair Competition Tribunal
FDCs	Folk Development Colleges
FOLUR	Food Systems, Land Use and Restoration
FORLAND	Forestry, Land Use and Value Chains Development
FYDP IV	Fourth Five Year Development Plan
FYDP III	Third Five Year Development Plan
GAVI	Global Alliance for Vaccines and Immunization
GPE	Global Partnership for Education
Ha	Hectare
HBF	Health Basket Fund
HEET	Higher Education for Economic Transformation
HEP	Hamlet Electrification Project
ICHF	Improved Community Health Fund
IJCs	Integrated Justice Centers
ILFS	Integrated Labour Force Survey
IMF	International Monetary Fund
IWT	Illegal Wildlife Trade
JNHPP	Julius Nyerere Hydropower Plant
JNIA	Julius Nyerere International Airport
JPM	John Pombe Magufuli
KIA	Kilimanjaro International Airport
KM	Kilometer
KPI	Key Performance Indicator
KWh	Kilowatt Hour

LGAs	Local Government Authorities
LNG	Liquefied Natural Gas
LPG	Liquefied Petroleum Gas
LVD	Lake Victoria to Dodoma
MDAs	Ministries, Departments and Agencies
MICE	Meetings, Incentives, Conferences and Exhibition
MIT	Ministry of Industry and Trade
MoCU	Moshi Co-operative University
MW	Megawatt
NACTE	National Council for Technical Education
NCAA	Ngorongoro Conservation Area Authority
NCT	National college of Tourism
NDC	National Development Corporation
NEMC	National Environment Management Council
NHC	National Housing Corporation
NHIF	National Health Insurance Fund
NIDA	National Identification Authority
NIT	National Institute of Transport
NMT	National Museum of Tanzania
NPS	National Prosecution Service
NRW	Non-Revenue Water
PAMOJA	Project for Advancing Gender Equality in Tanzania
PCP	Programme for Country Partnership
PFMRP	Public Finance Management Reform Programme
PIM-OM	Public Investment Management Operational Manual
PPP	Public-Private Partnership
PPPC	Public-Private Partnership Centre

PSRP	Public Service Reform Programme
PSRS	Public Service Recruitment Secretariat
PSSN	Productive Social Safetynet
SADC	Southern African Development Community
SDGs	Sustainable Development Goals
SDL	Skills Development Levy
SEZ	Special Economic Zones
SGR	Standard Gauge Railway
SIDO	Small Industries Development Organisation
SMMRP	Sustainable Management of Mineral Resources Project
SPV	Special Purpose Vehicle
SRWSSP	Sustainable Rural Water Supply and Sanitation Programme
TaESA	Tanzania Employment Services Agency
TAFICO	Tanzania Fishing Corporation
TAISP	Tanzania Agricultural Input Support Project
TAKUKURU	Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa
TANAPA	Tanzania National Parks
TANIPAC	Tanzania Initiative for Preventing Aflatoxin Contamination
TANROADS	Tanzania National Roads Agency
TANTRADE	Tanzania Trade Development Authority
TANZIS	Tanzania Innovation Systems
TASAF	Tanzania Social Action Fund
TaSUBa	Taasisi ya Sanaa na Utamaduni Bagamoyo
TATC	Tanzania Automotive Technology Centre

TAWA	Tanzania Wildlife Management Authority
TAWIRI	Tanzania Wildlife Research Institute
TAZAMA	Tanzania Zambia Mafuta
TAZARA	Tanzania - Zambia Railway Authority
TBC	Tanzania Broadcasting Corperation
TBS	Tanzania Bureau of Standards
TDHS-MIS	Tanzania Demographic and Health Survey and Malaria Indicator Survey
TEA	Tanzania Education Authority
TEHAMA	Teknolojia ya Habari na Mawasiliano
TEMDO	Tanzania Engineering and Manufacturing Design Organization
TFSRP	Tanzania Food Systems Resilience Program
TGC	Tanzania Gemmological Centre
TIC	Tanzania Investment Centre
TIRDO	Tanzania Industrial Research and Development Organisation.
TIRP II	Tanzania Intermodal Railway Project II
TMCHIP	Tanzania Maternal and Child Health Program
TPSF	Tanzania Private Sector Foundation
TUCTA	Trade Union Congress of Tanzania
U&T	Ufuatiliaji na Tathmini
UDSM	University of Dar es Salaam
UNFPA	United Nations Population Fund
UNICEF	United Nations Children’s Fund
USD	United States Dollar
UVIKO – 19	Ugonjwa wa Virusi vya Korona – 2019
VHF	Very High Frequency
VVU	Virusi Vya Ukimwi

WMA	Weights and Measures Agency
WRRB	Warehouse Receipt Regulatory Board
WSDP	Water Sector Development Programme

YALIYOMO

ORODHA YA VIFUPISHO i
YALIYOMO vii
SURA YA KWANZA 1
UTANGULIZI 1
1.1 Usuli 1
1.2 Malengo ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2026/27 2
1.3 Ugharamiaji wa Mpango wa Maendeleo wa Taifa 2026/27 2
1.4 Mfumo wa Utekelezaji 3
1.5 Mawanda ya Mpango 3
1.6 Mbinu na Njia Zilizotumika Kuandaa Mpango wa 2026/27 4
1.7 Mpangilio wa Kitabu 4
SURA YA PILI 5
HALI YA UCHUMI 5
2.1 Utangulizi 5
2.2 Mapitio ya Hali ya Uchumi wa Dunia na Kikanda 5
2.2.1 Uchumi wa Dunia 5
2.2.2 Uchumi wa Kikanda 6
2.2.3 Mfumuko wa Bei wa Dunia 8
2.2.4 Mfumuko wa Bei wa Nchi za Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika na Nchi za Afrika zilizo Kusini mwa Jangwa la Sahara 8
2.2.5 Mfumuko wa Bei katika Nchi za Ukanda wa Afrika Mashariki 10
2.3 Mapitio ya Hali ya Uchumi wa Taifa 11
2.3.1 Mwenendo wa Ukuaji wa Uchumi wa Taifa 11
2.3.2 Mfumuko wa Bei Nchini 13
2.3.3 Sekta ya Nje 14
2.3.4 Sekta ya Fedha 17
2.3.5 Deni la Serikali 21
2.3.6 Demografia na Maendeleo ya Watu 22
2.3.6.1 Demografia 22
2.3.6.2 Maendeleo ya Watu 23
2.4 Mwenendo wa Sekta Binafsi 24
2.4.1 Ukuzaji wa Mitaji 25
2.4.2 Mitaji kutoka Nje 25
2.4.3 Uwekezaji wa Moja kwa Moja kutoka Nje kwa Shughuli za Kiuchumi 26
2.5 Mwelekeo wa Hali ya Uchumi wa Taifa kwa Mwaka 2026/27 26
2.5.1 Malengo na Shabaha za Ukuaji wa Uchumi Jumla 27
2.5.2 Misingi ya Mpango kwa Mwaka 2026/27 27
SURA YA TATU 29
MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO 29
3.1 Utangulizi 29
3.2. Miradi ya Kielelezo 31

3.2.1. Miundombinu ya Usafirishaji 31
3.2.2 Miradi ya Miundombinu ya Nishati 34
3.2.3 Miradi ya Kuongeza Uzalishaji Viwandani 36
3.3 Mapitio ya Utekelezaji Kisekta 38
3.3.1 Sekta ya Ujenzi 38
3.3.2 Sekta ya Uchukuzi 40
3.3.3 Sekta ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari 40
3.3.4 Sekta ya Nishati 42
3.3.5 Sekta ya Kilimo 44
3.3.6 Sekta ya Mifugo 46
3.3.7 Sekta ya Uvuvi 48
3.3.8 Sekta ya Uzalishaji Bidhaa Viwandani 49
3.3.9 Sekta ya Madini 51
3.3.10 Sekta ya Mazingira na Maliasili 53
3.3.11 Sekta ya Utalii 55
3.3.12 Sekta ya Habari, Utamaduni, Sanaa, na Michezo 55
3.3.13 Sekta ya Kukuza Uwekezaji na Biashara 59
3.3.14 Uwekezaji wa Umma na Sekta Binafsi 59
3.3.15 Sekta ya Mahusiano ya Kimataifa na Diplomasia ya Uchumi 61
3.3.16 Sekta ya Elimu na Maendeleo ya Ujuzi 62
3.3.17 Sekta ya Afya 67
3.3.18 Sekta ya Huduma ya Maji na Usafi wa Mazingira 68
3.3.19 Sekta ya Ardhi na Maendeleo ya Makazi 69
3.3.20 Sekta ya Ustawi na Maendeleo ya Jamii 71
3.3.21 Kuendeleza Ujuzi 72
3.3.22 Maendeleo ya Vijana 73
3.3.23 Utawala Bora na Utawala wa Sheria 74
SURA YA NNE 79
VIPAUMBELE KWA MWAKA 2026/27 79
4.1 Utangulizi 79
4.2 Maeneo ya Kipaumbele ya Mpango 79
4.2.1 Utawala, Amani, Usalama na Utulivu 80
4.2.2 Uchumi Imara, Jumuishi na Shindani 85
4.2.2.1 Uchumi Jumla Tulivu na Unaotabirika 85
4.2.2.2 Sera za Bajeti Endelevu 87
4.2.2.3 Sekta ya Nje Iliyohimilivu na Mseto 88
4.2.2.4 Sekta Muhimu za Mageuzi 88
4.2.2.4.1 Sekta ya Kilimo (Mazao, Mifugo, Uvuvi na Misitu) 89
4.2.2.4.2 Sekta ya Uzalishaji Bidhaa Viwandani 93
4.2.2.4.3 Sekta ya Ujenzi 96
4.2.2.4.4 Sekta ya Madini na Uchimbaji wa Mawe 98
4.2.2.4.5 Sekta ya Utalii 100
4.2.2.4.6 Sekta ya Michezo na Ubunifu 101
4.2.2.4.7 Sekta ya Uwekezaji na Biashara 103
4.2.2.4.8 Sekta binafsi 106
4.2.2.4.9 Uhusiano wa Kimataifa na Diplomasia ya Uchumi 106
4.2.3 Kujenga Uwezo wa Watu na Maendeleo ya Jamii. 108
4.2.3.1 Jamii Iliyoelimika, yenye Ujuzi na inayopenda Kujifunza 108
4.2.3.2 Nguvu Kazi yenye Ari na Uwezo wa Kufanya Kazi 114

4.2.3.3 Ajira na Soko la Ajira ... 115
4.2.3.4 Jamii Jumuishi na inayolindwa ... 118
4.2.3.5 Afya Bora kwa Wote ... 120
4.2.3.6 Upatikanaji na Uunganishwaji wa huduma za maji safi na Usafi wa Mazingira 122
4.2.4 Uhifadhi wa mazingira na ustahimilivu wa mabadiliko ya tabianchi ... 124
4.2.4.1 Ustahimilivu wa Mazingira ... 124
4.2.4.2 Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi ... 125
4.2.5 Vichocheo vya Maendeleo ... 128
4.2.5.1 Nishati ... 128
4.2.5.2 TEHAMA ... 131
4.2.5.3 Uchukuzi ... 133
4.3 Programu za Kielelezo ... 134
4.4. Mwelekeo wa Kimkakati na Mageuzi kwa mwaka 2026/27 ... 137
SURA YA TANO ... 139
UGHARAMIAJI WA MPANGO ... 139
5.1 Utangulizi ... 139
5.2 Mahitaji ya fedha kwa mwaka 2026/27 ... 139
5.2.1 Vyanzo vya Mapato kwa Mwaka 2026/27 ... 140
5.2.2 Mwelekeo wa Sera ya Fedha na Bajeti kwa mwaka 2026/27 ... 140
5.2.3 Uboreshaji wa Matumizi na Nidhamu ya Fedha ... 141
5.3 Ushiriki wa Mashirika ya Umma (PSCs) ... 141
5.4 Uwekezaji wa Sekta Binafsi ... 142
5.5 Mkakati wa Ushiriki wa Sekta Binafsi katika Utekelezaji wa Mpango 144
SURA YA SITA ... 147
UFUATILIAJI NA TATHMINI ... 147
6.1 Utangulizi ... 147
6.2 Malengo ya Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini na Utoaji Taarifa ... 147
6.3 Mfumo wa Matokeo ... 148
6.4 Mfumo wa Ufuatiliaji ... 148
6.4.1 Njia za Ufuatiliaji ... 148
6.4.2 Ngazi za Ufuatiliaji ... 148
6.5 Mfumo wa Tathmini ... 149
6.5.1 Aina za Tathmini ... 149
6.6 Mfumo wa Utoaji Taarifa ... 149
6.7 Ratiba ya Ufuatiliaji, Tathmini na Utoaji Taarifa ... 149
6.8 Taarifa za utekelezaji wa miradi, ufuatiliaji, na tathmini ... 150
6.9 Mgawanyo wa Majukumu ... 151
SURA YA SABA ... 153
VIHATARISHI VYA MPANGO KWA MWAKA 2026/27 NA MIKAKATI YA KUKABILIANA NAVYO ... 153
7.1 Utangulizi ... 153
7.2 Maeneo ya Vihatarishi na Mikakati ya Kudhibiti ... 153
7.3 Ufuatiliaji na Udhibiti wa Vihatarishi ... 156
Kiambatisho Na. 1: Orodha ya Miradi ya Maendeleo kwa Mwaka 2026/27 ... Error! Bookmark not defined.

SURA YA KWANZA
UTANGULIZI

1.1 Usuli

Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2026/27 (Mpango 2026/27) unaandaliwa wakati Taifa linaanza rasmi utekelezaji wa Dira ya Taifa ya Maendeleo 2050 (Dira 2050). Mpango huu unaweka mkazo katika kuendeleza mageuzi ya kimfumo na kifikra ili kujiletea maendeleo. Mpango wa 2026/27 ni nyenzo ya kwanza katika utekelezaji wa Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano 2026/27 - 2030/31, (Mpango IV). Mpango IV, wenye dhima ya "Mageuzi kwa ajili ya Ukuaji Jumuishi wa Uchumi na Uzalishaji Ajira" unatafsiri kwa vitendo Dira 2050. Mpango huu wa mwaka mmoja unatafsiri vipaumbele vya Mpango wa Miaka Mitano katika programu, miradi na afua mahsusi zitakazotekelezwa katika mwaka wa fedha 2026/27

Kwa mwaka 2026/27, programu na miradi ya maendeleo imebainishwa kwa kuzingatia vipaumbele vya miaka mitano. Lengo ni kurahisisha utengaji wa rasilimali fedha, kuimarisha ufuatiliaji na tathmini ya matokeo ya muda mfupi; na kuwezesha malengo mapana ya kitaifa kutekelezwa kwa vitendo.

Utekelezaji wa Mpango wa 2026/27 utajengwa juu ya msingi wa mipango ya kimkakati iliyowezesha Taifa kupiga hatua za maendeleo katika kipindi cha takribani miongo miwili na nusu. Mpango umebainisha programu za kielelezo na miradi ya kimkakati katika sekta mbalimbali itakayotekelezwa katika kipindi cha mwaka mmoja. Programu na miradi hiyo imejikita katika kujenga uchumi imara, jumuishi na shindani. Vilevile, Mpango umeweka vipaumbele katika kuongeza tija na kuleta mageuzi katika sekta za kimkakati; kukuza uwezo wa watu na maendeleo ya jamii; kuchochea uhifadhi wa mazingira na ustahamilivu wa mabadiliko ya tabianchi; kutumia kikamilifu uwekezaji na fursa za maendeleo; kuimarisha misingi endelevu ya taifa; na kusimamia mageuzi kwa mtazamo jumuishi.

1.2 Malengo ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2026/27

Lengo kuu la Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2026/27 ni kuweka msingi wa utekelezaji wa Mpango IV kwa kuainisha programu, miradi na afua za kipaumbele zitakazoleta matokeo yanayopimika ndani ya mwaka mmoja. Mpango huu unaelekeza rasilimali katika maeneo yenye mchango mkubwa kwa ukuaji wa uchumi, uzalishaji ajira, ustawi wa jamii na mageuzi ya kimfumo.

Mpango wa 2026/27 unalenga kutafsiri vipaumbele vya Mpango wa Miaka Mitano katika malengo, matokeo na viashiria vinavyopimika; kuimarisha utekelezaji unaozingatia matokeo; na kuwezesha ufuatiliaji wa karibu wa maendeleo yanayopatikana katika mwaka wa kwanza wa utekelezaji. Aidha, Mpango unasisitiza ushiriki wa wadau mbalimbali, ikiwemo sekta binafsi, katika hatua zote za utekelezaji wa programu na miradi ya maendeleo.

Sekta binafsi inatarajiwa kuwa mshirika muhimu katika kuchochea uwekezaji, kuongeza tija, kuimarisha ushindani na kupanua fursa za ajira. Ushiriki wake utajumuisha utekelezaji wa miradi iliyoanzishwa na Serikali, uwekezaji katika maeneo ya kipaumbele, pamoja na kushiriki katika ufuatiliaji wa maeneo ambayo sekta hiyo itawekeza.

1.3 Ugharamiaji wa Mpango wa Maendeleo wa Taifa 2026/27

Utekelezaji wa Mpango 2026/27 utagharamiwa kupitia vyanzo mbalimbali vya mapato vya ndani na nje ya nchi. Katika mwaka wa fedha 2026/27 Serikali itatenga jumla ya shilingi bilioni 20,819.8 sawa na asilimia 33.3 ya Bajeti Kuu ya Serikali ya shilingi bilioni 62,334.2 kwa ajili ya kugharamia programu na miradi ya maendeleo. Aidha, Serikali itaendelea kuimarisha nidhamu ya matumizi, kuongeza ufanisi katika utekelezaji wa miradi, na kuhakikisha kuwa rasilimali zinazotengwa zinaelekezwa katika maeneo yenye matokeo makubwa kwa maendeleo ya Taifa. Vilevile, ushirikiano na sekta binafsi utaimarishwa ili kuongeza mchango wake katika kugharamia na kutekeleza programu na miradi ya maendeleo.

Katika kufanikisha azma hiyo, Serikali itaendelea kuweka mazingira wezeshi ya kisheria, kitaasisi na kiutendaji ili kuwezesha matumizi ya njia bunifu na mbadala za kugharamia miradi ya maendeleo. Hatua hizi zitalenga pia kuimarisha utambuzi na ujumuishaji wa mchango wa sekta binafsi katika utekelezaji wa bajeti na mipango ya maendeleo ya Taifa

1.4 Mfumo wa Utekelezaji

Utekelezaji wa Mpango 2026/27 utazingatia mfumo jumuishi unaohusisha Serikali, sekta binafsi, taasisi za umma, asasi za kiraia na wadau wengine wa maendeleo. Tume ya Taifa ya Mipango itasimamia kwa karibu utekelezaji wa programu za kielelezo kwa kushirikiana na taasisi za Serikali, wizara za kisekta na zinazohusika na Sekta binafsi.

Mfumo huu wa utekelezaji utazingatia mwelekeo wa Dira 2050 wa kufanya mambo kwa namna tofauti, yenye tija na matokeo, uwajibikaji, ubunifu na ufanisi. Aidha, wizara za uratibu zitakuwa na jukumu la kuhakikisha kuwa miradi na programu zinatekelezwa kwa wakati na kwa kuzingatia malengo yaliyowekwa. Wizara za kisekta na taasisi zake zitasimamia utekelezaji wa afua mahsus, huku zikiweka mazingira wezeshi ya kiutendaji, kitaasisi na kisera.

Aidha, sekta binafsi itapewa nafasi kubwa ya kushirikiana na Serikali katika uwekezaji, utekelezaji wa miradi, utoaji wa huduma, na kuchangia katika maeneo ya kimkakati yanayochochea ukuaji wa uchumi na uzalishaji ajira. Ushirikiano huu utaimarishwa kupitia uwazi, maboresho ya kiutendaji na mifumo madhubuti ya uratibu

1.5 Mawanda ya Mpango

Mawanda ya Mpango wa 2026/27 yamejikita katika vipaumbele vilivyoainishwa katika Mpango IV. Mwelekeo wa utekelezaji wa Mpango 2026/27 utajikita katika kuendeleza mageuzi na kukamilisha programu na miradi iliyoanzishwa katika Mpango wa Maendeleo wa mwaka 2025/26. Aidha, Mpango huu utaweka msingi wa utekelezaji wa mipango mingine minne ya mwaka mmoja itakayofuata. Aidha, programu saba (7) za kielelezo zimepewa msukumo kwa kubainisha miradi inayoweza kuleta matokeo makubwa katika mwaka wa kwanza. Vilevile, kwa kushirikiana na sekta binafsi taasisi za serikali zimeainisha miradi mahsusi itakayotekelezwa kwa kuzingatia mfumo wa upimaji wa matokeo. Hii inalenga kuhakikisha kuwa utekelezaji wa Mpango unakuwa wa kimkakati, unaopimika na unaochangia moja kwa moja katika kufikiwa kwa malengo ya Dira 2050

1.6 Mbinu na Njia Zilizotumika Kuandaa Mpango wa 2026/27

Maandalizi ya Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2026/27 yamehusisha wadau mbalimbali kutoka Wizara, Idara zinazojitegemea, Wakala za Serikali, Sekretariati za Mikoa, Mamlaka za Serikali za Mitaa, Taasisi na Mashirika ya Umma na Sekta Binafsi pamoja na Asasi za Kiraia.

Aidha, majadiliano yalifanyika katika ngazi za wataalamu na viongozi ili kuchambua vipaumbele, kuainisha programu na miradi ya kimkakati na kuhakikisha kuwa Mpango wa 2026/27 unaendana na malengo ya kitaifa, kikanda na kimataifa. Aidha, ushirikishwaji ulilenga kujenga uelewa wa pamoja kuhusu mwelekeo wa Mpango, vipaumbele vya utekelezaji, na umuhimu wa kufanya mambo kwa namna tofauti ili kufanikisha utekelezaji wa Mpango IV.

Vile vile, Mpango wa 2026/27 umezingatia Mipango ya Maendeleo ya Kitaifa pamoja na Ajenda za Kikanda na Kimataifa ikijumuisha Dira 2050, Mpango Elekezi wa Maendeleo wa Muda Mrefu 2026/27 – 2050/51, Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano 2026/27 – 2030/31, Ajenda 2030 ya Malengo ya Maendeleo Endelevu, Ajenda 2063 ya Umoja wa Afrika, na Dira ya Jumuiya ya Afrika Mashariki 2050 (Vision 2050) na Dira ya Jumuiya ya Maendeleo Nchi za Kusini mwa Afrika (Vision 2050). Mpango pia umezingatia masuala mtambuka katika maeneo yote ya kipaumbele yakiwemo usawa wa kijinsia na uwezeshaji wa wanawake, ajira kwa vijana, mabadiliko ya tabianchi na utunzaji wa mazingira, mabadiliko ya kidigitali, sayansi, teknolojia na ubunifu, utawala bora, pamoja na usawa katika upatikanaji wa fursa.

1.7 Mpangilio wa Kitabu

Kitabu cha Mpango kimegawanyika katika sura saba. Sura ya Kwanza inatoa utangulizi unaojumuisha usuli, malengo, mawanda na maandalizi ya Mpango. Sura ya Pili inawasilisha mapitio na matarajio ya hali ya uchumi. Sura ya Tatu inachambua utekelezaji wa mipango iliyopita, hususan Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano. Sura ya Nne inaainisha vipaumbele vya mwaka 2026/27, wakati Sura ya Tano inaeleza ugharamiaji wa Mpango. Sura ya Sita inafafanua mfumo wa ufuatiliaji na tathmini, na Sura ya Saba inaainisha vihatarishi vya utekelezaji wa Mpango. Aidha, kitabu hiki cha Mpango kina kiambatisho kimoja ambacho ni **Kiambatisho Na. 1:** Orodha ya Miradi ya Maendeleo kwa Mwaka 2026/27.

SURA YA PILI

HALI YA UCHUMI

2.1 Utangulizi

Sura hii inatoa tathmini ya mwenendo wa viashiria vya kiuchumi na kijamii katika ngazi ya dunia, kikanda, na kitaifa kwa mwaka 2024 na 2025, pamoja na matarajio kwa mwaka 2026. Tathmini hii ni sehemu muhimu ya mapitio ya utekelezaji wa Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa mwaka uliopita, ikiwa na lengo la kubaini mafanikio na changamoto zilizojitokeza, pamoja na kutumia mafunzo hayo katika kuandaa Mpango wa 2026/27.

Uchambuzi wa viashiria una umuhimu mkubwa katika kupanga maendeleo ya Taifa kwa kuwa unawezesha kutathmini ufanisi wa sera, mipango na mikakati ya maendeleo; kulinganisha mwenendo wa uchumi wa ndani na mazingira ya kikanda na kimataifa; kubaini maeneo yanayohitaji hatua za kisera; na kuweka msingi wa maamuzi ya kimkakati. Viashiria vilivyochambuliwa katika sura hii ni pamoja na Pato la Taifa, mfumuko wa bei, mwenendo wa sekta ya nje, sekta ya fedha, deni la Taifa, demografia na maendeleo ya watu.

2.2 Mapitio ya Hali ya Uchumi wa Dunia na Kikanda

2.2.1 Uchumi wa Dunia

Uchumi wa Dunia umeendelea kuimarika licha ya changamoto mbalimbali, ikiwemo migogoro ya kikanda na kutokutabirika kwa sera za biashara. Kwa mujibu wa taarifa ya Shirika la Fedha la Kimataifa - IMF ya Aprili 2026, uchumi wa dunia umeendelea kukua kwa wastani wa asilimia 3.4 mwaka 2025 kiwango sawa na kilichorekodiwa mwaka 2024 ikilinganishwa na asilimia 3.3 mwaka 2023. Hata hivyo, kasi ya ukuaji wa uchumi wa dunia unatarajiwa kupungua hadi wastani wa asilimia 3.1 mwaka 2026 na asilimia 3.2 mwaka 2027. Hali hii ya uchumi na athari za migogoro inayoendelea katika maeneo mbalimbali, hususan Mashariki ya Kati, ambayo imeongeza shinikizo katika bei za nishati, kuathiri minyororo ya usambazaji, na kudhoofisha mazingira ya biashara na uwekezaji duniani. Kwa upande wa Tanzania, kupungua kwa kasi ya ukuaji wa uchumi wa dunia kunaweza kuathiri mtiririko wa uwekezaji wa moja kwa moja kutoka nje, kupunguza mahitaji na bei za baadhi ya bidhaa katika soko la dunia, pamoja na kupunguza upatikanaji wa misaada na mikopo nafuu.

Ili kukabiliana na athari hizo, Serikali itaendelea kuimarisha vyanzo vya ndani vya ukuaji wa uchumi, kupanua wigo wa masoko ya bidhaa na huduma, kuongeza thamani ya bidhaa zinazozalishwa nchini, na kukuza uwekezaji wa ndani, hususan kupitia ushiriki mpana wa sekta binafsi.

2.2.2 Uchumi wa Kikanda

Kasi ya ukuaji wa uchumi kwa nchi za Afrika zilizo Kusini mwa Jangwa la Sahara uliongezeka na kufikia wastani wa asilimia 4.4 mwaka 2025 ikilinganishwa na asilimia 4.2 na 3.8 mwaka 2024 na 2023 mtawalia. Kuongezeka kwa ukuaji kulichangiwa na kupungua kwa athari za majanga yanayokabili uchumi wa dunia, kuimarika kwa shughuli za kiuchumi kufuatia ongezeko la uwekezaji katika sekta ya umma, kuimarika kwa mauzo ya bidhaa nje na utekelezaji mzuri wa sera za kupunguza mfumuko wa bei. Ukuaji wa uchumi katika nchi za Kusini mwa Jangwa la Sahara unatarajiwa kupungua hadi wastani wa asilimia 4.3 mwaka 2026 na kuongezeka kidogo hadi asilimia 4.4 mwaka 2027, ikiwa ni kiwango cha chini ikilinganishwa na asilimia 4.5 iliyorekodiwa mwaka 2025. Mwenendo huu unatokana na nchi, hususan zinazoagiza mafuta na zisizo na rasilimali nyingi, kuathiriwa na vita inayoendelea Mashariki ya Kati.

Uchumi wa nchi za Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika - SADC ulikua kwa wastani wa asilimia 3.1 mwaka 2025 ikilinganishwa na asilimia 3.2 mwaka 2024 na unatarajiwa kukua kwa asilimia 3.3 na asilimia 3.4 mwaka 2026 na 2027, mtawalia. Katika ukanda wa uchumi wa nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki ukuaji wa Pato la Taifa ulikua kwa wastani wa asilimia 10.4 mwaka 2025 ikilinganishwa na asilimia 1.4 mwaka 2024. Ongezeko la kasi ya ukuaji wa uchumi wa ukanda wa EAC lilichangiwa na kupanda kwa uchumi wa nchi ya Sudani Kusini ambao ulikuwa na ukuaji wa asilimia 46.1 mwaka 2025. Uchumi wa nchi za EAC unakadiriwa kukua kwa wastani wa asilimia 5.2 na 5.3 mwaka 2026 na mwaka 2027, mtawalia.

Kielelezo Na. 2.1: Ukuaji wa Uchumi kwa Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika (SADC) Mwaka 2024 - 2025 na Maoteo kwa mwaka 2026

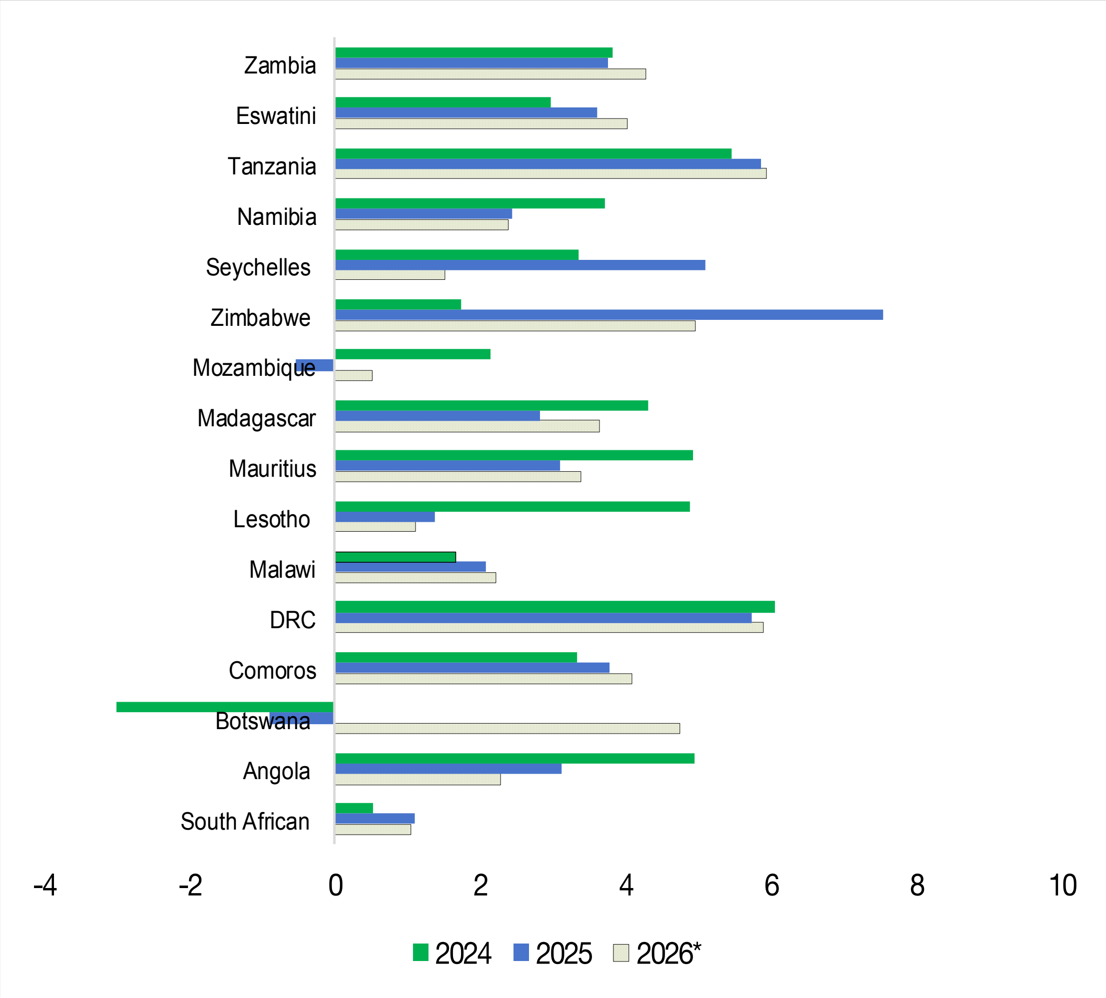

Chanzo: Shirika la Fedha la Kimataifa (IMF)
*Takwimu za maoteo

Jedwali 2.0: Ukuaji wa Uchumi kwa Nchi Wananchama wa Jumuiya ya Afrika Mashariki (EAC) Mwaka 2021- 2025

Nchi/Mwaka	2021	2022	2023	2024	2025
Ukuaji wa Nchi za EAC					
Burundi	3.1	1.8	2.7	4.1	3.9
Kenya	7.6	4.9	5.7	4.7	4.9
Rwanda	8.4	9.8	8.6	7.2	7.0
Somalia	3.5	2.7	4.2	4.1	3.0
Sudan Kusini	5.3	-5.2	3.0	-26.1	46.1
Tanzania*	4.9	4.6	5.2	5.6	5.9
Uganda	5.5	6.2	5.0	6.0	6.7
DRC	6.4	9.3	8.5	6.1	5.7

2.2.3 Mfumuko wa Bei wa Dunia

Kwa mujibu wa taarifa ya Shirika la Fedha la Kimataifa toleo la Aprili 2026, mfumuko wa bei uliendelea kupungua katika nchi nyingi kutokana na utekelezaji wa sera za fedha zilizolenga kuwa na utulivu wa mfumuko wa bei. Mfumuko wa bei wa dunia ulipungua kutoka wastani wa asilimia 6.7 na 5.8 kwa mwaka 2023 na 2024, mtawalia hadi asilimia 4.1 mwaka 2025. Mwenendo huu unaonesha kuimarika kwa jitihada za kudhibiti mfumuko wa bei, hususan kwa nchi ya Marekani na nchi nyingine zilizoendelea.

Kwa upande wa makundi ya nchi, mfumuko wa bei katika nchi zenye kipato cha chini ulipungua kwa kiasi kikubwa, kutoka wastani wa asilimia 19.9 mwaka 2024 hadi asilimia 13.1 mwaka 2025. Katika nchi zinazoibukia na zinazoendelea kiuchumi, mfumuko wa bei ulipungua kutoka asilimia 7.1 mwaka 2024 hadi asilimia 4.6 mwaka 2025. Aidha, katika nchi zilizoendelea, mfumuko wa bei uliendelea kushuka taratibu kutoka asilimia 2.9 mwaka 2024 hadi asilimia 2.7 mwaka 2025.

2.2.4 Mfumuko wa Bei wa Nchi za Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika na Nchi za Afrika zilizo Kusini mwa Jangwa la Sahara

Kwa mujibu wa taarifa ya Shirika la Fedha la Kimataifa (IMF) ya Aprili 2026, nchi zilizo Kusini mwa Jangwa la Sahara, mfumuko wa bei ulifikia wastani wa asilimia 12.5 mwaka 2025 ikilinganishwa na asilimia 20.7 mwaka 2024.

Ongezeko la mfumuko wa bei lilitokana na sababu mbalimbali ikiwemo athari za kushuka kwa thamani ya fedha pamoja na uzalishaji usioridhisha katika shughuli za kilimo. Nchi zilizokuwa na mfumuko wa bei wa juu ni pamoja na Sudan Kusini (asilimia 97.6), Zimbabwe (asilimia 81.4), Burundi (asilimia 34.2), Malawi (asilimia 28.4), Nigeria (asilimia 23.0) na Angola (asilimia 20.2).

Aidha, Mfumuko wa bei kwa nchi wanachama wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika (SADC) umefikia wastani wa asilimia 12.0 mwaka 2025 ikilinganishwa na asilimia 54.5 mwaka 2023 (**Jedwali Na. 2.1**).

Jedwali Na. 2.1 : Mwenendo wa Mfumuko wa Bei katika Nchi Wanachama wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika (SADC).

Nchi/ Miaka	2022	2023	2024	2025	2026(Maoteo)
Angola	21.4	13.6	28.2	20.2	12.9
Botswana	12.2	5.1	2.8	2.8	5.1
Comoros	12.4	8.5	5.0	3.2	3.7
DRC*	9.3	19.9	17.7	7.4	3.3
Eswatini	4.8	4.9	4.0	3.1	3.5
Lesotho	8.2	6.5	5.2	4.4	4.2
Madagascar	8.2	9.9	7.6	8.0	8.3
Malawi	20.8	28.8	32.2	28.4	24.4
Mauritius	10.8	7.0	3.6	3.7	3.7
Mozambique	6.1	5.9	4.2	3.5	3.9
Namibia	10.4	7.0	3.2	4.4	4.4
Seychelles	2.6	-1.0	0.3	0.3	2.6
Afrika ya Kusini	6.9	5.9	4.4	3.2	3.9
Tanzania	4.3	3.8	3.1	3.3	4.0
Zambia	11.0	10.9	15.0	13.9	9.0
Zimbabwe	193.4	667.4	736.1	81.4	8.0
Wastani	**21.4**	**50.3**	**54.5**	**12.0**	**6.6**

Chanzo: Ofisi za Taifa za Takwimu za Nchi husika na Taarifa ya Shirika la Fedha Duniani.

*Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo

2.2.5 Mfumuko wa Bei katika Nchi za Ukanda wa Afrika Mashariki

Mfumuko wa bei katika Jumuiya ya Afrika Mashariki, umeendelea kutofautiana baina ya nchi wanachama. Burundi ilirekodi kiwango cha juu zaidi, cha wastani wa asilimia 34.2 mwaka 2025, ikilinganishwa na asilimia 20.2 mwaka 2024. Nchi nyinginezilirekodi viwango vifuatavyo mwaka 2025: Kenya asilimia 4.5, Uganda asilimia 3.6 na Rwanda asilimia 7.0. Tanzania imeendelea kudumisha utulivu wa bei, ambapo mwaka 2025 mfumuko wa bei umefikia wastani wa asilimia 3.3.Utulivu huu ulichangiwa na utekelezaji wa sera thabiti za fedha, utulivu wa soko la chakula na kupungua kwa bei za bidhaa katika masoko ya kimataifa. Hali hii inaonesha tofauti ya hali ya kiuchumi ndani ya ukanda wa Jumuiya ya Afrika Mashariki.Baadhi ya nchi zinakabiliwa na shinikizo kubwa la bei, wakati nyingine zimeendelea zikidumisha uthabiti wa bei na uchumi.

Jedwali Na. 2.2: Mfumuko wa Bei katika Nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki kwa Mwaka 2022 - 2025 na Maoteo kwa mwaka 2026

Nchi/ Miaka	2022	2023	2024	2025	2026 (Maoteo)
Burundi	18.9	27.1	20.2	34.2	14.5
DRC*	9.3	19.9	17.7	7.4	3.3
Kenya	7.6	7.7	4.5	4.5	5.9
Rwanda	13.9	14.0	4.8	7.0	5.6
Sudani Kusini	-3.2	39.7	99.8	97.6	14.4
Somalia	6.8	6.2	5.5	3.7	5.9
Tanzania	4.3	3.8	3.1	3.3	4.0
Uganda	7.2	5.5	3.3	3.6	4.0
Wastani	**8.1**	**15.5**	**19.9**	**20.2**	**7.2**

Chanzo: Ofisi za Taifa za Takwimu za Nchi husika na Shirika la Fedha Duniani
**Jamhuri ya kidemokrasia ya Kongo*

2.3 Mapitio ya Hali ya Uchumi wa Taifa

2.3.1 Mwenendo wa Ukuaji wa Uchumi wa Taifa

Uchumi umeendelea kukua kwa kasi ambapo, Pato halisi la Taifa lilikua kwa wastani wa asilimia 5.9 mwaka 2025 ikilinganishwa na ukuaji wa asilimia 5.6 mwaka 2024 (**Kielelezo Na. 2.3**). Ukuaji huo ulichangiwa na: uwekezaji wa serikali katika miradi ya kimkakati ya miundombinu ya nishati, maji, na usafirishaji. Vilevile, kuongezeka kwa shughuli za uzalishaji hususan kilimo, viwanda na uchimbaji wa madini na mawe; pamoja na kuendelea kuimarika kwa sekta ya fedha na shughuli za usafirishaji nchini.

Kielelezo 2.3:
Mwenenndo wa Ukuaji wa Uchumi wa Taifa, Mwaka 2021 - 2025

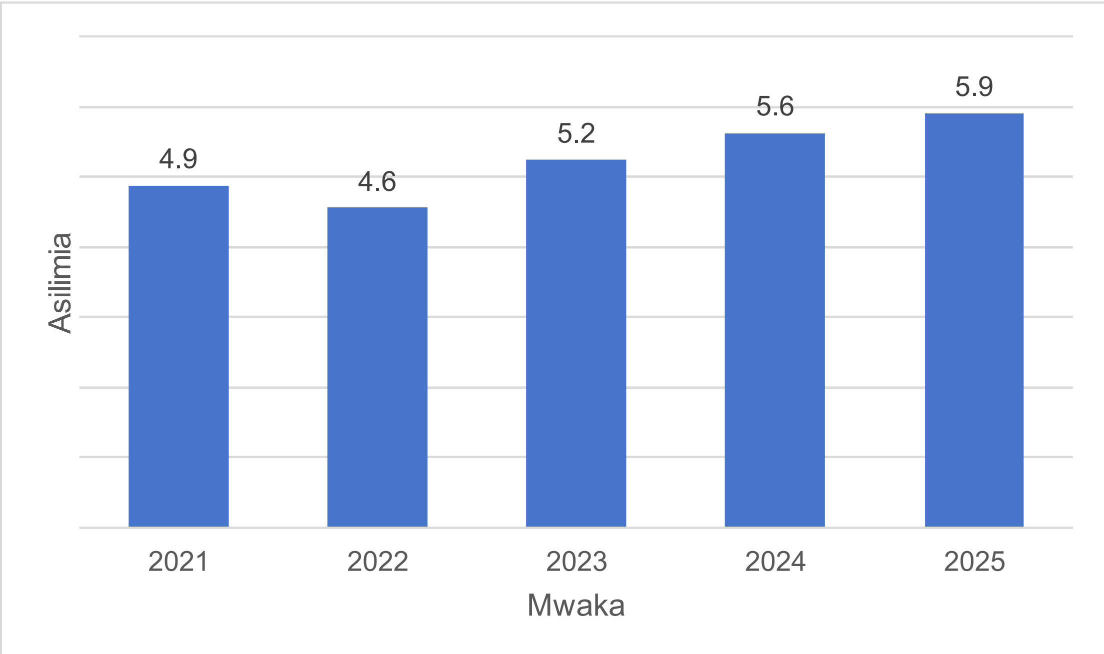

Chanzo: *Ofisi ya Taifa ya Takwimu (NBS)*

Aidha, katika kipindi cha marejeo, shughuli za kiuchumi zilizoongoza kwa ukuaji ni fedha na bima asilimia 15.7, uzalishaji umeme (asilimia 11.8) pamoja na uchimbaji madini na mawe (asilimia 9.4). Shughuli za kilimo ziliongoza kwa kuwa na mchango mkubwa katika Pato la Taifa kwa kuchangia asilimia 24.3, ikifuatiwa na ujenzi (asilimia 11.9), madini (asilimia 10.3), biashara na matengenezo (asilimia 8.6), na usafirishaji na uhifadhi mizigo (asilimia 8.3) **(Kielelezo Na. 2.4)**.

Kielelezo 2.4: Mchango wa Baadhi ya Shughuli za Kiuchumi Katika Pato la Taifa, Mwaka 2021-2025

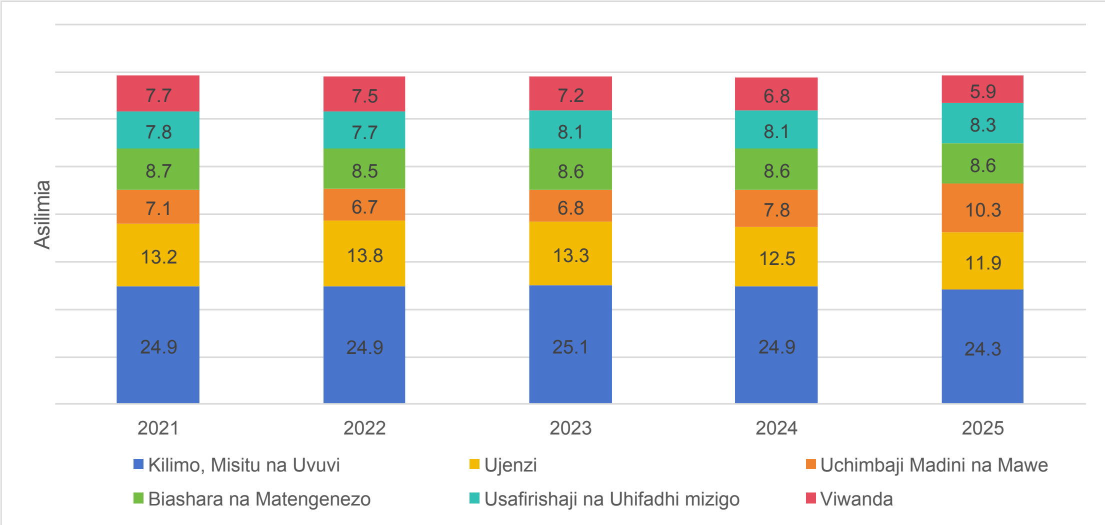

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

Katika kipindi cha muda wa kati (2026 – 2030) uchumi unatarajiwa kukua kwa wastani wa asilimia 6.9. Ukuaji huu utategemea utekelezaji endelevu wa miradi mikubwa ya kimkakati inayohusisha miundombinu ya nishati na usafirishaji, jitihada za Serikali kuboresha mazingira ya uwekezaji, utekelezaji wa Programu ya Kuendeleza Sekta ya Kilimo Awamu ya Pili – ASDP II na Mpango Kabambe wa Sekta ya Kilimo 2050. Vilevile, utekelezaji wa Mpango Kabambe wa Maendeleo ya Sekta ya Fedha pamoja na uwekezaji wa Serikali katika sekta ya huduma za kijamii. Mwelekeo wa uchumi katika kipindi cha muda wa kati umeoneshwa katika **Kielelezo Na. 2.5.**

Kielelezo Na. 2.5: Mwelekeo wa Uchumi wa Tanzania, Mwaka 2021-2030

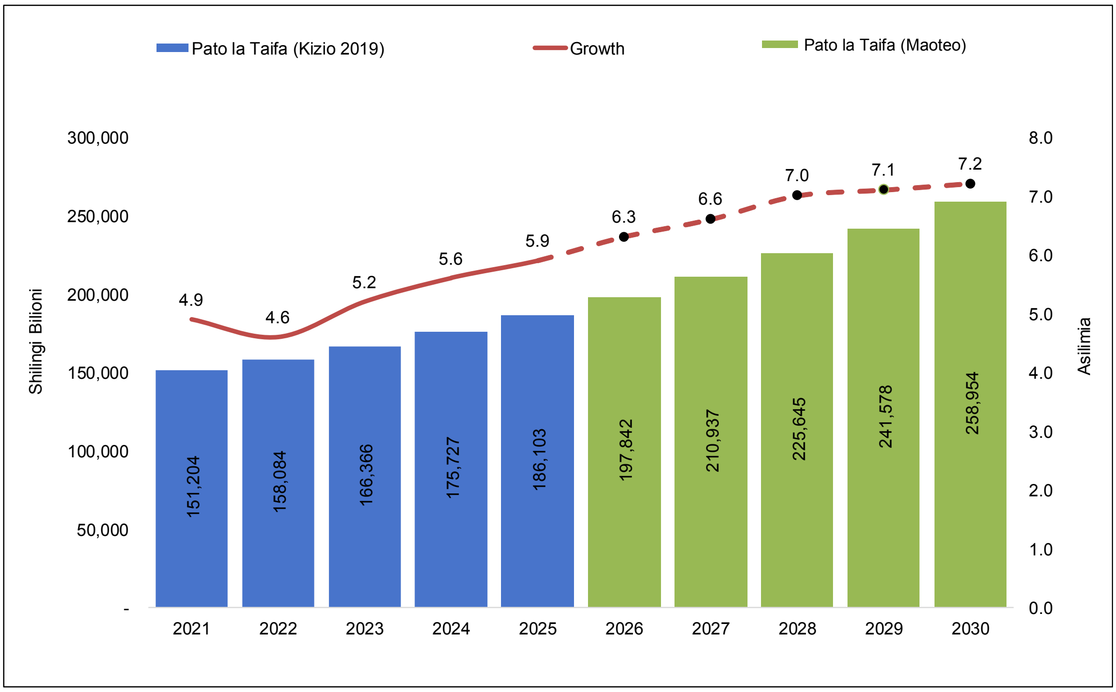

Chanzo: *Wizara ya Fedha*

2.3.2 Mfumuko wa Bei Nchini

Mfumuko wa bei nchini uliendelea kubaki katika kiwango himilivu mwaka 2025, ambapo ulifikia wastani wa asilimia 3.3 ikilinganishwa na asilimia 3.1 mwaka 2024 (Kielelezo Na. 2.6). Mwenendo huo ulichangiwa na kuongezeka kwa bei ya vyakula na mabadiliko katika makundi ya bidhaa na huduma. Aidha, kiwango hicho kiliendelea kuwa ndani ya kiwango cha muda wa kati cha asilimia 3.0 hadi 5.0 kilichowekwa kitaifa. Aidha, kiwango hicho kiliendelea kuwa ndani ya wigo wa mtengamano wa Jumuiya ya Afrika Mashariki usiozidi asilimia 8.0, pamoja na Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika wa asilimia 3.0 hadi 7.0.

Kielelezo Na. 2.6: Mwenendo wa Mfumuko wa Bei Nchini, Mwaka 2021 hadi 2025.

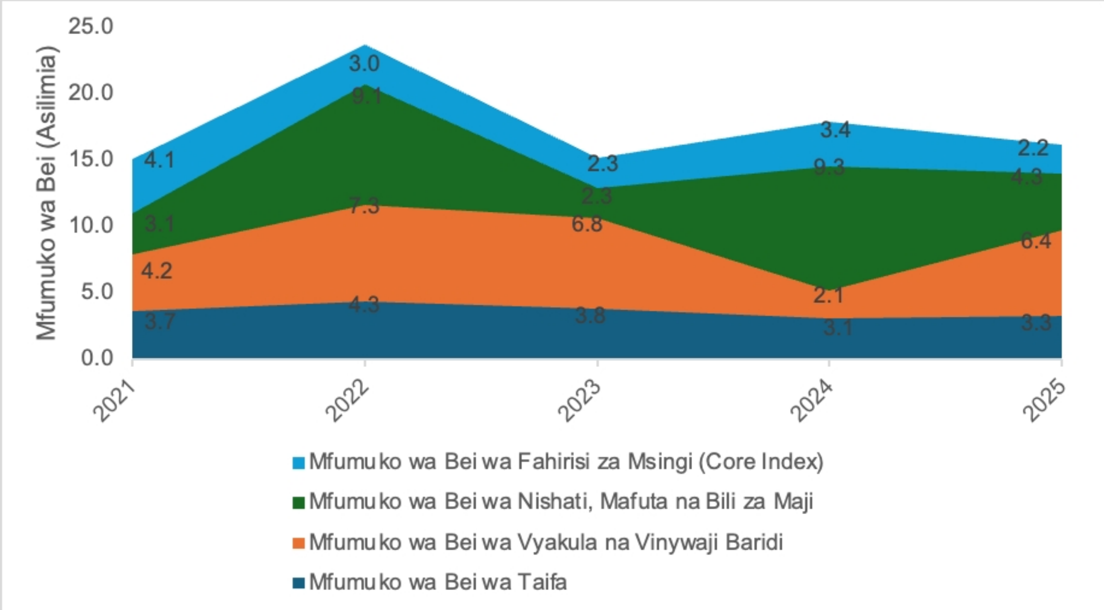

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu (NBS)

2.3.3 Sekta ya Nje

Sekta ya nje iliendelea kuimarika mwaka 2025, hali iliyoakisi kupungua kwa nakisi ya urari wa malipo ya kawaida kwa asilimia 13.9, kutoka dola za Marekani milioni 2,379.8 mwaka 2024 hadi dola za Marekani milioni 2,049.4 . Kuimarika huku kulichangiwa zaidi na kuongezeka kwa mauzo ya bidhaa nje, mapato ya huduma pamoja na kupungua kwa gharama za uagizaji wa bidhaa kutoka nje, hususan petroli.

Mwaka 2025/26 na katika kipindi cha muda wa kati, nakisi ya urari wa malipo ya kawaida unatarajiwa kupungua hadi wastani wa asilimia 2.0 ya pato la Taifa kutoka asilimia 2.5 mwaka 2024/25. Matarajio haya ni kutokana na kuongezeka kwa mauzo ya bidhaa na huduma nje, pamoja na kupungua kwa uagizaji wa bidhaa na huduma. Mauzo ya nje yanatarajiwa kuongezeka kutokana na kuimarika kwa sekta ya utalii, mauzo ya bidhaa za asili na zisizo asilia ikiwemo dhahabu na maua na mbogamboga. Aidha, uagizaji wa bidhaa na huduma unatarajiwa kupungua kutokana na kukamilika kwa baadhi ya miradi inayotekelezwa na Serikali.

a) Mwenendo wa Mauzo ya Bidhaa Nje na Mapato ya Huduma

Mwaka 2025, thamani ya mauzo ya bidhaa nje ya nchi iliongezeka kwa asilimia 12.5 na kufikia dola za Marekani milioni 10,262.9 ikilinganishwa na dola za Marekani milioni 9,121.6 mwaka 2024. Ongezeko hilo ilichangiwa na kuongezeka kwa mauzo ya bidhaa asilia, hususan kahawa, tumbaku na katani pamoja na bidhaa zisizo asilia, ikiwemo dhahabu, bidhaa za viwandani na mazao ya mbogamboga na maua.

Katika kipindi hicho, mauzo ya bidhaa asilia nje yalifikia dola za Marekani milioni 1,491.9 ikilinganishwa na dola za Marekani milioni 1,473.3 mwaka 2024. Ukuaji huo ulitokana na kuongezeka kwa mauzo ya mazao ya tumbaku, katani na kahawa, kufuatia kuongezeka kwa mahitaji katika masoko ya nje na kukua kwa uzalishaji wa ndani.

Mapato ya huduma nje yaliongezeka hadi dola za Marekani milioni 7,477.5 mwaka 2025, ikilinganishwa na dola za Marekani milioni 6,846.8 mwaka 2024, sawa na ongezeko la asilimia 9.2. Ongezeko hili lilichangiwa na mapato ya huduma za utalii na usafirishaji. Aidha, mapato ya utalii yaliongezeka kwa asilimia 13.0 na kufikia dola za Marekani milioni 4,410.6 mwaka 2025 ikilinganishwa na dola za Marekani milioni 3,903.1 mwaka 2024, kutokana na kuimarika kwa shughuli za kitalii nchini. Katika kipindi hicho, watalii walioingia nchini walikuwa 2,294,495 ikilinganishwa na watalii 2,141,895 mwaka 2024, sawa na ongezeko la asilimia 7.1. Vilevile, mapato ya huduma ya usafirishaji yalikuwa dola za Marekani milioni 2,647.6 mwaka 2025, ikilinganishwa na dola za Marekani milioni 2,353.4 mwaka 2024, sawa na ongezeko la asilimia 12.5.

b) Mwenendo wa Uagizaji wa Bidhaa na Huduma

Thamani ya bidhaa zilizoagizwa kutoka nje iliongezeka mwaka 2025 na kufikia dola za Marekani milioni 14,787.7, ikilinganishwa na dola za Marekani milioni 14,195.6 mwaka 2024, sawa na ongezeko la asilimia 4.2. Hii ilichangiwa na kuongezeka kwa uagizaji wa bidhaa za kukuza mitaji pamoja na bidhaa za matumizi ya kawaida. Katika kipindi hicho, thamani ya bidhaa za kukuza mitaji zilizoingizwa kutoka nje ilifikia dola za Marekani milioni 6,745.8 ikilinganishwa na dola za Marekani milioni 6,034.3 mwaka 2024, sawa na ongezeko la asilimia 11.8. Kuongezeka huko kulitokana zaidi na uagizaji wa vyombo vya usafirishaji, mitambo na vifaa vya ujenzi na majengo.

Thamani ya uagizaji wa bidhaa za kati ilipungua kwa asilimia 7.9 kwa mwaka 2025, na kufikia dola za Marekani milioni 4,044.4 ikilinganishwa na dola za Marekani milioni 4,392.7 mwaka 2024. Kupungua kulitokana na kushuka kwa gharama ya uagizaji wa bidhaa za petroli, kufuatia kushuka kwa bei katika soko la dunia. Katika kipindi hicho, thamani ya bidhaa za petroli zilizoagizwa ilipungua kwa asilimia 21.9 na kufikia dola za Marekani milioni 2,216.0 ikilinganishwa na dola za Marekani milioni 2,837.2 mwaka 2024. Aidha, uagizaji wa mafuta ilichangia asilimia 15.0 ya bidhaa zote zilizoagizwa kutoka nje mwaka 2025.

Malipo ya huduma nje ya nchi yalikuwa dola za Marekani milioni 3,241.8 ikilinganishwa na dola za Marekani milioni 2,795.0 mwaka 2024, sawa na ongezeko la asilimia 16.0. Ongezeko hilo lilitokana na kupanda kwa gharama za usafirishaji wa bidhaa zilizoagizwa kutoka nje, pamoja na malipo ya huduma nyingine za nje.

Urari wa mapato ya vitega uchumi ulikuwa na nakisi ya dola za Marekani milioni 2,050.1 ikilinganishwa na nakisi ya dola za Marekani milioni 1,887.4 mwaka 2024, sawa na ongezeko la nakisi kwa asilimia 8.6. Nakisi hiyo ilichangiwa zaidi na kuongezeka kwa malipo ya riba ya mikopo na gawio. Urari huu unajumuisha malipo ya ajira kwa wafanyakazi, mapato ya uwekezaji na malipo ya riba.

c) Akiba ya Fedha za Kigeni

Hadi kufikia Desemba 2025, akiba ya fedha za kigeni ilifikia dola za Marekani milioni 6,329.0 ikilinganishwa na dola za Marekani milioni 5,546.9 katika kipindi kama hicho mwaka 2024. Kiasi hicho kinatosheleza kugharamia uagizaji wa bidhaa na huduma kutoka nje kwa kipindi cha miezi 4.9. Kiwango hiki ni juu ya lengo la nchi la kutosheleza katika uagizaji kwa kipindi cha miezi minne na kigezo cha mtangamano kwa nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki cha angalau miezi 4.5. Ongezeko hilo lilichangiwa na programu ya Benki Kuu ya Tanzania ya ununuzi wa dhahabu katika soko la ndani, pamoja na kuongezeka kwa mapato ya fedha za kigeni yatokanayo na mauzo ya dhahabu, korosho na huduma za utalii. Aidha, akiba ya fedha za kigeni inatarajiwa kuendelea kuimarika kutokana na matarajio ya kuendelea kukua kwa mapato ya fedha za kigeni na utekelezaji wa programu ya Benki Kuu ya ununuzi wa dhahabu katika soko la ndani.

2.3.4 Sekta ya Fedha

Katika kipindi cha Julai hadi Desemba 2025, utekelezaji wa sera ya fedha ulilenga kuhakikisha kuwa matarajio ya mfumuko wa bei yanabaki ndani ya lengo la asilimia 3 hadi 5 na kuchagiza ukuaji wa uchumi. Kwa muktadha huo, Kamati ya Sera ya Fedha iliamua kupunguza Riba ya Benki Kuu kutoka asilimia 6.00 kwa kipindi cha mwaka 2024/25 hadi asilimia 5.75 kwa kipindi cha Julai hadi Desemba 2025. Uamuzi huu ulilenga kuongeza mikopo ya sekta ya binafsi ili kukuza shughuli za kiuchumi. Aidha, uamuzi huo ulizingatia mwelekeo wa mfumuko wa bei, unatarajiwa kuendelea kuwa chini ya asilimia 5; vihatarishi vinavyotokana na kutotabirika kwa mwenendo wa uchumi wa dunia; na kuendelea kuimarika kwa hali ya uchumi wa ndani. Aidha, Benki Kuu imeendelea kutekeleza sera ya fedha kwa lengo la kuhakikisha riba ya mikopo ya siku saba katika soko la fedha baina ya benki inabaki ndani ya wigo wa asilimia 3.75 hadi 7.75. Mwaka 2025, riba hiyo ilikuwa wastani wa asilimia 7.25 ikilinganishwa na asilimia 7.67 mwaka 2024. Hivyo, iliendelea kubaki ndani ya wigo wa asilimia ±2 unaokubalika kulingana na ya riba ya Benki Kuu. Hali hii inaashiria kuwepo wa ukwasi wa kutosha katika mfumo wa fedha, uliokidhimahitaji ya shughuli za kiuchumi.

a) Viwango vya Riba

Riba za mikopo zilipungua na kufikia wastani wa asilimia 15.24 mwezi Desemba 2025 ikilinganishwa na wastani wa asilimia 15.71 Desemba 2024 (**Kielelezo Na. 2.7**). Aidha, katika kipindi cha miezi sita ya kwanza ya mwaka 2025/26 riba za mikopo zilipungua na kufikia wastani wa asilimia 15.19 ikilinganishwa na asilimia 15.52 katika kipindi kama hicho mwaka 2024/25. Mwenendo huu unaakisi utekelezaji wa sera thabiti za kibajeti, pamoja na hatua za kisera zilizochukuliwa na Benki Kuu katika kuhakisha kunakuwa na ukwasi wa kutosheleza shughuli za kiuchumi na kuchochea ongezeko la ukuaji wa mikopo kwa sekta binafsi.

Kielelezo Na. 2.7: Riba za Mikopo

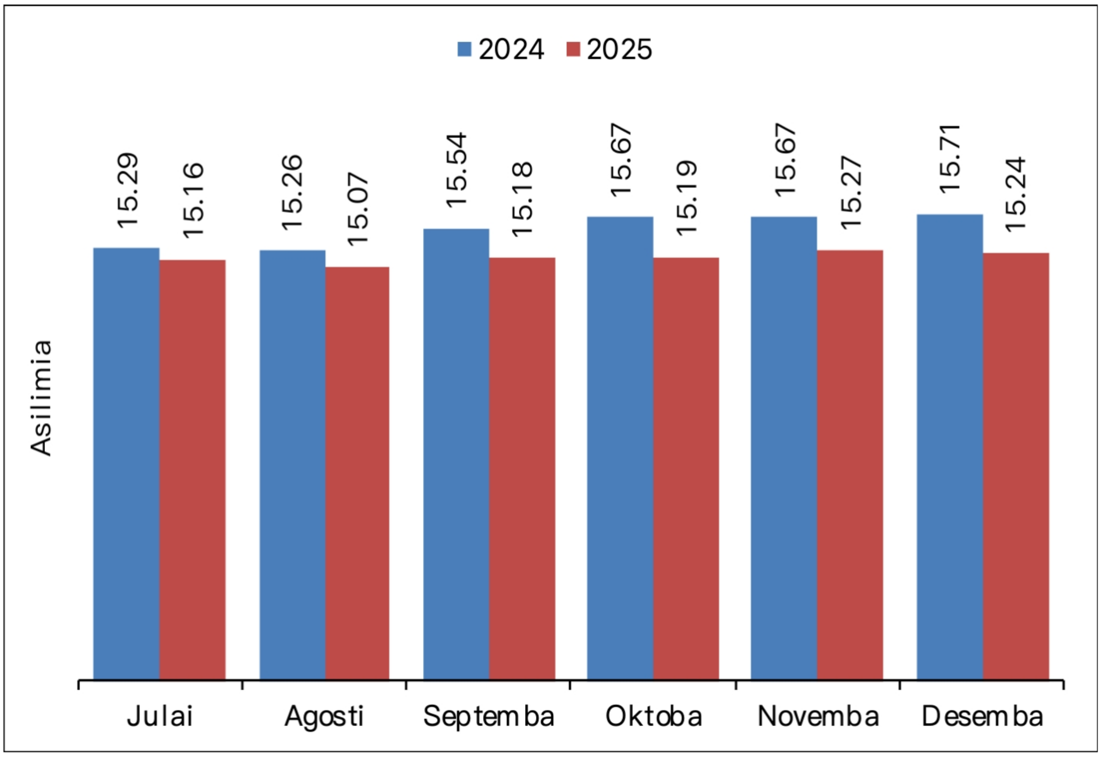

Chanzo: Benki Kuu ya Tanzania

Wastani wa riba za amana uliongezeka kidogo kufikia asilimia 8.36 Desemba 2025, ikilinganishwa na asilimia 8.33 Desemba 2024. Hii ilitokana na jitihada za mabenki kuongeza amana kwa kutoa riba zinazovutia zaidi.. Aidha, katika kipindi cha miezi sita ya kwanza ya mwaka 2025/26, wastani wa riba za amana ulikuwa asilimia 8.53 ikilinganishwa na asilimia 8.18 katika kipindi kama hicho mwaka 2024/25 **(Kielelezo Na. 2.8)**. Hivyo,tofauti kati ya riba za mikopo na amana za mwaka mmoja ulipungua hadi asilimia 5.88 Desemba 2025, kutoka asilimia 6.12 mwaka 2024.

Kielelezo Na. 2.8: Riba za Amana

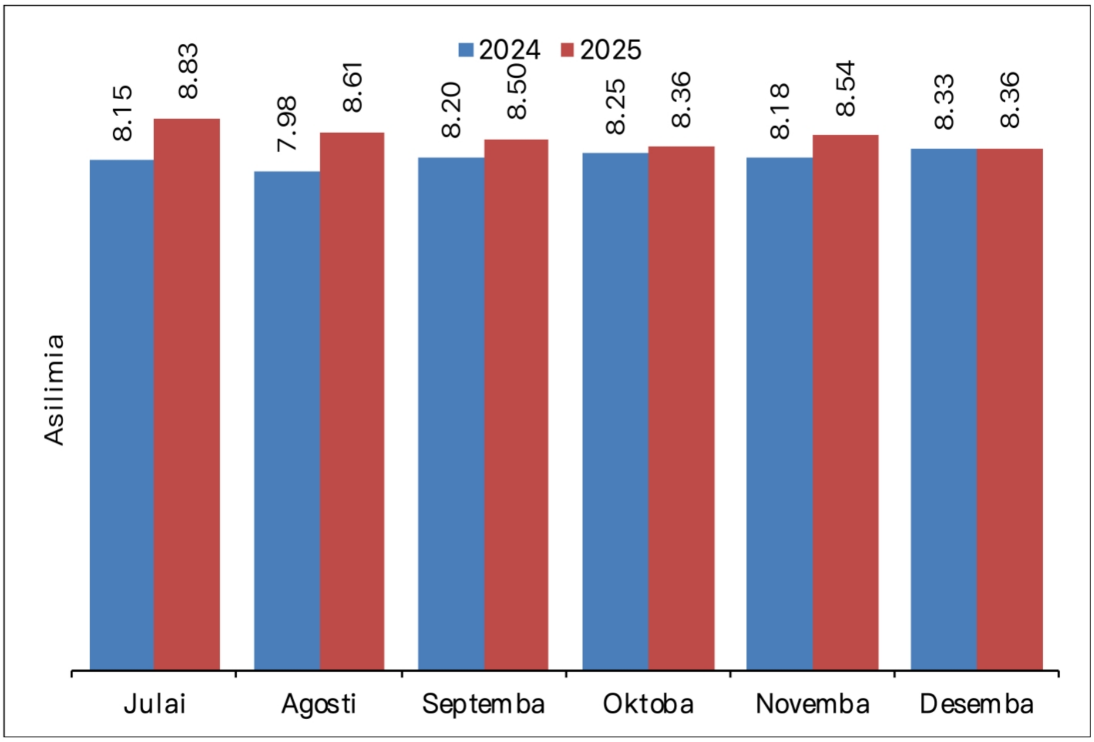

Chanzo: *Benki Kuu ya Tanzania*

b) Mikopo kwa Sekta Binafsi

Katika kipindi cha mwaka 2025, mikopo iliyotolewa na benki za biashara kwa sekta binafsi iliongezeka kwa wastani wa asilimia 23.6 na kufikia shilingi bilioni 44,603.1 kutoka shilingi bilioni 36,097.4 mwaka 2024. Ongezeko hili lilichangiwa na kuimarika kwa shughuli za kiuchumi pamoja na kuboreshwa kwa mazingira ya kufanya biashara na utekelezaji thabiti wa sera za fedha na bajeti.

Shughuli za uchimbaji wa madini na mawe iliongoza kwa ukuaji wa asilimia 91.1 ikifuatiwa na shughuli za biashara (asilimia 49.7), shughuli za uchukuzi na mawasiliano (asilimia 29.4) na shughuli za kilimo (asilimia 28.9). Aidha, mikopo iliyoelekezwa katika shughuli binafsi (ambayo hutumika kugharamia biashara ndogo na za kati) iliendelea kuchukua sehemu kubwa ya mikopo iliyotolewa kwa sekta binafsi, ikichangia asilimia 37.0 ya mikopo yote iliyotolewa, ikifuatiwa na mikopo kwa shughuli za biashara (asilimia 15.9) na shughuli za kilimo (asilimia 13.6). **Kielelezo Na. 2.9** kimeainisha mchanganuo wa mikopo kwa sekta binafsi.

Kielelezo Na. 2.9: Mchanganua wa Mikopo kwa Sekta Binafsi

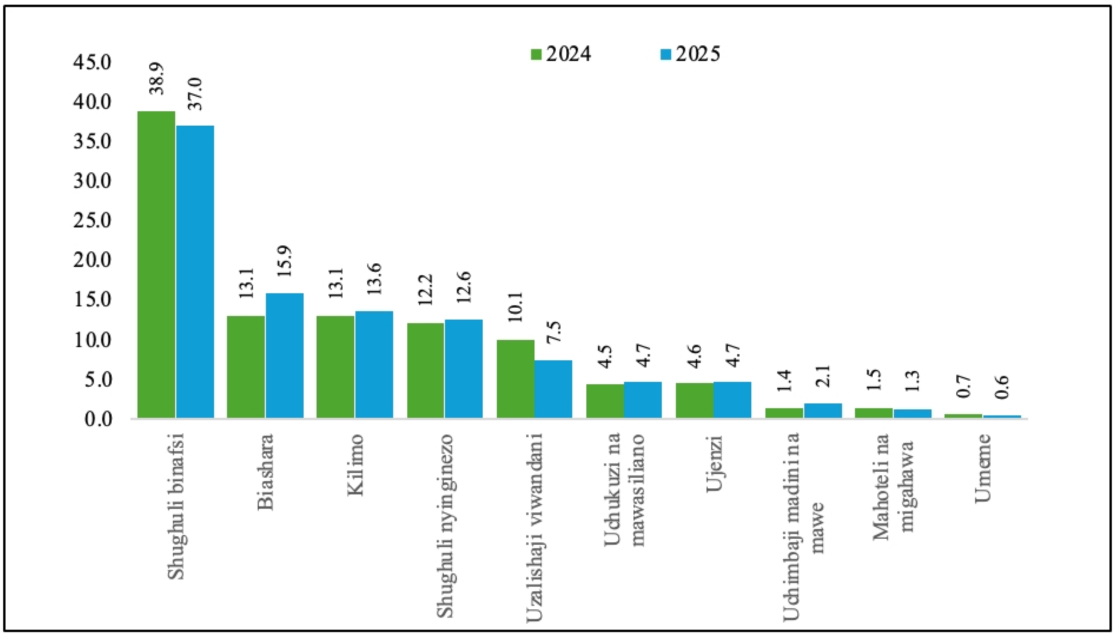

***Chanzo**:* Benki kuu ya Tanzania

c) Ukwasi na Faida za Biashara katika Benki

Hali ya ukwasi katika sekta ya benki iliendelea kuwa ya kuridhisha, ikiwa juu ya ukomo unaokubalika kisheria. Uwiano kati ya mali inayoweza kubadilishwa kuwa fedha taslimu na amana zinazoweza kuhitajika kwa muda mfupi (*Liquid Assets to Demand Liabilities*) ulikuwa asilimia 27.8 mwezi Desemba 2025 ikilinganishwa na asilimia 28.6 katika kipindi kama hicho mwaka 2024, kiwango ambacho ni zaidi ya uwiano wa chini unaohitajika kisheria wa asilimia 20. Aidha, uwiano wa mtaji wa msingi na rasilimali za benki ilikuwa asilimia 19.3 mwezi Desemba 2025 kama ilivyokuwa Novemba 2024. Uwiano huo ni zaidi ya ukomo wa chini unaokubalika kisheria wa asilimia 10. Hii inaashiria kuwa benki zina ukwasi wa kutosha kwa ajili ya shughuli zake za kila siku ikiwemo kutoa mikopo.

Mapato ya benki yatokanayo na rasilimali (*Returns on Asset - ROA*) yalikuwa asilimia 4.7 mwezi Desemba 2025, ikilinganishwa na asilimia 5.2 mwezi Desemba 2024. Aidha, mapato yatokanayo na mtaji (*Returns on Equity - ROE*) yalifikia wastani wa asilimia 20.6 mwezi Desemba 2025 kutoka asilimia 23.7 kipindi kama hicho mwaka 2024. Hali hii inaashiria kuwa sekta ya benki imeendelea kuwa himilivu na yenye kutengeneza faida.

2.3.5 Deni la Serikali

Hadi Machi 2026, Deni la Serikali lilifikia shilingi bilioni 114,342.1 kutoka shilingi bilioni 104,931.1 katika kipindi kama hicho mwaka 2025, sawa na ongezeko la asilimia 8.97. Kati ya kiasi hicho, deni la ndani lilikuwa shilingi bilioni 38,447.9 na deni la nje lilikuwa shilingi bilioni 75,894.2. Ongezeko la deni lilitokana na Serikali kuendelea kupokea mikopo mipya na ya zamani kutoka vyanzo vya ndani na nje kwa ajili ya kugharamia utekelezaji wa miradi ya maendeleo.

Uhimilivu wa Deni

Tathmini ya uhimilivu wa deni iliyofanyika Novemba 2025 ililenga kubaini uwezo wa Serikali kuhimili deni katika kipindi cha muda mfupi, kati na mrefu, pamoja na kuwa na ukopaji endelevu bila kuathiri ukuaji wa uchumi. Tathmini hiyo hufanyika kwa kuzingatia vigezo vya uhimilivu, ikiwemo uwiano wa deni halisi kwa Pato la Taifa; uwiano wa deni halisi kwa malipo ya nje; na uwiano wa malipo ya deni kwa mapato ya ndani na mapato yatokanayo na mauzo ya nje.

Kwa mujibu wa tathmini hiyo, deni la Serikali ni himilivu katika kipindi cha muda wa kati na mrefu na viashiria vya deni vilionesha kuwa mwaka 2025/26: thamani ya sasa ya deni la nje kwa Pato la Taifa ni asilimia 24.4 ikilinganishwa na ukomo wa asilimia 40; thamani ya sasa ya deni la nje kwa mauzo ya nje ni asilimia 123.1 ikilinganishwa na ukomo wa asilimia 180; ulipaji wa deni la nje kwa kutumia mapato yatokanayo na mauzo ya nje ni asilimia 12.8 ikilinganishwa na ukomo wa asilimia 15; na ulipaji wa deni la nje kwa kutumia mapato ya ndani ni asilimia 15.4 ikilinganishwa na ukomo wa asilimia 18. Kwa upande wa viashiria vya deni la nje na ndani, thamani ya sasa ya deni kwa Pato la Taifa ni asilimia 39.6 ikilinganishwa na ukomo wa asilimia 55.

Uwezo wa Nchi Kukopa na Kulipa Madeni katika Masoko ya Kimataifa

Mwezi Februari 2026, kampuni ya Moody’s Investors Services ilifanya mapitio ya uchumi wa Tanzania ili kubaini uwezo wa nchi kukopesheka. Katika mapitio hayo, Tanzania iliendelea kubaki katika daraja la B1 ikiwa ni mtazamo thabiti (Stable Outlook) kama ilivyokuwa Machi 2025. Kwa upande mwingine, Kampuni ya Fitch Ratings ilifanya mapitio kama hayo Machi 2026 na kuipa Tanzania alama ya B+ ikiwa na mtazamo thabiti (Stable Outlook) kama ilivyokuwa mwaka 2025. Hii inatokana na kuendelea kuwepo kwa misingi imara ya uchumi, ikiwemo ukuaji Pato la Taifa, uthabiti wa mfumuko wa bei, na deni la Serikali himilivu.

Aidha, matokeo haya yanaimarisha imani ya wawekezaji wa ndani na nje kuhusu uthabiti wa uchumi na uwezo wa Serikali kusimamia deni na hivyo kuwezesha kupunguza gharama za kukopa katika masoko ya kimataifa na kurahisisha upatikanaji wa mikopo kwa ajili ya kugharamia miradi ya maendeleo.

2.3.6 Demografia na Maendeleo ya Watu

2.3.6.1 Demografia

Kwa mujibu wa taarifa zinazotolewa na Ofisi ya Taifa ya Takwimu – NBS, idadi ya watu wa Tanzania Bara inakadiriwa kufikia takribani watu milioni 68.15 mwaka 2025 ikilinganishwa na watu 66,278,276 mwaka 2024. Kasi ya ongezeko la watu inaendelea kutoa fursa chanya kwa maendeleo ya nchi, ikiwemo upatikanaji wa nguvu kazi ya kutosha na uwezekano wa kuchochea mageuzi ya kidijitali katika shughuli mbalimbali za uzalishaji. Fursa hizi zinaimarishwa zaidi na uwiano mkubwa wa kundi la vijana wenye umri wa miaka 15 hadi 35, ambao ni nguzo muhimu ya ustawi wa uchumi wa kisasa.

Pamoja na fursa hizo, ongezeko la idadi ya watu linasababisha kuongezeka kwa mahitaji ya huduma za kijamii na mageuzi katika mifumo ya elimu, mafunzo na utendaji kazi. Hivyo, ni muhimu kutekeleza mikakati mahsusi ya kuwawezesha vijana kushiriki kikamilifu katika shughuli zenye tija katika uzalishaji. Hatua hizi zitasaidia kuimarisha ubora wa rasilimali watu, kuongeza ushindani wa Taifa katika soko la kimataifa na kuchochea ukuaji endelevu wa uchumi.

Kwa upande mwingine, kiwango cha utegemezi kinakadiriwa kubaki asilimia 0.87 mwaka 2025 na kupungua kidogo hadi 0.86 mwaka 2026. Hali hii inaonesha kuwa mzigo wa utegemezi bado ni mkubwa kwa kundi la watu wanaozalisha. Hivyo, hatua zaidi zinahitajika kupanua ajira zenye tija na kuongeza uzalishaji.

Aidha, kwa kuzingatia mwenendo wa ongezeko la watu na kasi ya maendeleo ya kiuchumi, ni muhimu kutekeleza mikakati ya kukuza uchumi jumuishi, inayowahusisha wadau wote muhimu katika kuleta maendeleo, hususan katika sekta za huduma za kijamii na miundombinu ya kiuchumi. Kwa muktadha huu, serikali inatakiwa kuendelea kuwekeza kwa makusudi katika sekta za elimu, mafunzo ya ujuzi, lishe bora, afya, maji safi na salama, miundombinu ya barabara, nishati, mawasiliano na teknolojia pamoja na kuimarisha uhusiano wa kiuchumi kati ya maeneo ya miji na vijiji. Uwekezaji katika sekta hizi ni nyenzo muhimu za kuongeza tija, kuboresha ustawi wa wananchi na kuchochea ukuaji wa uchumi wa taifa kwa ujumla.

Kwa upande mwingine, kiwango cha utegemezi kinakadiriwa kubaki 0.87 mwaka 2025 na kupungua kidogo hadi 0.86 mwaka 2026. Hali hii inaonesha kuwa mzigo wa utegemezi bado ni mkubwa watu walio katika umri wa kufanya kazi bado wanabeba mzigo mkubwa wa kuwahudumia watoto, wazee na makundi mengine tegemezi. Hivyo, mikakati madhubuti ya kuongeza wa uzalishaji na ajira zenye tija ili kupunguza utegemezi.

Aidha, kwa kuzingatia ongezeko la watu na mwelekeo wa kiuchumi, ni muhimu kutekeleza mikakati ya kukuza uchumi jumuishi, unaopanua ushiriki wadau wote muhimu katika sekta za huduma za kijamii na miundombinu ya kiuchumi. Kwa muktadha huu, serikali kuongeza uwekezaji katika sekta za elimu, mafunzo ya ujuzi, lishe bora, afya, maji safi na salama, miundombinu ya barabara, nishati, mawasiliano na teknolojia. Vile vile inapaswa kuimarisha uhusiano wa kiuchumi kati ya maeneo ya mijini na vijijini. Uwekezaji katika maeneo haya utasaidia kuongeza tija, kuboresha ustawi wa wananchi na kuchochea ukuaji wa uchumi wa taifa.

2.3.6.2 Maendeleo ya Watu

Serikali imeendelea kutekeleza afua mbalimbali za kuboresha maendeleo ya watu kwa lengo la kuimarisha ustawi wa jamii ili kufikia malengo yaliyoainishwa katika Dira 2050. Afua hizo zinalenga kupanua upatikanaji wa huduma jumuishi za kijamii na kiuchumi, mijini na vijijini.

Miongoni mwa hatua zilizotekelezwa ni: kuendelea kutoa elimu bila ada ili kuongeza ushiriki na uandikishaji wa wanafunzi; kuimarisha upatikanaji wa huduma za maji safi na salama katika maeneo ya mijini na vijijini; kuboresha ushiriki wa sekta binafsi katika utoaji wa huduma za afya, hususan katika maeneo ya pembezoni; kuendelea na ujenzi na ukamilishaji wa zahanati, vituo vya afya na hospitali; pamoja na ujenzi wa barabara ili kuchochea fursa za kiuchumi na kijamii.

Utekelezaji wa miradi na programu hizo umechangiakuimarika kwa maendeleo ya watu. Hii inajumuisha kuboreshwa kwa huduma za afya, elimu, maji na miundombinu, sambamba na kuongezeka kwa fursa za ajira na shughuli za uzalishaji mali. Baadhi ya viashiria vya maendeleo ya watu ni[1];

i. Kuongezeka kwa wastani wa umri wa kuishi kutoka miaka 66.8 mwaka 2022 hadi miaka 68.3 mwaka 2025. Aidha, wastani wa umri wa kuishi kwa kuzingatia jinsia, umefikia miaka 70.7 kwa wanawake na miaka 65.9 kwa wanaume mwaka 2025. Takwimu hizi zinatokana na makadirio ya Sensa ya Watu na Makazi ya Mwaka 2022;
ii. Kupungua kwa vifo vya watoto wenye umri chini ya miaka mitano kutoka vifo 81 kwa vizazi hai 1,000 mwaka 2019/20 hadi vifo 43 kwa vizazi hai 1,000 mwaka 2022;
iii. Kupungua kwa vifo vitokanavyo na uzazi kutoka vifo 556 kwa kila vizazi hai 100,000 mwaka 2019/20 hadi vifo 104 kwa kila vizazi hai 100,000 mwaka 2022;
iv. Kuongezeka kwa kiwango cha uandikishaji wa wanafunzi wa elimu ya sekondari kutoka asilimia 47.4 mwaka 2021/22 hadi asilimia 51.7 mwaka 2024/25;
v. Kuongezeka kwa idadi ya watu wa vijijini wanaotumia maji ya bomba kama chanzo kikuu vijijini kutoka asilimia 72.3 mwaka 2020/21 hadi asilimia 85.3 mwaka 2024/25;
vi. Kuunganishwa kwa vijiji vyote vya Tanzania Bara mwaka na huduma ya umeme 2025/26;
vii. Kuongezeka kwa fahirisi ya maendeleo ya watu hadi 0.556 mwaka 2024, kutoka 0.529 mwaka 2019. Kwa mujibu wa taarifa za Shirika la Umoja wa Mataifa la Maendeleo, ongezeko hili linaashiria kuimarika kwa upatikanaji wa huduma muhimu za jamii, hususan afya, elimu na maji pamoja na kuboreka kwa kiwango cha maisha.

2.4 Mwenendo wa Sekta Binafsi

Dira 2050 inalenga kuiwezesha Tanzania kufikia hadhi ya nchi yenye kipato cha kati ngazi ya juu ifikapo mwaka 2050. Lengo hili linahitaji ukuaji endelevu wa uchumi, unaochochewa na mageuzi ya kisera na ushiriki madhubuti wa sekta binafsi.Katika kufikia lengo hilo, Tanzania itaendelea kuimarisha mazingira ya uwekezaji kwa kutumia faida zake za kimkakati, iikiwemo utulivu wa kisiasa na rasilimali asilia. Hatua hii inalenga kuongeza uwekezaji wa ndani na nje ya nchi, kukuza ajira, kuchochea shughuli za kibiashara, na kuboresha urari wa malipo.

[1] Kutofautina kwa vipindi vya ulinganifu wa takwimu kunatokana na baadhi ya viashira kutumia tafiti kuzalisha takwimu husika.

Mwelekeo huu unaweka msingi wa utekelezaji wa Dira ya Taifa ya Maendeleo 2050 na Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano.

2.4.1 Ukuzaji wa Mitaji

Mwaka 2025, ukuzaji rasilimali kwa bei za mwaka 2019, uliongezeka kwa asilimia 2.2 na kufikia shilingi bilioni 71,354.7 kutoka na shilingi bilioni 69,840.1 mwaka 2024. Kwa upande wa bei za mwaka husika, uwekezaji huo ulifikia shilingi bilioni 85,516.8 kutoka silingi bilioni 82,547.34 mwaka 2024. Kati ya kiasi hicho, shilingi bilioni 75,460.6 zilitokana na uwekezaji katika rasilimali za kudumu, na shilingi bilioni 10,056.2 zilitokana na ongezeko la akiba ya bidhaa na mali zisizouzwa. Aidha, uwiano wa uwekezaji katika rasilimali za mtaji kwa Pato la Taifa, kwa bei za mwaka husika, ulikuwa asilimia 36.5 mwaka 2025, ikilinganishwa na asilimia 38.9 mwaka 2024. Hii ilitokana na pato la Taifa ukua kwa kasi zaidi kuliko uwekezaji katika ukuzaji wa rasilimali za mitaji.

Majengo yaliendelea kuchangia sehemu kubwa ya rasilimali za mtaji;kwa asilimia 75.3, ikifuatiwa na ongezeko la akiba ya bidhaa na mali zisizouzwa, asilimia 11.8. kwa upande wa mgawanyo wa sekta, uwekezaji katika rasilimali za kudumu uliongozwa nasekta binafsi, iliyochangia shilingi bilioni 52,547.2, sawa na asilimia 69.1 ya rasilimali zote za kudumu. Hali hii inaonesha nafasi muhimu ya sekta binafsi katika kuendesha uwekezaji na ukuaji wa uchumi.

2.4.2 Mitaji kutoka Nje

Kwa mujibu wa Taarifa ya Uwekezaji Tanzania ya mwaka 2025, uwekezaji wa sekta binafsi kutoka nje uliongezeka kwa asilimia 12.1 na kufikia dola za Marekani milioni 24,754.1 mwaka 2024 kutoka dola za Marekani milioni 22,074.44 mwaka 2023. Kati ya kiasi hicho, uwekezaji wa moja kwa moja - *FDI stock* ulifikia dola za Marekani milioni 21,698.9, sawa na asilimia 87.7 ya uwekezaji wa sekta binafsi kutoka nje, uwekezaji wa hisa ulikuwa dola za Marekani 272.7 (asilimia 1.1) na uwekezaji mwingine ulifikia dola za Marekani 2,782.5 (asilimia 11.2). Katika kipindi hicho, mitaji iliyowekezwa na sekta binafsi kutoka nje ya nchi kwa bei za miaka husika ilikuwa dola za Marekani milioni 1,984.6 ikilinganishwa na dola za Marekani milioni 1,694.8 mwaka 2023, sawa na ongezeko la asilimia 17.1.

2.4.3 Uwekezaji wa Moja kwa Moja kutoka Nje kwa Shughuli za Kiuchumi

Mwaka 2024, shughuli za uchimbaji madini na mawe zilivutia uwekezaji mkubwa zaidi wa moja kwa moja kutoka nje, wenye thamani ya dola za Marekani milioni 442.2. Shughuli hizo zilifuatiwa na sekta ya fedha na bima, iliyovutia dola za Marekani milioni 401.3; uzalishaji bidhaa viwandani, dola za Marekani milioni 223.1; pamoja na habari na mawasiliano, dola za Marekani milioni 152.1. Kwa pamoja, shughuli hizi zilichangia asilimia 73.6 ya uwekezaji wote wa moja kwa moja kutoka nje.

Aidha, shughuli za kilimo, ujenzi, pamoja na usafirishaji na uhifadhi wa mizigo ziliongeza mvuto wake kwa wawekezaji kutoka nje. Mchango wa shughuli hizi katika uwekezaji wa moja kwa moja kutoka nje uliongezeka kutoka asilimia 5.8 mwaka 2023 hadi asilimia 19.4 mwaka 2024. Mwenendo huu unaashiria kuongezeka kwa fursa za uwekezaji katika sekta za uzalishaji na miundombinu, ambazo ni muhimu katika kuchochea mageuzi ya kiuchumi na kuongeza ushindani wa Taifa.

2.5 Mwelekeo wa Hali ya Uchumi wa Taifa kwa Mwaka 2026/27

Uchumi wa Tanzania unatarajiwa kuendelea kukua kwa wastani wa asilimia 6.3 mwaka 2026 na asilimia 6.9 katika muda wa kati. Ukuaji huu utachangiwa na uwekezaji katika sekta za mageuzi na maeneo yanayochochea mageuzi ya kiuchumi ili kufikia malengo ya Dira 2050.

Mpango wa Maendeleo wa Taifa 2026/27 umejielekeza katika maeneo matano (5) mahsusi:.

(i) Kuimarisha utawala, amani, usalama na utulivu;
(ii) Kujenga uchumi imara, jumuishi na shindani kupitia sekta tisa (9) muhimu za mageuzi;
(iii) Kuimarisha uwezo wa watu na maendeleo ya kijamii;
(iv) Kuhifadhi mazingira na kujenga ustahimilivu wa mabadiliko ya tabianchi; na
(v) Kuimarisha vichocheo vya maendeleo

2.5.1 Malengo na Shabaha za Ukuaji wa Uchumi Jumla

Malengo na shabaha za msingi za uchumi jumla ni kama ifuatavyo:

i. Kuongeza kasi ya ukuaji wa Pato Halisi la Taifa kufikia asilimia 6.3 mwaka 2026 ikilinganishwa na ukuaji wa asilimia 5.9 kwa mwaka 2025;
ii. Kuimarisha mfumuko wa bei katika wigo wa asilimia 3.0 – 5.0 katika kipindi cha muda wa kati, ili kulinda uwezo wa wananchi kumudu mahitaji muhimu;
iii. Kuongeza mapato ya ndani kufikia asilimia 17.1 ya Pato la Taifa mwaka 2026/27, kutoka asilimia 16.5 mwaka 2025/26;
iv. Kuongeza mapato ya kodi kufikia asilimia 13.7 ya Pato la Taifa mwaka 2026/27, kutoka asilimia 13.2 mwaka 2025/26;
v. Kuwa na nakisi ya bajeti isiyozidi asilimia 3.0 ya Pato la Taifa mwaka 2026;
vi. Kiwango cha akiba ya fedha za kigeni kinachotosheleza uagizaji wa bidhaa na huduma kutoka nje kwa kipindi kisichopungua miezi minne (4); na
vii. Kuongeza uzalishaji wa ajira kufikia 1,700,000 mwaka 2026 kutoka ajira 981,000 zilizozalishwa mwaka 2024.

2.5.2 Misingi ya Mpango kwa Mwaka 2026/27

Ufanisi wa utekelezaji wa Mpango wa Maendeleo wa Taifa kwa mwaka 2026/27 utajengwa katika misingi ifuatayo:

i. Kuendelea kuwepo kwa demokrasia, amani, usalama na utulivu wa ndani na katika nchi jirani, inayowezesha shughuli za kiuchumi, kijamii na uwekezaji kustawi;
ii. Kudumisha misingi ya utawala bora na utawala wa sheria, ikiwa ni pamoja na uwajibikaji, uadilifu, uwazi na ufanisi katika matumizi bora na endelevu ya rasilimali za umma;
iii. Kuendeleza miundombinu wezeshi hususan nishati, bandari, barabara na reli kwa ili kuifanya Tanzania kuwa kitovu cha biashara, viwanda na usafirishaji katika ukanda wa Afrika Mashariki na Kati na Kusini;
iv. Kuimarika kwa ubunifu na matumizi ya teknolojia za kidijitali katika huduma za kijamii na uzalishaji;
v. Utekelezaji wa mageuzi ya kitaasisi na kiutawala yanaoyoongozwa na falsafa ya 4Rs, kwa lengo la kuongeza ufanisi, uwazi, uwajibikaji na tija katika utekeleaji wa majukumu;
vi. Kuimarika kwa mazingira ya uwekezaji na biashara kupitia ushirikiano kati ya sekta ya umma na sekta binafsi pamoja na fursa zinazotokana na ushirikiano wa kikanda katika Jumuiya ya Afrika Mashariki na Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika;

vii. Kuendelea kuhimili na kukabiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi, majanga ya asili na yasiyo ya asili, ikiwemo ukame, mafuriko, milipuko ya magonjwa, migogoro ya kikanda na misukosuko ya kiuchumi duniani;
viii. Kuendelea kuimarika kwa uchumi wa dunia na utulivu wa bei katika masoko ya fedha na bidhaa;
ix. Kuendelea kuimarika kwa upatikanaji na usalama wa chakula nchini; na
x. Kuwepo kwa mifumo thabiti ya uratibu, utekelezaji, ufuatiliaji na tathmini ili kuhakikisha kuwa programu, miradi na afua zilizopangwa zinatekelezwa kwa wakati na kuleta matokeo yanayotarajiwa.

SURA YA TATU

MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MPANGO

3.1 Utangulizi

Serikali imeendelea kuchukua jitihada za dhati na mahsusi za kuandaa na kutekeleza mipango ya maendeleo ya muda mfupi, wa kati na mrefu yenye lengo la kuifanya nchi kuwa taifa linalo jitegemea kiuchumi, kisiasa na kijamii. Mipango hii ilijikita katika kuboresha maisha ya wananchi, kupunguza umasikini, kukuza uchumi wa taifa, na kuhakikisha maendeleo endelevu yanayoweza kunufaisha vizazi vya sasa na vijavyo.

Katika utekelezaji wa mipango hiyo, Serikali huibua miradi na programu mbalimbali ambazo huchangia kwa kiasi kikubwa katika maendeleo ya sekta mbalimbali. Mfano kwenye sekta ya kilimo, miradi ya umwagiliaji na ukuzaji wa mazao ya kimkakati kama pamba, korosho, kahawa, na nafaka imewezesha kuongeza uzalishaji, kuboresha usalama wa chakula, na kukuza pato la wakulima. Aidha, sekta ya umeme imechochewa na miradi ya uzalishaji wa umeme, ikiwemo mradi wa bwawa la Kufua Umeme wa Maji la Julius Nyerere pamoja na miradi ya gesi asilia ya Kinyerezi I na II. Miradi hiyo imeongeza upatikanaji wa umeme wa viwanda na biashara, hivyo kuchangia ukuaji wa uchumi.

Kwa upande wa sekta ya elimu, Serikali imetekeleza miradi inayolenga kuongeza fursa za elimu kwa makundi yaliyokuwa yamekosa fursa za kusoma. Miradi hiyo imejikita katika kuongeza upatikanaji wa elimu, uboreshaji wa miundombinu ya shule, kuimarisha mafunzo ya walimu na kuhakikisha kuwa watoto wote wanapata elimu bora ya msingi na sekondari bila ada. Vilevile, sekta ya maji na usafi wa mazingira imeimarishwa kupitia miradi ya , maji safi pamoja na huduma za usafi vijijini na mijini. Hatua hizi zimechangia kupunguza magonjwa yanayohusiana na maji machafu, na kuleta maendeleo ya kijamii. Katika kukabiliana na umaskini, serikali imetekeleza programu kama Mfuko wa Maendeleo ya Jamii, ambazo zinalenga kuongeza kipato kwa kaya umaskini, kupanua fursa za ajira, na kuhakikishaukuaji wa uchumi unawanufaisha wananchi wote kwa usawa.

Aidha, tathmini ya utekelezaji wa viashiria dhidi ya shabaha zilizowekwa katika sekta mbalimbali imeonesha matokeo chanya. Kwa ujumla, sekta za miundombinu, uchukuzi, nishati, maji, utalii, viwanda, kilimo, mifugo na madini zimeonesha mwelekeo chanya. Mwelekeo huo umechangiwa na uwekezaji wa Serikali katika uzalishaji wa umeme, miundombinu ya usafirishaji na programu za kkuongeza uzalishaji. Mafanikio mengine yaliyopatikana ni kuimarika kwa huduma za usafirishaji, hususan kwa njia ya reli, ambako kumesaidia kupunguza gharama na muda wa safari. usafiri wa anga umeendelea kuwa salama na wa uhakika, huku huduma za bandari zikiimarika. Ufanisi huu katika sekta ya uchukuzi unachangia kwa kiasi kikubwaukuaji wa sekta za kilimo, viwanda, biashara, utalii, madini na huduma. Aidha, uzalishaji wa umeme umeongezeka. Vijiji vyote vya Tanzania Bara viliunganishwa na huduma ya umeme. Vilevile, upatikanaji wa huduma za intaneti umeongezeka. Katika usafirishaji, muda wa makasha kukaa bandarini umepungua. Vilevile, ajira zimezalishwa kwa wingi katika sekta rasmi na isiyo rasmi.

Katika sekta za kijamii ikiwemo elimu, afya, maji, utawala bora na maendeleo ya jamii, upatikanaji wa huduma umeimarika. Hali hii inatokana na: kuongezeka kwa miundombinu ya kutolea huduma za afya, ikiwemo hospitali, zahanati na vituo vya afya, na kupanua huduma kwawananchi. Vilevile, wastani wa umri wa kuishi umeongezeka. Katika sekta ya elimu, kiwango cha uandikishaji wa watoto wa rika lengwa katika elimu ya awali kimeongezeka . Aidha, idadi wananchi waishio vijijini wanautumia maji ya bomba kama chanzo kikuu imeongezeka. Mafanikio katika nyanja mbalimbali za kiuchumi na kijamii yamewezesha kuongezeka kwa fahirisi ya maendeleo ya watu.

Pamoja na kwamba kumekuwa na mwenendo mzuri wa utekelezaji wa viashiria vya Mpango III, tathmini imeonesha baadhi ya sekta hazikuwa na matokeo ya kuridhisha. Sekta hizo ni pamoja na michezo, sanaa na utamaduni. Hali hii imetokana na kukosekana kwa takwimu zinazojitosheleza kufanya tathmini.

Kwa ujumla, viashiria vinaonesha matokeo chanya katika maeneo mengi ya kiuchumi na kijamii. Hata hivyo, ni muhimu kuendeleza mageuzi, kuwekeza katika rasilimali watu, kukuza ubunifu na kuboresha mifumo ya usimamizi ili kuimarisha huduma na kufikia shabaha za mwaka 2025/26 kikamilifu. Maelezo ya kina ya utekelezaji wa kisekta pamoja na mwenendo wa utekelezaji wa viashiria na shabaha yameainishwa kwa kina katika Sehemu ya 3.3.

Mpango III uliainisha miradi katika makundi mawili yaani miradi ya kielelezo na miradi ya kimkakati ambapo miradi ya kielelezo ilipewa kipaumbele kwa sababu ni miradi yenye matokeo mkubwa kiuchumi na kijamii endapo itatekelezwa kama ilivyopangwa. Miradi ya kimkakati ni ile ambayo utekelezaji wake una mchango muhimu katika maendeleo ya kijamii na kiuchumi.. Utekelezaji wa miradi hiyo ni kama ifuatavyo.

3.2. Miradi ya Kielelezo

Mpango III uliainisha miradi 17 ya kielelezo, ambapo hadi kufikia Mei, 2026 utekelezaji wa miradi hiyo ulikuwa katika hatua mbalimbali kama ifuatavyo.

3.2.1. Miundombinu ya Usafirishaji

Katika eneo hili Serikali imetekeleza miradi ifuatayo:

i. Ujenzi wa Madaraja ya Makubwa

Katika kipindi cha utekelezaji wa Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano (Mpango III), Serikali imetekeleza miradi ya ujenzi wa madaraja makubwa ambayo ujenzi wake utachochea shughuli za kiuchumi na kurahisisha usafiri na usafirishaji na hivyo kupunguza msongamano wa magari mijini.

Madaraja makubwa yaliyokamilika katika kipindi cha Mpango III ni Kigongo – Busisi (JPM), na Tanzanite. Vilevile, Serikali imekamilisha Ujenzi wa barabara za juu (Flyovers) katika maeneo ya Uhasibu na Chang'ombe. Kuanza kutumika kwa miundombinu hii kutachochea ukuaji wa uchumi kwa Ukanda wa Ziwa na nchi jirani ikiwemo Uganda, Rwanda na Burundi. Hivyo, kurahisisha usafirishaji wa mizigo na kukuza biashara ya kikanda, kupungua kwa msongamano wa magari na kurahisisha usafiri na usafirishaji wa malighafi na bidhaa viwandani pamoja na watu.

Aidha, Serikali inaendelea na ujenzi wa daraja la Jangwani Jijini Dar es Salaam. Ujenzi huu ni sehemu ya mkakati wa kudumu wa kupunguza foleni na kuondoa changamoto ya mafuriko ya mara kwa mara yanayoathiri jiji hilo. Daraja hilo lina urefu wa mita 390, ambapo hadi kufikia Mei, 2026 utekelezaji ulikuwa asilimia 33. Kukamilika kwa daraja hili kutachangia kuimarisha usafiri na usafirishaji katika maeneo ya Ilala, Buguruni, pamoja na sehemu nyingine zinazotegemea barabara ya Morogoro.

ii. Ujenzi wa Reli ya Kati kwa Kiwango cha Kimataifa

Serikali imeendelea na ujenzi wa reli ya kati kwa kiwango cha kimataifa (SGR) ambapo hadi kufikia mwezi Machi 2026, ujenzi wa kipande cha kwanza Dar es Salam – Morogoro (km 300) na kipande cha pili Morogoro – Makutupora (km 422) umekamilika kwa kiasi kikubwa na Shirika la Reli Tanzania - TRC linaendelea na utoaji wa huduma ya usafiri katika sehemu hizo.

Serikali kupitia Shirika la Reli Tanzania, imeendelea kutoa huduma ya usafiri wa reli ya kisasa ya SGR kati ya Dar es Salaam na Dodoma. Kwa kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi, 2026 jumla ya abiria 2,515,203 walisafirishwa, ikilinganishwa na abiria 2,054,828 waliosafirishwa katika kipindi kama hicho kwa mwaka wa fedha 2024/25, sawa na ongezeko la asilimia 22.40. Ongezeko hilo limechangiwa na huduma na kuimarika kwa ubora na uhakika wa huduma. Usafirii huu umechochea biashara na shughuli mbalimbali za kiuchumi kwa kupunguza muda wa safari. Kwa mwenendo huu, inakadiriwa kuwa hadi mwisho wa mwaka wa fedha 2025/26, zaidi ya abiria milioni 3 watakuwa wamesafirishwa. Aidha, katika kuongeza ufanisi na kuendelea kurahisisha huduma kwa wananchi, TRC imeongeza safari mbili (2) kati ya Dar es Salaam na Morogoro kuanzia tarehe 18 Aprili, 2026. Hatua hiyo imeongeza safari za kila siku kati ya mikoa hiyo kutoka nne (4) hadi sita (6). Vilevile, TRC inaendelea na maandalizi ya kuongeza safari kati ya Dar es Salaam na Dodoma.

Kwa upande wa usafirishaji wa mizigo, katika kipindi cha kuanzia Julai, 2025 hadi kufikia mwezi Machi 2026, TRC ilisafirisha jumla ya tani 102,452 za mizigo kupitia reli ya SGR. Aidha, Serikali inaendelea kutekeleza mikakati mbalimbali ya kuhamasisha wawekezaji na wafanyabiashara kutumia reli hiyo kusafirisha mizigo. Vilevile, Serikali imeendelea kuweka mazingira wezeshi kwa ajili ya kuvutiaa uwekezaji katika maeneo ya kiuchumi yanayopitiwa na reli ya SGR ili kurahisisha usafirishaji wa malighafi na bidhaa zinazozalishwa katika maeneo hayo, ikiwemo mazao ya kilimo, bidhaa za viwandani, madini pamoja na mifugo.

iii. Ujenzi na Ukarabati wa Meli katika Maziwa Makuu

Katika kuhakikisha upatikanaji wa huduma za uchukuzi zilizo bora, salama na za uhakika katika Maziwa Makuu ya Victoria, Tanganyika na Nyasa, Serikali kupitia Kampuni ya Meli Tanzania (TASHICO) inaendelea na ujenzi na ukabarati wa meli. Lengo ni kuboresha huduma za usafiri na usafirishaji wa abiria na mizigo ndani ya maeneo ya Tanzania pamoja na nchi jirani za

Maziwa Makuu. Katika kuendelea kutekeleza azma hiyo, Serikali imekamilisha ujenzi wa Meli ya MV. New Mwanza katika Ziwa Victoria, na tayari imeanza kutoa huduma.

Katika hatua nyingine, Serikali imetekeleza miradi mbalimbali. Miradi hiyo ni pamoja na ukarabati wa Meli ya MT. Sangara katika Ziwa Tanganyika, ambayo imekamilika na kuanza kutoa huduma za kusafirisha shehena ya mafuta kati ya Kigoma na Kalemie huko DRC. Aidha, ukarabati wa Meli ya MV. Liemba katika Ziwa Tanganyika, ambao umefikia asilimia 64; na ukarabati wa Meli ya MT. Ukerewe katika Ziwa Victoria ambao umefikia asilimia 79. Aidha, serikali inaendelea na maadalizi ya ujenzi wa kiwanda cha kutengeneza meli katika Ziwa Tanganyika, kitakachokuwa na uwezo waa kubeba meli zenye uzito wa hadi kufikia tani 5000. Kiwanda hicho kitatumika kutengeneza na kukarabati meli na hivyo kuongeza ufanisi na upatikanaji wa huduma za usafirishaji pamoja na kupunguza gharama za matengenezo.

iv. Ununuzi wa Meli na Ujenzi wa Bandari ya Uvuvi

Ujenzi wa Bandari ya Uvuvi katika eneo la Kilwa - Masoko umeendelea, ambapo ujenzi huo umefikia asilimia 97. Bandari hiyo ikikamilika, itakuwa na uwezo wa kuhudumia meli kubwa nne, ndogo 30 pamoja na meli mbili za doria. Shughuli zilizotekelezwa ni: kukamilisha kazi ya kuongeza eneo kutoka baharini kwa ajili ya ujenzi wa miundombinu ya nchi kavu na baharini. Aidha, ujenzi wa majengo mbalimbali unaendelea, ikiwemo jengo la utawala,kituo cha kupoza na kusambaza umeme, jengo la nitrojeni, soko la samaki, jengo la kuhifadhia na kuchambulia samaki, chelezo, ghala la kuhifadhia zana na karakana ya meli.

Kukamilika kwa mradi huu kutaboresha upatikanaji wa huduma zinazotolewa kwa meli za uvuvi na kuongeza uzalishaji katika bahari kuu. Vilevile, kutawezesha meli kushusha samaki wasiolengwa, kurahisisha uhamishaji wa mazao ya uvuvi kutoka meli moja kwenda nyingine, na kuongeza fursa za ajira na kipato. Mradi huu pia unatarajiwa kuchochea uwekezaji katika viwanda vya kuchakata samaki, kuongeza thamani ya mazao ya uvuvi na kuongeza mapato ya fedha za kigeni yatokanayo na mauzo nje.

v. Kuimarisha Kampuni ya Ndege Tanzania (ATCL)

Serikali imeendelea na utekelezaji wa mradi wa kuimarisha Kampuni ya Ndege ya Tanzania - ATCL ambapo jumla ya ndege 15 zimenunuliwa na hivyo kuiwezesha Kampuni kuwa na jumla ya ndege 16. Pamoja na ununuzi wa ndege, ATCL imeendelea kuboresha karakana za matengenezo ya ndege kwa kukarabati miundombinu, kununua vifaa, mitambo na vipuri.

Hii itawezesha matengenezo madogo na ya kati ya ndege kufanyika nchini kwa gharama nafuu.

Kupitia ndege hizo, ATCL imeendelea kutoa huduma katika jumla ya vituo 33, ikilinganishwa na vituo 27 vilivyohudumiwa katika mwaka 2024/25. Katika kipindi cha Julai, 2025 hadi Machi 2026, ATCL ilisafirisha abiria 1,072,528 ikilinganishwa na abiria 876,357 waliosafirishwa katika kipindi kama hicho mwaka wa fedha 2024/25 sawa na ongezeko la asilimia 22.38.

Ongezeko hili la vituo pamoja na abiria linatokana na kuimarika kwa uwezo wa Kampuni kutoa huduma kutokana na idadi ya ndege zinazofanya kazi, ukuaji wa diplomasia baina ya Tanzania na nchi mbalimbali pamoja na kukua kwa soko la usafiri wa anga ndani na nje ya nchi.

3.2.2 Miradi ya Miundombinu ya Nishati

Katika kipindi cha utekelezaji wa Mpango III, Serikali ilipanga kutekeleza miradi Saba (7) ya kielelezo ya nishati inayojumuisha uzalishaji umeme wa maji, utafutaji mafuta na gesi asilia; na ujenzi wa bomba la kusafirisha mafuta ghafi kutoka Hoima (Uganda) hadi Tanga (Tanzania). Miradi hii ipo katika hatua mbalimbali za utekelezaji.

i. Miradi ya Uzalishaji Umeme wa Maji

Miradi ya kuzalisha umeme kwa njia ya maji inayotekelezwa ni pamoja na Mradi wa Kufua Umeme wa Julius Nyerere (MW 2,115), ambapo ufungaji wa mitambo yote tisa (9) umekamilika na umeme unaozalishwa kupitia mradi huu umeunganishwa katika Gridi ya Taifa.

Aidha, miradi miwili ya Ruhudji (MW 358) na Rumakali (MW 222) ipo katika hatua za maandalizi. Kukamilika kwa miradi hii kutaimarisha upatikanaji wa umeme wa uhakika kwa ajili ya uzalishaji viwandani, kuongeza ajira kutokana na kuongezeka kwa shughuli za uzalishaji, kuchochea uwekezaji nchini kutokana na uwepo wa umeme wa kutosha na wauhakika, kupunguza utegemezi wa mafuta katika uzalishaji wa umeme ili kupunguza matumizi ya fedha za kigeni na hivyo kuimarisha urari wa malipo, na kukuza uchumi shindani na jumuishi.

ii. Miradi ya Usindikaji Gesi Asilia na Utafutaji Mafuta

Serikali imeendelea na utekelezaji wa miradi ya utafutaji wa mafuta na gesi asilia katika vitalu vya Eyasi – Wembere na Mnazi Bay, pamoja na maandalizi ya utekelezaji mradi wa Kusindika Gesi Asilia kuwa Kimiminika (LNG). Miradi hiyo ipo katika hatua za awali za utafiti ambapo kwa upande wa utafutaji mafuta, shughuli za ukusanyaji wa taarifa za (mitetemo) *seismic* za 2D zinaendelea na hali ya utekelezaji kwa ujumla imefikia asilimia 40. Aidha, kwa upande wa mradi wa LNG, majadiliano baina ya Serikali na wawekezaji yapo katika hatua za ukamilishaji.

Kukamilika kwa miradi hii kutaongeza uzalishaji wa gesi asilia nchini kwa ajili ya matumizi ya ndani ikiwemo viwandani pamoja na kuuza gesi hiyo katika nchi jirani zilizo onesha nia zikiwemo Kenya, Uganda, Zambia na Malawi.

Hatua hiyo itachangia katika ukuaji wa uchumi, ongezeko la fedha za kigeni, fursa za ajira na huduma za ugavi na biashara kwa Watanzania. Aidha, itachochea uchumi shindani na jumuishi, uwekezaji, kuongezeka kwa uzalishaji viwandani, kuchangia maendeleo ya watu na ujuzi.

iii. Mradi wa bomba la kusafirisha mafuta ghafi kutoka Uganda hadi Tanzania (EACOP)

Serikali inaendelea na utekelezaji wa mradi wa ujenzi wa bomba la kusafirisha mafuta ghafi lenye urefu wa km 1,443 kutoka Hoima (Uganda) hadi Tanga (Tanzania) ambapo utekelezaji umefikia asilimia 82.6. Kupitia utekelezaji wa mradi huu, kutaongeza ajira za kudumu na za muda mfupi katika kipindi cha ujenzi na uendeshaji; kukuza mapato ya Serikali; kuhamasisha shughuli za utafutaji wa mafuta na gesi asilia nchini; kuongeza wigo wa shughuli za uwekezaji na biashara; kuchangia maendeleo ya rasilimali watu na ujuzi; na kuchochea ukuaji wa uchumi shindani na endelevu.

iv. Mradi wa makaa ya mawe Mchuchuma na Chuma Liganga

Mgodi wa makaa ya mawe unatarajiwa kuzalisha tani milioni tatu za makaa ya mawe kwa mwaka na kuzalisha umeme MW 600. Aidha, uzalishaji wa chuma unatarajiwa kuwa tani milioni 2.9 kwa mwaka na kiwanda cha kuzalisha bidhaa za chuma tani 1.1 kwa mwaka. Serikali imelipa fidia ya shilingi bilioni 15.4 kwa wananchi 1,142 wanaopisha utekelezaji wa mradi huo sawa na asilimia 99.8. Mafanikio mengine ni pamoja na kuandaliwa kwa rasimu za mikataba ya ubia (JVAs) na mikataba ya wanahisa (SHAs) kwa miradi ya uchimbaji na kiwanda cha kutengeneza bidhaa za chuma. Majadiliano na mwekezaji yanaendelea.

Mradi huu unatarajiwa kuiwezesha Tanzania kupata malighafi ya chuma na makaa ya mawe kwa ajili ya matumizi ya viwanda vya ndani na masoko ya nje. Aidha, utapunguza matumizi ya fedha za kigeni kwa kupunguza uagizaji wa chuma kutoka nje. Mradi huu pia unatarajiwa kuchochea maendeleo kwa kuzalisha ajira za moja kwa moja au zitokanazo na viwanda vidogo na vya kati vinavyotumia bidhaa za chuma. Vilevile, utaongeza mapato ya fedha za kigeni kupitia mauzo chuma, makaa ya mawe na saruji.

3.2.3 Miradi ya Kuongeza Uzalishaji Viwandani

Serikali kupitia Mpango III iliainisha miradi mitatu ya kielelezo yenye kujielekeza moja kwa moja kwenye kuongeza uzalishaji viwandani. Miradi hiyo ni Magadi soda (Engaruka), kiwanda cha sukari Mkulazi na Kanda maalum za uchumi na uwekezaji.

i. Mradi wa Magadi Soda ya Engaruka

Zoezi la uthamini kwa ajili ya utekelezaji wa Mradi wa Magadi Soda katika eneo la Engaruka lilifanyika mwaka 2017 na kuidhinishwa rasmi na Mthamini Mkuu wa Serikali mwaka 2022. Hadi kufikia Aprili, 2026 jumla shilingi bilioni 5.82 sawa na asilimia 98.7 ya fedha ya fidia ililipwa kwa wafidiwa 513 kati ya wafidiwa 594.

Kukamilika kwa mradi huu kuongeza ajira, kupunguza matumizi ya fedha za kigeni kwa kuagiza magadi soda kutoka kutoka nje; na kuongeza mauzo yake nje. Aidha, mradi utaongeza upatikanaji wa malighafi za magadi soda na kuchochea kuanzishwa kwa viwanda vinavyotumia malighafi hizo.

ii. Kiwanda cha Sukari Mkulazi

Mradi wa Kiwanda cha Sukari Mkulazi ni moja kati ya uwekezaji wa kimkakati wa Serikali kupitia ubia kati ya Mfuko wa Taifa wa Hifadhi ya Jamii (NSSF) unaomiliki asilimia 96 na Jeshi la Magereza kupitia Shirika la Uzalishaji Mali linalomiliki asilimia 4. Utekelezaji wa mradi unajumuisha uendelezaji wa shamba la miwa lenye ukubwa wa hekari 3600, pamoja na ujenzi wa kiwanda cha kuzalisha sukari katika eneo la Mbigiri Wilaya ya Kilosa (Morogoro) kwa gharama ya shilingi bilioni 354.

Utekelezaji wa mradi umekamilika na jumla ya shilingi bilioni 354 zimetumika, ambapo usimikaji wa mitambo ya kuzalisha sukari ya matumizi ya majumbani (brown sugar) umekamilika. Uzalishaji rasmi wa sukari ya majumbani ulioanza msimu wa 2024/25 ulizalisha tani 19,124 za sukari, sawa na asilimia 96 ya lengo la tani 20,000 na tani 10,773 za molasi, sawa na asilimia 118 ya lengo la tani 9,115. Aidha, uzalishaji wa msimu wa pili wa 2025/26 ulizalisha tani 26,470 za sukari, sawa na asilimia 97.5 ya lengo la tani 27,139, pamoja na tani 9,197 za molasi, sawa na asilimia 99.7 ya lengo la tani 9,227.

Usimikaji wa mitambo ya kuzalisha sukari ya viwandani (refined sugar) umekamilika na katika kipindi cha majaribio tani 256 za sukari ya viwandani zilizalishwa, hatua inayoifanya nchi na kuwa na kiwanda chenye uwezo wa kuzalisha sukari ya viwandani. Kuanza kwa uzalishaji wa sukari kumepunguza upungufu wa sukari nchini. Aidha, uzalishaji huu umepunguza uagizaji sukari nje na hivyo kusaidia Serikali kupunguza matumizi ya fedha za kigeni za uagizaji wa sukari.

Kwa upande wa mashamba ya miwa, uendelezaji umefikia asilimia 97 ambapo kati ya hekta 3,600, hekta 3,500 za shamba zimelimwa na kupandwa; kukamilika kwa ujenzi wa miundombinu ya umwagiliaji katika hekta 2,730 kati ya hekta 3,600 pamoja na kukamilika kwa mabwawa mawili (2) yenye uwezo wa mita za ujazo milioni 1.6 na mita za ujazo 3.5. Vilevile, uendelezaji wa mashamba ya wakulima wadogo wadogo umefikia asilimia 80 ambapo hekta 1,384 kati ya 1,717 zimeendelezwa; usimikaji wa mitambo ya kuzalisha megawati 15 za umeme umekamilika, ambapo megawati 8 zinatumika kiwandani na megawati 7 zinatarajiwa kuuzwa TANESCO; na kukamilika kwa njia ya usafirishaji wa umeme wa megawati 15 yenye urefu wa kilometa 56.439.

Kukamilika kwa mradi huu kutaongeza uzalishaji wa sukari ndani ya nchi kwa kufikia tani 50,000 ifikapo Juni 2028, hivyo kupunguza pengo la mahitaji ya sukari kutoka nje na kuchochea maendeleo ya kijamii na kiuchumi kupitia ongezeko la thamani kwenye mazao ya kilimo. Aidha, mradi huu umesaidia kuimarisha ushirikiano na wakulima wadogo 304 wanaozalisha miwa kwa ajili ya kiwanda. Ushirikiano huo umechangia kuongeza kipato cha kaya, kukuza ajira za moja kwa moja kwa takribani wafanyakazi 2,000, pamoja na ajira zisizo za moja kwa moja zinazokadiriwa kuwa 8,000.

iii. Maeneo Maalum ya Kichumi

Serikali ililenga kuendelea kuimarisha miundombinu katika Maeneo Maalum ya Kiuchumi pamoja na kuanzisha maeneo mapya katika mikoa ya Singida (Manyoni), Pwani, Kigoma, Tanga, Manyara, Mara, na Ruvuma. Aidha, maeneo ya Benjamin William Mkapa SEZ, Bagamoyo SEZ na Mtwara SEZ yanaendelea na uzalishaji.

Miradi iliyosajiliwa katika Maeneo Maalum ya Kiuchumi ilikuwa 35 mwaka 2025/26 ikilinganishwa na miradi 29 mwaka 2024/25. Miradi hii ipo katika hatua mbalimbali za uibuaji na utekelezaji ambayo ilikuwa na thamani ya uwekezaji wa dola za Marekani milioni 430.586 hadi Mei 2026 na dola za Marekani milioni 430.62 mwaka 2024/25. Aidha, jumla ya ajira 15,076 zimezalishwa kutokana na utekelezaji wa miradi hii kwa mwaka 2025/26.

3.3 Mapitio ya Utekelezaji Kisekta

Mpango wa Tatu wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka Mitano uliweka shabaha za utekelezaji zilizotakiwa kupimwa kupitia viashiria vya kisekta. Ufikiwaji wa shabaha zilizowekwa unategemea utekelezaji wa miradi na programu mbalimbali za maendeleo ambazo zinachangia katika maendeleo ya sekta.

Aidha, ili kuwa na tathmini mathubuti ya utekelezaji wa Mpango na kujenga msingi wa kuweka vipaumbele vya Mpango kwa mwaka 2026/27, sehemu hii imeainisha uchambuzi wa kila sekta na kuonesha hatua zilizochukuliwa, mafanikio yaliyopatikana na matarajio ya sekta ili kuimarisha utekelezaji. Mwendendo wa viashiria na shabaha za Mpango ni kama ifuatavyo**:**

3.3.1 Sekta ya Ujenzi

Mpango ulilenga kujenga miundombinu imara ambayo ni kichocheo kikuu cha ukuaji wa uchumi, biashara na kuongeza ajira hasa ikizingatiwa kuwa Tanzania ni lango kuu la biashara kwa nchi za Zambia, Malawi, DRC, Burundi, Rwanda na Uganda. Vilevile, Mpango ulilenga kushirikisha Sekta binafsi katika utekelezaji wa miradi ya ujenzi wa barabara, madaraja na majengo ambayo itachochea maendeleo ya sekta nyingine kama viwanda, huduma na maendeleo ya miji.

Utekelezaji wa afua hizo umefanikisha yafuatayo: mtandao wa barabara kuu na za mikoa zinazopitika wakati wote zilifikia km 37,734.41 Desemba 2025 kutoka km 37,435 mwaka 2024/25; mchango wa kampuni za ndani katika soko la ujenzi ulikuwa asilimia 60 ya jumla ya thamani ya miradi yote mwaka 2025/26; na wastani wa ukuaji wa sekta ulikuwa 4.0 mwaka 2025; ajira kwa makandarasi, washauri elekezi, mafundi na wafanyabiashara wa vifaa vya ujenzi zilikuwa 18,988 kufikia Desemba 2025.

Aidha, mchango wa sekta ya ujenzi katika pato la Taifa ulikuwa asilimia 11.9 mwaka 2025. Aidha, jumla ya miradi 81 ya ujenzi wa madaraja ya dharura imekamilika na kuwezesha mawasiliano ya barabara kurejea katika hali yake baada ya kukatika kutokana na Mvua za El-Nino na Kimbunga Hidaya.

Kielelezo Na. 3.1: Mwenendo wa Mchango wa Kampuni za Ndani katika Soko la Ujenzi (Asilimia)

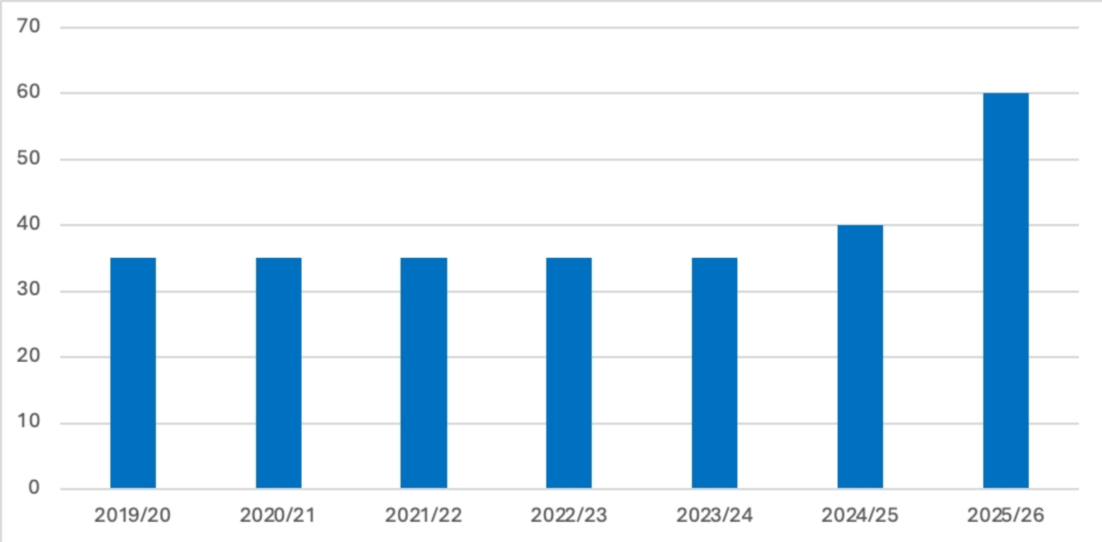

Chanzo: Wizara ya Ujenzi

Mafanikio yaliyopatikana ni pamoja na: kupunguza gharama na muda wa usafirishaji, kuongeza mzunguko wa bidhaa na huduma, na kukuza ushindani wa uzalishaji katika sekta za kilimo, viwanda, biashara na utalii. Aidha, barabara bora huvutia uwekezaji wa ndani na nje kwa kuweka mazingira rafiki ya biashara, kuongeza ajira na kipato kwa wananchi kupitia shughuli mbalimbali za kiuchumi, na kuboresha upatikanaji wa huduma za kijamii kama afya, elimu na huduma za dharura. Vilevile, huimarisha muunganiko wa kitaifa na kukuza biashara ya kikanda kwa kuunganisha maeneo ya uzalishaji na masoko, hivyo kuchangia kupunguza umaskini na kuinua ustawi wa jamii kwa ujumla.

Matarajio ya Sekta ya Ujenzi ni kuhakikisha inaongeza kasi ya kujenga miundombinu kwa njia ya ubia baina ya Serikali na Sekta Binafsi na kuondoa dhana ya miradi ya ujenzi wa miundombinu kutekelezwa na Serikali pekee. Sekta binafsi na mashirika ya kimataifa yanayo nafasi muhimu, kwenye ufadhili na utaalamu wa kiufundi, ubunifu wa kiteknolojia na usimamizi. Aidha, Sekta itahakikisha inajenga mazingira wezeshi kwa wakandarasi, wawekezaji na washauri binafsi kupata fursa katika kila hatua kuanzia usanifu hadi uendeshaji wa mradi.

3.3.2 Sekta ya Uchukuzi

Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano (FYDP III) ulilenga kuboresha miundombinu ya usafiri na usafirishaji kwa njia ya reli, anga, maji na huduma za hali ya hewa; kuendeleza na kuboresha viwanja vya ndege; na kuimarisha huduma za mawasiliano katika viwanja vya ndege.

Utekelezaji wa afua zilizowekwa katika sekta ya uchukuzi umeiwezesha sekta hiyo kuendelea kutoa mchango mkubwa katika kuchochea shughuli za uzalishaji na utoaji huduma, na hatimaye kukuza ukuaji wa uchumi wa mwananchi mmoja mmoja na Taifa kwa ujumla. Mchango huo umewezesha kuendelea kukua kwa sekta nyingine za uzalishaji zikiwemo sekta za Kilimo, Uvuvi, Madini, Utalii, Viwanda na Biashara. Katika mwaka 2025, Sekta ya Uchukuzi ilikua kwa asilimia 8.0 na kuchangia katika Pato la Taifa kwa asilimia 8.3. Aidha, katika mwaka 2025, sekta ya uchukuzi ilichangia mauzo ya kiasi cha Dola za Marekani bilioni 2.79 ya fedha za kigeni sawa na ongezeko la asilimia 18.72 ikilinganishwa na Dola za Marekani bilioni 2.35 zilizopatikana katika mauzo ya huduma za uchukuzi kwa mwaka 2024.

Ukuaji wa sekta pamoja na mchango wake katika uchumi unatokana na hatua mbalimbali zilizochukuliwa katika utekelezaji wa miradi mikubwa ya kimkakati katika sekta ndogo za reli, bandari na viwanja vya ndege, huduma pamoja na maboresho ya miongozo mbalimbali ya kisera na kisheria. Miongoni mwa hatua hizo ni pamoja na: maboresho yaliyofanyika katika Bandari za Dar es Salaam, Tanga, Mtwara pamoja na bandari za Maziwa Makuu; ujenzi na uboreshaji wa viwanja vya ndege nchini; kuendelea kwa uendeshaji wa huduma za reli ikiwemo reli ya SGR; kushirikisha Sekta Binafsi katika uendelezaji na uendeshaji wa shughuli za sekta ya uchukuzi; ujenzi na ukarabati wa meli; ununuzi wa ndege; kuimarisha matumizi ya mifumo ya TEHAMA; kuendelea kuimarisha ushirikiano wa kikanda na kimataifa; na kuendelea kuimarisha udhibiti wa huduma mbalimbali za uchukuzi.

3.3.3 Sekta ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari

Sekta Mawasiliano na Teknolojia ya Habari imeendelea kuwa kichocheo muhimu cha shughuli za kiuchumi na kijamii kupitia matumizi ya mtandao wa intaneti, hivyo kuchangia kufikiwa kwa vipaumbele vya kuchochea ushindani, kuongeza uzalishaji viwandani, pamoja na kuimarisha uwekezaji na biashara.

Katika mwaka 2025/26, Serikali imechukua hatua mbalimbali zenye lengo la kuboresha mawasiliano, upatikanaji na utumiaji wa intaneti nchini ikiwemo: kuongeza urefu wa Mkongo wa Taifa wa Mawasiliano (NICTBB) hadi kufikia kilomita 15,167; kuboresha mtandao wa intaneti katika minara 304 ya simu kutoka 2G hadi 2G/3G na 4G; kujenga minara 758; ujenzi na uunganishaji wa mifumo ya TEHAMA; na utekelezaji wa mradi wa Anwani za Makazi ambao umewezesha kusajili jumla ya anwani 12,857,892 kwenye Mfumo wa Anwani za Makazi (NaPA) mwaka 2025/26.

Utekelezaji wa afua hizi umechangia kuongezeka kwa: Uwiano wa watumiaji wa intaneti nchini kutoka asilimia 74 mwaka 2024 hadi asilimia 85 mwaka 2025; uwiano wa watu waliofikiwa na mitandao ya simu za mkononi kutoka asilimia 94 mwaka 2024/25 hadi asilimia 98 mwaka 2025/26; na majengo yenye anwani za makazi kufikia 18,558,268 mwaka 2025/26 kutoka majengo 18,186,0000 mwaka 2024/25.

Aidha, mafanikio mengine yaliyopatikana ni pamoja na: Kuongezeka kwa upatikanaji wa habari; kuongezeka kwa fursa za kiuchumi; uboreshaji wa huduma za Serikali (e-Government); kuchochea ubunifu na uwekezaji; kuboresha huduma za afya na kilimo; kurahisisha usafirishaji kupitia matumizi viongozeo (Navigation) vinavyomwezesha mtu kutoka eneo moja au anwani ya makazi kwenda eneo jingine; kutambua na kuyafikia maeneo ya utalii na vivutio; kuonesha huduma za karibu kama vile ATM, Hospitali, Hoteli na Stendi; na kutoa barua ya utambulisho wa mkazi kidijitali kupitia mfumo wa kidijitali wa NaPA bila kufika katika Ofisi ya Mtendaji wa Kata, Mtaa, au Kijiji. ambapo kwa sasa muda wowote na mahali popote, mwananchi ataweza kuomba na kupata barua ya utambulisho wa mkazi kupitia simu yake ya mkononi au kompyuta bila kufika ofisi ya Mtendaji wa Kata, Mtaa au Kijiji.

Matarajio ya Sekta ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari ni kuhakikisha Taifa linaendelea kuwa na jamii jumuishi na shindani kidijitali kwa kuimarisha matumizi ya TEHAMA katika utoaji wa huduma, biashara na maendeleo ya kijamii. Sekta itaendelea kuongeza uwekezaji katika miundombinu ya mawasiliano, kuimarisha upatikanaji wa huduma za intaneti nchini, pamoja na kuweka mazingira wezeshi kwa sekta binafsi na wabunifu wa ndani kushiriki katika kukuza uchumi wa kidijitali kwa maendeleo endelevu ya Taifa.

Kielelezo Na. 3.2: Kiwango cha watu wanaopata na kutumia mtandao wa internet pamoja na simu kuanzia mwaka 2019/20 hadi mwaka 2025/26

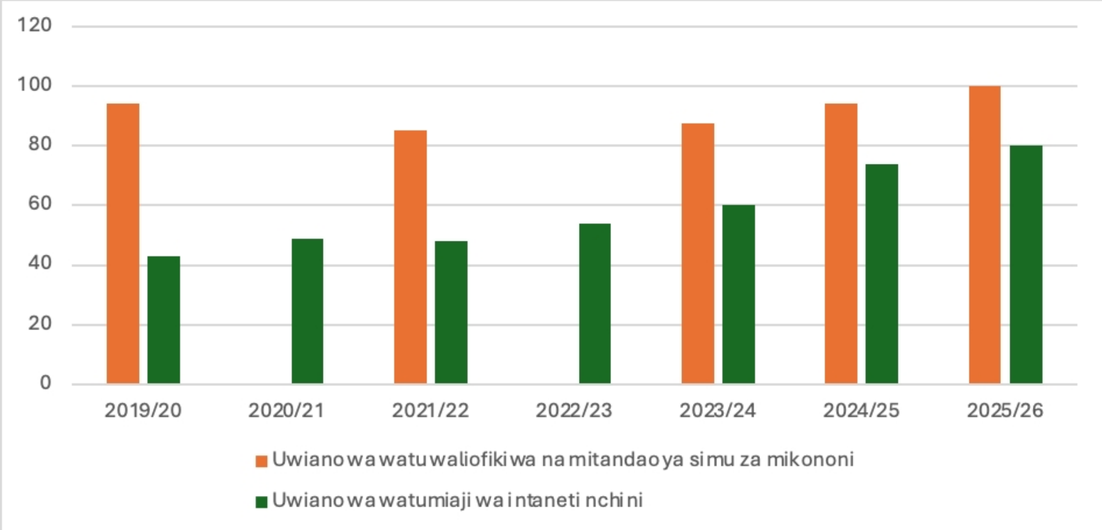

Chanzo: Wizara ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari

3.3.4 Sekta ya Nishati

Sekta ya Nishati ni sekta wezeshi inayochagiza na kuchochea shughuli mbalimbali za kiuchumi na kijamii. Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano ulilenga kuimarisha upatikanaji wa nishati ya umeme kwa kuongeza uwezo wa uzalishaji, usafirishaji na usambazaji wa umeme nchini; kujenga na kuimarisha miundombinu ya usambazaji wa gesi asilia; kubuni vyanzo vya nishati jadilifu na mbadala kwa ajili ya kupikia ili kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi; na kuendeleza shughuli za utafutaji wa mafuta na gesi asilia.

Utekelezaji wa afua umechangia: kuongezeka kwa uwezo wa mitambo ya uzalishaji wa umeme kufikia MW 4,522.54 Machi, 2026 kutoka MW 4,437.53 kipindi kama hicho mwaka mwaka 2024/25; kuongezeka kwa urefu wa Gridi ya Taifa kufikia km 8,500.38 Machi, 2026 sawa na asilimia 91 ya lengo la kufikia urefu wa km 9,351 ifikapo Juni 2026; kuongezeka kwa idadi ya vituo vya CNG *(Compressed Natural Gas)* kufikia vituo 18 mwaka 2025/26; kuongezeka kwa kiwango cha matumizi ya umeme kwa mtu mmoja kufikia kWh 170 mwaka 2024/25; na kuunganishwa umeme vijiji vyote 12,318 mwaka 2024/25. Aidha, hadi Desemba 2025 jumla ya vitongoji 39,003 kati ya vitongoji 64,359 vya Tanzania Bara sawa na asilimia 61 vilikuwa vimepatiwa huduma ya umeme kupitia miradi mbalimbali inayotekelezwa na Wakala wa Nishati Vijijini (REA).

Kielelezo Na. 3.3: Mwenendo wa uzalishaji wa umeme nchini (MW) kuanzia mwaka 2019/20 hadi mwaka 2025/26

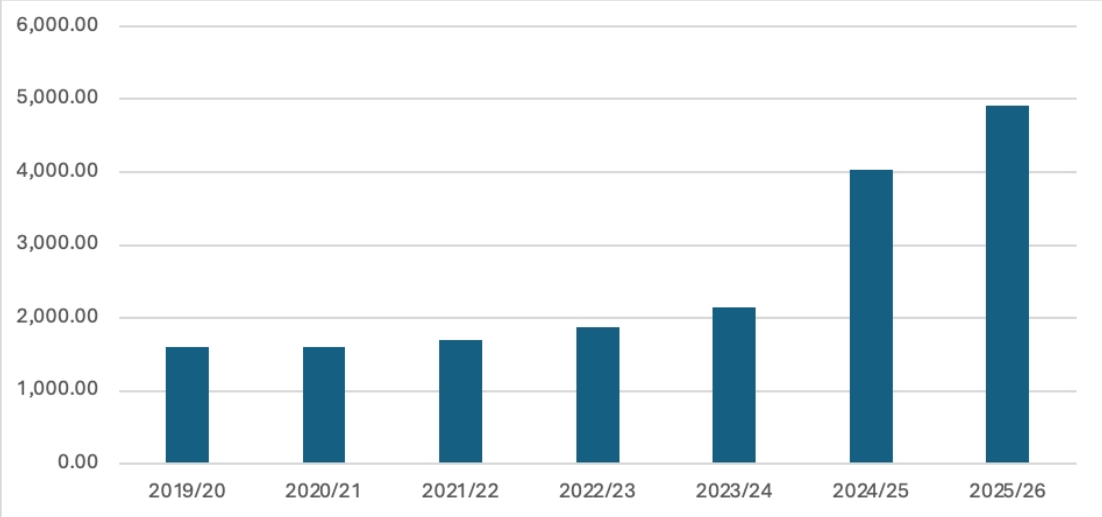

Chanzo: Wizara ya Nishati

Mafanikio yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua hizi ni pamoja na: kuboreshwa kwa upatikanaji wa nishati kwa wananchi, taasisi na viwanda; kuanzishwa kwa viwanda na biashara ndogo ndogo ambazo zinahitaji huduma ya nishati; kuongezeka kwa matumizi ya nishati safi ya kupikia kumechangia kuboresha maisha ya wananchi na kulinda mazingira; kuongezeka kwa ajira, ujuzi, na mapato ya Serikali. Mafanikio haya yameweka msingi thabiti wa uchumi wa viwanda, kuongeza ushindani wa taifa katika masoko ya kikanda na kimataifa, na kuimarisha usalama wa nishati kwa maendeleo endelevu ya Taifa.

Utekelezaji wa afua za sekta ya nishati umebainisha kuwa: uwekezaji katika miradi mikubwa ya kimkakati kama vile Bwawa la Umeme la Julius Nyerere ni muhimu kwa kuongeza uzalishaji wa umeme na kuimarisha uzalishaji viwandani; utekelezaji wa miradi ya kimkakati kwa ushirikiano kati ya sekta ya umma na binafsi ni njia bora ya kufanikisha miradi ya kimataifa kama vile EACOP; matumizi ya nishati safi na rafiki kwa mazingira kama vile gesi asilia, jua, upepo na umeme yameonekana kuwa na mchango mkubwa katika kulinda mazingira na afya ya jamii; uwepo wa takwimu sahihi na mifumo ya ufuatiliaji wa utekelezaji miradi ni muhimu kwa kuhakikisha utekelezaji bora na wenye tija; maendeleo ya rasilimali watu kupitia mafunzo ya kitaalamu yameongeza ufanisi wa sekta; na upanuzi wa mtandao wa usambazaji umeme hususan vijijini umechangia kwa kiasi kikubwa katika kuharakisha maendeleo ya kiuchumi na kijamii.

Aidha, matarajio ya mwenendo wa sekta ni kuendelea: kuimarisha Sekta ya Nishati kwa kuongeza uwezo wa uzalishaji wa umeme hadi kufikia Megawati 8,000 ifikapo mwaka 2030/31 kupitia vyanzo mbalimbali; kuunganisha vitongoji vyote vilivyosalia, na kuboresha miundombinu ya usafirishaji na usambazaji wa umeme; kukuza matumizi ya nishati safi ya kupikia; na kuendelea na shughuli za utafutaji, uendelezaji, uzalishaji, usafirishaji na usindikaji wa mafuta na gesi asilia. Hatua hizi zote zinalenga kuleta mageuzi ya kiuchumi, kuboresha maisha ya wananchi na kuhakikisha upatikanaji endelevu wa nishati nchini.

3.3.5 Sekta ya Kilimo

Mpango ulilenga kuboresha mifumo ya umwagiliaji ikiwa ni pamoja na ujenzi wa mabwawa ya maji, kuimarisha Utafiti na maendeleo katika mazao ya kimkakati; kuimarisha mnyororo wa uongezaji thamani ya mazao ya biashara pamoja na kuhimiza matumizi ya TEHAMA katika uendeshaji wa vyama vya ushirika; kuhakikisha upatikanaji wa malighafi za viwandani; uongezaji tija na uzalishaji wa mazao ya kilimo; kuongeza usalama wa chakula na lishe; kuongeza thamani ya mauzo nje ya nchi; na kupunguza upotevu wa mazao baada ya kuvuna.

Utekelezaji wa afua umechangia: kuongezeka kwa eneo la umwagiliaji kutoka hekta 727,280.6 mwaka 2024 hadi hekta 983,466.1 mwaka 2025; kuongezeka kwa uzalishaji wa mazao ya chakula hadi tani 23,783,128 mwaka 2024/2025; utoshelevu wa chakula nchini umefikia asilimia 130 mwaka 2025/26; uwezo wa miundombinu ya Hifadhi ya Taifa ya Chakula (NFRA) umefikia tani 776,000 mwaka 2025/2026; kuongezeka kwa uzalishaji wa mazao ya bustani na kufikia tani 9,781,236.74 mwaka 2024/2025; kuongezeka kwa uzalishaji wa mazao asili ya biashara na kufikia tani 1,596,311.18 mwaka 2024/2025. Vilevile, idadi ya wanachama wa vyama vya ushirika ilikuwa milioni 2.8 mwaka 2025; na kuongezeka kwa idadi ya viwanda vinavyomilikiwa na vyama vya ushirika kufikia 336 mwaka 2025 kutoka viwanda 329 mwaka 2024.

Mafanikio yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua ni pamoja na: kuongezeka kwa ajira zenye staha na ushiriki wa vijana na wanawake katika kilimo; kuimarika kwa upatikanaji wa pembejeo za kilimo ikiwemo mbegu bora, mbolea, viuatilifu na zana za kilimo; kupungua kwa upotevu wa mazao baada ya kuvunwa; kuimarika kwa usalama wa chakula, kupungua kwa uagizaji wa sukari na mafuta nje ya nchi; kuongezeka kwa upatikanaji wa masoko ya mazao na kupanda thamani ya mauzo ya mazao nje ya nchi; na kuimarika kwa huduma za ugani katika kilimo.

Kielelezo Na. 3.4:
Hekta za Kilimo cha Umwagiliaji kwa kipindi cha mwaka 2019/20 hadi mwaka 2025 /26

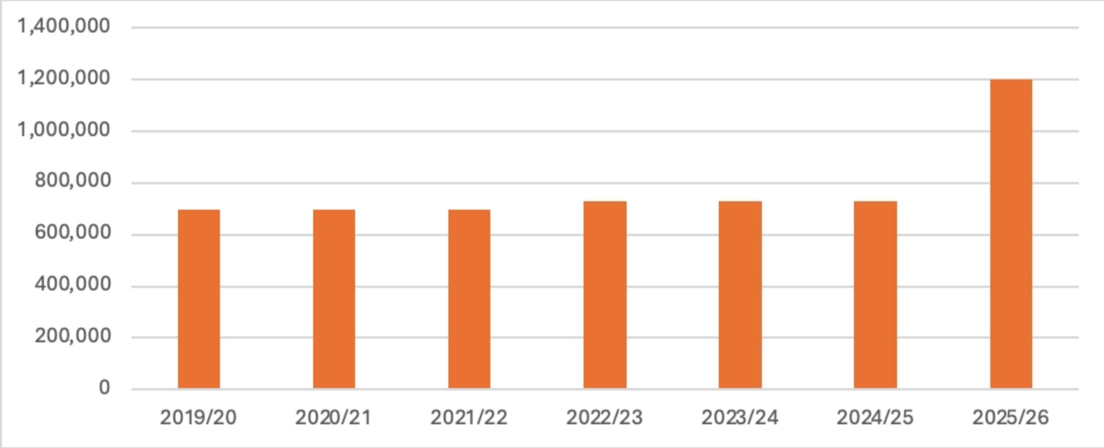

Chanzo: Wizara ya Kilimo

Kielelezo Na. 3.5:
Uzalishaji wa Mazao asili ya biashara kwa kipindi cha mwaka 2021/22 hadi mwaka 2025/26

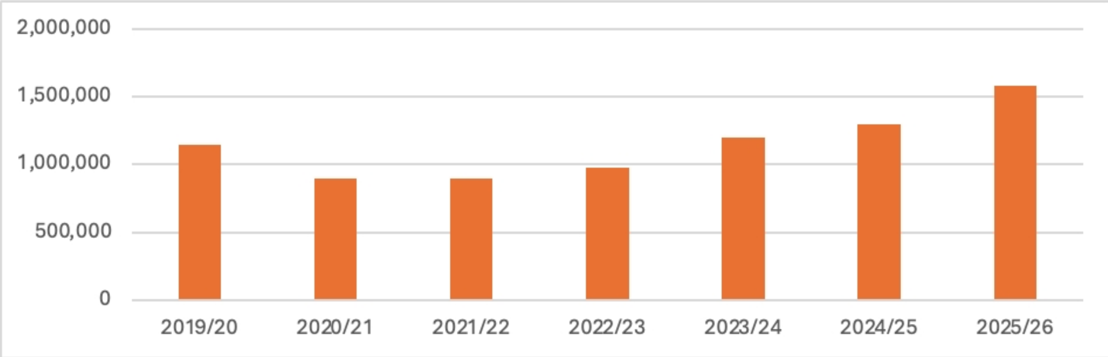

Chanzo: Wizara ya Kilimo

Utekelezaji wa afua za kuendeleza kilimo umebainisha kuwa uwekezaji katika miundombinu ya umwagiliaji ni muhimu katika kuwezesha uzalishaji kwa kipindi chote cha mwaka bila kutegemea mvua za msimu. Aidha, matumizi ya teknolojia bora za kilimo husaidia kupunguza watu mashambani ili wajiajiri katika sekta za viwanda na huduma za ugani na ushauri wa kitaalamu kuhusu matumizi ya mbegu bora, mbolea, udhibiti wa visumbufu vya mazao na kilimo endelevu ni muhimu katika kuongeza uzalishaji na tija. Vilevile, matarajio ya mwenendo wa sekta ya kilimo ni kuhakikisha kuwa inakua kwa asilimia 10 kwa mwaka ifikapo mwaka 2030, na hivyo kuchangia katika kupunguza umaskini kwa kuongeza pato la mkulima.

3.3.6 Sekta ya Mifugo

Mpango ulilenga kuwezesha upatikanaji wa chanjo bora za magonjwa ya mifugo; kuimarisha mifumo ya kufuatilia na kudhibiti magonjwa ya mifugo; kuimarisha ujenzi wa miundombinu ya mifugo ya udhibiti wa vimelea; kutenga, kupima na kuendeleza maeneo ya malisho; kuwezesha utambuzi, usajili na kuhamasisha mauzo ya bidhaa za mifugo nje; na kuongeza idadi na uwezo wa viwanda vya kuchakata mazao ya mifugo.

Utekelezaji wa mwaka 2025 umesaidia kupunguza matukio ya vifo vya mifugo nchini kwa asilimia 3 kutoka 34,029 mwaka 2024/2025 hadi 30,109 kufikia Aprili, 2026; kupungua kwa magonjwa ya mifugo kutoka asilimia 2.5 Desemba 2024 hadi asilimia 1.8 Desemba 2025; kuimarika kwa kiwango cha uogeshaji wa mifugo kutoka asilimia 82 Desemba 2024 hadi asilimia 85 Desemba 2025; kuimarika kwa kiwango cha utoaji wa chanjo ya mifugo kutoka asilimia 42 Desemba 2024 hadi asilimia 70 Desemba 2025; uzalishaji wa maziwa umeongezeka kutoka lita bilioni 4.1 Desemba 2024 hadi lita bilioni 4.2 Aprili 2026 na mauzo ya nyama nje ya nchi yalifikia tani 12,763. 77 Aprili 2026.

Mafanikio mengine yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua ni pamoja na; kuongezeka kwa tija na mnyororo wa thamani katika uzalishaji wa bidhaa za mifugo; kupungua kwa vifo na magonjwa ya mifugo; na kuongezeka kwa mauzo ya mazao ya mifugo ndani na nje ya nchi.

Matarajio ya mwenendo wa sekta ni kuongeza uwekezaji katika ufugaji wa kibiashara; kufanya mageuzi ya miundombinu ya malisho na maji; na kuimarisha teknolojia za udhibiti wa magonjwa ili kupunguza milipuko na kuongeza ubora wa mifugo.

Kielelezo Na. 3.6:
Mlinganisho wa kiwango cha Magonjwa ya Mifugo na Uzalishaji wa Maziwa (Lita Bilioni) kwa kipindi cha mwaka 2021/22 hadi mwaka 2025/26

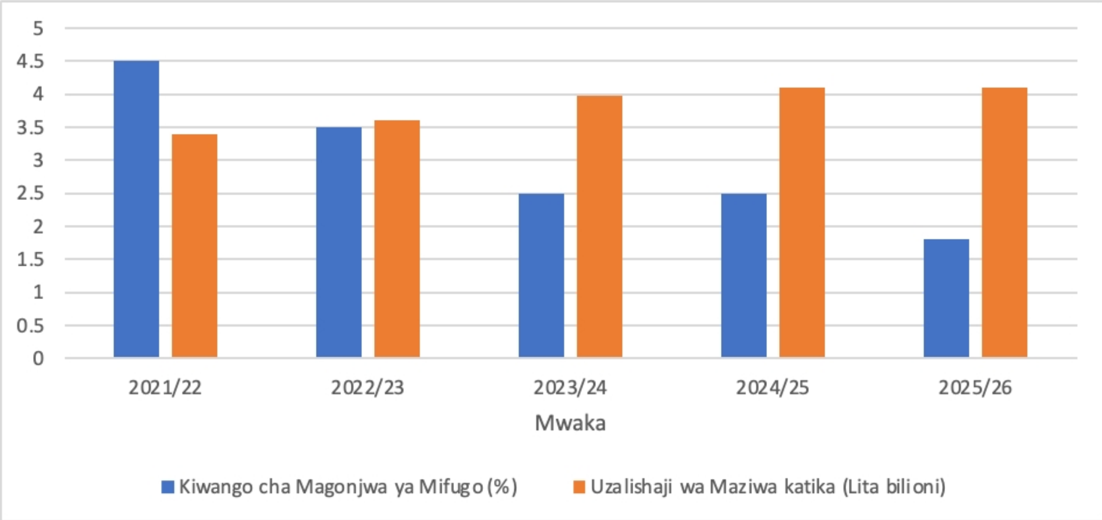

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

Kielelezo Na. 3.7:
Mlinganisho wa Kiwango cha Vifo vya Mifugo, Uogeshaji Mifugo katika Josho na chanjo ya mifugo kwa kipindi cha mwaka 2021/22 hadi mwaka 2025/26

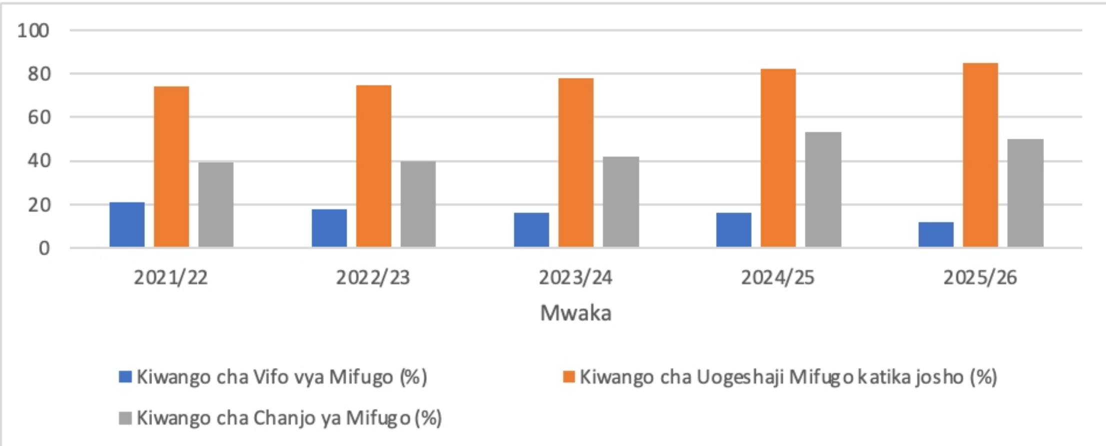

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

3.3.7 Sekta ya Uvuvi

Mpango ulilenga kuimarisha ujenzi wa miundombinu na uwezo wa kitaasisi ili kuboresha usimamizi wa sekta ya uvuvi. Miongoni mwa afua zitakazotekelezwa zinajumuisha: ujenzi wa bandari ya uvuvi; kuboresha mazingira ya uwekezaji kwa sekta binafsi; kuanzisha na kukarabati viwanda vya mazao ya uvuvi; ujenzi wa miundombinu ya uvuvi; ununuzi wa zana na vifaa vya uvuvi; na kuhamasisha ukuzaji viumbemaji kibiashara.

Ukuaji wa sekta ya uvuvi ulifikia asilimia 6.3 mwaka 2025; hadi kufikia Aprili, 2026, tani 37,988.30 za mazao ya uvuvi zenye thamani ya shilingi 493,159,932,259.50 na samaki wa mapambo 209,772 wenye thamani ya shilingi 2,456,123,765.43 waliuzwa nje ya nchi na kuliingizia Taifa mrabaha wa shilingi 13,422,684,227.38; uzalishaji wa mazao ya uvuvi umeongezeka na kufikia tani 659,242.69 Aprili 2026; na,viwanda vikubwa vya samaki vilifikia 64 na viwanda vidogo 38 mwaka 2025 ikilinganishwa na viwanda vikubwa 25 na viwanda vidogo 32 katika kipindi kama hicho mwaka 2024. Uzalishaji wa vifaranga vya samaki uliongezeka na kufikia 202,657,335 Aprili, 2026.

Mafanikio yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua ni pamoja na: kuongeza mchango wa sekta katika usalama wa chakula na lishe; kutoa ajira za moja kwa moja na zisizo za moja kwa moja; na kuchangia upatikanaji wa fedha za kigeni.

Utekelezaji wa afua za sekta ya uvuvi umebainisha kuwa, kuna fursa kubwa za uvuvi katika bahari kuu. Hivyo Serikali itaendelea kuweka mikakati ya kuhakikisha kuwa ujenzi wa bandari ya uvuvi na ununuzi wa meli ya uvuvi vinakamilika ili kuweza kutumia fursa hiyo. Aidha, matarajio ya mwenendo wa sekta ni kuongeza uzalishaji wa mazao ya uvuvi na ukuzaji viumbemaji; kuboresha miundombinu ya uvuvi; na kuimarisha tafiti za uvuvi na kutumia taarifa za tafiti hizo.

Kielelezo Na. 3.8:
Uzalishaji wa Samaki kwa kipindi cha mwaka 2021/22 hadi mwaka 2025/26

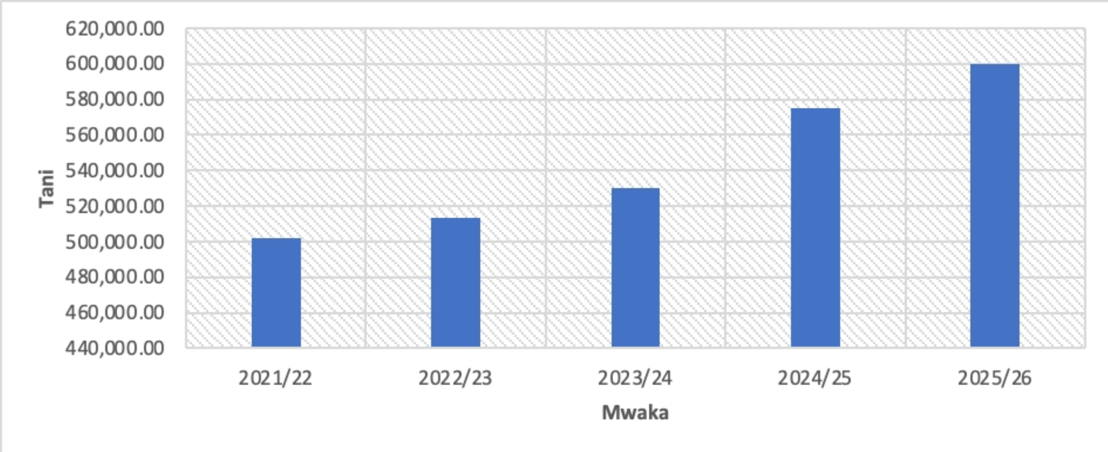

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

3.3.8 Sekta ya Uzalishaji Bidhaa Viwandani

Sekta ya Viwanda imeendelea kuwa nguzo muhimu katika kuleta matokeo makubwa kwenye sekta mbalimbali za uzalishaji malighafi nchini hususan sekta za kilimo, mifugo na uvuvi. Sekta hii inajenga msingi muhimu katika uongezaji wa tija na thamani ya malighafi mbalimbali zinazozalishwa nchini na imekuwa nguzo muhimu katika kujenga uchumi imara unaoendeshwa na viwanda na hivyo kuweza kufikiwa kwa malengo ya Taifa.

Utekelezaji wa afua umechangia: Hadi Desemba 2025, ukuaji wa sekta ya viwanda ulikuwa asilimia 5.2; mchango katika Pato la Taifa ulikuwa asilimia 5.9; mauzo nje katika soko la Jumuiya ya Afrika Mashariki (EAC) yalikuwa dola za Marekani milioni 1,264.6; na mauzo katika soko la Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika (SADC) yalifikia dola za Marekani milioni 3,545. Aidha, idadi ya watu walioajiriwa viwandani iliongezeka na kufikia watu 397,953 mwaka 2025 kutoka watu 391,275 mwaka 2024, sawa na ongezeko la asilimia 1.7.

Mafanikio yaliyopatikana kutokana utekelezaji wa afua: Kuongeza kwa uzalishaji wa bidhaa za viwandani; kuongezeka kwa mauzo ya bidhaa nje hivyo kuchangia kuongezeka kwa fedha za kigeni; kuongezeka kwa nafasi za ajira katika sekta ya viwanda; na kuongezeka kwa masoko kwa bidhaa zinazozalishwa nchini ikiwemo bidhaa za kilimo.

Matarajio ya mwelekeo wa sekta kwa miaka mitano ijayo ni: kupanua na kuimarisha Masoko ya Kikanda na Kimataifa; kuendelea kutekeleza mpango maalum wa kukuza viwanda nchini; kufanya Mageuzi ya kidijitali katika Viwanda na Biashara; kurasimisha shughuli za wajasiriamali wadogo na wa kati; na kuendelea kuweka mazingira wezeshi ya ujenzi wa viwanda na biashara nchini.

Kielelezo Na. 3.9:
Mchango wa Sekta ya Viwanda katika Pato la Taifa na Ajira zote

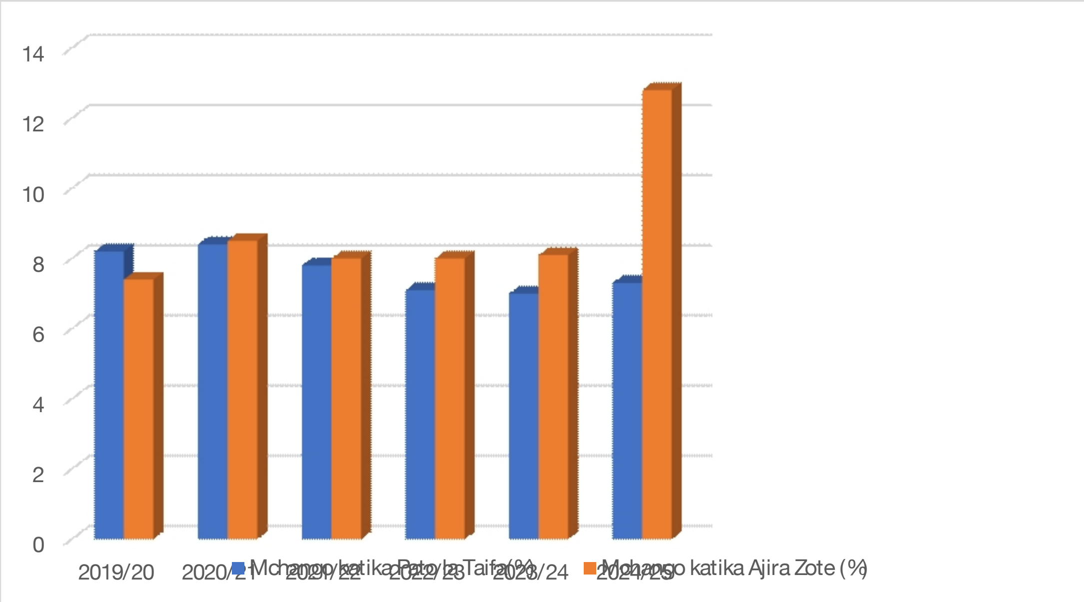

Chanzo: Wizara ya Viwanda na Biashara

Kielelezo Na. 3.10:
Mchango na Ukuaji wa Sekta ya Uzalishaji Viwandani kwa teknolojia ya juu na kati katika mauzo yote ya nje

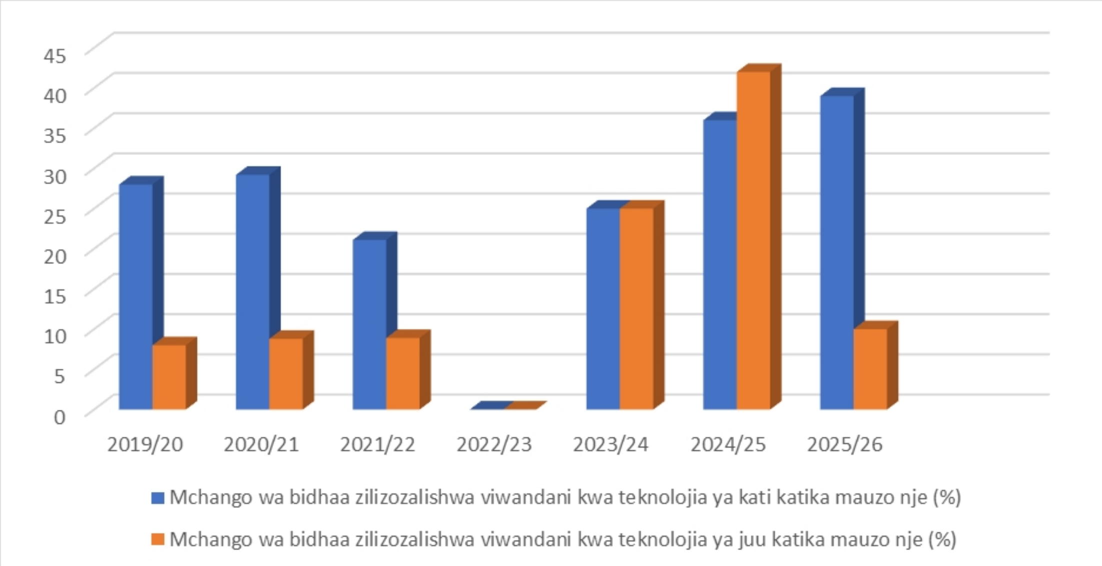

Chanzo: Wizara ya Viwanda na Biashara

3.3.9 Sekta ya Madini

Sekta ya madini ni miongoni mwa sekta zinazokua kwa kasi na zenye mchango mkubwa katika ukuaji wa uchumi nchini. Hali hiyo imechangiwa kwa kiasi kikubwa na utekelezaji wa mikakati iliyoainishwa katika Mpango wa mwaka 2025/26. Mikakati hiyo imeimarisha usimamizi na udhibiti wa rasilimali za madini kwenye mnyororo wa kuongeza thamani; kuwezesha wachimbaji wadogo na wa kati; kuimarisha taasisi za utafiti wa madini; kuhamasisha uongezaji thamani ndani ya nchi; na kuwezesha uchimbaji wa madini muhimu na ya kimkakati. Katika utekelezaji wa mikakati hii, Sekta binafsi imeendelea kupewa msukumo wa kipekee kama kiungo muhimu katika kufikia malengo hayo.

Utekelezaji wa afua umechangia: ukuaji wa sekta ya madini kuwa asilimia 9.4 mwaka 2025; mchango wa sekta kwenye Pato la Taifa kuwa asilimia 10.3 mwaka 2025; na jumla ya thamani ya mauzo ya madini nje yalikuwa dola za Marekani milioni 5,401.9 mwaka 2025.

Mafanikio yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua ni pamoja na: kuongezeka kwa ufanisi na kusababisha baadhi ya viashiria kuvuka malengo kwa kufikiwa kabla ya muda uliopangwa kukamilika; kuongeza mapato ya Serikali, hatua inayowezesha utekelezaji wa miradi mbalimbali ya maendeleo na kuboresha huduma za kijamii kwa wananchi; kuongezeka kwa ajira kutokana na ongezeko la wachimbaji wadogo, wa kati na wakubwa waliojitokeza kushiriki katika shughuli za uchimbaji madini; na viwanda vya kusafisha na kuchenjua madini ndani ya nchi, hatua inayosaidia uongezaji thamani wa madini.

Utekelezaji wa afua za Sekta ya madini unaonesha kuwepo kwa ushirikiano kati ya Serikali na sekta binafsi, utekelezaji wa Sera kuhusu "Ushirikishwaji wa Watanzania katika shughuli za madini (Local Content)" na "Wajibu wa Kampuni kwa Jamii (CSR)" pamoja na Sera ya Madini ya Mwaka 2009 ni nguzo muhimu za ukuaji endelevu wa sekta hii.

Matarajio ya mwenendo wa Sekta ya Madini ni kuongeza mapato na mchango wake kwenye Pato la Taifa; kuendelea kudhibiti utoroshaji na biashara haramu ya madini kwa kuimarisha masoko na vituo vya ununuzi; uanzishaji wa migodi mipya ya madini muhimu na madini mkakati ili kuongeza uzalishaji wake; uongezaji thamani madini, sekta itavutia uwekezaji kwenye ujenzi wa *smelters* na *refineries* ili kupunguza mauzo ya madini ghafi nje ya nchi; kuendeleza minada na maonesho ya madini ya vito ikiwa ni pamoja na kufanya tafiti za kina za madini kutoka asilimia 16 hadi kufikia angalau asilimia 50 ifikapo 2030; kuvutia wawekezaji; kuwarasimisha na kuwapatia maeneo yenye taarifa za jiolojia, leseni na mafunzo ili kuongeza tija na kupunguza uchimbaji holela.

Kielelezo Na. 3.11:
Mchango na Ukuaji wa Sekta ya Madini katika kipindi cha Mwaka 2019/20 hadi mwaka 2025/26

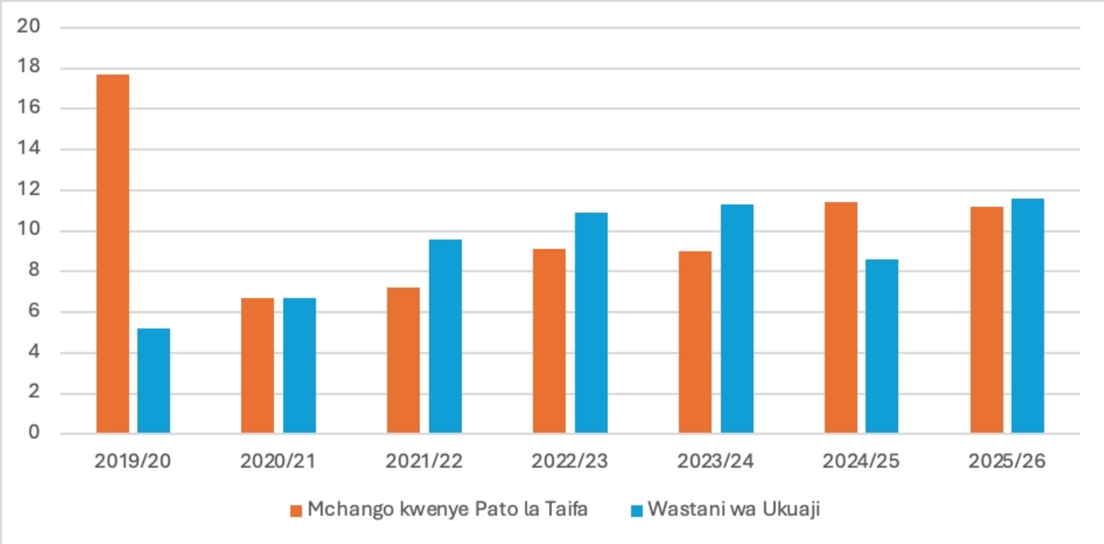

Chanzo: Wizara ya Madini

3.3.10 Sekta ya Mazingira na Maliasili

Sekta ya Mazingira na Maliasili Asilia imeendelea kutekeleza afua za Mpango wa mwaka 2025/26 ikiwemo: kuhamasisha matumizi ya nishati jadidifu; kuimarisha usimamizi wa tathmini ya athari kwa mazingira na jamii; kuimarisha na kuhamasisha matumizi endelevu ya maliasili asilia kwa maendeleo ya kiuchumi na kijamii; kupunguza uchafuzi wa mazingira pamoja na athari zake; na kuimarisha uwezo wa taifa kukabiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi.

Afua nyingine zilizotekelezwa ni pamoja na: kuboresha miundombinu ya taasisi za mafunzo ya misitu na nyuki; kuongeza mchango wa sekta ndogo ya ufugaji nyuki katika uchumi; kutekeleza Mkakati wa Kitaifa wa Kupambana na Ujangili na Usafirishaji Haramu wa Wanyamapori; na kuendeleza mikakati ya kupambana na ujangili, biashara haramu, uvunaji haramu wa rasilimali za wanyamapori, misitu,nyuki, na malikale nchini. Lengo la utekelezaji wa afua hizi ni kuimarisha uhifadhi na usimamizi wa mazingira, uhimilivu wa jamii dhidi ya athari za mabadiliko ya tabianchi na matumizi endelevu ya rasilimali asilia.

Utekelezaji wa afua hizo umechangia mafanikio mbalimbali ikiwemo: kupandwa kwa miti 843,600,000 hadi kufikia Machi 2026 ambapo kati ya miti hiyo, miti 691,523,763 imestawi sawa na asilimia 76; kuongezeka kwa idadi ya taasisi zinazotumia nishati safi ya kupikia kwa kulisha watu zaidi ya 100 kufikia 1,350 Machi, 2026; kuteketezwa kwa takribani tani 15,572.7 za taka hatarishi; kuongezeka kwa utekelezaji wa miradi mikubwa ya uwekezaji inayokidhi Tathmini ya Athari kwa Mazingira kwa mujibu wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira Sura 191 kutoka asilimia 90 mwaka 2019/20 hadi asilimia 100 mwaka 2025/26; kukusanywa kwa takribani tani 150,000 za taka za chupa za plastiki; kurejelezwa kwa taka za chupa za plastiki tani 75,000; na kujengwa kwa vituo vya kuchakata na kurejeresha taka ozo katika majiji ya Dar es Salaam, Mwanza, Arusha, Tanga, Mbeya na Dodoma ili kupunguza uchafuzi wa mazingira.

Mafanikio mengine yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua ni pamoja na: kuongezeka kwa uelewa na ushiriki wa jamii katika masuala ya hifadhi ya mazingira ambapo zaidi ya makundi 2,000 ya jamii yanashiriki kwenye upandaji miti; kupungua kwa uharibifu wa ardhi, bionuwai, na kuenea kwa hali ya jangwa kutokana na jitihada za uhifadhi wa misitu na upandaji miti; kupungua kwa athari za kiafya na mazingira kutokana na ongezeko la matumizi ya nishati safi ya kupikia hususan kwa taasisi zinazolisha watu zaidi ya 100 kwa siku na hivyo kupunguza utegemezi wa kuni na mkaa; na kuongezeka kwa kipato kwa jamii na mapato ya Serikali kupitia utekelezaji wa miradi ya biashara ya kaboni.

Kielelezo Na. 3.12:
Miradi Mikubwa inayokidhi Uchambuzi wa Athari kwa Mazingira na Kanuni za Ukaguzi kwa kipindi cha mwaka 2019/20 hadi mwaka 2024/25

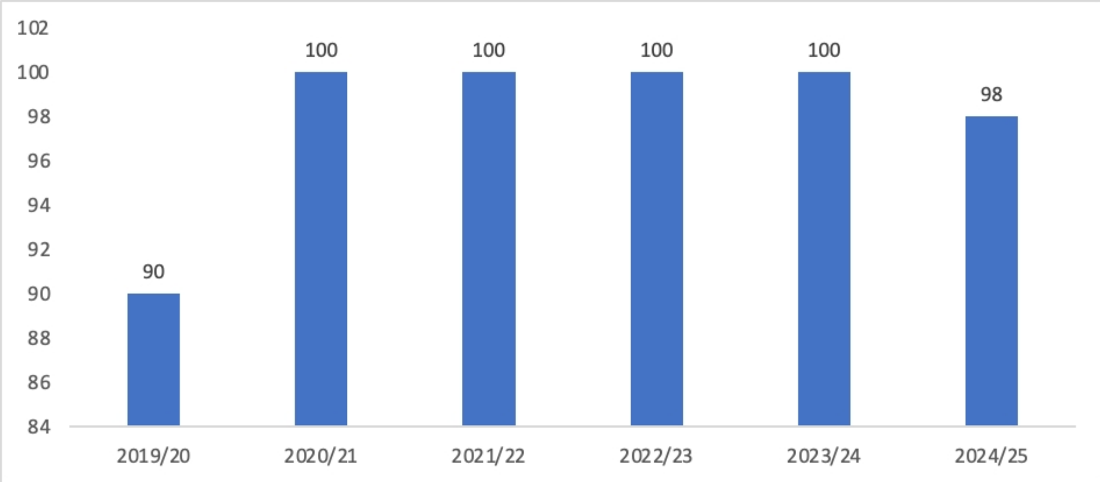

Chanzo: Ofisi ya Makamu wa Rais Mazingira

Mwelekeo wa Sekta ya Mazingira na Maliasili Asilia utaendelea kujikita katika kuhamasisha, kusimamia, na kufuatilia utekelezaji wa program, kuhakikisha azma ya kitaifa ya upandaji miti na hifadhi ya mazingira; kuwekeza katika uhamasishaji wa matumizi ya nishati safi ya kupikia kwa taasisi zinazolisha watu zaidi ya 100 kwa siku, ili kupunguza utegemezi wa kuni na mkaa; kuwekeza katika utekelezaji wa miradi na program za biashara ya kaboni ili kukabiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi; kutekeleza programu za kurejesha ardhi, misitu, ardhioevu na nyanda za malisho zilizoharibiwa ili kuimarisha mifumo ikolojia na uhifadhi wa bionuwai; kuwekeza katika usimamizi na udhibiti wa taka kwa kushirikiana Sekta binafsi; kuendelea kupanda miti, kulinda vyanzo vya maji na kuhamasisha matumizi endelevu ya misitu; na kuimarisha ushirikiano wa Kikanda na Kimataifa katika juhudi za kuhifadhi mazingira.

3.3.11 Sekta ya Utalii

Sekta ya utalii ni miongoni mwa sekta muhimu zinazochangia katika ukuaji wa pato la Taifa ambapo inategemea uwepo wa vivutio endelevu vya watalii ikijumuisha misitu yenye eneo la ukubwa takribani hekta milioni 48.1 Hifadhi za Taifa 21 na mapori ya akiba 29, mapori tengefu 23, hifadhi za jamii (WMA) 40 na misitu ya asili 23. Afua zilizotekelezwa katika sekta ya Utalii ni: kutangaza utalii ndani na nje ya nchi; kuibua na kuendeleza mazao ya utalii ya kimkakati; kuboresha miundombinu ya utalii na uhifadhi; na kuimarisha matumizi bora ya teknolojia za kisasa katika usimamizi wa uhifadhi.

Utekelezaji wa afua zilizoaninishwa umechangia: kuongezeka kwa idadi ya watalii kufikia jumla ya watalii 5,935,561 mwaka 2025 ikiwa ni ongezeko la asilimia 10.7 ikilinganishwa na watalii 5,360,247 mwaka 2024 ambapo ongezeko hili linajumuisha watalii wa kimataifa walioongezeka kwa asilimia 7.1 kutoka 2,141,895 mwaka 2024 hadi 2,294,495 mwaka 2025 na watalii wa ndani walioongezeka kwa asilimia 13.1 kutoka 3,218,352 mwaka 2024 hadi 3,641,066 mwaka 2025; na kuongezeka kwa mapato yatokanayo na watalii wa kimataifa kufikia dola za Marekani bilioni 4.4 mwaka 2025 kutoka dola za Marekani bilioni 3.9 mwaka 2024.

Mafanikio mengine yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua hizo ni pamoja na: Tanzania kushika nafasi ya 11 mwaka 2025 duniani kutokana na ongezeko la asilimia 51 la wageni wa kimataifa ikilinganishwa na mwaka 2019 kabla ya janga la UVIKO 19. Vilevile, Tanzania imekuwa ya 6 kwa kanda ya Afrika, na Mashariki ya Kati kwa ongezeko la wageni wa kimataifa ikilinganishwa na mwaka 2019.

Mafanikio haya yanatokana na kuongezeka kwa kampeni za kuhamasisha utalii wa ndani; kuongezeka kwa bajeti na juhudi za kukabiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi; kuongezeka kwa ushiriki wa Jamii katika masuala ya uhifadhi; na kuimarika kwa mifumo ya U&T kwa takwimu na taarifa za muda halisi.

Aidha, matarajio ya mwenendo wa sekta ni: kuendelea kubuni vyanzo vya kuongeza mapato; kuimarisha mifumo ya kielektroniki ya kukusanya mapato ya utalii kidijitali; kuendelea na juhudi za upandaji miti; kulinda vyanzo vya maji na kuhamasisha matumizi endelevu ya misitu; kuimarisha ushirikiano wa Kikanda na Kimataifa katika juhudi za kuhifadhi mazingira; kukabiliana na changamoto za wanyamapori wakali na waharibifu kwa kutumia vifaa vya kisasa; kuboresha miundombinu (barabara, viwanja vya Ndege, Mawasiliano n.k); na kubuni na kuendeleza mazao mapya ya utalii ya kimkakati ikiwemo utalii wa fukwe na malikale.

Kielelezo Na. 3.13: Mwenendo na Ulinganifu wa Idadi ya Watalii kwa kipindi cha mwaka 2019/20 hadi mwaka 2024/25

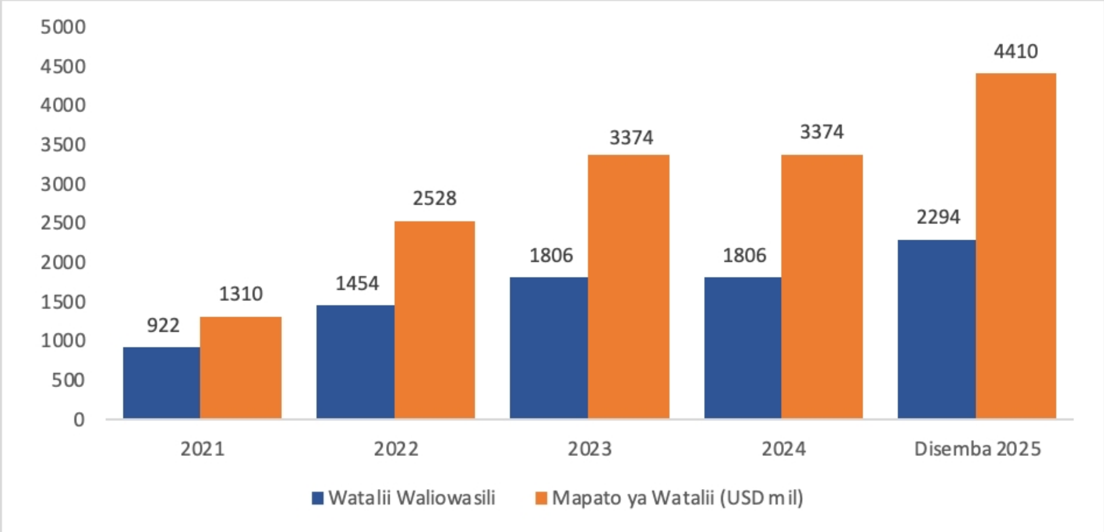

Chanzo: Wizara ya Maliasili na Utalii

Kielelezo Na. 3.14:
Mchango wa Sekta ya Utalii Katika Pato la Taifa na Mchango Wake Katika Mapato ya Fedha za Kigeni Katika Kipindi cha Mwaka 2019/20 hadi 2025/26

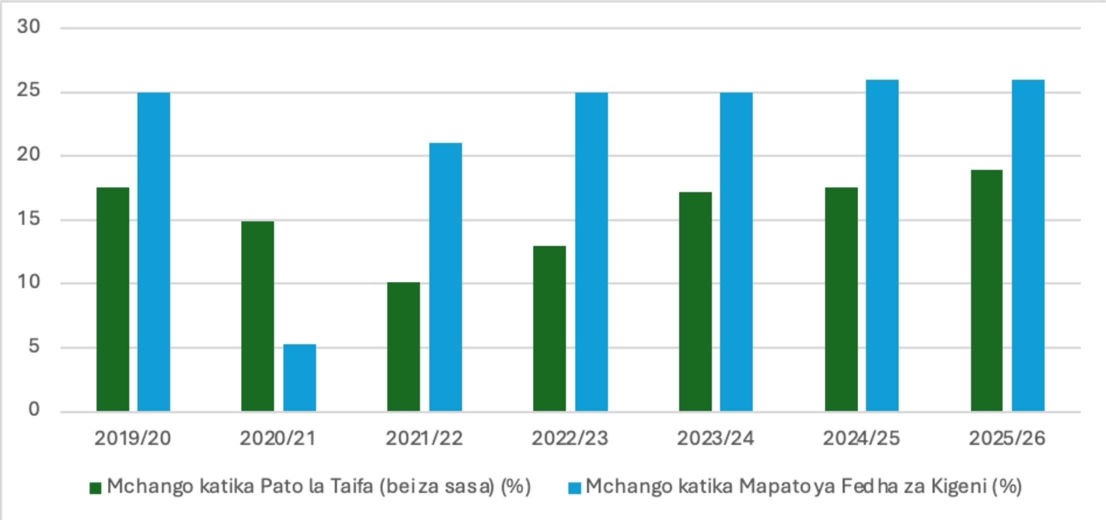

Chanzo: Wizara ya Maliasili na Utalii

3.3.12 Sekta ya Habari, Utamaduni, Sanaa, na Michezo

Sekta ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo imetekeleza afua zilizoainishwa katika Mpango wa mwaka 2025/26. Afua hizo ni pamoja na: kukuza uwekezaji katika sekta ya ubunifu; kuimarisha ulinzi wa kazi za sanaa; kudumisha utamaduni, mila na maadili kwa lengo la kurejesha, kuendeleza na kuhifadhi kwa vizazi vya sasa na vya baadaye; kutambua na kuirejesha historia ya harakati za ukombozi barani Afrika; kukuza na kuendeleza lugha ya Kiswahili kikanda na kimataifa; kujenga viwanja vya mpira vya kisasa, maonyesho ya sanaa na maonesho ya michezo na sanaa za kimataifa; na kuhabarisha, kuelimisha, kuburudisha na kuhakikisha wananchi wanapata taarifa muhimu.

Hadi Machi 2026, utekelezaji wa afua katika sekta hii umechangia kufanikisha yafuatayo: idadi ya miundombinu ya michezo ilikuwa 37; idadi ya filamu (TFB) na muziki (BASATA) zilizoidhinishwa, kusambazwa na kutumika ilikuwa 3,872; idadi ya wasanii waliosajiliwa katika tasnia ya ubunifu ilikuwa 7,492; idadi ya wataalamu katika tasnia ya ubunifu waliopata mafunzo ilikuwa wataalamu 6,538; idadi ya wanariadha wanaoshiriki mashindano nje ya nchi (BMT) ilikuwa 48; idadi ya michezo na mashindano ya kimataifa yaliyoandaliwa na Tanzania kushiriki (BMT) ilikuwa 102; na idadi ya wataalamu wa Kiswahili wanaofanya kazi nje ya Tanzania – BAKITA ilikuwa 115.

Mafanikio yaliyopatikana na kutokana utekelezaji wa afua ni pamoja na: kuongezeka kwa fursa za ajira kwa vijana; kuongezeka kwa pato la taifa; kuimarika kwa ushirikiano wa kimataifa kupitia lugha ya kiswahili pamoja na kazi za sanaa na michezo; kutoa mikopo na mafunzo kwa wasanii na wadau wa sanaa; kuongezeka kwa ushindani katika michezo na kazi za sanaa; na kuimarika kwa upatikanaji wa habari kwa umma.

Utekelezaji wa afua za Sekta ya utamaduni, Sanaa na michezo umedhihirisha kuwa sekta hii imeendelea kuwa na muhimu katika kuendeleza uchumi, kuongeza pato la taifa na ajira kwa vijana hivyo ni muhimu iendelee kutambulika kama sehemu ya maendeleo ya kiuchumi. Aidha, matarajio ya mwenendo wa sekta ni: kuendelea kuwekeza katika sekta za michezo kwa kuendeleza miundombinu ya michezo, kukuza vipaji kwa kujenga studio za kisasa na shule za michezo, na kuhakikisha shughuli za michezo na sanaa zinapatikana ngazi ya mikoa na halmashauri; kuendeleza lugha ya Kiswahili ili kiweze kutumika kikanda na kimataifa na kuwa chombo cha utambulisho wa Taifa na utamaduni;

na kuboresha miundombinu ya habari na mawasiliano kwa umma kama sehemu muhimu ya kuboresha ufikikaji wa habari na utangazaji wa shughuli za Serikali kwa umma.

3.3.13 Sekta ya Kukuza Uwekezaji na Biashara

Utekelezaji wa afua umechangia: Hadi Mei 2026, idadi ya miradi ya uwekezaji ilikuwa 841 yenye thamani ya dola za Marekani 8,297.896. Aidha, jumla ya ajira 153,446 zilizalishwa kutokana na uwekezaji huo.

Mafanikio yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua husika ni: kuongezeka kwa ushindani katika soko la ndani na nje; kuongeza ushiriki wa sekta binfasi katika shughuli za uzalishaji na huduma; kuongezeka kwa ajira katika sekta ya biashara; na kuongezeka kwa mapato ya Serikali kupitia kodi na tozo mbalimbali zitokanazo na shughuli za kibiashara na uwekezaji.

3.3.14 Uwekezaji wa Umma na Sekta Binafsi

i. Ubia wa Sekta ya Umma na Sekta Binafsi

Katika kipindi cha utekelezaji wa Mpango wa mwaka 2025/26, Serikali imeendelea kutekeleza Sera ya Taifa ya Ubia kati ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi (Public-Private Partnership PPP) na Mkakati wake ikiwa ni njia mbadala ya kugharamia miradi ya maendeleo pamoja na kuimarisha ushiriki wa sekta binafsi katika kuongeza wigo wa utoaji wa huduma za umma na ujenzi wa miundombinu ya kiuchumi. Aidha, hadi Februari 2026, Serikali imesajili miradi ya PPP yenye jumla ya shilingi trilioni 6.9 sawa na asilimia 32 ya lengo la shilingi trilioni 21.3.

Shughuli zilizotekelezwa katika kufikia malengo ya mpango ni pamoja na: kutoa elimu kwa umma kuhusu umuhimu wa kutumia PPP katika kutekeleza miradi ya maendeleo na mafunzo ya weledi kwa wataalam katika masuala ya PPP kwenye Mamlaka za Serikali; na kufanya uchambuzi wa miradi ya PPP katika hatua zote za utekelezaji wake tangu uibuaji, maandalizi, ununuzi, utekelezaji na usimamizi wa mikataba ya miradi hiyo.

Mafanikio yaliyopatikana ni pamoja na kuongezeka kwa hamasa ya kutekeleza miradi kwa utaratibu wa PPP hali iliyosababisha idadi ya miradi iliyokidhi vigezo na kufikia hatua ya utekelezaji imeongezeka kutoka miradi mitano (5) mwaka 2024/25 hadi miradi saba (7) mwaka 2025/26. Aidha, majadiliano ya mkataba ya PPP inaendelea kwa miradi mitatu (3); minne (4) iko hatua ya ununuzi wa Wabia; miradi 22 iko hatua ya upembuzi yakinifu; na miradi 33 iko hatua ya upembuzi yakinifu wa Awali.

Jedwali 3.1 Orodha ya Miradi ya PPP katika Hatua za Utekelezaji

Na.	Jina la Mradi	Taasisi inayotekeleza	Mratibu	Thamani ya mradi (TZS Bilioni)
1	Ujenzi wa Jengo la Kisasa la Biashara la Kariakoo One Stop Commercial Complex.	Shirika la Maendeleo la Dar es Salaam (DDC)	OWM-TAMISEMI	37
2	Uendeshaji wa Huduma ya Mabasi Yaendayo Haraka - Dar Rapid Transit, Awamu ya Kwanza	Wakala wa Mabasi Yaendayo Haraka (DART)	OWM - TAMISEMI	195.45
3	Uendeshaji wa Huduma ya Mabasi Yaendayo Haraka - Dar Rapid Transit, Awamu ya Pili, Trunk Road	Wakala wa Mabasi Yaendayo Haraka (DART)	OWM - TAMISEMI	177.135
4	Kuboresha Uendeshaji wa Bandari ya Dar es Salaam kwa Ubia na DPW (Operation and Maintenance Concession)	Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari Tanzania (TPA)	Wizara ya Uchukuzi	2,700
5	Kuboresha Uendeshaji wa Bandari ya Dar es Salaam kwaubia na ADANI Group (Operation and Maintenance Concession)	Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari Tanzania (TPA)	Wizara ya Uchukuzi	256.5
6	Ukarabati na Kuboresha Uendeshaji wa Reli ya TAZARA (Rehabilitation, Operation and Maintenance Concession)	TAZARA	Wizara ya Uchukuzi	3,200
7	Ujenzi wa Vituo vya Ukaguzi wa Lazima wa Vyombo vya Moto	Shirika la Uzalishaji Mali la Jeshi la Polisi (TPFCS)	Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi	313

Chanzo: Kituo cha Ubia kati ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi

ii. Uwekezaji wa Mashirika ya Umma

Serikali kupitia taasisi na mashirika ya umma yanayosimamiwa na Ofisi ya Msajili wa Hazina imeendelea kutekeleza miradi mbalimbali ya maendeleo yenye lengo la kuboresha utoaji wa huduma, kuongeza ufanisi wa kiutendaji na kuimarisha uwezo wa kifedha wa taasisi hizo ili kupunguza utegemezi wa ruzuku kutoka Serikalini na kujiendesha kwa tija. Uwekezaji wa mtaji wa Serikali ndani na nje ya Tanzania kupitia taasisi na mashirika ya umma 308 (ambapo 252 yanamilikiwa kwa asilimia 100 na Serikali na 56 yanamilikiwa kwa hisa chache za Serikali) ulifikia TZS trilioni 92.26 mwaka 2024/25.

3.3.15 Sekta ya Mahusiano ya Kimataifa na Diplomasia ya Uchumi

Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2025/26 ulilenga kuendelea kustawisha utekelezaji wa diplomasia ya kijamii, uchumi na siasa kupitia ushirikiano wa uwili kati ya Tanzania na nchi mbalimbali, kuimarisha ushiriki wa Tanzania kwenye mikutano ya jumuiya za kikanda na mashirika ya kimataifa na kushiriki katika jitihada za upatikanaji wa amani, ulinzi na usalama kwa nchi, jumuiya za kikanda na kimataifa.

Utekelezaji wa afua zilizowekwa kwenye Mpango huo zimechangia: kuongezeka kwa uwakilishi wa Tanzania nje ikiwa ni pamoja na kufunguliwa kwa Ubalozi na Uwakilishi wa Kudumu wa Tanzania katika Ofisi za Umoja wa Mataifa Vienna, Austria na Ubalozi wa Tanzania Jarkata, Indonesia. Vilevile, kufunguliwa kwa konseli kuu mbili katika Jiji la Lubumbashi, Jamhuri ya Kidemokrasia ya Kongo na Guangzhou, Jamhuri ya Watu wa China. Hadi kufikia Aprili 2026, Tanzania ilikuwa na jumla ya balozi 45 na konseli kuu tano nje.

Katika kipindi cha utekelezaji wa Mpango huo, Tanzania ilishiriki mikutano 43 ya Tume za Pamoja za Kudumu za Ushirikiano (JPC), Tume za Pamoja za Ushirikiano (JCC) na mashauriano ya kisiasa kwa ajili ya kutetea na kuendeleza maslahi ya Taifa kwenye ushirkiano wa uhusiano wa uwili. Vilevile, zilifanyika ziara 90 za Viongozi Wakuu wa Kitaifa nje na ziara 33 za Wakuu wa Nchi na Serikali wa mataifa mengine na wakuu wa mashirika ya kikanda na kimataifa nchini. Ziara hizo zilifanikisha kusainiwa kwa mikataba na hati za makubaliano 163 baina ya Tanzania na nchi husika.

Mafanikio yaliyopatikana ni pamoja na: kupata fedha za kutekeleza miradi ya maendeleo katika sekta mbalimbali; vibali vya safari za moja kwa moja za kampuni za ndege; kuimarika kwa mchango wa Watanzania waishio nje ya nchi na raia wa nchi nyingine wenye asili ya Tanzania katika maendeleo ya Taifa hususan katika sekta za fedha, uwekezaji, nyumba, kilimo na viwanda;

kuwezesha Tanzania kupata nafasi za kimkakati katika jumuiya za kikanda na kimataifa ikiwemo Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kushika nafasi ya Makamu Mwenyekiti wa Umoja wa Afrika, Mheshimiwa Dkt. Jakaya Mrisho Kikwete, Rais Mstaafu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kuwa Mwakilishi wa Ngazi ya Juu wa Mwenyekiti wa Kamisheni ya Umoja wa Afrika katika eneo la Pembe ya Afrika na Bahari ya Shamu na Mhe. Balozi Stephen Patrick Mbundi kuwa Katibu Mkuu wa Jumuiya ya Afrika Mashariki.

Aidha, Tanzania ilifanikiwa kuwa Mwenyeji wa Kituo cha Kupambana na Ugaidi cha Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika chenye Makao Makuu Jijini Dar es Salaam.

Vilevile, Tanzania ilifanikiwa kushawishi nchi mbalimbali na jumuiya za kikanda kutumia Lugha ya Kiswahili kwenye mitaala ya shule ambapo nchi za Uganda, Kenya, Rwanda na Burundi zimeingiza lugha hiyo kwenye mitaala ya shule za msingi na sekondari na nchi za Marekani, Canada, Ujerumani, China, Urusi na Uingereza zimefanya hivyo kwenye mitaala ya vyuo vikuu. Aidha, Umoja wa Afrika, Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika na Jumuiya ya Afrika Mashariki zinatumia Kiswahili kama Lugha rasmi ya kazi.

Kielelezo Na. 3.15: Mwenendo wa Utiaji Saini Mikataba na Hati za Makubaliano baina ya Tanzania na Nchi Mbalimbali

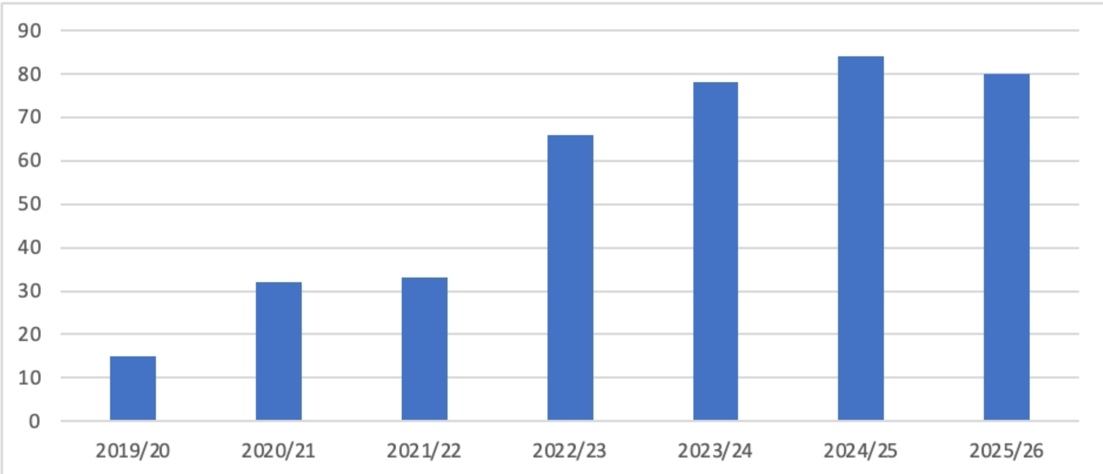

Chanzo: Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki

3.3.16 Sekta ya Elimu na Maendeleo ya Ujuzi

Serikali katika utekelezaji wa Mpango wa Mwaka 2025/26 ililenga kutekeleza afua zifuatazo: kuboresha na kuwianisha mazingira jumuishi ya kujifunzia na kufundishia katika ngazi zote za elimu; kuhuisha na kuandaa mitaala kulingana na mahitaji ya soko la ajira; kuimarisha mifumo ya ithibati na uthibiti ubora wa elimu; kuboresha umahiri wa walimu katika masomo ya hisabati na sayansi; kuongeza upatikanaji wa mikopo ya wanafunzi katika elimu ya juu hasa kwa wanafunzi wa masomo ya Sayansi, Teknolojia, Uhandisi na Hisabati, kada maalumu na adimu; kujumuisha matumizi ya TEHAMA katika kufundisha na kujifunza katika ngazi zote za elimu; na kukuza na kuwezesha matumizi ya TEHAMA katika kufundisha na kujifunza katika ngazi zote za elimu.

Utekelezaji wa afua hizi umechangia ujenzi na ukarabati wa miundombinu ya Elimu Msingi na Sekondari kwa kipindi cha kutoka mwaka 2024/25 hadi Desemba 2025 na hivyo kusababisha kuongezeka kwa: idadi ya vyumba vya madarasa kutoka 191,708 hadi 254,393, sawa na ongezeko la asilimia 32.69; idadi ya shule za msingi kutoka shule 16,406 hadi 17,986 sawa na ongezeko la asilimia 9.63; idadi ya shule za sekondari kutoka shule 3,863 hadi 4,894 sawa na ongezeko la asilimia 26.68; idadi ya matundu ya vyoo kutoka 206,670 hadi 286,243 (shule za msingi) sawa na ongezeko la asilimia 39.0; na kutoka matundu 92,724 hadi 131,152 (shule za sekondari) sawa na ongezeko la asilimia 41.4; idadi ya nyumba za walimu kutoka 58,637 hadi 60,429 sawa na ongezeko la asilimia 3.05; idadi ya maktaba kutoka 1,537 hadi 2,665 sawa na ongezeko la asilimia 73.38; idadi ya maabara kutoka 8,072 hadi 8,710 sawa na ongezeko la asilimia 7.90; idadi ya mabweni kutoka 2,245 hadi 3,245 sawa na ongezeko la asilimia 44.54; idadi ya mabwalo kutoka 871 hadi 1,004 sawa na ongezeko la asilimia 15.26; pamoja na kuzalisha ajira za walimu 68,279 (Msingi 36,226 na Sekondari 32,053) ambazo zimeimarisha uwiano wa mwalimu kwa mwanafunzi. Aidha, Ruzuku ya Elimu Bila Ada ilikuwa shilingi bilioni 510.97 mwaka 2025/26.

Kwa upande wa elimu ya awali: kiwango cha uandikishaji rika lengwa (Net enrolment rate - NER) katika elimu ya awali kufikia asilimia 51.2 mwaka 2025; kiwango cha uandikishaji jumla (Gross enrolment rate - GER) elimu ya awali kufikia asilimia 84.5 Desemba 2025; na uwiano wa idadi ya wanafunzi kwa mwalimu mwenye sifa kufikia 1:151 Desemba mwaka 2025 katika elimu ya awali.

Kwa upande wa elimu ya msingi mafanikio yaliyopatikana hadi Desemba 2025 ni pamoja na: ufaulu wa darasa la saba kufikia asilimia 81.8; kuboreshwa kwa uwiano wa idadi ya wanafunzi kwa mwalimu mwenye sifa na kufikia 1:55; uwiano wa idadi ya wanafunzi kwa darasa kutoka 1:75 mwaka 2020 hadi 1:60; na uwiano wa idadi ya wanafunzi wa kike kwa tundu la choo kufikia 1:39.

Vilevile, katika Elimu ya Sekondari ya chini (Kidato cha I - IV) mafanikio yaliyopatikana kufikia Desemba 2025 ni pamoja na: ufaulu wa kidato cha Nne kufikia asilimia 92.37; na kiwango cha uandikishaji jumla (Gross enrolment rate) kufikia asilimia 53.1. Kwa upande wa Sekondari ya juu (V-VI), kiwango cha uandikishaji jumla (asilimia ya wanaostahili) kilifikia asilimia 9.8 ambapo uandikishaji wa wasichana kwa rika lengwa ulikuwa asilimia 3.9 pamoja na kuimarika kwa matokeo ya mitihani ya kitaifa Kidato cha sita ambapo ufaulu umefikia asilimia 99.62.

Mafanikio mengine ni pamoja na kuongezeka kwa idadi ya vyuo, ambapo hadi Desemba 2025, idadi ya vyuo vya elimu ilifikia vyuo 512, na idadi ya vyuo vya mafunzo ya ufundi stadi (VET) vimefikia 905. Kwa upande wa elimu ya Juu, Bajeti ya Bodi ya Mikopo ya Wanafunzi wa Elimu ya Juu imefikia shilingi bilioni 916.7 mwaka 2025/26 ambapo kati ya fedha hizi, shilingi bilioni 7.29 zimetolewa kwa wanafunzi 7,534 wenye ufaulu katika fani za Sayansi, Teknolojia, Uhandisi na Hisabati kupitia SAMIA Skolashipu.

Katika vyuo vya elimu ya ufundi na mafunzo ya ufundi stadi (TVET) mafanikio yaliyopatikana ni pamoja na: kiwango cha udahili jumla (%) kimefikia asilimia 10.4 Desemba 2025, idadi ya wahitimu imefikia wahitimu 129,766 Desemba 2025. Aidha, idadi ya wanafunzi katika vyuo vya mafunzo ya Ufundi Stadi - VET imefikia wanafunzi 58,912 (wanawake 12,022 na wanaume 46,890) ambapo kati yao wanafunzi wa kozi za muda mrefu 24,670 (wanawake 8,450 na wanaume 16,220) na wa kozi za muda mfupi ni 34,242 (wanawake 3,572 na wanaume 30,670).

Aidha, kwa upande wa elimu ya Juu, mafanikio yaliyopatikana ni pamoja na: udahili katika Vyuo vya Elimu ya Juu umefikia wanafunzi 361,257 mwaka 2024/25, idadi ya wanafunzi walionufaika na mikopo ya elimu ya juu imefikia 248,331 mwaka 2024/25; na idadi ya wahitimu wa vyuo vikuu imefikia 62,570 Desemba 2025. Vilevile, katika utekelezaji wa ahadi za Mheshimiwa Dkt. Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, ndani ya siku 100 baada ya kuchaguliwa, Sekta ya Elimu ilitekeleza hatua mahsusi za kimkakati zikihusisha ukamilishaji na uzinduzi wa Mpango Mkakati wa

Kisayansi wa Kujenga Umahiri wa Kusoma, Kuandika na Kuhesabu wenye kauli mbiu ya “Mtoto Asome, Aandike na Kuhesabu bila Shida”, uliolenga kuimarisha stadi za msingi katika elimu ya awali na msingi. Kukamilika kwa zoezi la usaili na kuajiri walimu wa Sayansi na Hisabati 7,000 kwa lengo la kupunguza uhaba wa walimu katika masomo hayo muhimu na kuboresha uwiano wa wanafunzi kwa mwalimu mwenye sifa.

Mafanikio mengine ni pamoja na kuzinduliwa kwa mpango wa kuoanisha mafunzo na mahitaji ya soko la ajira kupitia vyuo vya ufundi stadi na vyuo vikuu, ili kuhakikisha mitaala na mafunzo yanayotolewa yanajibu mahitaji halisi ya sekta za uzalishaji na uchumi wa viwanda.

Utekelezaji wa afua za elimu umebainisha: kuongezeka kwa uandikishaji, udahili na ufaulu katika ngazi zote za elimu; kuimarika kwa ushiriki wa wasichana katika masomo ya STEM na vyuo vya ufundi; kuongezeka kwa idadi ya wanafunzi wenye ulemavu wanaopata fursa za elimu katika ngazi mbalimbali; na kuimarika kwa ushiriki wa sekta binafsi katika uwekezaji wa elimu.

Aidha, matarajio ya mwelekeo wa sekta ni kuendelea kuimarisha miundombinu katika ngazi zote za elimu, hususan katika vyuo vya ufundi na taasisi za mafunzo ya ufundi stadi, ili kuongeza uwezo wa kudahili wanafunzi wengi zaidi na kupanua fursa za elimu. Sambamba na hilo, sekta itaendelea kuimarisha upatikanaji wa vifaa vya kufundishia na kujifunzia, hasa vifaa vya mafunzo ya amali na vitabu vya wanafunzi, kwa lengo la kufikia uwiano wa kitabu kimoja kwa mwanafunzi mmoja (1:1). Vilevile, juhudi zitaelekezwa katika kuimarisha matumizi ya TEHAMA na teknolojia za kidijitali katika ufundishaji na ujifunzaji katika ngazi zote za elimu nchini, pamoja na kuimarisha elimu maalum na jumuishi ili kuhakikisha wanafunzi wenye ulemavu wanapata fursa sawa ya kupata elimu bora.

Vilevile, sekta itaendelea kutoa ruzuku ya ada katika elimu ya msingi na sekondari, pamoja na mikopo na ufadhili kwa wanafunzi, hususan wa jinsia ya kike, ili kuongeza ushiriki wao katika masomo ya Sayansi, Teknolojia, Uhandisi na Hisabati (STEM). Aidha, wanafunzi wenye ufaulu wa juu katika masomo ya sayansi katika matokeo ya Kidato cha Sita watawezeshwa kujiunga na vyuo bora vya nje ya nchi kusomea fani za Akili Unde (AI) na Sayansi ya Takwimu (Data Science) kupitia programu ya Samia Extended Scholarship (DS/AI+), pamoja na kuwezeshwa kusoma sayansi na teknolojia ya nyuklia katika ngazi ya shahada ya umahiri.

Serikali itaendelea pia kuboresha mitaala katika ngazi za elimu ya ufundi, mafunzo ya ufundi stadi na elimu ya juu ili kuimarisha ujuzi wa wahitimu, kushirikiana na sekta binafsi kuongeza uwekezaji katika elimu, na kuimarisha ushiriki wa sekta ya umma na binafsi katika kukuza utafiti na ubunifu kwa ajili ya maendeleo ya kiuchumi na kijamii.

Kielelezo Na. 3.16: Mwenendo wa uandikishaji rika lengwa na uandikishaji jumla katika Elimu ya Awali kuanzia Mwaka 2021 hadi 2025

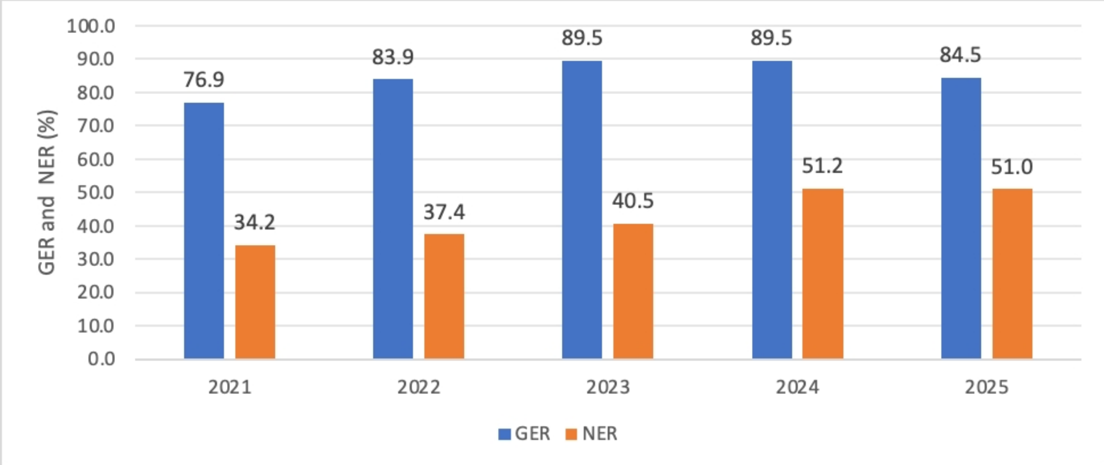

Chanzo: Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia

Kielelezo Na. 3.17: Mwenendo wa Kiwango cha uandikishaji jumla na uandikishaji rika lengwa kwa kipindi cha kuanzia mwaka 2021 hadi 2025, Elimu ya Sekondari (Kidato cha I-IV)

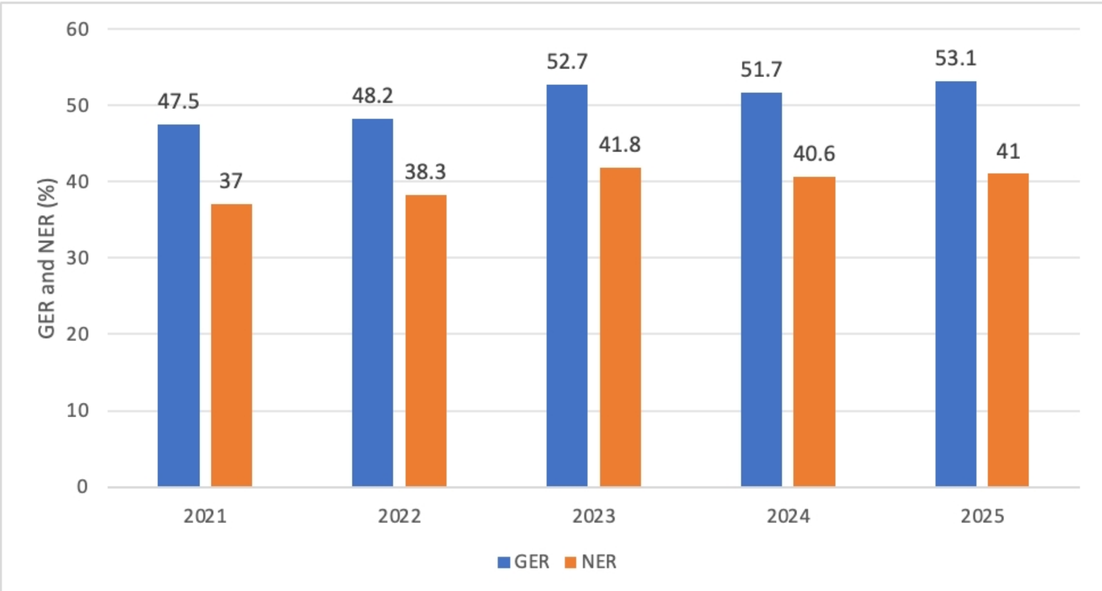

Chanzo: Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia

Kielelezo Na. 3.18:
Idadi ya Wanafunzi waliopata Mikopo ya Elimu ya Juu katika kipindi cha mwaka 2020/21 hadi mwaka 2024/25

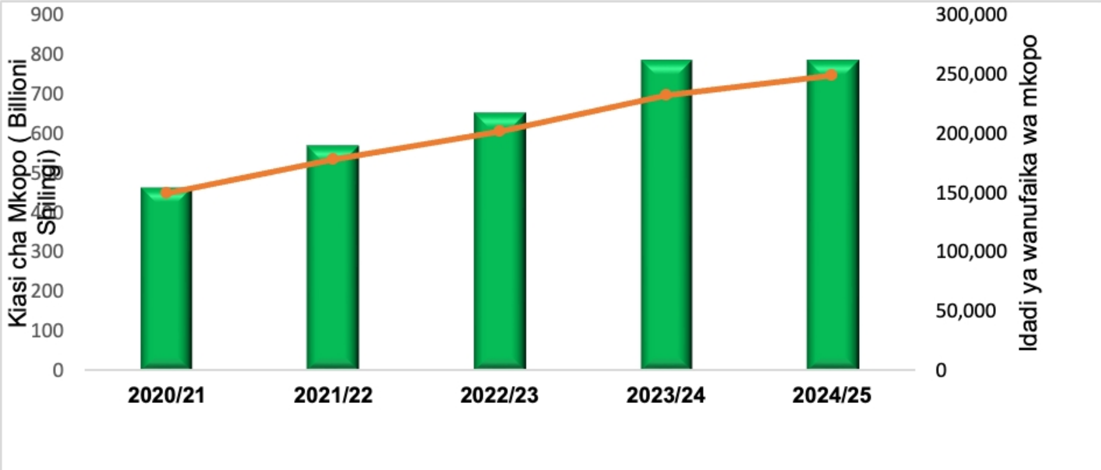

Chanzo: Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia

3.3.17 Sekta ya Afya

Serikali ililenga kuimarisha mifumo ya usimamizi, ubora wa huduma za afya, huduma za kinga na tiba ikiwemo upatikanaji wa chanjo, dawa, vifaa, vifaa tiba na vitendanishi. Afua zilizotekelezwa ni pamoja na: kujenga na kukarabati miundombinu ya kutolea huduma za afya katika ngazi zote; kuajiri na kuendeleza wataalam wa sekta ya afya katika ngazi mbalimbali za utoaji wa huduma za afya nchini; kuhamasisha na kuongeza wigo wa matumizi ya bima ya afya; kuimarisha huduma za tiba za dharura; na kuimarisha huduma za kibingwa na kibingwa bobezi.

Utekelezaji wa afua hizo hadi kufikia Desemba 2025 umechangia: kupungua kwa idadi ya vifo vya watoto wachanga kwa kila vizazi hai 1000 na kufikia vifo 24; kuongezeka kwa idadi ya hospitali hadi kufikia 473; idadi ya Vituo vya Afya vya Serikali kufikia 1,351; idadi ya Zahanati za Serikali imefikia 8,649; na idadi ya watumishi katika Sekta ya Afya imefikia 177,711 mwaka 2025/26; kuongezeka kwa idadi ya viwanda vya dawa nchini kutoka viwanda 11 hadi viwanda 12; kutolewa kwa chanjo ya Penta kwa jumla ya watoto 2,361,592 sawa na asilimia 95 ambayo hutumika kama kipimo kikuu cha utoaji wa chanjo nchini kwa watoto wa chini ya mwaka mmoja.

Mafanikio yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua hizo ni pamoja na: kuongezeka kwa upatikanaji wa bidhaa za afya muhimu (382 tracers); huduma za afya kutolewa katika miundombinu bora; kupunguza muda wa mgonjwa kupata huduma; na kutolewa kwa huduma za kibingwa na ubingwa ubobezi; na kuongezeka kwa wastani wa umri wa kuishi kufikia miaka 68.

Aidha, Serikali inatarajia kuendelea kuongeza wigo wa upatikanaji wa huduma ya afya kwa wote kwa kutekeleza Sheria ya Bima ya Afya kwa wote ya mwaka 2023.

3.3.18 Sekta ya Huduma ya Maji na Usafi wa Mazingira

Katika sekta ya huduma ya maji na usafi wa mazingira serikali imetekeleza afua zifuatazo: ujenzi na uboreshaji wa miundombinu ya maji; kuimarisha upatikanaji wa huduma za usafi wa mazingira; na kuendesha kampeni za kuhamasisha matumizi bora ya maji na usafi wa mazingira.

Utekelezaji wa afua hizo hadi kufikia Desemba 2025 umechangia: kuongezeka kwa idadi ya watu vijijini wanaopata maji ya bomba kama chanzo kikuu kufikia asilimia 85.2; kaya za vijijini zenye miundombinu iliyoboreshwa ya usafi wa mazingira kufikia asilimia 78.5; idadi ya watu katika makao makuu ya mikoa wanaopata maji ya bomba kufikia asilimia 92.5; na kuongezeka kwa vyanzo vya maji vilivyowekwa mipaka na kutangazwa kwenye Gazeti la Serikali kuwa maeneo tengefu kwa ajili ya ulinzi na uhifadhi kufikia vyanzo 80; kukamilika kwa utekelezaji wa miradi 54 yenye vituo 946 vya kuchotea maji vinavyonufaisha wananchi wapatao 493,932 kwenye vijiji 15; kukamilika kwa miradi 12 inayohudumia watu 880,633 katika maeneo ya mijini; na kununua na kufunga Dira 13,526 za malipo kabla kwa wateja.

Mafanikio yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua ni pamoja na: kupungua kwa milipuko ya magonjwa yatokanayo na maji; kuongezeka kwa tija katika sekta za uzalishaji; na kupunguza muda wa wananchi kutafuta maji kwa ajili ya matumizi ya majumbani kutokana na vituo vya kuchotea maji kupatikana umbali wa wastani usiozidi mita 400.

Utekelezaji wa afua za sekta ya huduma ya maji na usafi wa mazingira umebainisha umuhimu wa Serikali kuendelea kutekeleza miradi ya maji na usafi wa mazingira kupitia ujenzi wa mabwawa yanayohakikisha upatikanaji wa maji wa uhakika. Aidha, matarajio ya mwenendo wa sekta ni kuandaa gridi ya Taifa ya maji ili kuongeza uhakika wa upatikanaji wa huduma ya maji safi na salama nchini.

3.3.19 Sekta ya Ardhi na Maendeleo ya Makazi

Afua zifuatazo zimetekelezwa: uwekezaji katika upangaji, upimaji na utoaji wa hatimiliki za ardhi; kuandaa mipango kabambe ya miji, visiwa na fukwe; kuimarisha uwekezaji katika ujenzi wa nyumba za gharama nafuu; kuboresha mfumo wa usimamizi wa taarifa za ardhi; kuwianisha mifumo ya usimamizi wa ardhi na mipango ya sekta nyingine; na kuhamasisha matumizi ya TEHAMA katika upimaji wa ardhi na utoaji wa hatimiliki.

Hadi Mei 2026, utekelezaji wa afua umechangia: viwanja na mashamba yaliyopimwa vilikuwa 3,985,683 ambapo jumla ya Hatimiliki (CROs) 1,323,411 na Hati za Hakimiliki za Kimila (CCROs) 1,352,437 zimetolewa kutokana na kuimarika kwa mfumo wa ILMIS/e-Ardhi; uwiano wa vijiji vyenye mipango ya matumizi bora ya ardhi umefikia asilimia 39.93; makazi yaliyopimwa na kurasimishwa yalikuwa 2,925,726; leseni za makazi zilikuwa 29,733; eneo la ardhi lililotengwa na kulindwa kwa matumizi ya umma limefikia ekari 875,360; Mabaraza ya ardhi na nyumba ya wilaya yanayotoa huduma yamefikia 121; na ujenzi wa nyumba za gharama nafuu kupitia Shirika la Nyumba la Taifa ulifikia nyumba 228.

Kielelezo Na. 3.19: Ulinganifu wa Idadi ya Mali zilizorasimisha, Eneo la Ardhi lililotengwa na Idadi ya Viwanja na Mashamba vilivyopimwa

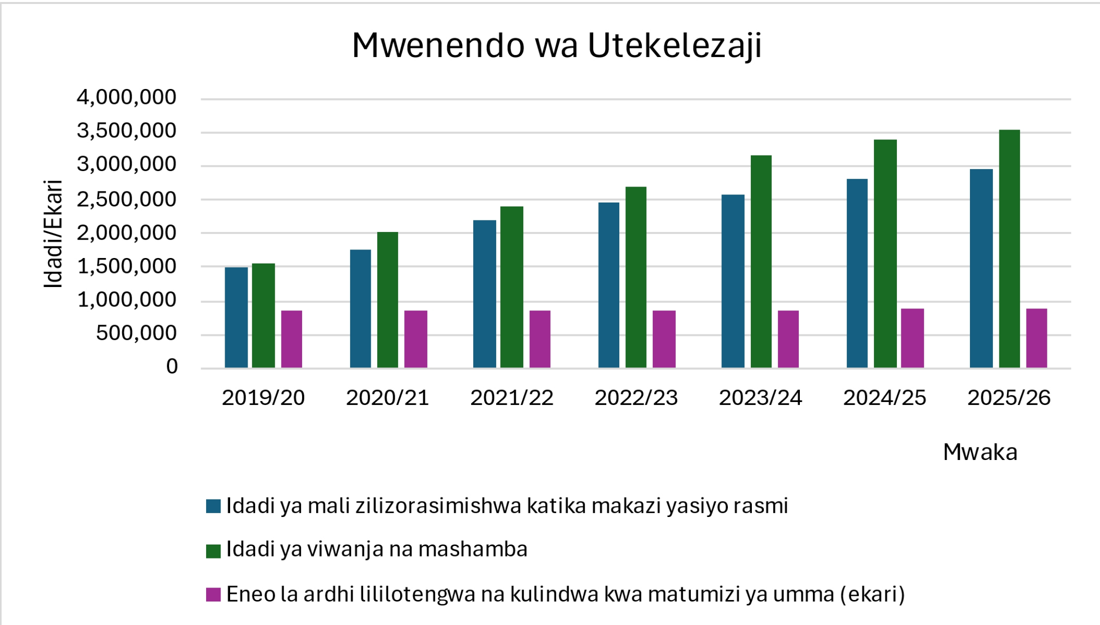

Chanzo: Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi

Kielelezo Na. 3.20: Mwenendo wa eneo la ardhi yenye makazi yasiyo rasmi, vijiji vyenye mipango ya matumizi bora ya ardhi na ardhi iliyopimwa katika kipindi cha mwaka 2019/20 hadi mwaka 2025/26

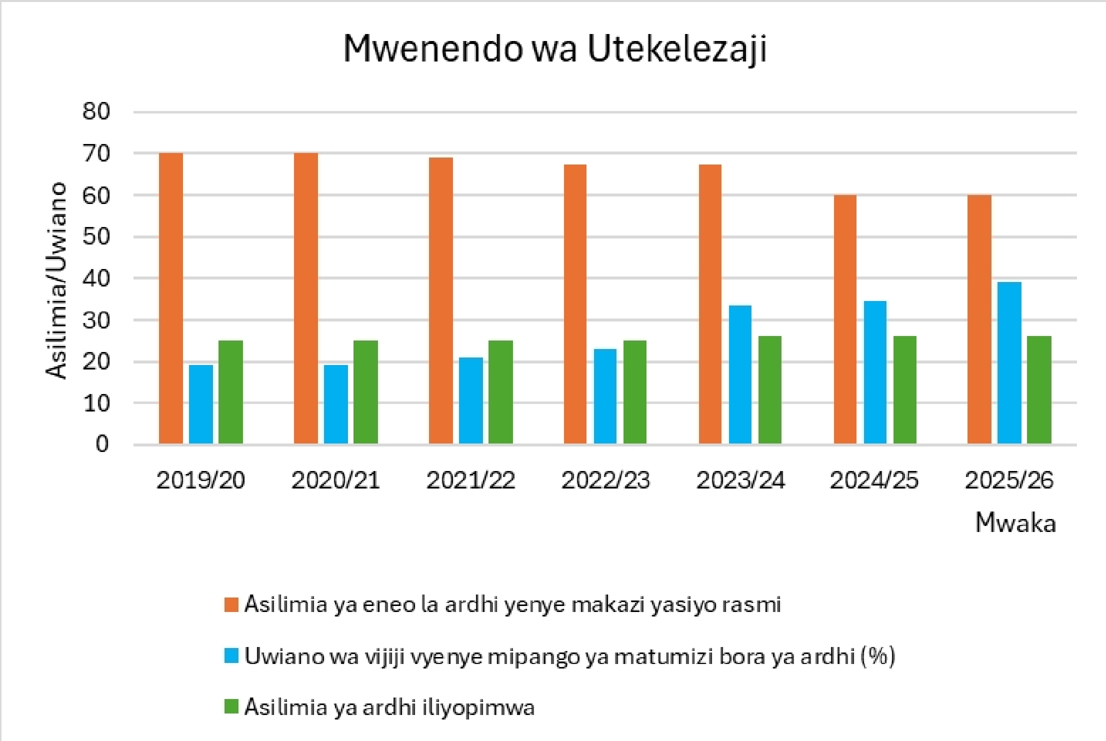

Chanzo: Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi

Mafanikio yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua ni pamoja na: kuongezeka kwa ardhi iliyopangwa na kupimwa kwa matumizi mbalimbali; kuongezeka kwa uwazi na urahisi wa upatikanaji wa taarifa za ardhi; kupungua kwa makazi holela na kuwezesha urahisi wa ufikiwaji wa huduma za jamii na shughuli za uchumi; kuongezeka kwa makazi bora, salama na ya gharama nafuu; kupungua kwa migogoro ya matumizi ya ardhi; na kuongezeka kwa uwekezaji na thamani ya ardhi nchini.

Utekelezaji wa afua za Sekta ya ardhi na Maendeleo ya Makazi umebainisha umuhimu wa: kuongeza kasi ya upangaji wa miji na vijiji, upimaji ardhi na kuboresha makazi; kuwa na ramani za msingi zitakazotumika kwa matumizi mbalimbali; kuboresha mifumo ya TEHAMA ya utunzaji wa taarifa za ardhi na umilikishaji katika Ofisi za Ardhi za Mikoa 26 pamoja na Halmashauri 184 nchini na kuimarisha vyombo vya utatuzi wa migogoro ya ardhi.

Aidha, matarajio ya mwenendo wa sekta ni: kuwa na miji ya kisasa iliyopangwa na kupimwa, makazi bora na mipango ya matumizi ya ardhi inayokidhi mahitaji ya huduma za kijamii, kuwepo kwa urahisi wa upatikanaji na matumizi ya taarifa sahihi za ardhi na kupungua kwa migogoro ya ardhi.

3.3.20 Sekta ya Ustawi na Maendeleo ya Jamii

Katika kipindi cha utekelezaji wa Mpango, sekta ya ustawi na maendeleo ya jamii ililenga: kuwawezesha wanawake kiuchumi kupitia mikopo yenye riba nafuu na majukwaa ya uwezeshaji wanawake kiuchumi; kuimarisha huduma za haki jinai kwa watoto na kuendelea kuwajengea uwezo watoa huduma walio kwenye mfumo wa haki jinai; kupunguza uwepo wa mila na desturi kandamizi na zenye madhara; kuimarisha matunzo, ulinzi na usalama wa mtoto; na kupunguza matumizi yasiyo sahihi ya teknolojia ikiwemo mitandao yanayosababisha ongezeko la mmomonyoko wa maadili katika jamii.

Utekelezaji wa afua umechangia: idadi ya vituo vya kulelea watoto wadogo mchana vilivyosajiliwa vilikuwa 4,916 Machi, 2026; kuwezesha upatikanaji wa Bima za Afya kwa Wazee 229 (Wanaume 139 na Wanawake 90) wanaohudumiwa katika Makazi 13 ya Serikali; kuwatambua na kuwasajili wafanyabiashara wadogo 138,438 (Me 55,612 na Ke 82,826) Machi, 2026.

Mafanikio yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua ni pamoja na: kuongezeka kwa muda kwa wanawake kujishughulisha na shughuli za uzalishaji mali; upatikanaji wa huduma za afya kwa wazee na wasiojiweza; na upatikanaji wa ajira na mitaji kwa wafanyabiashara wadogo ambapo wafanyabiashara 6,735 (Me 3,236 na Ke 3,499) wamenufaika na mikopo hadi Machi, 2026.

Utekelezaji wa afua za ustawi na maendeleo ya jamii umebainisha kuwa idadi ya watoto wanaolelewa baada ya mapatano umeongezeka ikimaanisha watoto kupata huduma za malezi pindi migogoro ya kifamilia inapotokea. Aidha, matarajio ya mwenendo wa sekta ni kuendelea kuimarisha malezi katika ngazi ya familia ili kuwa na jamii inayozingatia misingi ya usawa; kuhamasisha wananchi kuwa kitovu cha maendeleo na kutokomeza mila na desturi hasi ili kuwa na jamii yenye maadili; kutambua, kusajili na kuwezesha makundi maalum; pamoja na kusimamia mashirika yasiyo ya kiserikali ili kuwa na maendeleo endelevu kwa vizazi vya sasa na vijavyo.

3.3.21 Kuendeleza Ujuzi

Mpango ulilenga kuimarisha huduma za kinga ya jamii, kuongeza ushiriki wa vijana na watu wenye ulemavu katika shughuli za jamii na kiuchumi, kuhamasisha ukuaji wa fursa za ajira na kazi za staha kwa vijana na kukuza ujuzi wa nguvukazi iliyopo kwenye soko la ajira. Sekta ya kazi, vijana, ajira na wenye ulemavu ililenga: kuhamasisha uzalishaji wa fursa za ajira na kazi za staha;

kuratibu utekelezaji wa mpango wa kitaifa wa kuendeleza ujuzi kwa vijana walio nje ya mfumo rasmi wa elimu; kuongeza wigo wa huduma za kinga ya jamii katika sekta rasmi na isiyo rasmi; kukuza uwezeshaji wa kiuchumi kwa vijana kupitia mikopo rafiki na mafunzo ya ujasiriamali; na kukuza ujumuishaji na uwezeshaji wa kiuchumi kwa watu wenye ulemavu.

Utekelezaji wa afua umechangia: idadi ya ajira zilizozalishwa zilikuwa 981,000 mwaka 2024/25; wigo wa kinga ya jamii kufikia asilimia 28 mwaka 2025/26; watu waliopata mafunzo ya ujuzi ilifikia 167,297 mwaka 2025/26; na kuanzishwa kwa mfuko wa kutoa ruzuku kwa vyama vya watu wenye ulemavu.

Mafanikio yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua ni pamoja na: kuongezeka kwa nguvu kazi inayotakiwa kwenye soko la ajira; kuongezeka kwa ushiriki wa watu wenye ulemavu katika shughuli za kijamii na kiuchumi; na kuimarika kwa huduma za malezi, afya ya uzazi, ushauri nasaha na uwezeshaji wa kiuchumi kwa vijana.

Aidha, Serikali itaendelea kutekeleza na kuongeza wigo wa programu ya kitaifa ya kuendeleza ujuzi kwa nguvu kazi ya Taifa kulingana na mahitaji ya soko; kufanya utafiti wa kina wa rasilimali watu; kuongeza wigo wa huduma za kinga ya jamii; kuboresha mfumo wa kielektroniki wa utoaji wa vibali vya ajira kwa wageni; na kuendelea kuwawezesha kijamii na kiuchumi vijana na watu wenye ulemavu.

3.3.22 Maendeleo ya Vijana

Utekelezaji wa mpango ulilenga kuongeza ushiriki wa vijana katika shughuli za kijamii, kiuchumi na kuhamasisha ukuaji wa fursa za mitaji kwa vijana. Hii ilijumuisha kukuza uwezeshaji wa kiuchumi kwa vijana kupitia mikopo rafiki na mafunzo ya ujasiriamali.

Katika mwaka 2025/26, utekelezaji wa afua hizi umewezesha utoaji wa elimu kwa vijana 15,753 kuhusu elimu ya afya ya akili; ujasiriamali; usimamizi wa biashara; utunzaji wa hesabu; na elimu ya mikopo. Aidha, vijana hao pia walipata elimu kuhusu fursa zilizopo katika Benki ya Maendeleo ya Kilimo na Mamlaka ya Mapato Tanzania – TRA. Vilevile, vijana walipata elimu kutoka PPRA kuhusu takwa la Sheria ya Ununuzi wa Umma inayoelekeza kutengwa kwa asilimia 30 ya zabuni za Umma kwa ajili ya makundi maalum ambapo kati ya hizo asilimia 10 ni kwa ajili ya vijana. Kupitia elimu hiyo, vijana waliweza kujisajili katika mfumo wa Kielektroniki wa manunuzi ya Serikali (NeST) ambapo vikundi 299 vya vijana vyenye jumla ya vijana 2,226 vimenufaika kwa kupata zabuni zenye thamani ya shilingi bilioni 13.2.

Kwa upande mwingine, Serikali imetoa mikopo ya vifaa yenye thamani ya shilingi 824,463,770 kwa Vijana 126 katika mikoa ya Mwanza (39); Mtwara (40); Mbeya (22); Rukwa (10) na Arusha (15) kupitia Mfuko wa Maendeleo ya Vijana ili kuwawezesha kujiajiri na kuajiri wengine. Vilevile, vikundi 5,199 vya vijana vilinufaika na mikopo yenye thamani ya takribani shilingi bilioni 52.168. Kupitia mikopo hii, vijana wameweza kupata mitaji ya kuanzisha na kuendeleza shughuli zao za kiuchumi, kukuza biashara, kuongeza ajira, na kuinua hali za maisha.

Kupitia Programu ya kukuza ujuzi, jumla ya vijana 5,746 katika vyuo na taasisi za mafunzo 46 wamepewa mafunzo ya kukuza ujuzi kwa njia ya uanagenzi. Vilevile, mafunzo ya uzoefu wa kazi kwa njia ya utarajali kwa vijana 2,500 na mafunzo maalum ya kushindania fursa za ajira ndani na nje ya nchi kwa vijana 7,826 yametolewa.

Aidha, katika kuhakikisha masuala ya vijana yanasimamiwa kikamililifu, Serikali itaendelea kutekeleza programu mbalimbali za maendeleo ya vijana ikiwemo kuanzisha Majukwaa ya Vijana, kuunda Mifumo ya kidigiti ya utoaji na upatikanaji wa taarifa za fursa kwa vijana, kusimamia ustawi na maongozi kwa vijana, kusimamia elimu ya uraia na uzalendo kwa vijana, kukarabati vituo 3 kwa ajili ya kutoa mafunzo kwa vijana pamoja na kuimarisha mfuko wa Maendeleo ya Vijana.

3.3.23 Utawala Bora na Utawala wa Sheria

Utawala bora na utawala wa sheria unahusisha utekelezaji wa programu na mikakati ifuatayo: programu ya maboresho katika utumishi wa umma; mkakati wa kitaifa dhidi ya rushwa na mpango wa utekelezaji ambapo awamu ya tatu imekamilika na kuzinduliwa kwa awamu ya nne; programu ya maboresho ya Mahakama; usalama wa raia na mali zao; uendelezaji wa nyumba za viongozi; na uendelezaji wa mji wa Serikali Dodoma.

i. Utumishi na Utawala Bora

Mpango ulilenga kuboresha miundombinu mbalimbali ikijumuisha miundombinu ya kuimarisha utawala bora kwa kufanya maboresho katika utumishi wa umma kwa lengo la kuongeza ufanisi na tija katika utoaji wa huduma.

Utekelezaji wa afua umechangia: kutoa mafunzo ya maadili ya utendaji katika utumishi wa umma kwa watumishi 69,047 kufikia Desemba 2025 ikilinganishwa na watumishi 46,500 mwaka 2024/25; kutumia Mfumo wa e-Mrejesho kwa taasisi 450 Desemba 2025 ikilinganishwa na taasisi 408 mwaka 2024/25; na taasisi 571 kutumia mfumo wa usimamizi wa utendaji kazi katika utumishi wa umma (e-Utendaji) hadi Desemba 2025.

Mafanikio yaliyopatikana kutokana utekelezaji wa afua ni pamoja na: kuongezeka kwa ari ya watumishi wa umma kutoa huduma bora; kuimarika kwa uwezo wa Taasisi za Umma kutoa huduma bora na zenye tija; na kupungua kwa malalamiko yatokanayo na masuala ya utawala bora. Utekelezaji wa afua za kiutumishi na utawala bora umebainisha kuwa kuna umuhimu wa kuendelea kujengea uwezo watumishi wa Umma pamoja na kuimarisha mifumo ya kielektroniki.

Aidha, matarajio ya mwenendo wa sekta ni: Uwepo wa nafasi ya kuendesha mafunzo ya kujenga uwezo wa watumishi; kutumia teknolojia za kidigitali kuongeza ufanisi, pamoja na ushirikiano wa wadau wa kitaifa na kimataifa zimekuwa ni fursa kubwa katika kuhakikisha uwajibikaji katika utumishi wa umma unaoimarisha utoaji huduma kwa wananchi; uimarishaji wa miundombinu ya kisasa ya kuharakisha mageuzi ya utumishi wa umma; kuwekeza katika mafunzo ya mara kwa mara kwa watumishi ili kuongeza ujuzi hususan katika teknolojia; kupunguza urasimu kwa kutumia mifumo ya kidigitali; kuimarisha uwazi na uwajibikaji kupitia mifumo ya ufuatiliaji na tathmini; kushirikisha wadau kwa karibu;

kuhamasisha nidhamu ya kazi Serikalini ni hatua muhimu zitakazosaidia utoaji wa huduma bora na kwa ufanisi; kuweka mikakati itakayoongeza uwajibikaji wa Watumishi na Taasisi za Umma katika utoaji wa huduma ili kuongeza ufanisi na tija katika utoaji huduma; kuondoa mwingiliano wa majukumu na kuongeza ufanisi kwa kufanya mapitio ya kimuundo na mgawanyo wa majukumu katika Wizara, Idara Zinazojitegemea, Wakala za Serikali, Mashirika na Taasisi za Umma; pamoja na kuendelea kuboresha mifumo ya uwajibikaji ikiwemo mfumo wa utoaji mrejesho (e-Mrejesho) na Mfumo wa Usimamizi wa Utendaji kazi katika Utumishi wa Umma (e-Utendaji) ili kuboresha utendaji kazi katika utumishi wa umma.

ii. Utawala wa Sheria

Mpango ulilenga kuboresha mifumo ya utoaji na upatikanaji haki kwa: kuboresha mifumo na miundombinu ya mahakama pamoja na majengo jumuishi ya utoaji haki; kuhamasisha matumizi ya TEHAMA katika utoaji na upatikanaji haki; kuimarisha huduma za usajili wa vizazi na vifo na kuimarisha mifumo ya utunzaji wa taarifa na kumbukumbu za mahakama; na kuimarisha upatikanaji haki kwa Wananchi.

Utekelezaji wa afua umechangia: ujenzi Vituo Jumuishi vya Upatikanaji Haki (*Integrated Justice Centres – IJCs*) 9 unaendelea katika mwaka 2025/26; kuendelea na ujenzi wa majengo ya mahakama ya mwanzo 71 katika mwaka 2025/2026; raia wanaoishi katika mikoa yenye Mahakama Kuu inayofanya kazi imefikia asilimia 83 mwaka 2025/2026. Sheria kuu zilizotafsiriwa kwa lugha ya Kiswahili zilikuwa sheria 433 Desemba 2025 na kufanya jumla ya sheria zote kuwa 446 ikiwemo sheria 13 zilizotungwa katika lugha ya Kiswahili. Idadi ya wananchi waliofikiwa na kupatiwa huduma za msaada wa kisheria ilikuwa 7,462,387 wakiwemo wanaume 3,611,286 na wanawake 3,851,101 hadi kufika Machi 2026.

Mafanikio mengine yaliyopatikana ni pamoja na: Mashirika yanayotoa huduma za msaada wa kisheria yamefikia 377 mwaka 2025/2026; uanzishwaji wa Madawati ya Msaada wa Kisheria katika Mamlaka 184 za Serikali za Mitaa; kutunga na kufanya marekebisho kwa Sheria Kuu 57 na Sheria Ndogo 4,087; mrundikano wa mashauri yenye umri mrefu Mahakamani ni 3,675 sawa na asilimia 9.5 ya mashauri yote yaliyobaki Mahakamani na hivyo kuifanya Tanzania kuwa miongoni mwa nchi chache Barani Afrika zenye mrundikano mdogo wa mashauri Mahakamani; Ofisi za Mashtaka za Wilaya zimefikia 118 hadi kufikia Machi 2026. Vilevile, kupungua kwa muda na gharama wanazotumia wananchi kupata huduma za mahakama na msaada wa kisheria; kurahishwa kwa upatikanaji wa huduma za usajili wa Vizazi, Vifo, Ndoa, Talaka na Bodi za Wadhamini kidijitali kupitia eRITA.

iii. Amani, Utulivu na Usalama

Mpango ulilenga kuimarisha usalama wa raia na mali zao nchini kwa kupunguza kiwango cha uhalifu; kuongeza utambuzi na usajili wa raia; na kupunguza kiwango cha ajali barabarani.

Katika kipindi cha Julai 2025 hadi Aprili 2026, utekelezaji wa afua umefanikisha kusajili na kutambua watu 1,145,334 wenye umri wa miaka 18 na kuendelea ikilinganishwa na watu 844,994 waliosajiliwa na kutambuliwa katika kipindi kama hicho mwaka 2024/25, hivyo kufanya jumla ya watu waliosajiliwa na kutambuliwa kuwa 27,186,421; kiwango cha uhalifu nchini kimefikia asilimia 3.2 mwaka 2024/25; na kuendelea kuimarisha miundombinu ya uangalizi wa usalama barabarani ambapo *Mradi wa Smart Traffic Management Monitoring and Surveillance* wenye lengo la kuboresha mifumo ya usalama kwa kutumia teknolojia ya kamera za kisasa imepangwa kuanza kutekelezwa kwa kupita Ubia kati ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi (PPP). Hatua iliyofikiwa ni kuandaliwa kwa mikataba baada ya kupatikana kwa Mbia Kampuni ya ROM Solution Limited.

Kielelezo Na. 3.21: Idadi ya watu waliosajiliwa na kutambuliwa na NIDA

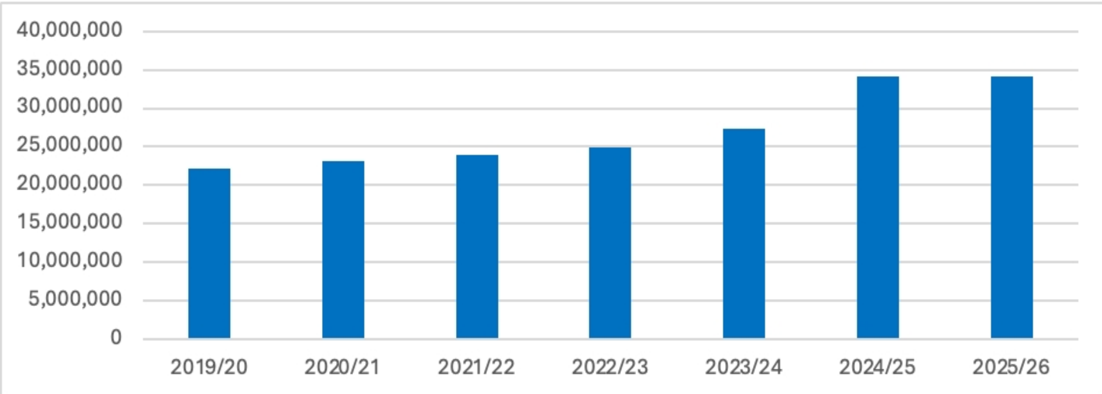

Chanzo: Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi

Mafanikio yaliyopatikana kutokana na utekelezaji wa afua ni pamoja na: kuimarika kwa hali ya amani, utulivu na usalama kutokana na kudhibitiwa kwa vitendo vya uhalifu; kurahisishwa kwa udhibiti wa uhalifu, utambuzi wa wahalifu, na kupungua kwa matumizi ya vitambulisho feki; na kuongezeka kwa ushiriki wa jamii katika shughuli za usalama.

iv. Uendelezaji wa Mji wa Serikali Dodoma

Katika kipindi cha utekelezaji wa Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano, Serikali imeendelea kukamilisha Awamu ya Pili ya ujenzi wa mji wa Serikali Mtumba. Utekelezaji wa afua iliyowekwa umechangia: Jumla ya Wizara 15 kati ya 25 zimehamia katika majengo ya kudumu na wastani wa ujenzi katika mji wa Serikali ni asilimia 94 kufikia Machi, 2026. Mafanikio yaliyopatikana kutokana utekelezaji wa afua ni pamoja na huduma za Serikali kupatikana katika eneo moja hivyo kuongeza ufanisi katika kuwahudumia wananchi. Aidha, Serikali inatarajia kukamilisha ujenzi wa majengo yaliyobaki na kuweka miundombinu katika eneo hilo.

v. Kukabiliana na Maafa

Serikali imeendelea kuimarisha utoaji wa huduma za kukabiliana na maafa kwa kuendelea na ujenzi wa Kituo cha usimamizi wa Maafa kwa Awamu ya pili katika eneo la Nzuguni B jijini Dodoma ambapo utekelezaji umefikia asilimia 70. Mafanikio yatakayopatikana ni kuboreshwa kwa mazingira ya utoaji huduma katika kituo cha taifa cha menejimenti ya maafa pamoja na kuwezesha kutolewa kwa taarifa za tahadhari za mapema ambazo zitasaidia kupunguza athari zitokanazo na maafa.

3.4 Changamoto, Hatua za Kuboresha katika Utekelezaji wa Miradi

Utekelezaji wa mpango umechangia katika kuharakisha mabadiliko ya kiuchumi na kijamii nchini. Aidha, licha ya mafanikio yaliyopatikana,utekelezaji wa miradi unakabiliwa na changamoto mbalimbali ambazo zimeathiri ufanisi katika utekelezaji wa miradi hiyo. **Jedwali Na. 3.2**. linaelezea changamoto za utekelezaji wa mpango pamoja na hatua za kuboresha.

Jedwali Na. 3.2:
Changamoto, Hatua za Kuboresha katika Utekelezaji wa Miradi

No.	Changamoto	Hatua za Kuboresha
1.	Kutolipwa kwa wakati kwa madai ya makandarasi kunakotokana na upungufu wa rasilimali fedha.	Kuimarisha ukusanyaji wa mapato ya ndani na kuweka vipaumbele katika utekelezaji wa programu na miradi
2.	Kuongezeka kwa gharama za utekelezaji wa miradi kunakotokana na kutohusishwa kwa Wadau muhimu wakati wa maandalizi na utekelezaji;	Kuimarisha ushiriki wa wadau muhimu na usimamizi wa miradi kupitia matumizi ya mifumo ya TEHAMA, ikiwemo kuimarisha mfumo wa NPMIS
3.	Athari za mabadiliko ya tabianchi ikiwemo ukame na mvua zisizotabirika zilizoathiri sekta za uzalishaji;	Kuweka mikakati ya kukabiliana na athari za mabadiliko ya tabianchi, ikiwemo kuhimiza uhifadhi wa mazingira
4.	Kutofanyika kwa wakati sahihi umilikishaji wa ardhi na fidia katika maeneo ya utekelezaji wa miradi na hivyo kuchelewesha kuanza	Kuharakisha michakato ya fidia na umilikishaji wa ardhi kwa miradi ya maendeleo
5.	Uratibu usioridhisha kati ya Wizara mama na taasisi zilizo chini yake katika utekelezaji wa miradi	Kuimarisha uratibu kati ya wizara mama na taasisi zilizo chini yake

SURA YA NNE

VIPAUMBELE KWA MWAKA 2026/27

4.1 Utangulizi

Vipaumbele vya Mpango wa Maendeleo wa Taifa kwa Mwaka 2026/27 ni vya kwanza katika utekelezaji wa Dira 2050 yenye dhima ya kuifanya Tanzania kuwa **Taifa Jumuishi Lenye Ustawi, Haki na Linalojitegemea** lililojengwa katika misingi ya demokrasia, haki na uhuru, utu, amani na umoja, umiliki kamili wa utajiri na rasilimali asilia pamoja na uhifadhi na uendelezaji chanya wa utamaduni na maadili ya taifa.

Aidha, katika kuifikia ndoto ya Tanzania katika kipindi cha miaka 25 ijayo, vipaumbele vya mpngo vinajenga msingi wa utekelezaji wa malengo makuu ya Dira 2050 ambayo ni: Tanzania kuwa nchi yenye uchumi wa kipato cha kati ngazi ya juu, ulio mseto, himilivu, jumuishi na shindani; maisha bora na ustawi kwa wote; Taifa linalohifadhi na kutumia rasilimali za asili kwa ufanisi, uendelevu na tija, na linalostahimili mabadiliko ya tabianchi; na Jamii yenye umahiri na ujuzi wa kutumia teknolojia za kidijitali katika kuchochea ubunifu na kuongeza ushindani wake kimataifa.

Katika kuyatekeleza malengo makuu ya Dira 2050, vipaumbele vya Mpango wa Maendeleo wa Taifa kwa Mwaka 2026/27 vimeandaliwa kwa kutohoa maeneo ya vipaumbele, malengo, shabaha, afua na viashiria muhimu vya utendaji vilivyoainishwa katika Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano 2026/27 – 2030/31 wenye dhima ya "**Mageuzi kwa ajili ya Ukuaji Jumuishi wa Uchumi na Uzalishaji Ajira"** ambao ni wa kwanza katika utekelezaji wa Mpango Elekezi wa Maendeleo wa Muda Mrefu 2026/27 – 2050/51.

4.2 Maeneo ya Kipaumbele ya Mpango

Vipaumbele vya Mpango kwa Mwaka 2026/27 vimeandaliwa kwa kuzingatia maeneo yafuatayo: (i) utawala, amani, usalama na utulivu; na (ii) uchumi imara, jumuishi na shindani unaotekelezwa kwa sekta tisa (9) za kimageuzi; (iii) uwezo wa watu na maendeleo ya kijamii; (iv) uhifadhi wa mazingira na ustahimilivu wa mabadiliko ya tabianchi; na (v) sekta tano (5) za vichocheo vya kimageuzi.

Vipaumbele hivi vitatekelezwa kupitia programu za kielelezo za kitaifa saba (7) na zinazotekelezwa kupitia miradi shikizi (anchor projects) 38 kwa mwaka 2026/27. Aidha, utekelezaji wa Mpango utajielekeza katika kuhakikisha uendelevu wa utekelezaji wa miradi ya kielelezo na afua za maendeleo ambazo hazikukamilika katika kipindi cha utekelezaji wa Dira 2025.

4.2.1 Utawala, Amani, Usalama na Utulivu

Eneo hili limetoa kipaumbele katika eneo la uimarishaji wa utawala bora, demokrasia, ulinzi na utulivu. Msisitizo umewekwa katika kuendeleza utawala bora, kuheshimu na kusimamia utawala wa sheria, pamoja na kudumisha amani, utulivu na usalama kwa wananchi wote. Mikakati, shabaha, afua, viashiria muhimu vya upimaji wa utendaji, miradi na programu za maendeleo katika eneo hili ni kama ifuatavyo:

i. **Utawala Bora**

Sekta ya Utawala Bora itaendelea kuboresha utumishi wa umma kwa kuimarisha mifumo na miundombinu itakayosaidia taasisi za umma kuwa imara, zenye ufanisi na zinazowajibika ili kuongeza ufanisi na tija katika utoaji wa huduma. Maboresho haya yatajumuisha kuimarisha taratibu za kiutendaji, kusasisha kanuni na miongozo ya kazi, pamoja na kuboresha mifumo ya TEHAMA ili kurahisisha utoaji wa huduma na kupunguza urasimu usio wa lazima. Aidha, sekta itaongeza juhudi katika kujenga uwezo wa watumishi kupitia mafunzo endelevu, tathmini za utendaji kazi kwa kuzingatia viwango vya kupimika (performance standards), na kuimarisha maadili ya kazi kwa kuzingatia misingi ya uadilifu na nidhamu. Hatua hizi zitalenga kuongeza tija, kuimarisha uwajibikaji binafsi wa watumishi na wa taasisi, pamoja na kuondoa mianya ya rushwa na matumizi mabaya ya rasilimali za umma.

Utekelezaji wa malengo haya utafanyika kupitia miradi ya maendeleo utakaopelekea kuondoa muingiliano wa majukumu na kuongeza ufanisi kwenye taasisi za umma; kurahisisha ushughulikiaji wa malalamiko ya wananchi kuhusu masuala ya utawala bora; kuongeza ujuzi kwa watumishi wa umma utakaoboresha utoaji wa huduma kwa wananchi; kuwa na Sera, Sheria, taratibu na miongozo ya usimamizi wa rasilimaliwatu na ajira katika utumishi wa umma inayoendana na wakati wa sasa; kuboresha utendaji kazi wa watumishi na taasisi za umma; kuongezeka kwa kiwango cha maadili katika utumishi wa umma; kuongezeka kwa uwazi katika ajira na upandishwaji vyeo; na kuwa na viongozi waandamizi na viongozi wapya wenye maadili ya uongozi. Viashiria na shabaha za sekta kwa mwaka 2026/27 zimeainishwa katika **Jedwali Na. 4.1** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.1: Viashiria na Shabaha katika Eneo la Utawala Bora

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio (2024/25)	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Idadi ya taasisi za Umma zilizofanyiwa ufuatiliaji wa matumizi ya Mfumo wa Usimamizi wa Utendaji Kazi katika Utumishi wa Umma (e-Utendaji).	571	571	571
2.	Idadi ya taasisi za umma zilizofundishwa matumizi ya Mfumo wa e-Mrejesho (ili kuongeza uwajibikaji na mapambano dhidi ya rushwa katika utumishi wa umma na nchi kwa ujumla).	100	100	570
3.	Idadi ya watumishi wa umma waliopatiwa mafunzo ya maadili ya utendaji katika Utumishi wa Umma.	69,047	84,047	144,047

Chanzo: Ofisi Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora

ii. Utawala wa Sheria

Serikali itaendelea kuimarisha utawala bora na utawala wa sheria kwa kutekeleza miradi mbalimbali inayolenga kuimairisha utoaji wa huduma kwa wananchi. Miradi hiyo itahusisha Awamu ya Pili ya uendelezaji wa Mji wa Serikali Mtumba – Dodoma, Kuimarisha uwezo wa nchi wa kuzuia, kujiandaa, kukabiliana na kurejesha hali pindi maafa yanapotokea kwa kuendelea na ujenzi wa Kituo cha Usimamizi wa Maafa eneo la Nzuguni B – Dodoma na utekelezaji wa Sera ya Taifa ya Usimamizi wa Maafa ya Mwaka 2004 Toleo la 2025, kuimarisha huduma za uchapishaji wa Nyaraka za Serikali kwa kukamilisha Kiwanda cha Kisasa cha Uchapishaji wa Nyaraka za Serikali eneo la Kisasa – Dodoma, Kuimarisha udhibiti na mapambano dhidi ya dawa za kulevya kwa kuendelea na utekelezaji wa Sera ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya ya Mwaka 2024 pamoja na ujenzi wa Kituo cha Utengamao (Rehabilitation Center) Itega – Dodoma.

Utekelezaji wa miradi na vipaumbele hivi katika sekta utakuwa na matokeo chanya katika kuimarisha utawala bora na utoaji wa huduma kwa wananchi. Aidha, matokeo mengine ni kuimarika kwa uwezo wa nchi katika kuzuia, kujiandaa, kukabiliana na kurejesha hali pindi maafa yanapotokea nchini, kuongeza ufanisi katika udhibiti na mapambano dhidi ya dawa za kulevya na kukaribia dira ya kutokuwa na jamii inayojihusisha na biashara na matumizi ya dawa za kulevya, na kuimarika kwa ulinzi na usalama wa nyaraka za Serikali. Orodha ya miradi itakayotekelezwa imeoneshwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Sekta ya sheria itaendelea kutekeleza miradi ya kipaumble inayolenga Kuimarishwa kwa uwazi, uwajibikaji, maadili na demokrasia, amani na utulivu kwa ajili ya ushiriki wa ufanisi na usawa wa wanajamii wote katika maendeleo ya taifa. Kuimarishwa kwa uadilifu na uaminifu wa taasisi zinazosimamia mahusiano na mausala ya wananchi.

Utekelezaji wa malengo haya utakaofanyika kupitia miradi ya maendeleo utapelekea kuongezeka kwa Kiwango cha Fahirisi ya Ushiriki wa Wananchi na Uwajibikaji *(Voice and Accountability Index)*, Kuimarisha fahirisi ya kiashiria cha Rushwa (Corruption Perception Index), kiwango cha utulivu wa kisiasa, amani na usalama, Kuimarika kwa fahirisi ya utawala wa sheria *(Rule of Law Index),* Kuimarika kwa fahirisi ya kiwango cha uaminifu wa umma. Viashiria na shabaha za sekta kwa mwaka 2026/27 zimeainishwa katika **Jedwali Na. 4.2**.

Jedwali Na. 4.2: Viashiria na Shabaha katika eneo la Utawala Sheria

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Fahirisi ya Utulivu wa kisiasa, Kutokuwepo kwa Vurugu na Ugaidi.	- 0.05 (2023)	-0.02	0.1
2.	Fahirisi ya Utawala wa Sheria katika Nchi Zenye Kipato cha Chini hadi Kati.	15/37 (2024)	13	Top 10
3.	Fahirisi ya Kiashiria cha Rushwa Upangaji wa Nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki (Nchi Yenye Rushwa kiwango cha Chini Zaidi)	2nd (2024)	1.8	1st

Chanzo: Wizara ya Katiba na Sheria

iii. Amani, Utulivu na Usalama

Sekta ya Amani, Utulivu na Usalama itaendelea kutekeleza miradi ya kipaumbele kwa lengo la kuimarisha usalama wa raia na mali zao kwa kupunguza kiwango cha uhalifu, kuongeza utambuzi na usajili wa raia kupitia Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA), na kupunguza ajali za barabarani.

Katika kufanikisha hilo, Serikali inaendelea kutekeleza programu na miradi sita ya kimkakati ili kuboresha utendakazi wa vyombo vya usalama na kudumisha amani, utulivu na usalama nchini, ikiwa ni sehemu ya utekelezaji wa Mpango wa Tatu wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano.

Aidha, Serikali imeimarisha usimamizi wa kampuni binafsi za ulinzi ili kuongeza uwajibikaji, kuimarisha usalama wa raia na mali zao, na kuwezesha mazingira bora ya utekelezaji wa shughuli za uchumi na maendeleo. Viashiria na shabaha za sekta kwa mwaka 2026/27 zimeainishwa katika **Jedwali Na. 4.3**, huku orodha ya miradi ya kipaumbele ikiwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.3:
Viashiria na Shabaha katika Eneo la Amani, Utulivu na Salama

No.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Kupungua kwa kiwango cha ajali za barabara (Asilimia)	35.0 (2023/24)	36	40.00
2.	Asilimia ya ongezeko la wigo wa hifadhi ya jamii	28.4 (2023/24)	31.24	42.60%
3.	Wastani wa alama ya Farihisi ya kiwango cha uhalifu	53.2 (2025)	52.12	47.8
4.	Kiwango cha matukio ya ukatili wa kijinsia	38.9 (2022)	35.12	≤20
5.	Ukatili dhidi ya watoto (VAC) – Wasichana: Unyanyasaji wa kingono (asilimia)	11 (2024)	9.9	≤5.50
6.	Ukatili dhidi ya watoto (VAC) – Wasichana: Unyanyasaji wa kihisia (asilimia)	22 (2024)	20.24	≤13.20
7.	Ukatili dhidi ya watoto (VAC) – Wavulana: Unyanyasaji wa kingono (asilimia)	5 (2024)	4.54	≤2.69
8.	Kiwango cha uhalifu (asilimia)	5.2	6	35
9.	Idadi ya kampeni za amani zilizofanyika	50	60	150
10.	Kiwango cha ushiriki wa jamii katika shughuli za usalama (%)	30	35	80
11.	Idadi ya ajira zilizozalishwa katika miradi ya maendeleo	23,000	24,000	33,000
12.	Mchango katika ajira (%)	14.7	15.7	18.8
13.	Kiwango cha kupungua kwa ajali za barabarani (%)	30.50	35.8	60
14.	Idadi ya askari waliopatiwa makazi bora	11,824	15,000	20,688
15.	Kiwango cha matukio ya hatari yaliyotambuliwa na kuripotiwa na jamii (%)	75	80	98

Chanzo: Wizara ya Mambo ya Ndani

4.2.2 Uchumi Imara, Jumuishi na Shindani

Kwa mwaka 2026/27 mikakati, shabaha, afua, viashiria muhimu vya upimaji wa utendaji, miradi na programu za maendeleo zitajikita katika kuimarisha maeneo manne (4) ambayo ni: Uchumi Jumla tulivu na unaotabirika; Sera za bajeti endelevu; sekta ya nje iliyohimilivu na mseto; na na sekta muhimu za mageuzi. Aidha, miradi na programu za maendeleo zitakazotekelezwa katika eneo hili imelenga kuboresha mazingira ya biashara na uwekezaji; kuimarisha na kuendeleza ushirikiano na nchi mbalimbali na mashirika ya kimataifa ili kukuza fursa za kidiplomasia na kiuchumi:

4.2.2.1 Uchumi Jumla Tulivu na Unaotabirika

Katika eneo hili miradi na programu zitakazotekelezwa zitajielekeza katika kuhakisha viashiria vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.4** vinafikiwa.

Jedwali Na. 4.4:
Viashiria Muhimu vya Uchumi Jumla Tulivu na Unaotabirika

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Pato ghafi la taifa la sasa (Bilioni)	81.537 (2024)	88.84	118.052
2.	Ukuaji Halisi wa Pato laTaifa (asilimia)	5.5.% (2024)	6.3%	10.5%
3.	Pato la Taifa kwa kila mtu (dola za Marekani)	1,343.91 (2024)	1,346.70	1,638
4.	Uwiano wa Deni la Taifa kwa Pato la Taifa (unaopimwa dhidi ya malengo ya DSA).	48.9% (2025)	50.12	<55%
5.	Mfumuko wa Bei wa Walaji (Wastani wa Kipindi)	3.1% (2024)	3% - 5%	3%–5%
6.	Mikopo kwa Sekta Binafsi(Ukua kila mwaka)	15.9% (2024)	17.20	22.4%
7.	Mikopo ya ndani kwa sekta binafsi (Hisa katika Pato la Taifa)	16.3% (2025)	18.04	25%
8.	Kiwango cha Mfumuko wa Bei wa Taifa wa Mwaka (mwisho wa kipindi)	3.1% (2024)	3% - 5%	3%–5%
9.	Kiwango cha mfumuko wa bei za msingi kwa mwaka	3.4% (2024)	3% - 5%	3%–5%
10.	Mikopo Chechefu (Hisa katika Mikopo Ghafi)	3.3% (2024)	<5%	<5%
11.	Ujumuishi wa Kifedha (Watu Wazima)	76% (2023)	74.65%	90%
12.	Watu wazima wenye akaunti za miamala	72% (2023)	74.60%	85%%
13.	Watu wazima wanaotumia malipo ya kidijitali	13% (2023)	18.40%	40%

Chanzo: Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano

4.2.2.2 Sera za Bajeti Endelevu

Katika eneo hili miradi na programu zitakazotekelezwa zitajielekeza katika kuhakisha viashiria vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.5** vinafikiwa.

Jedwali Na. 4.5:
Viashiria muhimu vya Sera endelevu za Kibajeti

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2030/31)
1.	Uwiano wa Mapato ya Ndani kwa Pato la Taifa	14.9% (2024/25)	20.0%
2.	Uwiano wa Mapato ya Kodi kwa Pato la Taifa	13.3% (2024/25)	18.0%
3.	Uwiano wa Mapato Yasiyo ya Kodi kwa Pato la Taifa	2.7% (2024/25)	5.0%
4.	Uwiano wa Deni la Taifa kwa Pato la Taifa (ukilinganishwa na malengo ya Tathmini ya Uimilivu wa Deni - DSA)	47.0% (2024/25)	<50.0%
5.	Thamani ya Sasa ya Deni la Taifa kwa Pato la Taifa	40.3 (2024/25)	19.6
6.	Thamani ya Sasa ya Huduma ya Deni la Taifa kwa Mapato ya Ndani	44.3 (2023/24)	15
7.	Thamani ya Sasa ya Deni la Nje la Taifa kwa Mauzo ya Nje	123.8 (2024/25)	100.3
8.	Nakisi ya Bajeti (Asilimia ya Pato la Taifa)	-3.1% (2024)	-2.8%
9.	Matumizi ya Maendeleo (Asilimia ya Bajeti Kuu)	31% (2024/25)	35%–40%
10.	Uwiano wa Malipo ya Riba kwa Mapato ya Jumla (Kila Mwaka)	11% (2023)	≤8%
11.	Mahitaji Ghafi ya Ugharamiaji (Asilimia ya Pato la Taifa)	35% (2024)	35%
12.	Wastani wa Muda wa Kuiva kwa Deni (Miaka)	9 years (2023)	12 years
13.	Gawio Halisi kutoka Mashirika ya Umma (Asilimia ya Pato la Taifa)	<0.2% (2023)	0.5–1%
14.	Dhamana za Serikali (Asilimia ya Pato la Taifa)	2.8% (2023)	≤3%

Chanzo: Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano

4.2.2.3 Sekta ya Nje Iliyohimilivu na Mseto

Katika eneo hili miradi na programu zitakazotekelezwa zitajielekeza katika kuhakisha viashiria vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.6** vinafikiwa.

Jedwali Na. 4.6:
Viashiria muhimu vya Sekta ya Nje Iliyohimilivu na Mseto

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2030/31)
1.	Urari wa Akaunti ya Sasa (Asilimia ya Pato la Taifa)	-2.6% (2024)	-2.1%
2.	Akiba ya Fedha za Kigeni (Miezi ya Uagizaji wa Bidhaa na Huduma)	4.5 (2024)	5
3.	Uwekezaji wa Moja kwa Moja wa Kigeni (Dola za Marekani Milioni)	1,717.6 (2024)	8,366.28
4.	Mchango wa Mauzo ya Mazao ya Asili katika Thamani ya Jumla ya Mauzo ya Nje	16.2% (2024)	11.05%
5.	Mchango wa Mauzo ya Bidhaa Zisizo za Asili katika Thamani ya Jumla ya Mauzo ya Nje	79.2% (2024)	84.15%
6.	Mchango wa Thamani ya Mauzo ya Bidhaa za Viwandani katika Mauzo ya Nje Zisizo za Asili	18.6% (2024)	29.59%

Chanzo: Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano

4.2.2.4 Sekta Muhimu za Mageuzi

Eneo hili limetoa kipaumbele katika mikakati, shabaha, afua, viashiria muhimu vya upimaji wa utendaji, miradi na programu za maendeleo zitajikita katika kuchochea mageuzi katika sekta tisa (9). Sekta hizo ni: kilimo (mazao, mifugo, uvuvi na misitu); viwanda na uzalishaji; ujenzi; madini na uchimbaji wa mawe; utalii; michezo na ubunifu; Uwekezaji na biashara; sekta binafsi; na Uhusiano wa Kimataifa na Diplomasia ya Uchumi. Hivyo, mikakati, shabaha, afua, viashiria muhimu vya upimaji wa utendaji, programu na miradi ya maendeleo katika eneo hili ni kama ifuatavyo:

4.2.2.4.1 Sekta ya Kilimo (Mazao, Mifugo, Uvuvi na Misitu)

i. Sekta ya Mazao

Sekta ya Kilimo itaendelea kutekeleza miradi ya kipaumbele inayolenga kuimarisha kilimo biashara cha mazao himilivu ili kuchochea ukuaji wa uchumi na maisha vijijini; kuimarisha usalama wa chakula na Lishe kwa lengo la kupunguza njaa na kuongeza ubora wa afya ya umma; kuimarisha vyama vya ushirika ili kuchochea maendeleo vijijini na kuwapa nguvu wanachama wa ushirika; kuimarisha Mfuko wa Maendeleo ya Kilimo (ADF) ili kupunguza vihatarishi katika uwekezaji wa muda mrefu wa kilimo kila mwaka; kuanzisha mpango wa kitaifa wa dhamana ya mikopo ili kuwezesha ufadhili wa benki za biashara kwa wakulima vijana na wanawake; kutekeleza mpango mahsusi wa ruzuku kwa pembejeo muhimu za kilimo; kupanua ufadhili (patient finance) kutoka vyanzo vya ndani na kimataifa ili kuboresha upatikanaji wa fedha kwa wakulima wadogo kila mwaka; kuwezesha wakulima binafsi kwa kuwapatia masoko ya uhakika, upatikanaji wa pembejeo bora, msaada wa kiufundi na bei thabiti kupitia makubaliano ya moja kwa moja na wanunuzi kila mwaka; kuandaa mfumo wa kawaida wa kilimo cha mkataba ili kulinda wakulima na wanunuzi kila mwaka; kuimarisha mnyororo wa thamani wa pamba kwa kuzalisha nyuzi (lint/fibre), uzi, vitambaa vilivyofumwa (denim, poplin), bidhaa zenye rangi na zilizokamilika, pamoja na nguo (apparel); na kuanzisha mfumo wa kitaifa wa kidijitali wa ufuatiliaji wa mazao kwa ajili ya mauzo ya mazao makuu nje.

Utekelezaji wa malengo haya utapelekea kuongezeka kwa tija na uzalishaji wa mazao ya kilimo; kuongeza uzalishaji wa mazao ya bustani; kupunguza gharama za uagizaji wa mafuta ya kula, ngano na nafaka nyingine; kuongeza idadi ya wakulima watakaopatiwa pembejeo bora za kilimo; kupunguza upotevu wa mazao baada ya kuvuna; kuhakikisha upatikanaji wa malighafi za viwandani kwa asilimia 100; kutengeneza ajira mpya kwa vijana na wanawake; kuongeza thamani ya mauzo nje; kuongezeka kwa ardhi ya kilimo iliyolimwa kwa kutumia mbinu za kilimo zinazozingatia mabadiliko ya hali ya hewa hadi asilimia 40 na kuboresha uwiano wa maafisa ugani na wataalamu wa kilimo.

Viashiria na shabaha za sekta ya Kilimo kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.7** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.7 :
Viashiria na Shabaha za Sekta ya Kilimo

Na	Kiashiria	Waka wa Kizio	Shabaha (2026/2027)	Shabaha (2030/31)
1.	Mchango wa sekta ya Kilimo katika pato la Taifa (%)	26.3 (2024)	26.16	25.60
2.	Ukuaji wa Sekta ya Kilimo	4.1 (2024)	5.28	10
3.	Kiwango cha Utoshelevu wa Chakula (%)	128 (2024)	128.4	130
4.	Thamani ya mauzo ya nje ya mazao ya Kilimo (USD in Billions)	3.54 (2024)	3.83	5
5.	Kiwango cha Upotevu wa mazao (%)	35 (2024)	30	10
6.	Eneo linalomwagiliwa (Hekta)	983 (2024)	1,200	5,000

Chanzo: Wizara ya Kilimo

ii. Sekta ya Mifugo

Sekta ya Mifugo itaendelea kutekeleza miradi ya kipaumbele inayolenga ukuaji wa uchumi na kuboresha maisha ya jamii kwa kuongeza uzalishaji, masoko na kuongeza thamani ya mazao ya mifugo; kuimarisha ulinzi na usimamizi wa rasilimali za mifugo; kuhamasisha uwekezaji; na kuimarisha utafiti, mafunzo na huduma za ugani.

Utekelezaji wa malengo haya utakaofanyika kupitia miradi ya maendeleo unalenga kuleta ongezeko la thamani ya mazao ya Mifugo, ongezeko la matumizi ya chanjo na mwitikio wa uogeshaji wa mifugo; kuimarika kwa teknolojia za udhibiti wa magonjwa ili kupunguza milipuko na kuongeza ubora wa mifugo; ongezeko la upatikanaji wa mbari bora za mifugo ikiwemo madume na mitamba; uboreshaji wa miundombinu ya malisho, maji, majosho na huduma za ugani ambao kwa pamoja utachochea ongezeko la uzalishaji wa mifugo na bidhaa za mifugo itakayopelekea kuongezeka kwa mauzo ya mifugo na mazao yake ndani na nje ya nchi.

Aidha, viashiria na shabaha za sekta ya Mifugo kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali 4.8** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.8:
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Mifugo

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio (2024/25)	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Kiwango cha Vifo vya Mifugo (%)	16	12	7
2.	Kiwango cha Magonjwa ya Mifugo (%)	2.5	1.8	1.4
3.	Kiwango cha Uogeshaji Mifugo katika josho (%)	82	84	95
4.	Kiwango cha Chanjo ya Mifugo (%)	53.01	70	90
5.	Uzalishaji wa Nyama (Tani)	1,124,449	1,152,823.40	1,250,000
6.	Mauzo ya nyama nje ya nchi (Tani)	13,112.44	14,745	15,500
7.	Kiasi cha Ardhi kilichotengwa kwa ajili ya malisho (Hekta)	3,489,701.13	3,991,760.93	6,000,000
8.	Kiasi cha Ardhi kilichotangazwa kwenye gazeli la serikali (Hekta)	1,349,486.29	1,777,529.26	3,489,701.13
9.	Idadi ya Mabwawa ya Mifugo	1,397	1,401	1,842
10.	Idadi ya Visima Virefu (Idadi)	124	130	225
11.	Kiasi cha mbegu za malisho (Tani)	222.54	317.3	790.98

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

iii. Sekta ya Uvuvi

Sekta ya Uvuvi itaendelea kutekeleza miradi ya kipaumbele itakayoiwezesha kuongeza uzalishaji, masoko na kuongeza thamani ya mazao ya uvuvi na ukuzaji viumbemaji; kuimarisha ulinzi na usimamizi wa rasilimali za uvuvi; kuhamasisha uwekezaji ikiwemo uvuvi wa bahari kuu; na kuimarisha tafiti za uvuvi, mafunzo na huduma za ugani.

Utekelezaji wa malengo haya utakaofanyika kupitia miradi ya maendeleo unatarajiwa kuleta ongezeko la uvunaji endelevu na mauzo ya mazao ya uvuvi na ukuzaji viumbemaji; upatikanaji wa vifaa vya kisasa vya uvuvi ikiwemo meli, boti na vizimba; ongezeko la uzalishaji wa vifaranga vya samaki na chakula cha samaki; uongezaji wa thamani ya mazao ya uvuvi na ukuzaji viumbemaji; uboreshwaji wa miundombinu ya uvuvi na ukuzaji viumbemaji; na kuimarisha tafiti za uvuvi na kutumia taarifa za tafiti kuendeleza sekta.

Aidha, viashiria na shabaha za sekta ya Uvuvi kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali 4.9** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.9 :Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Uvuvi

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio (2024/25)	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Uzalishaji wa samaki (tani)	575,000	600,000	750,000
2.	Mauzo ya Samaki nje ya nchi (Tani)	52,565.56	54,000	60,000
3.	Uzalishaji wa chakula cha samaki (tani)	5,879	8,000	11,000
4.	Uzalishaji wa vifaranga vya Samaki (Idadi)	140,018,196	174,645,520	428,051,828
5.	Idadi ya Vizimba (idadi)	1,636	2,045	4,992
6.	Mchango katika Pato la Taifa (%)	1.7	2.0	3.5

Chanzo: Wizara ya Mifugo na Uvuvi

iv. Misitu

Sekta ya Maliasili (Misitu) inalenga kuendelea kuhakikisha usambazaji endelevu wa mazao na huduma za misitu kwa kudumisha eneo la misitu la kutosha chini ya usimamizi madhubuti, na hivyo kuboresha mfumo wa ikolojia, kuimarisha maisha vijijini na uhakika wa usambazaji wa malighafi kwa viwanda vinavyotegemea misitu. Kukuza maendeleo endelevu ya viwanda vinavyotegemea misitu biashara na kuwa na mchango wenye tija katika kuongeza thamani ya bidhaa za misitu, kupanua wigo wa bidhaa, kuongeza mauzo nje na kutumia bidhaa za ndani badala ya kuagiza, kufanya ufugaji wa kisasa na wa kibiashara wa nyuki na uzalishaji wa asali ili kukidhi mahitaji kwa njia endelevu, kukuza biashara inayolinda mazingira, na kuongeza ushindani katika masoko ya nje kupitia uboreshaji wa ujuzi, ukuzaji wa teknolojia, na ujumuishaji wa masoko.

Utekelezaji wa malengo haya utafanyika kupitia miradi ya maendeleo ambayo itawezesha kuongezeka kwa eneo la biashara kwa ajili ya mashamba ya misitu na vitalu vya miti ya jamii kufikia hekta milioni 1.5 ifikapo Juni 2031, kuongeza mchango wa mazao ya misitu katika Pato la Taifa kutoka asilimia 3 hadi asilimia 4 na mauzo nje kufikia dola za Marekani milioni 150 – 200 ifikapo Juni 2031, kuongezeka kwa uzalishaji wa asali na mazao ya nyuki kitaifa kwa asilimia 50 ya kiwango cha sasa ifikapo Juni 2031, kuongeza uwekezaji unaoongozwa na sekta binafsi katika mnyororo wa thamani wa ufugaji nyuki kwa asilimia 50 ya kiwango cha sasa na kuanzisha angalau shughuli 5 kubwa za ufugaji nyuki zinazolenga mauzo ya nje ifikapo Juni 2031. Aidha, viashiria na shabaha za sekta ya Maliasili kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.10** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.10 :
Viashiria na Shabaha katika eneo la Misitu

No.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha 2026/27	Shabaha 2030/31
1.	Kuongezeka kwa eneo la mashamba ya miti ya jamii, misitu na vitalu vya miti	190 (2023/24)	203	253
2.	Asilimia ya rasilimali za kipaumbele za kijenetiki za mimea, wanyama na misitu zimehifadhiwa ipasavyo	30 (2022)	34	50%

Chanzo: Wizara ya Maliasili na Utalii

4.2.2.4.2 Sekta ya Uzalishaji Bidhaa Viwandani

Sekta ya Viwanda itaendelea kutekeleza miradi ya kipumbele inayolenga kuifanya sekta ya Viwanda Kuwa na misingi ya uchumi wa viwanda shindani, yenye kuleta mapinduzi, endelevu na maendeleo jumuishi huku ikidumisha na kuimarisha minyororo ya thamani ya ndani. Aidha, sekta ya viwanda inalenga: kuwezesha Tanzania kuwa kitovu cha uzalishaji viwandani katika kanda ya Afrika; kuimarisha sekta ya biashara yenye ushindani wa kimataifa, sekta ya biashara ya kidijitali; kuongeza mauzo ya nje; kukuza ukuaji jumuishi wa viwanda vidogo na vya kati na kuimarisha ushirikiano na masoko muhimu ya kikanda na kimataifa; kuongeza uwekezaji binafsi unaochochea ubunifu; kukuza ushindani na ujumuishaji unaoshughulikia mahitaji ya ndani na kuunganisha Tanzania katika minyororo ya thamani ya kimataifa ili kusaidia ukuaji endelevu wa uchumi. Vilevile, Serikali itaimarisha matumizi ya rasilimali za ndani na kukuza uchumi jumuishi unaolenga biashara ndogo ndogo, na za kati.

Utekelezaji wa malengo haya utakaofanyika kupitia miradi ya maendeleo utapelekea Tanzania kuwa miongoni mwa nchi bora duniani kulingana na Farihisi ya Benki ya Dunia cha Urahisi wa Kufanya Biashara; kuongezeka kwa wigo wa mauzo ya nje yatokanayo na kanda za uzalishaji bidhaa za kuuza nje na maeneo maalumu ya uwekezaji; ongezeko la thamani katika uzalishaji (MVA) kwa biashara ndogo ndogo na za kati; na kuongezeka kwa biashara ya kidijitali. Aidha, viashiria na shabaha za sekta ya Viwanda na Biashara kwa mwaka 2026/27 vimeainishwa katika **Jedwali Na**. **4.11** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.11:
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Uzalishaji bidhaa viwandani

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Mchango katika Pato la Taifa (Kwa bei za sasa) (%)	30.4 (2024)	31.62	36.50
2.	Ukuaji halisi wa Pato la Taifa wa sekta ya viwanda kwa ujumla	5.5 (2024)	6	8
3.	Mchango wa Uzalishaji Viwandani kwa Pato la Taifa (%)	7.3 (2024)	7.44	8
4.	Kiwango cha ukuaji wa Uzalishaji Viwandani	4.8 (2024)	5.82	9.90
5.	Sehemu ya mapato ya mauzo ya nje ya bidhaa zinazotokana na viwanda katika jumla ya mapato ya mauzo ya nje ya bidhaa	22 (2024)	23.6	30
6.	Sehemu ya mapato ya mauzo ya nje ya viwanda katika jumla ya mapato ya mauzo ya nje	9 (2024)	10.2	15
7.	Thamani ya mauzo ya nje kama sehemu ya asilimia ya Pato la Taifa.	17 (2023)	18.6	25
8.	Mchango wa Tanzania katika biashara ya ndani ya Afrika	13 (2023)	15.4	25
9.	Asilimia ya biashara ndogo, ndogo za kati na za kati zinazotumia majukwaa ya biashara mtandaoni	15 (2023)	24	60
10.	Mchango wa sekta ya Viwanda katika Ajira zote	9 (2024)	10.2	15%
11.	Mchango wa Uzalishaji Viwandani katika Ajira zote	6 (2024)	6.8	10%

Chanzo: Wizara ya Viwanda na Biashara

4.2.2.4.3 Sekta ya Ujenzi

Sekta ya Ujenzi itaendelea kutekeleza miradi ya kipaumbele inayolenga kuifanya sekta kuwa endelevu, jumuishi na shindani kikanda, inayoongozwa na makandarasi wa ndani, itakayochochea ukuaji wa uchumi, kuendeleza ubiasharishaji, kuboresha viwango vya maisha, pamoja na kuhimiza maendeleo ya teknolojia na ubunifu nchini. Aidha, sekta ya ujenzi inatarajia kuongeza thamani ya hisa za wakandarasi wa ndani wanaoshiriki katika miradi mikubwa ya ujenzi hadi kufikia asilimia 50, kuongeza utekelezaji wa miradi mikubwa ya ujenzi kupitia Ubia kati ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi (PPP) kwa kushirikiana na wakandarasi wa ndani kwa asilimia 60 pamoja na kuhakikisha kampuni za ujenzi za ndani zinatumia teknolojia za kisasa na mbinu endelevu katika miradi mikubwa angalau kwa asilimia 50. Vilevile, Sekta ya Ujenzi inalenga kuhakikisha asilimia 80 ya kazi za kitaalamu na zenye ujuzi zinafanyika na wakandarasi wa ndani ambao watajumuisha miundo yenye ufanisi wa matumizi ya nishati na mbinu rafiki kwa mazingira katika utekelezaji wa miradi.

Vile vile, Sekta ya Ujenzi itaendelea kutekeleza miradi ya kipaumble inayolenga kuimarisha ufanisi na uunganishaji wa miundombinu ya usafiri na usafirishaji kwa kuboresha usafirishaji wa watu, bidhaa na rasilimali ndani ya miji na mikoa ili kuchochea ukuaji endelevu wa uchumi, maendeleo ya viwanda na upatikanaji wa masoko ya kimataifa. Aidha, Serikali inatarajia kuanzisha mfumo jumuishi, endelevu na wa kisasa wa miundombinu ya barabara kwa kuasili viwango vya usanifu vinavyostahimili mabadiliko ya tabianchi na kutumia teknolojia za kidijitali kama AI na GIS katika matengenezo ya barabara, pamoja na kufunga taa za barabarani zinazotumia nishati ya jua na mifumo ya kisasa ya usimamizi wa vyombo vya usafiri. Sekta ya Ujenzi inatarajia kuongeza uwiano wa barabara za lami kutoka asilimia 8.6 hadi asilimia 10.58, ukarabati na matengenezo ya barabara za mikoa na *feeder roads* zinazounganisha maeneo ya kimkakati yenye shughuli za kiuchumi na kijamii kama kilimo, madini na viwanda, kuongeza mtandao wa Usafiri wa Mabasi Yaendayo Haraka (BRT), kujenga barabara za mchepuo ili kupunguza msongamano wa magari katika majiji na miji inayokua kwa kasi na kuboresha barabara za mipakani zinazounganisha Tanzania na nchi jirani za EAC na SADC ili kukuza biashara ya kikanda.

Matokeo ya utekelezaji wa malengo haya yanatarajiwa kuifanya Sekta ya Ujenzi kuwa endelevu, jumuishi na shindani kikanda, huku ikiimarisha nafasi ya makandarasi wa ndani katika kuchochea ukuaji wa uchumi wa taifa.

Vilevile, utekelezaji wa malengo haya unalenga kuwajengea uwezo wa kiufundi, kifedha na kiusimamizi makandarasi wa ndani waweze kushindana kikamilifu katika zabuni za miradi mikubwa na ya kimkakati inayolenga kukuza uchumi wa nchi kwa kuongeza mzunguko wa fedha ndani ya taifa pamoja na kuchangia ongezeko la thamani ya hisa za makandarasi wa ndani katika miradi yote inayotekelezwa.

Vilevile, utekelezaji wa malengo husika utaifanya Sekta ya Ujenzi kuwa na ufanisi katika usafirishaji wa watu, bidhaa na huduma kati ya miji na vijiji, hali inayochochea ukuaji wa uchumi na kuongeza tija katika sekta za kilimo, viwanda na biashara. Aidha, uboreshaji wa usafiri wa barabara utapunguza muda wa safari na gharama za usafirishaji, hivyo kuongeza ushindani wa bidhaa katika masoko ya ndani na nje ya nchi pamoja na kuboresha viwango vya maisha vya wananchi.

Aidha, viashiria na shabaha za Sekta ya Ujenzi kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.12** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.12 :
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Ujenzi

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Mchango wa Tasnia ya Ujenzi katika pato la Taifa %	12.8 (2024)	13.34	15.50
2.	Mchango wa Tasnia ya Ujenzi katika Ukuaji wa Pato la Taifa (%)	4.1 (2024)	4.98	8.50
3.	Mchango wa Kampuni za Ndani katika soko la Ujenzi (%)	40 (2023)	42	50
4.	Idadi ya Ajira zilizozalishwa katika miradi ya Ujenzi	21,527 (2024)	21,800	22,100
5.	Ongezeko la Mtandao wa Barabara za Kitaifa (km)	37,435 (2024)	37,734. 41	38,800.00

Chanzo: Wizara ya Ujenzi

4.2.2.4.4 Sekta ya Madini na Uchimbaji wa Mawe

i. Madini na Uchimbaji wa Mawe

Sekta ya Madini itaendelea kutekeleza miradi ya kipaumbele inayolenga kuifanya sekta kuwa shindani, jumuishi na inayochochea maendeleo ya viwanda kwa kutumia rasilimali za madini kwa ufanisi, sambamba na kuimarisha mnyororo wa thamani ndani ya nchi. Katika kufikia azma hiyo, juhudi zitaelekezwa katika kuongeza uanzishaji wa miradi mipya ya uchimbaji wa madini pamoja na kufufua miradi ya utafiti na uchimbaji iliyokwama. Serikali itaendelea kuweka mazingira wezeshi na kurahisisha taratibu za uwekezaji kwa wawekezaji wa ndani na wa nje katika shughuli za utafiti na uendelezaji wa madini. Vilevile, msukumo utawekwa katika kuhamasisha uwekezaji kwenye uchenjuaji, uchakataji, usafishaji na uchimbaji wa madini ya viwandani na madini muhimu (critical minerals) ili kuchochea ukuaji wa viwanda na uchumi kwa ujumla. Aidha, jitihada zitaelekezwa katika kuongeza uzalishaji na mauzo ya nje ya dhahabu na vito vya thamani, pamoja na kuifanya Tanzania kuwa kitovu cha biashara ya madini ya vito barani Afrika.

Utekelezaji wa vipaumbele hivi unatarajiwa kuongeza upatikanaji wa wataalamu wenye ujuzi unaoendana na uongezaji thamani wa madini na uchumi wa viwanda, kuboresha ufanisi katika usimamizi wa sekta ya madini, na kuongeza ushiriki wa wanawake, vijana na watu wenye mahitaji maalum katika shughuli za uchimbaji mkubwa. Pia utaongeza upatikanaji wa huduma za ramani za kijiolojia, kijiofizikia na kijiokemia; kukuza ubia kati ya Serikali na sekta binafsi katika migodi yenye tija; na kuongeza idadi ya miradi ya kimkakati ya uchimbaji na uchenjuaji wa madini. Aidha, mchango wa madini ya viwandani na madini muhimu utaongezeka kupitia uongezaji thamani na uzalishaji wa viwandani, wakati uzalishaji na mauzo ya nje ya dhahabu na vito utaimarishwa kupitia ushirikishwaji wa wachimbaji wakubwa na wadogo (SSM), ikiwemo urasimishaji wa shughuli zao na uboreshaji wa upatikanaji wa mitaji.

Vilevile, utekelezaji wa mikakati hii utaongeza mchango wa sekta ya madini katika mapato ya fedha za kigeni, kuimarisha ushindani na udhibiti wa biashara ya madini ya vito kupitia mifumo madhubuti ya kisheria, na kuongeza urasimishaji wa biashara hizo. Maendeleo ya miundombinu ya uongezaji thamani wa madini ya vito kupitia ukataji, ung’arishaji na uthaminishaji yatawezesha kuongeza thamani ya mauzo ya vito kabla ya kuuzwa nje ya nchi, sambamba na kuanzishwa kwa Kituo cha Biashara ya Madini ya Vito nchini.

Aidha, viashiria na shabaha za Sekta ya Madini kwa Mwaka wa Fedha 2026/2027 vimeainishwa katika **Jedwali Na. 4.13,** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imewasilishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.13:
Vishiria na Shabaha katika Sekta ya Madini

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Mchango katika Pato la Taifa (%)	10.1 (2024)	10.58	12.5%
2.	Mchango katika ukuaji wa Pato la taifa (%)	8.3 (2024)	8.44	9%
3.	Mauzo nje (asilimia mapato katika mauzo jumla ya nje)(%)	46 (2024)	47.8	55%
4.	Mauzo nje ya madini (asilimia ya mapato yatokanayo na uuzaji wa bidhaa nje (%)	55 (2024)	56	60%

Chanzo: Wizara ya Madini

4.2.2.4.5 Sekta ya Utalii

Sekta ya Utalii itaendelea kufungamanisha vivutio vya utalii na kuboresha vyuo vya utalii na ukarimu ili kuongeza idadi ya watoa huduma wenye weledi katika kutekeleza miradi ya kipaumbele. Vile vile, kuimarisha shughuli, bidhaa, mbinu na uzoefu wa utalii ili kuwa na uendelevu, ujumuishi na uimara, sambamba na kuongeza fursa za ushiriki kwa jamii za wenyeji.

Utekelezaji wa malengo haya utafanyika kupitia miradi ya maendeleo ambayo itawezesha yafuatayo ifikapo Juni 2031: kuboresha nafasi ya Tanzania katika Usafiri na fahirisi ya maendeleo ya utalii (Travel and Tourism Development Index) kutoka nafasi ya 81 hadi 60 kati ya nchi 119 duniani; kuendeleza na kuanza kufanya kazi kwa Maeneo manne (4) maalum ya kiuchumi ya utalii (Tourism SEZs); kuongezeka kwa Ushiriki wa wazawa (local content) katika sekta ya utalii hadi kufikia asilimia 10; kuongezeka kwa zaidi ya asilimia 12 ya maeneo ya vivutio vya utalii yaliyohifadhiwa na kuunganishwa; kuimarika kwa angalau asilimia 40 ya biashara za utalii wa kidijitali ifikapo Juni 2031; kuongezeka kwa kiwango cha matumizi ya mfumo jumuishi wa utalii wa kisasa (smart tourism ecosystem) nchini kwa asilimia 33 unaoendeshwa na majukwaa ya kidijitali, miundombinu na uboreshaji wa matumizi ya rasilimali kwa kutumia teknolojia za kidijitali; na kuifanya Tanzania kuwa kituo kikuu cha utalii wa matukio, utamaduni, na ikolojia. Aidha, viashiria na shabaha za sekta ya Utalii kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.14** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.14:
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Utalii

No.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha 2026/27	Shabaha 2030/31
1.	Kiwango cha Kimataifa cha Maendeleo ya Sekta ya Usafiri na Utalii	81/119 (2021)	78/119	60/119
2.	Mapato ya Mauzo ya Nje yatokanayo na Utalii (In Billion USD)	373.8 (2023)	300	4.81
3.	Mapato ya Mauzo ya Nje yatokanayo na Utalii (% ya jumla ya mapato ya mauzo ya nje)	27 (2024)	28.6	35
4.	Asilimia ya mchango wa huduma za Malazi kwa watalii katika Pato la Taifa (GDP)	1.1 (2024)	1.16	1.40%
5.	Mchango wa huduma ya Malazi katika Ukuaji wa Pato la Taifa (asilimia)	6 (2024)	6.54	8.70%

Chanzo: Wizara ya Maliasili na Utalii

4.2.2.4.6 Sekta ya Michezo na Ubunifu

Sekta ya Habari, Utamaduni, Sanaa, na Michezo itaendelea kutekeleza miradi ya kipaumbele inayolenga kuifanya sekta kuimarisha ushindani wa ndani, kikanda na kimataifa wa tasnia ya michezo na ubunifu, kukuza ukuaji, na fursa za uwekezaji.

Utekelezaji wa malengo haya utakaofanyika kupitia miradi ya maendeleo utapelekea ukuaji wa sekta ya Michezo na ubunifu, kwa kuendelea kuboresha miundombinu ya michezo kote nchini kwa kuzingatia viwango vya mashirikisho ya kimataifa; kuvutia watalii zaidi wa michezo kwa kuanzisha mfumo/utaratibu wa biashara ya michezo ili kukuza utalii wa michezo, ikiwa ni pamoja na kuanzisha mfumo/utaratibu wa biashara ya michezo ili kukuza utalii wa michezo; kutambulisha wasanii wa Tanzania kimataifa katika angalau nyanja moja kuu ya ubunifu , kwa kujenga mfumo endelevu wa utengenezaji wa filamu, usambazaji na kurekodi muziki na kuanzisha majukwaa ya kikanda kwa wasanii wa Tanzania kuonesha kazi zao za ndani na nje ya nchi; na kuwezesha wasanii kupokea mirahaba kwa kazi zao kupitia mashirika ya wabunifu na michezo ambapo Mifumo ya Hakimiliki na Hatimiliki (IP) itaimarishwa na kuanzisha mfumo bora wa usajili wa hakimiliki na Hatimiliki ili kulinda wasanii wa ndani dhidi ya matumizi yasiyoidhinishwa na uharamia.

Viashiria na shabaha za sekta ya Habari, Utamaduni, Sanaa, na Michezo kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali 4.15** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na.1.**

Jedwali Na. 4.15:
Viashriia na Shabaha katika Sekta ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Nafasi ya Tanzania katika Viwango vya FIFA – Wanaume	112 (2025)	50 Bora	80 Bora
2.	Nafasi ya Tanzania katika Viwango vya FIFA – Wanawake	145 (2025)	40 Bora	100 Bora
3.	Nafasi ya Tanzania katika Viwango vya CAF – Wanaume	25 (2025)	5 Bora	15 Bora
4.	Nafasi ya Tanzania katika Viwango vya CAF – Wanawake	30 (2025)	10 Bora	20 Bora
5.	Idadi ya Wachezaji Wanaoshiriki Michezo ya Kitaalamu – Wanaume	1,200 (2025)	1,560	≥3,000
6.	Idadi ya Wachezaji Wanaoshiriki Michezo ya Kitaalamu – Wanawake	250 (2025)	400	1,000
7.	Idadi ya Wasanii wa Muziki wa Tanzania Wanaopokea Tuzo za Kimataifa	17 (2024/25)	20	≥15
8.	Idadi ya Wadau wa Filamu Wanaopokea Tuzo za Kimataifa	86 (2024)	95	133
9.	Miradi ya Filamu Iliyopokea Mikopo	137 (2025)	183	321
10.	Sekta za Ubunifu na Maudhui ya Kidijitali	1,211 (2025)	1,500	3,000
11.	Sehemu ya Maudhui Yanayopatikana Kupitia Majukwaa ya Kidijitali ya Kimataifa (%)	<20 (2024)	—	≥10%
12.	Asilimia ya Wasanii na Mashirika ya Michezo Yanayopokea Mirabaha (%)	<20% (2024)	35%	≥45%

Chanzo: Wizara ya Habari, Utamaduni, Sanaa na Michezo

4.2.2.4.7 Sekta ya Uwekezaji na Biashara

i. Sekta ya Uwekezaji

Sekta ya uwekezaji itaendelea kutekeleza miradi ya kipaumbele inayolenga kuifanya sekta ya uwekezaji kuwa shindani, jumuishi, na yenye tija ya hali ya juu ikitumia maeneo maalum ya kiuchumi (SEZs) kuvutia uwekezaji unaoweza kuhimili mabadiliko ya soko la kimataifa kwa Kukuza Mauzo ya Nje, Kuboresha Mazingira ya Biashara, ikuvutia Uwekezaji wa Moja kwa Moja wa Kigeni (FDI), Uzalishaji wa Ajira za Uhakika na Uhawilishaji wa Teknolojia na Ujuzi huku ikitoa kipaumbele kwa maendeleo ya sekta za kimkakati (k.m., usindikaji wa mazao ya kilimo, nishati) kwa ajili ya mabadiliko ya kimuundo na mwelekeo wa mauzo ya nje, kujadiliana na kuanzisha ushirikiano wa uwekezaji wa nchi na nchi, kikanda na wa kimataifa katika sekta muhimu za kimkakati, kuanzisha vituo vya kitaifa vya ubunifu kwa ajili ya vijana vinavyotoa malezi, ufadhili na maeneo ya kufanyia kazi, kuendeleza maeneo maalum ya kiuchumi, Kutoa vivutio maalum vya kifedha na visivyo vya kifedha ili kuvutia na kushikilia uwekezaji katika sekta zenye thamani ya juu kama vile: teknolojia, viwanda vya dawa, na viwanda vinavyotumia teknolojia ya juu, kuanzisha benki ya kitaifa ya ardhi kwa ajili ya kusimamia na kutenga ardhi kwa matumizi ya kongani za viwanda, SEZs na shoroba kubwa za usafirishaji,uhakiki wa kina wa kanuni za biashara ili kuboresha urahisi wa kufanya biashara, kuanzisha mwongozo mahsusi unaozingatia vigezo vya kutoa motisha iliyopangwa kwa uwekezaji wa kimkakati na makampuni chipukizi ya teknolojia ya juu.

Utekelezaji wa malengo haya utakaofanyika kupitia miradi ya maendeleo utapelekea: kuongezeka kwa uwekezaji wa mtaji na uwekezaji binafsi kwa kampuni chipukizi; kuanzishwa kwa mashirikiano ya uwekezaji kati ya nchi na nchi, kikanda na kimataifa kwa lengo la kuvutia uwekezaji kutoka nje (FDI's) katika sekta muhim; na kuongezeka kwa uwekezaji katika Maeneo Maalum ya Kiuchumi (SEZs). Aidha, viashiria na shabaha za sekta ya uwekezaji kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali 4.16** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na.1**.

Jedwali Na. 4.16:
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Uwekezaji

Na.	Viashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Uwekezaji wa Moja kwa moja (dola za Marekani "Milioni)	1,717.6 (2024)	3,047.34	8,366.28
2.	Idadi ya ajira zitakazozalishwa kupitia shughuli za uwekezaji	969	1,100	5,700
3.	Sehemu ya kilimo katika ajira zote (%)	46	54	50%
4.	Sehemu ya sekta ya viwanda katika ajira zote (%)	18	20	20%
5.	Sehemu ya sekta ya ujenzi katika ajira zote (%)	25	25	25%

Chanzo: Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji

ii. Uwekezaji wa Mashirika ya Umma

Serikali inaendelea kutekeleza mikakati mbalimbali ya kuimarisha usimamizi wa taasisi na mashirika ya umma ili kuongeza tija katika uwekezaji wa Serikali, hususan kwenye miradi ya maendeleo. Mikakati hiyo inajumuisha kufanya maboresho ya Sheria ya Msajili wa Hazina ili kuimarisha uwezo katika kusimamia utendaji na ufanisi wa taasisi za umma, kuingia mikataba ya utendaji kazi na Bodi za Wakurugenzi, kufanya tathmini ya mwaka ya utendaji wa Bodi hizo, kufanya uhakiki wa utendaji katika taasisi na mashirika ya umma, kuendeleza ujenzi wa Mfumo wa Usimamizi wa Uwekezaji wa Umma (Public Investment Management System – PIMS) utakaochangia kuongeza ufanisi katika usimamizi wa uwekezaji wa Serikali kwenye taasisi na mashirika ya umma, kuwajengea uwezo Wajumbe wa Bodi za Wakurugenzi ili kuimarisha uwezo wao katika usimamizi wa Taasisi pamoja na kuandaa jukwaa linalowakutanisha Wenyeviti wa Bodi na Wakurugenzi wa Taasisi na Mashirika ya Umma kwa lengo la kujadili na kuweka mikakati ya kuimarisha usimamizi na utendaji wa mashirika ya umma. Aidha, mashirika ya umma yanayojiendesha kibiashara yanatarajiwa kuwekeza kiasi cha shilingi trilioni 5.5 kutokana na vyanzo vyake vya mapato, faida, na mikopo inayopatikana kwa kutumia mizania za mashirika.

iii. **Mazingira Wezeshi ya Biashara**

Katika mwaka wa fedha 2026/27, Serikali itaendelea kuimarisha Mazingira Wezeshi ya Biashara kupitia utekelezaji wa Mpango wa Pili wa Kuboresha Mazingira ya Biashara (MKUMBI II), unaolenga kuondoa vikwazo vya kisheria, kiutawala na kimfumo vinavyoathiri uwekezaji na ukuaji wa sekta binafsi. Kupitia MKUMBI II, tunatarajia kusimamia kwa karibu utekelezaji wa maboresho katika sekta zote za kipaumbele, kuandaa na kuratibu kutungwa kwa Sheria ya Uwezeshaji wa Mazingira ya Biashara na Uwekezaji (Business Facilitation Act), pamoja na kufanya mapitio ya sheria na kanuni za kisekta ili kupunguza urasimu, gharama na muda unaohitajika kupata vibali na leseni. Aidha, tunakusudia kuanzisha Mfumo wa Kitaifa wa Upimaji wa Hali ya Mazingira ya Biashara na Uwekezaji ili kupima utendaji, ushindani na ufanisi wa taasisi za udhibiti, sambamba na kuimarisha matumizi ya TEHAMA katika utoaji wa vibali, leseni, usajili na huduma za ukaguzi, kwa lengo la kuongeza uwazi, uwajibikaji na urahisi wa kufanya biashara.

Vilevile, tutaendelea kujenga uwezo wa Tawala za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa, hususan Idara za Viwanda, Biashara na Uwekezaji kwa kuzipatia vitendea kazi kama komputa ili ziwe na uwezo wa kutoa huduma za haraka, zenye uwazi na urahisi, kusaidia wawekezaji na wafanyabiashara kufanikisha uwekezaji, kupata vibali na leseni, na kushirikiana kwa ufanisi na sekta binafsi. Viashiria na shabaha za Mazingira Wezeshi ya Biashara uwekezaji kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali 4:17** hapo chini.

Jedwali Na. 4.17:
Viashiria na Shabaha katika Mazingira Wezeshi ya Biashara

Na.	Viashiria	Mwaka wa Kizio (2024)	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Nafasi ya Tanzania katika Business Enabling Environment (EAC)	Nafasi ya 4 EAC	Ndani ya Nafasi 2 Bora EAC	Ndani ya Nafasi 1 Bora EAC
3.	Jumla ya sheria na kanuni za biashara zilizofanyiwa maboresho ili kuboresha mazingira ya biashara na uwekezaji	55	≥ Sheria 66	≥ Sheria 100
4.	Jumla ya tozo/ada kandamizi zilizofutwa au kupunguzwa	374	≥700	≥900
5.	Asilimia ya huduma za usajili na leseni zilizo kidijitali	50%	≥70%	95%
6.	Wastani wa muda wa kuanzisha biashara (siku)	Siku 7	≤4 siku	Siku 1
7.	Idadi ya mikoa yenye mifumo ya kidijitali ya kurahisisha biashara	5 mikoa	≥20 mikoa	Mikoa yote 31

Chanzo: Ofisi ya Rais, Mipango na Uwekezaji

4.2.2.4.8 Sekta binafsi

Kwa kuzingatia mwelekeo wa Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Miatano wenye kaulimbiu ya *"Mageuzi ya Kukuza Uchumi Jumuishi na Uzalishaji AJira"*, Mwaka 2026/27, Serikali itaweka mkazo mahsusi katika kuifanya sekta binafsi kuwa mhimili mkuu wa utekelezaji wa miradi ya maendeleo na kichocheo cha mageuzi ya kiuchumi.

Katika kipindi hiki, Serikali itaendelea kuzihimiza na kuzitaka Taasisi za Umma kubuni na kutekeleza miradi mikubwa ya kimkakati kwa kushirikiana na sekta binafsi kupitia utaratibu wa Ubia kati ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi (PPP). Ushirikiano huu utalenga kuongeza kasi ya uwekezaji, kuimarisha ubora wa utekelezaji wa miradi, kupunguza mzigo wa kifedha kwa Serikali, na kuleta ubunifu na ufanisi katika utoaji wa huduma kwa wananchi.

4.2.2.4.9 Uhusiano wa Kimataifa na Diplomasia ya Uchumi

Serikali kupitia sekta ya uhusiano wa kimataifa na diplomasia ya uchumi itaendelea kuimarisha na kuendeleza ushirikiano na nchi mbalimbali, jumuiya za kikanda na mashirika ya kimataifa ili kulinda maslahi ya Taifa hususan utekelezaji wa diplomasia ya uchumi ikiwemo kukuza upatikanaji wa masoko ya bidhaa za Tanzania nje ya nchi, kuvutia uwekezaji na kukuza utalii.

Utekelezaji wa malengo haya utakaofanyika kupitia utekelezaji thabiti wa diplomasia ya uchumi katika balozi za Tanzania nje katika kukuza uwekezaji nchini kwa asilimia 40; Tanzania kujumuishwa kikamilifu kwenye AfCFTA, EAC na SADC na kufikia angalau asilimia 70 ya utekelezaji wa itifaki za biashara za kikanda; kuifanya Tanzania kuwa lango kuu la biashara barani Afrika kupitia bandari za Dar es Salaam, Tanga na Mtwara kwa kufikia *Twenty - Foot Equivalent Units* (TEUs) milioni 20 za makontena; na kuvutia uwekezaji kutoka nje (FDI's) katika sekta muhimu.

Utekelezaji huo utakuza diplomasia ya utamaduni ikiwa ni pamoja na kuongeza matumizi ya Lugha ya Kiswahili katika mashirika ya kimataifa na kuifanya kuwa Lugha ya kazi katika angalau taasisi moja ya kimataifa iliyoendelea na kuwezesha huduma za kukitafsiri kwa wakati halisi kupitia teknolojia ya akili mnemba (AI) kwenye mikutano na nyaraka muhimu za AU na UN. Vilevile, kupitia utekelezaji wa malengo hayo utawezesha ushirikiano wa taasisi za elimu ya juu 35 – 40 za Tanzania na za nchi nyingine. Aidha, viashiria na shabaha za sekta ya uhusiano wa kimataifa na diplomasia ya uchumi ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.18** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.18: Viashiria na Shabaha katika sekta ya Uhusiano wa Kimataifa na Diplomasia ya Uchumi

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio (2024/25)	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Idadi ya mikutano ya uwili, kikanda na kimataifa ambayo Tanzania inashiriki	110	115	595
2.	Idadi ya Hati za Makubaliano zilizosainiwa kati ya Tanzania na nchi mbalimbali	84	80	500
3.	Idadi ya mikutano ya ujirani mwema iliyofanyika	48	45	250
4.	Idadi ya taasisi za kitaifa na kikanda zinazofundisha rasmi Lugha ya Kiswahili	100	100	240
5.	Idadi ya viwanja vya Serikali kwenye maeneo ya kimkakati nje vilivyoendelezwa	1	3	15

Chanzo: Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki

4.2.3 Kujenga Uwezo wa Watu na Maendeleo ya Jamii.

Katika kujenga uwezo wa watu na maendeleo ya jamii maeneo sita (6) yalipewa kipaumbele ambayo ni: Jamii iliyoelimika, yenye Ujuzi na inayopenda kujifunza; nguvu kazi yenye ari na uwezo wa kufanya kazi; ajira na soko la ajira; jamii jumuishi na inayolindwa; afya bora kwa wote; na Upatikanaji na Uunganishwaji wa huduma za maji safi na Usafi wa Mazingira. Mikakati, shabaha, afua, viashiria muhimu vya upimaji wa utendaji, miradi na programu za maendeleo katika maeneo hayo ni kama ifuatavyo:

4.2.3.1 Jamii Iliyoelimika, yenye Ujuzi na inayopenda Kujifunza

Sekta ya Elimu itaendelea kujenga rasilimali watu yenye maarifa, ujuzi, stadi, motisha na maadili ili kuchochea maendeleo endelevu ya Taifa, sambamba na kuimarisha mfumo wa utafiti, ubunifu pamoja na kuongeza matumizi ya TEHAMA na teknolojia za kidijitali katika ufundishaji na ujifunzaji. Katika kutekeleza azma hii, sekta itaendelea kusimamia utekelezaji wa Sera ya Elimu na Mafunzo ya mwaka 2014 (Toleo la 2023) kwa kukamilisha na kuimarisha Mfumo wa Taifa wa Mitaala na Mfumo wa Taifa wa Upimaji na Tathmini, kuboresha ubora katika ngazi zote za elimu, na kuimarisha utekelezaji wa Elimu ya Amali, elimu ya ufundi na mafunzo ya ufundi stadi (TVET) na uhusiano wake na sekta za uzalishaji, pamoja na elimu ya juu yenye mwelekeo wa ujuzi unaoendana na mahitaji ya ajira na soko la kazi.

Aidha, sekta itaongeza upatikanaji wa fursa ya elimu kwa kuendelea na uboreshaji wa miundombinu ya elimu, kuhakikisha upatikanaji wa vifaa vya kufundishia na kujifunzia kwa uwiano unaofaa na kuimarisha mafunzo kazini na tarajali kwa walimu na wakufunzi. Vilevile, Sekta ya elimu itaendelea kuongeza fursa za mikopo na ufadhili kwa wanafunzi, kuimarisha programu za Sayansi, Teknolojia, Uhandisi na Hisabati (STEM), pamoja na kukuza taaluma za Akili Unde (AI) na Sayansi ya Takwimu. Vilevile, sekta itaendelea na uendelezaji wa masuala ya utafiti, ubunifu na ushirikiano wa kimataifa ili kuongeza ushindani wa Taifa na kuchochea ukuaji wa uchumi jumuishi unaotegemea maarifa na teknolojia.

Kupitia utekelezaji wa malengo yaliyowekwa, sekta ya elimu itachangia yafuatayo: kuimarika kwa uwezo wa watu na maendeleo ya jamii kwa kuongeza upatikanaji na ukamilishaji wa elimu bora na jumuishi katika ngazi zote, pamoja na kuimarisha usawa wa kijinsia; kuongeza ubora wa ujifunzaji na mwendelezo wa wanafunzi kwenda elimu ya juu, kukuza nguvu kazi yenye ujuzi wa kidijitali, kiteknolojia na kitaalamu;. kukuza ujuzi wa viwandani, ubunifu na ajira zenye staha kwa vijana; kuimarisha matumizi ya tafiti katika maamuzi ya kimkakati; kukuza vituo vya ubunifu na ushirikiano wa kimataifa, na kuweka mazingira wezeshi kwa startups na maendeleo ya teknolojia za hali ya juu. Viashiria na shabaha za sekta kwa mwaka wa fedha 2026/27 zimeainishwa katika **Jedwali Na. 4.19**, na orodha ya miradi itakayotekelezwa imeoneshwa katika **Kiambatisho Na. 1**.

Jedwali Na. 4.19:
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Elimu

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
Elimu ya Awali				
1.	Kiwango cha Uandikishaji rika lengwa (Asilimia ya Watoto wa Miaka 5 Walioandikishwa Elimu ya Awali)	51.2 (2024)	60.96	100.00%
Elimu ya Msingi				
2.	Kiwango cha Uandikishaji Jumla (%)	89.5 (2024)	91.6	100.00
3.	Kiwango cha Uandikishaji Jumla Shuleni (%)	98.2 (2023)	98.56	100.00
4.	Kiwango cha uandikishaji rika lengwa (% ya wanaostahili)	81.7 (2022)	85.36	100.00
5.	Kiwango cha wanafunzi wanaomaliza Elimu msingi (%)	80 (2024)	83	95.00
6.	Kiwango cha wanafunzi wanaoacha Shule (%)	6.2 (2024)	5.22	1.30
7.	Kiwango cha wanafunzi wanaoijunga na Kidato cha Kwanza (%)	73.3 (2024)	78.64	100.00
8.	Uwiano wa Mwanafunzi kwa Mwalimu Mwenye Sifa (PTR)	105:1 (2024)		40:01
9.	Uwiano wa Mwanafunzi kwa Mwalimu (PTR)	61:1 (2024)		53:01
10.	Uwiano wa Mwanafunzi kwa Kitabu (PBR)	3:1 (2024)		1:01
11.	Uwiano wa Wanafunzi kwa Darasa (PCR)	63:1 (2024)		50:01
12.	Uwiano wa Wavulana kwa Tundu la Choo (PLR)	42:1 (2023/24)		25:01
13.	Uwiano wa Wasichana kwa Tundu la Choo (PLR)	39:1 (2023/24)		20:01
14.	Uwiano wa Wanafunzi kwa Dawati	4:1 (2023/24)		2:01
15.	Asilimia ya Shule Zenye Umeme (%)	48 (2023/24)	51.6	66.00

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
16.	Uwiano wa Watoto Wenye Ulemavu Wanaohudhuria Shule ya Msingi (%)	78.6 (2022)	82.48	98.00
17.	Uwiano wa Wanafunzi kwa Mwalimu kwa Somo	26:1 (2024)		23:01
18.	Uwiano wa Wanafunzi kwa Darasa	63:1 (2024)		40:01
19.	Uwiano wa Wanafunzi kwa Tundu la Choo	28:1 (2023/24)		20:01
20.	Uwiano wa Mwanafunzi kwa Mwalimu Mwenye Sifa (PTR)	105:1 (2024)		40:01
21.	Uwiano wa Mwanafunzi kwa Mwalimu (PTR)	61:1 (2024)		53:01
22.	Uwiano wa Mwanafunzi kwa Kitabu (PBR)	3:1 (2024)		1:01
23.	Uwiano wa Wanafunzi kwa Darasa (PCR)	63:1 (2024)		50:01
24.	Asilimia ya Shule za msingi zenye Maji Safi (%)	54 (2023/24)	56.4	66.00%
Elimu ya Sekondari ya Chini (I – IV)				
25.	Kiwango cha Uandikishaji Jumla (%)	51.7 (2024)	57.18	79.10
26.	Kiwango cha uandikishaji rika lengwa (% ya wanaostahili)	43.2 (2022)	44.56	50.00
27.	Kiwango cha ufaulu Mtihani wa Kidato cha Nne (%)	92.37 (2024)	93.9	100.00
28.	Kiwango cha wanafunzi wanaojiunga na Kidato cha Tano kutoka Kidato cha Nne (%)	24.4 (2024)	25.32	29.00
29.	Asilimia ya Shule za Sekondari Zenye Umeme	69 (2023/24)	75.2	100.00
30.	Kuongeza Ufaulu wa somo la Hisabati (%)	25.4 (2024)	26.72	32.00
31.	Kuongeza Ufaulu wa Masomo ya Sayansi (%)	79.37 (2024)	80.5	85.00
32.	Asilimia ya Shule za sekondari zenye Maji Safi (%)	85 (2023/24)	88	100.00%
Elimu ya Sekondari ya Juu (V – VI)				

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
33.	Kiwango cha Uandikishaji Jumla (%)	9.1 (2024)	9.88	13.00
34.	Kiwango cha uandikishaji rika lengwa (% ya wanaostahili)	7.7 (2022)	9.76	18.00
35.	Kiwango cha ufaulu Mtihani wa Kidato cha tano (%)	7.2 (2022)	25.76	100.00
Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi				
36.	Kiwango cha umahiri wa Kusoma na Kuandika kwa Vijana (Miaka 15–35)	87.5 (2022)	90	100
37.	Uwiano wa Nguvu Kazi yenye Ujuzi wa Juu (%)	3.0 (2011)	4.8	12.00
38.	Uwiano wa Nguvu Kazi Yenye Ujuzi wa Kati (%)	13.0 (2011)	17	33.00
39.	Uwiano wa Nguvu Kazi Yenye Ujuzi wa Chini (%)	84.0 (2011)	78.2	55.00
40.	Wastani wa Idadi ya wanafunzi kwa mwaka walioandikishwa katika Vituo vya Mafunzo ya Ufundi Stadi	415,131 (2023/24)	591,446	1,296,705
41.	Asilimia ya Wanafunzi wa Kike walioandikishwa katika Vituo vya Mafunzo ya Ufundi Stadi (%)	56.80 (2023/24)	57.44	60.00
42.	Asilimia ya Wanafunzi Wenye Ulemavu walioandikishwa katika Vituo vya Mafunzo ya Ufundi Stadi (%)	0.2 (2023/24)	0.23	0.33
43.	Idadi ya Wanafunzi Waliodahiliwa katika Taasisi za Elimu ya Ufundi	217,204 (2024)	231,684	289,605
44.	Uwiano wa Wanafunzi wa Kike waliodahiliwa katika Taasisi za Ufundi (%)	49 (2024)	49.2	50.00
45.	Uwiano wa Wanafunzi Wenye Ulemavu Walioandikishwa katika Taasisi za Ufundi (%)	0.04 (2023/24)	0.05	0.10
46.	Asilimia ya Wanafunzi wanaosoma kozi za Sayansi na Uhandisi (%)	17.2 (2023/24)	19.36	28.00
47.	Asilimia ya Wanafunzi wa kike wanaosoma kozi za Sayansi na Uhandisi (%)	35.7 (2023/24)	36.56	40.00
48.	Idadi ya Walimu/Wakufunzi katika vyuo vya	10,948	11,870	15,559

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
	elimu ya ufundi	(2023)		
49.	Asilimia ya Walimu/Wakufunzi wa Kike katika vyuo vya elimu ya ufundi (%)	39.5 (2023/24)	41.6	50.00
50.	Kiwango cha Uandikishaji Jumla katika vyuo vya elimu ya Ufundi (%)	5.8 (2023/24)	6.04	7.00%
51.	Idadi ya Wahitimu wa Elimu ya Ufundi kwa Mwaka	89,967 (2023/24)	110,531	192,786
52.	Asilimia ya Wanafunzi waliodahiliwa Elimu ya Ufundi Waliopata Mikopo ya Masomo	1.3 (2024)	1.44	2.00%
53.	Idadi ya Wakufunzi katika vyuo vya ufundi stadi	2,723 (2023)	2,842	3,318
54.	Asilimia ya Wakufunzi wa Kike katika vyuo vya ufundi stadi (%)	34.0 (2023/24)	36	44.00
55.	Idadi ya Watu Waliopata Mafunzo Kazini (Internship)	30,000 (2021)	54,000	150,000
56.	Idadi ya Waliohudhuria Programu za Mafunzo ya Uanagenzi (Apprenticeship)	46,200 (2021)	83,160	231,000
Elimu ya Juu				
57.	Kiwango cha udahili katika Elimu ya Juu (%)	5.8 (2023/24)	6.04	7.00%
58.	Upatikanaji wa fursa ya Elimu ya Juu (%)	91.7 (2024)	91.9	92.70%
59.	Idadi ya Wanafunzi Waliopatiwa Mikopo ya Elimu ya Juu	229,652 (2024)	246,169	312,235
60.	Kiwango cha wahitimu wa kozi za Sayansi na Hisabati miongoni mwa Wahitimu wote wa Vyuo Vikuu (%)	19.6 (2024)	19.88	21.00
61.	Idadi ya Wanafunzi Wenye Ulemavu katika Taasisi za Elimu ya Juu	1,498 (2023)	2,420	6,108
62.	Asilimia ya Mikopo/Ruzuku inayotolewa kwa wanafunzi wanaosoma masomo ya Sayansi	64 (2021)	65.2	70.00
63.	Idadi ya Wahadhiri	6,009 (2023)	7,178	11,854
64.	Asilimia ya wahadhiri wa Kike (%)	30 (2024)	34	50.00
65.	Idadi ya Wahitimu	56,520	58,216	64,998

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
		(2024)		
66.	Idadi ya Wahitimu wa Kiume	27,574 (2024)	28,401	31,710
67.	Idadi ya Wahitimu wa Kike	28,946 (2024)	32,949	48,961

Chanzo: Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia

4.2.3.2 Nguvu Kazi yenye Ari na Uwezo wa Kufanya Kazi

Serikali itaendelea kutekeleza programu na miradi inayolenga kuwawezesha Vijana katika nyanja za kiuchumi na kijami pamoja na kuwajengea uwezo katika nyanja mbalimbali. Utekelezaji wa azma hii utahakikisha vijana wananufaika na fursa za ndani na nje ya nchi. Mpango wa mwaka 2026/27 unalenga kukuza mifumo ya ubunifu kwa vijana ili kuongeza ushirikishwaji na kujenga uwezo wa uvumbuzi kuanzia ngazi ya chini hadi juu; kuandaa na kuendesha vituo vya maarifa ya kidigitali ili kuongeza uwezo wa kidigitali, ujuzi na ubunifu kwa vijana, wanawake na makundi maalumu; kuwawezesha vijana wanaomiliki biashara ndogo kupata elimu ya biashara na kuweza kujisajili katika Mfumo wa Kielektroniki wa Manunuzi ya Serikali (NeST); kuanzisha Mfuko wa Uwezeshaji wa Taifa na kuanzisha na kuimarisha vituo vya ubunifu na ukuaji wa biashara za vijana; kuanzisha mpango wa kitaifa wa dhamana ya mikopo ili kufungua upatikanaji wa ufadhili wa benki za biashara kwa wakulima vijana na wanawake; kukuza ujasiriamali na ubunifu kwa vijana; kuwawezesha vijana kuwa na ujuzi wa kujitangaza mtandaoni, kusimamia bajeti ya kazi za kujitegemea, na kujenga chapa binafsi; na kuanzisha vituo vya kitaifa vya ubunifu kwa ajili ya vijana vinavyotoa malezi, ufadhili na maeneo ya kufanyia kazi

Utekelezaji wa malengo yaliyowekwa kutapelekea kuongezeka kwa ushiriki wa vijana katika shughuli za kiuchumi ikiwemo uchimbaji mkubwa wa madini; kupunguza tatizo la ukosefu wa ajira kwa vijana; kuwa na vijana wenye tija na ubunifu; na kuongezeka kwa fursa za upatikanaji wa mikopo kwa vijana. Viashiria na shabaha za sekta kwa mwaka wa fedha 2026/27 zimeainishwa katika **Jedwali Na. 4.20**, na orodha ya miradi itakayotekelezwa imeoneshwa katika **Kiambatisho Na. 1**

Jedwali Na. 4.20:
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Maendeleo ya Vijana

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Asilimia ya vijana wanaojua kusoma na kuandika (miaka 15-35)	87.5 (2022)	90	100
2.	Asilimia ya vijana wasiokuwa na ajira (15–35)	8.3 (2024)	7.84	6.00
3.	Asilimia ya vijana waliopo kwenye ajira hatarishi (%)	42.4 (2023/24)	39.68	28.80
4.	Idadi ya Vijana waliopatiwa mafunzo ya stadi za maisha, afya ya uzazi na elimu ya familia	123,500 (2023/24)		
5.	Idadi ya Miradi ya Vikundi/Makampuni ya Vijana vilivyopata mikopo kupitia Mfuko wa Maendeleo ya Vijana kila mwaka	56 (2024/25)	84	200
6.	Idadi ya vituo vya Maendeleo ya Vijana vilivyoanzishwa/endelezwa	3 (2024/25)	3	5
7.	Idadi ya Majukwaa ya Vijana yaliyoanzishwa/endelezwa	184 (2024/25)	250	500

Chanzo: Ofisi ya Rais, Maendeleo ya Vijana

4.2.3.3 Ajira na Soko la Ajira

Sekta ya Kazi, Ajira na Mahusiano inalenga kuimarisha huduma za kinga ya jamii, kuhamasisha ukuaji wa fursa za ajira na kazi, pamoja na kukuza ujuzi wa nguvu kazi iliyopo katika soko la ajira, huku ikitekeleza sera, sheria, mikakati, mipango na programu mbalimbali zinazolenga kujenga nguvu kazi yenye uwezo ili kuongeza tija, ubunifu na ushindani wa taifa katika uchumi wa kisasa. Mkazo utawekwa katika kuongeza nguvu kazi yenye ujuzi kupitia utekelezaji wa Programu ya Ukuzaji inayolenga utambuzi na urasimishaji wa ujuzi uliopatikana nje ya mfumo rasmi wa mafunzo (RPL), mafunzo ya utarajali (internship), mafunzo ya uanagenzi (apprenticeship) kwa kushirikiana na waajiri ili kuoanisha mafunzo na mahitaji ya soko la ajira: kuboresha soko la ajira ili kuwezesha kufikia ajira 1,700,000 mwaka 2026/27 na kuimarisha hifadhi ya jamii na uchumi jumuishi; kuongeza wigo wa jamii jumuishi iliyolindwa kwa kujumuisha sekta isiyo rasmi katika mifumo ya hifadhi ya jamii; na kujenga jamii iliyoshikamana, yenye uwajibikaji na inayochangia umoja wa kitaifa, uzalendo na mshikamano wa kijamii.

Utekelezaji wa malengo haya kupitia miradi na programu za maendeleo utaongeza idadi na ubora wa nguvu kazi yenye ujuzi ili kukidhi mahitaji ya soko la ajira la ndani na kimataifa. Kuimarika kwa mifumo ya mafunzo ya utarajali na uanagenzi kutaongeza ulinganifu kati ya mafunzo na mahitaji halisi ya waajiri, hivyo kuongeza ajira kwa wahitimu na kupunguza pengo la ujuzi katika sekta za uzalishaji na huduma; na kuongezeka kwa utambuzi na urasimishaji wa ujuzi uliopatikana nje ya mfumo rasmi (RPL) kutawawezesha wafanyakazi wengi zaidi kutambuliwa kitaaluma, kuongeza tija mahali pa kazi na kuboresha kipato chao; kuchochea ukuaji wa ajira kupitia uwekezaji na ubunifu; kupanua wigo wa hifadhi ya jamii, hususan kwa sekta isiyo rasmi, kutaongeza usalama wa kipato na ustawi wa kaya, na mifumo ya usajili wa kidijitali ikiimarisha upatikanaji wa huduma za kinga ya jamii, na matokeo yake ni kujengwa kwa jamii jumuishi, yenye uwajibikaji na mshikamano wa kitaifa. Viashiria na shabaha za sekta kwa mwaka wa fedha 2026/27 zimeainishwa katika **Jedwali 4.21**, na orodha ya miradi itakayotekelezwa imeoneshwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.21:
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Ajira

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Kiwango cha ushiriki wa Nguvu Kazi	73.2 (2024)	73.48	74.60
2.	Uwiano wa Watu wenye Ulemavu walioajiriwa	32.5 (2024)	34	40.00
3.	Wigo wa Mifuko ya Hifadhi ya Jamii (asilimia)	10.1 (2023/24)	11.7	18.12
4.	Kiasi cha Uwekezaji wa Mifuko ya Hifadhi ya Jamii katika (Tsh trillioni)	10.63 (2024)	11.46	14.76
5.	Ongezeko la Wigo wa Kinga ya Jamii	28.4 (2023/24)	31.24	42.60%
6.	Vijana walio katika ajira hatarishi(%)	42.4 (2023/24)	39.68	28.80%
7.	Asilimia ya ajira kwenye Sekta isiyo Rasmi	94.2 (2024)	91.56	81
8.	Uwiano wa Watu walioajiriwa kulinganisha na Idadi ya Watu (Asilimia)	68.7 (2024)	69.22	71.30
9.	Kiwango cha Ukosefu wa ajira (15+)	6.2 (2024)	5.84	4.40%
10.	Kiwango cha ukosefu wa ajira kwa vijana (15–35)	8.3 (2024)	7.84	6.00%
11.	Ajira zilizozalishwa	981,000 (2024)	1,700,000	8,500,00 0

Chanzo: Ofisi ya Waziri Mkuu, Kazi, Ajira na Mahusiano

Mchango wa sekta katika ajira zinazotarajiwa kuzalishwa mwaka 2026/27 unaonesha kuwa sekta ya kilimo inatarajiwa kuongoza kwa kuzalisha ajira 661,332; huduma na utalii 317,045; viwanda 230,105; biashara na matengenezo 103,908; usafiri na usafirishaji 103,908; na ujenzi 58,401 **(Kielelezo Na. 4.1).** Kwa ujumla, malengo haya yanaakisi mabadiliko ya kimuundo yanayolenga kukuza ajira kupitia sekta za uzalishaji na huduma zenye matokeo chanya katika uchumi.

Kielelezo Na 4.1:
Maoteo ya Mchango wa Sekta katika Ajira zinazotarajiwa kuzalishwa Mwaka 2026/27.

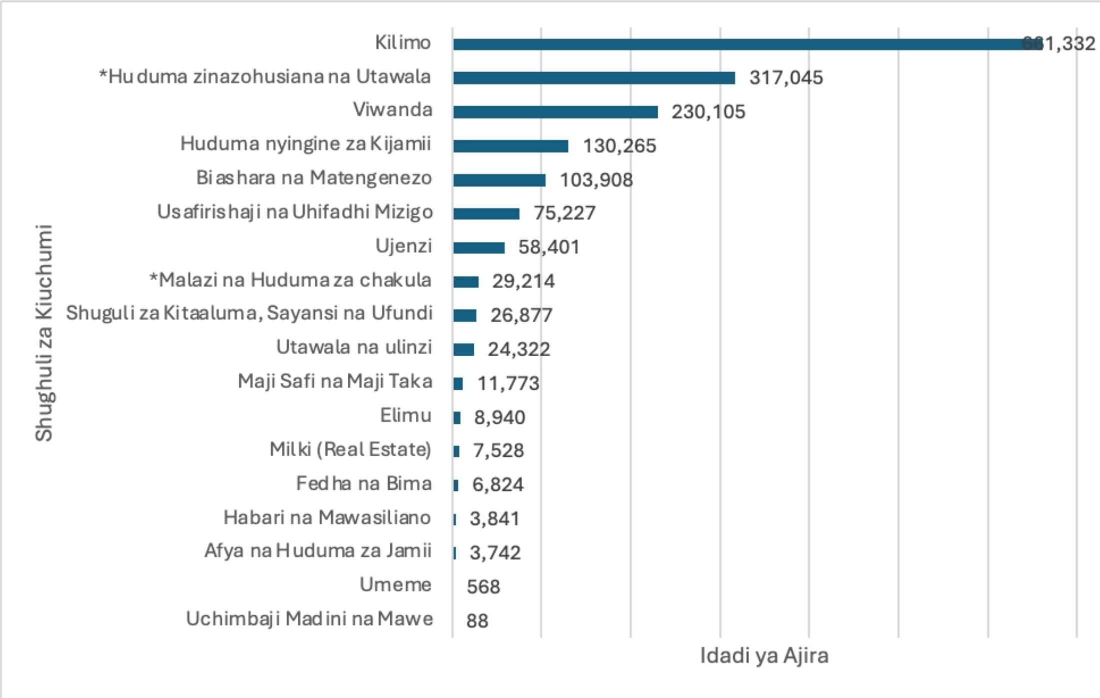

Chanzo: Mpango wa Maendeleo wa Taifa kwa Mwaka 2026/27

4.2.3.4 Jamii Jumuishi na inayolindwa

Sekta ya ustawi na maendeleo ya jamii itaendelea kutekeleza miradi ya kipaumbele ya kuhakikisha kuwa Tanzania inanufaika na fursa ya kidemografia kupitia maendeleo ya rasilimali watu, ajira zenye staha, ujasiriamali na uwezeshaji kiuchumi ili kuwa na ukuaji wa uchumi jumuishi na kuboresha maisha; kuongeza wigo wa kuwa na jamii jumuishi iliyolindwa kwa kuongeza wigo wa hifadhi ya jamii ili kupunguza hatari na kuhakikisha usawa wa fursa kwa makundi yote; jamii iliyoshikamana na yenye uwajibikaji, inayochangia umoja wa Kitaifa na mshikamano wa kijamii; na kurasimisha sekta isiyo rasmi ili kuwa kichocheo cha ukuaji wa uchumi.

Utekelezaji wa malengo haya utafanyika kupitia miradi ya maendeleo itakayopelekea kuwa na mpango kamili wa hifadhi ya jamii kwa wazee (miaka 60+); ulinzi wa angalau asilimia 40 ya watu walio katika mazingira hatarishi; kufikia angalau asilimia 35 ya wanawake katika nafasi za uongozi kwenye biashara, serikali na elimu; na kupunguza mchango wa sekta isiyo rasmi katika Pato la Taifa kutoka asilimia 55 kufikia asilimia 29.

Viashiria na shabaha za sekta ya ustawi na maendeleo ya jamii kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali 4.22** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na 1.**

Jedwali Na. 4.22:
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Ustawi na Maendeleo ya Jamii

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Idadi ya watoto wanaolelewa baada ya mapatano	48,051 (2024/25)	71,955	163,905
2.	Idadi ya vituo vya malezi ya watoto vilivyosajiliwa	4,178 (2024/25)	6,903	11,263
3.	Idadi ya wazee wasiojiweza wanaopata huduma za bima ya afya bure	1,256,544 (2024/25)	3,116,008	4,975,473
4.	Wanawake katika nafasi za uongozi (%)	27 (2024/25)	30	35
5.	Idadi ya wafanyabiashara ndogondogo waliotambuliwa na kusajiliwa	84,318(2024/25)	200,000	1,000,000
6.	Hali ya Ukatili wa kijinsia	38.9 (2022)	35.12	≤20
7.	Ukatili wa wa kingono dhidi ya watoto wa kike (%)	11 (2024)	9.9	≤5.50
8.	Ukatili wa kimwili dhidi ya watoto wa kike (%)	24 (2024)	22	≤14.00
9.	Ukatili wa kihisia dhidi ya watoto wa kike (%)	22 (2024)	20.24	≤13.20
10.	Ukatili wa wa kingono dhidi ya watoto wa kiume (%)	5 (2024)	4.54	≤2.69
11.	Ukatili wa kimwili dhidi ya watoto wa kiume (%)	21 (2024)	19.2	≤12.00
12.	Ukatili wa kihisia dhidi ya watoto wa kiume (%)	16 (2024)	14.4	≤8.00

Chanzo: Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makandi Maluum

4.2.3.5 Afya Bora kwa Wote

Sekta ya Afya itaendelea kutekeleza sera, sheria, mikakati, mipango, miongozo, programu na miradi mbalimbali ili kufanikisha lengo la kuboresha afya ya wananchi. Katika kutekeleza lengo hilo, kwa mwaka wa fedha 2026/27 wizara imeweka vipambele vifuatavyo: Kuimarisha upatikanaji wa huduma za dawa kwa kuwekeza katika viwanda vya dawa ili kuongeza uzalishaji; Kuimarisha mifumo ya ugharamiaji wa huduma za afya nchini ikiwa ni pamoja na kuendelea na utekelezaji wa Sheria ya Bima ya Afya kwa Wote Sura 16; Kuimarisha huduma za kinga dhidi ya magonjwa ya kuambukiza yakiwemo magonjwa ya milipuko, lishe, magonjwa yaliyokuwa hayapewi kipaumbele na magonjwa yasiyoambukiza; Kuimarisha upatikanaji na ubora wa huduma za afya zinazotolewa katika ngazi zote kuanzia zahanati hadi taifa, ikiwa ni pamoja na, kuimarisha matumizi ya TEHAMA na matumizi ya akili mnemba ili kuongeza ufanisi katika utoaji wa huduma. ; Kuweka mazingira wezeshi ya viwanda vya ndani vya kuzalisha bidhaa za afya ili kuwezesha upatikanaji wake kwa urahisi na unafuu wakati wote; Kuimarisha Tafiti na matumizi ya matokeo ya tafiti mbalimbali za afya; Kuimarisha huduma za afya ya uzazi, mama na mtoto ili kupunguza vifo vya wajawazito na watoto wachanga; Kuimarisha upatikanaji na uendelezaji wa wataalam katika Sekta ya Afya kwa fani za kati, ubingwa na ubingwa bobezi; Kuimarisha huduma za matibabu ya ubingwa na ubingwa bobezi pamoja na kuimarisha Tiba Utalii nchini; Kuendeleza na kusimamia afua za Tiba Asili na Tiba Mbadala; na Kuimarisha upatikanaji wa huduma za tiba dhidi ya magonjwa ya kuambukiza, magonjwa yasiyoambukiza na magonjwa ya mlipuko; na Kuimarisha huduma za afya ya akili, huduma za utengamao hususan kwa watoto, wazee na watu wenye ulemavu.

Utekelezaji wa vipaumbele hivyo unatarajiwa kufikiwa kwa viashiria na shabaha mbalimbali katika sekta ya afya ikiwemo: Kupunguza vifo vya watoto wachanga; Kuongeza wigo wa Bima ya Afya; Kupungua kwa idadi ya vifo vya akina mama wajawazito kwa kila vizazi hai 100,000; Kuongezeka kwa Umri wa kuishi; Kupunguza ueneaji wa magonjwa Makuu ya kuambukiza ikiwemo VVU, Malaria, na Kifua Kikuu; Kufikiwa kwa asilimia 58.0 ya jumla ya idadi ya watu wanaopata huduma za afya zinazofikika, zinazopatikana kwa ubora na gharama nafuu; Kujumuishwa kwa usimamizi wa afya na takwimu za kidijitali ili kutoa huduma za afya kwa ufanisi; Kupunguza uagizaji wa bidhaa muhimu za afya; na Tanzania kuwa moja ya vituo vikuu viwili (2) vya utalii wa matibabu katika ukanda wa Afrika mashariki na kati. Aidha, viashiria na shabaha za sekta ya Afya kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.23** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.23: Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Afya

Na.	Kiashiria	Mwaka wa kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Asilimia ya watoto wenye umri wa miezi 0–24 katika kaya wanaohudhuria katika vituo vya afya (%)	95.0 (2023/24)	95.2	96.00%
2.	Idadi ya vifo vya watoto wachanga kwa kila vizazi hai 1000	33 (2022)	31.8	27
3.	Idadi ya vifo vya watoto wenye umri chini ya miaka mitano kwa kila vizazi hai 1000	43 (2022)	41.2	34
4.	Kiwango cha uzazi-idadi ya wastani wa watoto anaotarajiwa kuzaa mwanamke katika kipindi chote cha umri wake wa kuzaa (Total Fertility rate)	4.8 (2022)	4.66	4.1
5.	Uzazi uliohudumiwa na mfanyakazi wa afya mwenye ujuzi	84 (2023/04)	85.06	89.30%
6.	Idadi ya vifo vitokanavyo na uzazi kwa kila vizazi hai 100,000	104 (2022)	100.2	85
7.	Matumizi ya Serikali katika huduma za afya (%)	11.6 (2023/24)	12.12	14.20%
8.	Kiwango cha udumavu kwa watoto wenye umri wa miezi 0–59	26.5 (2023/24)	25.2	20.00%
9.	Kiwango cha ukondefu kwa watoto wenye umri kuanzia miezi 0-59	2.6 (2023/24)	2.6	2.60
10.	Wananchi wenye bima ya afya (%)	15.3 (2023)	23.84	58.00%
11.	Asilimia ya watoto wenye umri wa miezi 0–24 katika kaya wanaohudhuria katika vituo vya afya (%)	95.0 (2023/24)	95.2	96.00%

Chanzo: Wizara ya Afya

4.2.3.6 Upatikanaji na Uunganishwaji wa huduma za maji safi na Usafi wa Mazingira

Maji ni kichocheo muhimu cha maendeleo katika sekta mbalimbali za uchumi hapa nchini ikiwepo kilimo, biashara, utalii na viwanda. Katika kuhakikisha upatikanaji wa huduma ya maji nchini, , Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Miaka Mitano (FYDP IV) umelenga kuendelea kuimarisha usimamizi na uendelezaji wa rasilimali za maji kwa kuzingatia ustahimilivu wa mabadiliko ya tabianchi na kuboresha upatikanaji wa huduma ya maji nchini. Katika mwaka 2026/27 sekta ya Maji itaendelea kuimarisha usimamizi na uendelezaji wa rasiimali za maji; kutekeleza miradi ya maji ili kuboresha upatikanaji wa huduma ya maji katika maeneo ya mijini na vijijini; kuboresha huduma ya usafi wa mazingira; na kujenga mabwawa madogo, ya ukubwa wa kati na ya kimkakati kwa ajili ya kuvuna maji ya mvua.

Katika kufikia azma hiyo, Serikali itaendelea na utekelezaji wa Mtandao wa Taifa wa Kusambaza Maji (National Water Grid) unaohusisha kutoa maji kwenye vyanzo vya uhakika kama vile maziwa na mito na kuyapeleka kwenye maeneo yenye uhaba wa maji. Baadhi ya miradi hiyo ni pamoja na: mradi wa kutoa maji kutoka Ziwa Victoria kwenda Dodoma kupitia Singida (Lake Victoria Dodoma Water Project - LVD); kufanya upembuzi yakinifu na usanifu wa kina wa miradi ya kutoa maji Ziwa Tanganyika kuyapeleka kwenye mikoa ya Kigoma, Katavi, Songwe na Rukwa;na mradi wa kutoa maji Ziwa Nyasa hadi mikoa ya Njombe na Ruvuma. Vilevile, Serikali itakamilisha usanifu wa miradi ya maji kwa kutumia mito mikubwa ikiwemo Mto Rufiji kupeleka Jiji la Dar es Salaam na mkoa wa Pwani na Lindi; mradi wa kutoa maji Mto Ruvuma kupeleka Manispaa ya Mtwara-Mikindani, Nanyumbu, Masasi na Lindi; Mto Momba kupeleka maji katika miji ya Momba, Tunduma, Vwawa, Mlowo hadi Mbalizi; na kuendelea na mradi wa kutoa maji Mto Kiwira kwa ajili ya jiji la Mbeya hadi Mbalizi na Rujewa. Aidha, Serikali itaendelea na ujenzi wa mabwawa ya kimkakati ya Kidunda na Farkwa ili kuwa na uhakika wa upatikanaji wa maji.

Utekelezaji wa malengo hayo utawezesha upatikanaji wa huduma ya maji endelevu na kuwafikia wananchi waliowengi nchini; ; utachochea ukuaji wa sekta za mageuzi na kuongeza uzalishaji wa mazao ya kilimo, viwanda, ujenzi na kuongeza thamani pamoja na; kupunguza magonjwa yatokanayo na maji. Viashiria na shabaha za sekta ya maji kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.24**.

Jedwali Na. 4.24:
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Maji

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Asilimia ya idadi ya watu wa vijijini wanaopata maji ya bomba au maji yalivyolindwa kama chanzo kikuu	79.6 (2023/24)	85.2	90
2.	Asilimia ya watu katika makao makuu ya mikoa wanaopata maji ya bomba au maji yaliyolindwa	91,60 (2023/24)	92.5	98
3.	Wastani wa masaa ya Upatikanaji wa Huduma ya Maji katika maeneo ya mijini	14 (2023/24)	16	20
4.	Uwiano wa kaya za vijijini zenye miundombinu iliyoboreshwa ya usafi wa mazingira	72.0 (2023/24)	77.5	100.00
5.	Kiwango ya upotevu wa maji (NRW) katika makao makuu ya mikoa (%)	36.8 (2023/24)	35	20
6.	Asilimia ya watu katika makao makuu ya wilaya na miji midogo wanaopata huduma ya maji ya bomba au maji yaliyolindwa kama chanzo kikuu	74.5 (2023/24)	80	90
7.	Asilimia ya watu katika jiji la Dar es Salaam wanaopata huduma ya maji ya bomba au maji salama kama chanzo chao kikuu	92.5 (2023/24)	94.5	98
8.	Kiwango cha upotevu wa maji (NRW) katika jiji la Dar es Salaam (%)	40.0 (2023/24)	35.6	20
9.	Idadi ya vyanzo vya maji vilivyowekwa mipaka na kutangazwa katika Gazeti la Serikali kwa ajili ya ulinzi na uhifadhi	80 (2023/24)	105	200

Chanzo: Wizara ya Maji

4.2.4 Uhifadhi wa mazingira na ustahimilivu wa mabadiliko ya tabianchi

Eneo hili limetoa kipaumbele katika katika maeneo mawili (2) ambayo ni: Ustahimilivu wa mazingira; na ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi. Lengo la eneo hili ni kuimarisha uhifadhi wa mazingira na kuongeza ustahimilivu dhidi ya athari za mabadiliko ya tabianchi, kwa kuzingatia matumizi endelevu ya rasilimali na maendeleo ya makazi yaliyo salama na jumuishi. Hivyo, mikakati, shabaha, afua, viashiria muhimu vya upimaji wa utendaji, miradi na programu za maendeleo katika eneo hili ni kama ifuatavyo:

4.2.4.1 Ustahimilivu wa Mazingira

Sekta ya uhifadhi na usimamizi wa Mazingira na Maliasili itaendelea kutekeleza sera, sheria, mikakati, mipango, miongozo, programu na miradi mbalimbali ya hifadhi ya mazingira ili kupunguza athari zinazosababishwa na uharibifu wa mazingira na mabadiliko ya tabianchi. Kuimarisha uhifadhi wa bioanuai na mifumo-ikolojia kwa maendeleo endelevu kwa lengo la kuifanya Tanzania kuwa kinara wa matumizi endelevu ya ardhi, rasilimali za misitu, maji, ardhi oevu kwa ajili ya maendeleo ya kijamii na kiuchumi. Kuimarisha uwezo wa kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi na kutumia kikamilifu fursa za biashara ya kaboni ili kuifanya Tanzania kuwa kinara katika uhimilivu wa mabadiliko ya tabianchi, uimarishaji wa biashara ya kaboni na kujenga uwezo wa sekta na taasisi katika kuratibu na kutekeleza hatua mbalimbali za kukabiliana na mabadiliko ya tabianchi pamoja na kuimarisha uwezo wa usimamizi wa uchafuzi wa mazingira unaochangiwa na maji taka, taka hatarishi, taka ngumu ikiwemo plastiki, na kutumia fursa za uwekezaji katika sekta ya usimamizi wa taka.

Utekelezaji wa malengo haya utakaofanyika kupitia miradi ya maendeleo utapelekea: Kuongezeka kwa eneo lenye uoto wa asili kwa eneo lililoharibiwa ili kunusuru kuenea kwa hali ya jangwa na ukame; kuimarika kwa mifumo-ikolojia (ardhi ya kilimo, nyanda za malisho na ardhi-oevu) na ongezeko la uzalishaji kwa baadhi ya sekta za kiuchumi ikiwemo kilimo, mifugo, uvuvi, maji, nishati, misitu na utalii; na kupunguza uharibifu wa misitu kwa kuongeza matumizi ya nishati safi ya kupikia katika taasisi zinazolisha watu zaidi ya 100. Vilevile, kutapelekea kuongezeka kwa mapato kupitia Biashara ya Kaboni katika sekta za misitu, nishati, uchukuzi na usimamizi wa taka; kuongezeka kwa fursa za ajira kwa wanawake na vijana katika shughuli za uanzishaji wa vitalu vya miche, urejelezaji wa taka ngumu, biashara ya kaboni na nishati safi ya kupikia; na kuongezeka kwa ushiriki wa jamii ikiwemo wanawake na vijana katika shughuli za hifadhi ya mazingira hususan upandaji na utunzaji wa miti na uanzishaji wa bustani za kijanii.

Aidha, viashiria na shabaha za sekta ya uhifadhi wa mazingira kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.25** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.25: Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Mazingira

No.	Kiashiria	Mwaka wa kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Miradi Mikubwa ambayo imepata Vibali vya Tathmini na Kaguzi za Mazingira	128 (2023/24)	136.53	170.67
2.	Kupungua kwa kiwango cha ukataji miti (ha/mwaka)	469,420 (2023/24)	422,478	234,710.0 0
3.	Kupungua kwa upotevu wa bionuai (%)	0.3 (2023/24)	0.28	0.20
4.	Kiwango cha Uhimilivu wa Mabadiliko ya Tabianchi (Kwa Afrika)	18th (2022)	17th	Top 15
5.	Kupungua kwa gharama zitokanazo na athari kwa mabadiliko ya tabianchi (%)	0.01 (2023/24)	0.009	0.007
6.	Ushiriki wa jamii na wawekezaji wa ndani katika utekelezaji wa miradi ya Kaboni (%)	4 (2025)	4	35
7.	Mapato ya kila mwaka yatokanayo na mauzo ya nje ya viwango vya kaboni (USD Billion Vs >USD 20 trillion global market)	1 (2024)		Dola za Marekani bilioni 3 kila mwaka

Chanzo: Ofisi ya Makamu wa Rais - Mazingira

4.2.4.2 Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi

Sekta ya ardhi na Maendeleo ya Makazi itaendelea kutekeleza miradi ya kipaumbele inayolenga kuimarisha mifumo ya usimamizi na usalama wa milki za ardhi na kukuza makazi endelevu ili kuchangia ukuaji wa uchumi, maendeleo ya viwanda na ustawi endelevu wa Jamii. Vile vile, Sekta ya Ardhi itaendelea: Kuendelea kutekeleza programu ya kupanga, kupima na kumilikisha ardhi nchini kwa lengo la kuwa na miji na majiji yaliyopangwa; kuongeza usajili wa hatimiliki na kupunguza migogoro ya ardhi nchini;

kuboresha miundombinu ya upimaji na usimikaji wa vituo vya upimaji vya kielectroniki (CORs) pamoja na kujenga kanzidata ya taarifa za kijiografia kwa lengo la kuongeza kasi ya kupanga na kupima na kupunguza gharama za upimaji ardhi; kuboresha milki za ardhi ili kuimarisha usimamizi na utunzaji wa taarifa za ardhi kupitia Mfumo wa kieletroniki wa ardhi (e-Ardhi); uwekezaji katikia Vyuo vya Ardhi Tabora na Morogogo kwa lengo la kupata wataalam wenye ujuzi na ustadi wa kitaalamu kwa ajili maendeleo ya sekta; na kuimarisha ulinzi na usalama wa maeneo ya mipakani kwa kupima mipaka ya kitaifa.

Utekelezaji wa miradi ya maendeleo utakaofanyika utawezesha yafuatayo: kufanya mageuzi ya kisera na kisheria yatakayohakikisha uwazi katika umiliki na matumizi ya ardhi, usimamizi wa haki za ardhi kwa wananchi wote ikiwemo wanawake, vijana, na makundi maalumu; kuimarisha mifumo ya utatuzi wa migogoro ya ardhi; kushirikisha sekta binafsi katika upimaji, usimamizi wa takwimu, na matumizi ya TEHAMA kwa ajili ya kuharakisha utoaji wa huduma; kuimarisha utekelezaji wa sheria za upangaji miji na matumizi ya ardhi ili kudhibiti ukuaji holela wa makazi yasiyo rasmi; kuanzisha benki ya kitaifa ya ardhi kwa ajili ya kusimamia na kutenga ardhi kwa matumizi ya kongani za viwanda, SEZs na shoroba kubwa za usafirishaji; kuimarisha mifumo ya udhibiti inayohusiana na maendeleo ya ardhi na miji ili kuchochea maendeleo ya soko la mali isiyohamishika; na utoaji wa mafunzo kwa maafisa ardhi katika ngazi ya Serikali za Mitaa kuhusu matumizi ya mifumo ya kidijitali, GIS, usuluhishi wa migogoro na usimamizi wa ardhi. Aidha, viashiria na shabaha za sekta ya Ardhi kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.26** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1**.

Jedwali Na. 4.26:
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi

Na	Kiashiria	Mwaka wa Kizio (2025/26)	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Asilimia ya Ardhi iliyopimwa	28	31	51
2.	Idadi ya mali zilizorasimishwa katika makazi yasiyopangwa	2,925,726	3,125,726	3,925,726
3.	Idadi ya leseni za makazi zilizotolewa kwa wamiliki wa mali katika makazi yasiyopangwa	29,733	32,478	41,478
4.	Asilimia ya eneo la ardhi ya jumla yenye makazi yasiyo rasmi	60.1	59	55
5.	Eneo la ardhi lililotengwa na kulindwa kwa matumizi ya umma (ekari)	875,360	885,360	925,360
6.	Uwiano wa vijiji vyenye mipango ya matumizi bora ya ardhi (%)	39.93	46.55	77.19
7.	Idadi ya Miji yenye Mipango ya jumla (mfano Mipango Kabambe)	28	31	43
8.	Idadi ya ramani za msingi zilizohuishwa kwa eneo (mkoa)	88	100	2,400
9.	Idadi ya Viwanja na Mashamba yaliyopimwa	3,985,683	4,485,683	6,485,683
10.	Ukubwa wa ardhi uliotengwa kwa ajili ya uwekezaji (Hekta)	265,804.51	270,804.51	290,804.51
11.	Idadi ya Hatimiliki milki (CROs) zilizosajiliwa	1,323,411	1,523,411	2,323,411
12.	Idadi ya Hati za Hakimiliki za kimila (CCROs) zilizosajiliwa	1,352,437	1,652,437	2,852,437

Chanzo: Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi

4.2.5 Vichocheo vya Maendeleo

Eneo hili limetoa kipaumbele katika katika maeneo tatu (3) ambayo ni: Nishati kwa mageuzi na ukuaji wa haraka; upanuzi na upatikanaji wa miundombinu na huduma za TEHAMA; na uchukuzi. Mikakati, shabaha, afua, viashiria muhimu vya upimaji wa utendaji, miradi na programu za maendeleo katika eneo hili ni kama ifuatavyo:

4.2.5.1 Nishati

Katika sekta ya Nishati, mageuzi yanatarajiwa kufanyika kwa lengo la kuijengea sekta mfumo wa ushindani, uwazi na uendelevu wa kifedha, ikiwemo kubadilisha TANESCO kuwa shirika la kibiashara lenye vitengo vinavyojitegemea na kuendeshwa kwa mfumo wa udhibiti unaozingatia utendaji, ili kuruhusu ushiriki wa sekta binafsi na upatikanaji wa huduma za umeme za uhakika. Serikali itaendelea kuimarisha miundombinu ya nishati kwa lengo la kuimarisha na kuiunganisha kwa ajili ya kuwezesha uwekezaji na upatikanaji wa nishati ndani na mipakani kupitia sekta binafsi na green capital. Kupitia maboresho haya, uzalishaji wa umeme utaongezeka kufikia MW 70,000 ili kukidhi mahitaji ya baadaye, kuendeleza viwanda na kuhakikisha nishati kwa wote. Ujumuishaji wa nishati jadidifu utaongezeka hadi asilimia 50, kupunguza hewa ukaa na kuimarisha ustahimilivu wa tabianchi. Mifumo ya usafirishaji na usambazaji itaboreshwa kupunguza hasara hadi chini ya asilimia 5 kutokana na uimarishwaji wa gridi ya Taifa. Kaya zote nchini zitapata umeme wa uhakika na nafuu kwa asilimia 100. Usalama wa nishati utaimarishwa kupitia vyanzo mchanganyiko, ikiwemo akiba ya makaa ya mawe yenye teknolojia safi na ujumuishaji wa nishati jadidifu.

Kuongeza utafiti na uchimbaji wa mafuta na gesi ili kufungua kikamilifu fursa za rasilimali za nishati za taifa na kukuza uchumi; kuimarisha uzalishaji na matumizi ya ndani ya gesi asilia kuhakikisha upatikanaji endelevu wa nishati kwa viwanda na ukuaji wa uchumi; kubadili nchi kuwa muuzaji mkuu wa gesi barani Afrika kwa kupanua ushawishi katika masoko ya kikanda na kimataifa na kuchochea ukuaji endelevu wa uchumi wa taifa.

Utekelezaji wa malengo haya kupitia miradi ya maendeleo utapelekea kuimarika kwa nguvu kazi ya taifa yenye wataalamu 10,000 katika sekta ya nishati, kuwepo kwa usimamizi wa uwazi, ufanisi na uwajibikaji, unaotokana na mabadiliko ya kimuundo na kimfumo kwa TANESCO. Aidha, kuanzishwa na kugharamiwa kwa Usimamizi Huru wa Mfumo na Soko la Umeme (ISMO) kutahakikisha upangaji wa uzalishaji, upatikanaji wa mfumo na uratibu wa soko shindani la umeme, huku kiunganishi cha kikanda cha kV 400 na maboresho ya mtandao wa usafirishaji vikihakikisha upatikanaji wa umeme wa uhakika na biashara ya kikanda.

Sekta ya nishati itakusanya dola za Marekani bilioni 7 kutoka mikopo nafuu kufadhili uzalishaji wa nishati safi na usafirishaji wa umeme, kuongeza matumizi ya nishati kwa mtu mmoja kufikia 600 kWh, na kuongeza uwezo wa uzalishaji wa nishati safi hadi MW 8,000, ikiwemo MW 1,700 za jotoardhi, MW 500 za upepo na MW 715 za jua. Hatua hizi zitapunguza upotevu wa umeme kutoka asilimia 14.2 hadi 12.4, kujenga vituo vidogo 100 vijijini na mifumo ya gridi mahiri, kuongeza uunganishaji wa umeme kwa kaya kutoka asilimia 49 hadi 55.2 na vijijini kutoka asilimia 36 hadi 42.8, na kuimarisha upatikanaji wa umeme kwa kaya hadi asilimia 80. Vilevile, mitambo yenye uwezo wa MW 1,000 kupitia makaa ya mawe itasimikwa kwa kuzingatia vigezo vya kimazingira, huku taifa likihakikisha akiba ya ziada ya asilimia 20 (reserve margin.

Utekelezaji wa mpango wa motisha mahsusi kwa ajili ya kuvutia uwekezaji katika utafiti wa mafuta na gesi utalenga kufikia angalau asilimia 50 ya mabonde ya mashapo ya Tanzania, huku Shirika la Maendeleo ya Petroli Tanzania (TPDC) likibadilishwa kuwa Kampuni ya Kibiashara inayokidhi viwango vya kimataifa. Hatua hizi zitaongeza uzalishaji wa gesi asilia ya nchi kavu kutoka MMSCFD 320 hadi MMSCFD 1,000 na matumizi ya gesi asilia nchini kutoka futi za ujazo 290,000 kwa siku hadi 800,000. Aidha, usambazaji wa gesi katika Kituo cha Biashara ya Gesi cha Kikanda utaongezeka kutoka milioni 290 za futi za ujazo kwa siku hadi milioni 3,500, huku uzalishaji wa gesi baharini ukiruhusu biashara ya LNG kufikia tani milioni 15 kwa mwaka (MTPA). Aidha, viashiria na shabaha za sekta ya Nishati kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.27** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.27:
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Nishati

Na.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Uzalishaji wa Gesi Asilia (katika milioni za futi za ujazo)	69,538.30 (2024)	73,630.64	90,000
2.	Sehemu ya gesi asilia katika jumla ya mchanganyiko wa usambazaji wa umeme (%)	63 (2024)	59.4	45
3.	Uenezi wa Mtandao wa Usambazaji wa Gesi Asilia (Kilomita)	177.82 (2024)	195.66	267
4.	Uwezo wa umeme uliowekwa	4,504.54 MW (2025)	4,654.54	8,000 MW
5.	Kiwango cha matumizi kwa kila mtu	243 kWh (2025)	256	528 kWh
6.	Upotevu wa umeme	14.2 (2025)	13.84	12.40%
7.	Asilimia ya uunganishaji wa umeme kwa kaya	52.1% (2025)	59%	75%
8.	Wastani wa matukio ya kukatika kwa umeme (SAIFI)	Matukio yasiyozidi 26 kwa mwaka	Matukio yasiyozidi 26 kwa mwaka	Matukio yasiyozidi 26 kwa mwaka
9.	Wastani wa muda ambao umeme haukuwepo (SAIDI)	Muda usiozidi dakika 1,536 kwa mwaka	Muda usiozidi dakika 1,536 kwa mwaka	Muda usiozidi dakika 1,536 kwa mwaka
10.	Wastani wa muda ambao mteja amekosa umeme (CAIDI)	Muda usiozidi dakika 59 kwa mwaka	Muda usiozidi dakika 59 kwa mwaka	Muda usiozidi dakika 59 kwa mwaka

Chanzo: Wizara ya Nishati

4.2.5.2 TEHAMA

Sekta ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari itaendelea kutekeleza miradi ya kipaumbele inayolenga kujenga jamii jumuishi, iliyounganishwa na yenye ujuzi wa kidijitali kupitia upanuzi na uboreshaji wa miundombinu ya mawasiliano nchini. Kuimarisha miundombinu ya kitaifa ya usalama wa mtandao, utawala wa kidijitali na matumizi ya kimkakati ya teknolojia zinazoibukia ili kulinda mageuzi ya kidijitali na kuongeza ushindani wa kimataifa. Kuweka mazingira wezeshi ili kukuza ubunifu na ujasiriamali wa kidijitali, na maendeleo ya kampuni changa (startups) kwa kuhamasisha utafiti na maendeleo (R&D). kuboresha mazingira kwa ajili ya kuvutia uwekezaji wa ndani na wa nje pamoja na kuimarisha ushirikiano wa Sekta Binafsi na Umma. Kuboresha mfumo wa utoaji data na takwimu za uzalishaji, uongezaji thamani pamoja na ajira katika majukwaa ya kidigitali kupitia maandalizi ya Akaunti Maalum ya Kupita shughuli za kidigitali (Digital Economy Satellite Account – DESA) ili kupima mchango wa shughuli hizo kwenye uchumi jumla. Kuimarisha uwezo wa kitaasisi wa kusimamia mageuzi ya kidijitali katika sekta zote, kupanua upatikanaji wa huduma za mawasiliano zenye kuaminika, nafuu na kasi katika maeneo ya mijini na vijijini, na kukuza ujuzi wa kidijitali kwa makundi yote ya jamii. Aidha, utekelezaji huu utachochea ukuaji wa uchumi kidijitali na kuboresha maisha ya wananchi na kuiweka Tanzania katika nafasi imara ya uchumi wa kidijitali.

Utekelezaji wa afua hizi utapelekea kuongezeka kwa mchango wa TEHAMA katika Pato la Taifa; kuongezeka kwa matumizi ya intaneti yenye kasi, simu janja, na ueneaji wa mtandao wa 4G/5G; kuboreshwa kwa utoaji wa huduma za kijamii na kiuchumi kupitia huduma za serikali mtandaoni, biashara mtandaoni, elimu na afya; kuongezeka kwa uelewa wa masuala ya kidijitali; kupungua kwa mashambulizi ya uhalifu mtandaoni; kupanda kwa nafasi ya nchi katika viwango vya usalama mtandaoni na ubunifu; kuongezeka kwa matumizi ya teknolojia zinazoibukia katika sekta muhimu; kuboreshwa kwa utoaji wa huduma za posta; kupunguza pengo la kidijitali kati ya mijini na vijijini; na kuongeza ujumuishaji wa wananchi kwa maendeleo endelevu ya kijamii na kiuchumi. Aidha, viashiria na shabaha za Sekta ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari kwa Mwaka 2026/27 ni kama ilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.28** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.28:
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari

Na	Kiashiria	Mwaka Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Asilimia ya watumiaji wa intaneti yenye kasi nchini.	40 (2025)	46	>70%
2.	Mchango wa TEHAMA katika Pato la Taifa.	1.6 (2024)	2	3%
3.	Ueneaji wa matumizi ya simu janja (% ya watu wanaotumia simu janja).	37 (2025)	43.6	>70%
4.	Asilimia ya sekta muhimu zinazotumia teknolojia zinazoibukia (AI, IoT, blockchain, green ICT).	<15 (2024)	17	> 25%
5.	Matukio ya mashambulizi makubwa ya uhalifu mtandaoni (Incidence of Major Cyber-Attacks).	1,200 (2024)	1,010.00	<250
6.	Nafasi ya nchi katika Kielezo cha Ubunifu Duniani (Global Innovation Index Rank).	120/133 (2024)		60th
7.	Kiwango cha uelewa wa masuala ya kidijitali kitaifa (%).	30 (2024)	36	>60%
8.	Nafasi ya nchi katika Kielezo cha Usalama wa Mtandao Afrika (Global Cybersecurity Index ranking in Africa).	5th (2024)	4.6	3rd
9.	Kiwango cha ueneaji wa intaneti (Internet penetration rate)	79.3 (2025)	83.04	98%
10.	Uwiano wa watu wanaoishi vijijini wanaopata mtandao wa intaneti (%).	<25 (2024)	33	≥65%
11.	Gharama ya wastani ya 1GB ya intaneti (mobile data) kama asilimia ya kipato cha mwezi.	3.5 (2024)	3	≤1%
12.	Asilimia ya watu wanaopata huduma za posta ndani ya km 5.	75 (2023)	79	≥95%
13.	Thamani ya miamala ya biashara mtandaoni (% ya GDP). Value of e-commerce transactions as % of GDP	1.5 (2022)	2.2	≥5%
14.	Asilimia ya watu wanaofikiwa na mtandao wa 4G (%).	90 (2024)	91.6	98%
15.	Asilimia ya watu wanaofikiwa na	26 (2024)	34.8	70%

	mtandao wa 5G (%).			
16.	Alama ya Kielezo cha Ushindani wa Kidijitali Kitaifa (0–100 scale) %.	32 (2023)	35.6	≥50%
17.	Asilimia ya huduma kuu za Serikali zinazopatikana mtandaoni.	45 (2025)	55	95%

Chanzo: Wizara ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari

4.2.5.3 Uchukuzi

Sekta ya Uchukuzi itaendelea kutekeleza miradi ya kielelezo na kimkakati inayolenga kumairisha ufanisi na uunganishaji wa miundombinu ya usafiri na usafirishaji kwa kuboresha usafirishaji wa watu, bidhaa na rasilimali ndani ya miji na mikoa ili kuchochea ukuaji endelevu wa uchumi, maendeleo ya viwanda, na kuboresha upatikanaji wa masoko ya kimataifa na kuleta mageuzi ya kisekta katika usafiri na usafirishaji.

Utekelezaji wa malengo hayo kupitia miradi iliyoainishwa utawezesha kuongezeka kwa uunganishwaji wa usafiri wa anga; kuongezeka kwa wigo wa mtandao wa reli nchini; kujijenga kama kitovu cha ugavi katika Afrika Mashariki na Kati, hali itakayoboresha utoaji wa huduma za usafiri na usafirishaji na kuongeza mapato, ajira na ustawi wa wananchi; kupungua kwa msongamano wa abiria mijini hasa katika majiji makubwa; pamoja na kuongezeka kwa wigo wa miundombinu ya usafiri kwa njia ya maji. Aidha, viashiria na shabaha za sekta ya uchukuzi kwa mwaka 2026/27 ni kama vilivyoainishwa katika **Jedwali Na. 4.29** na orodha ya miradi itakayotekelezwa kulingana na vipaumbele imeainishwa katika **Kiambatisho Na. 1.**

Jedwali Na. 4.29:
Viashiria na Shabaha katika Sekta ya Uchukuzi

No.	Kiashiria	Mwaka wa Kizio	Shabaha (2026/27)	Shabaha (2030/31)
1.	Uchangiaji wa Sekta ya Uchukuzi na Uhifadhi katika Pato la Taifa kwa bei za soko (%)	7.5 (2024)	7.54	7.70%
2.	Ukuaji halisi wa Sekta ya Uchukuzi na Uhifadhi (%)	4.2 (2024)	5.08	8.60%
3.	Muda wa meli kurejea kituoni kwake (Wastani wa siku)	13.7 (Des, 2025)	3 days	3 days
4.	Kiasi cha shehena iliyohudumiwa kupitia Bandari kwa mwaka (tani)	32,753,618 (2024/25)	42,372,709	62,029,618
5.	Urefu wa Reli ya SGR iliyojengwa (km)	747 (Dis, 2025)	1,219	1,721
6.	Kiasi cha shehena iliyosafirishwa kwa reli (tani) kwa mwaka	531,359 (2024/25)	2,334,000	8,347,989
7.	Idadi ya ndege za ATCL zinazofanya kazi	16 (Des, 2025)	18	28
8.	Idadi ya abiria waliosafirishwa kwa ndege za ATCL kwa mwaka	1,178,025 (2024/25)	1,750,056	3,125,463

Chanzo: Wizara ya Uchukuzi

4.3 Programu za Kielelezo

Mpango wa Maendeleo kwa Mwaka 2026/27 unatoa kipaumbele katika utekelezaji wa miradi iliyokuwa ya kielelezo katika Mpango wa Tatu wa Taifa wa Maendeleo wa Miaka mitano (FYDP III) ambao utekelezaji wake unafika ukingoni. Aidha, Mpango huu utaweka msingi wa maandalizi ya utekelezaji wa miradi shikizi iliyoainishwa katika programu za kielelezo ambayo utekelezaji wake bado haujaanza. Maelekezo ya kina ya miradi shikizi ni kama ilivyoanishwa katika **Jedwali Na.4.30.**

Jedwali Na. 4.30:
Programu za Kielelezo na Miradi Shikizi

Na.	Mradi Shikizi	Gharama za utekelezaji kwa mwaka
A	**Mji wa Uwekezaji wa Bahari Bagamoyo na Usafiri fungamanishi**	
1.	Ujenzi wa Bandari ya Mbegani	7,067,291,458.49
2.	Ujenzi wa Reli ya Kati kwa kiwango cha Kimataifa cha SGR kipande cha 3–7.	1,572,838,800,000
3.	Barabara - Pangani – Bagamoyo, Kigamboni – Chanika – Kibaha – Mbweni (77.5 km),	2,000,000,000
4.	Kibaha–Morogoro–Dodoma Expressway (465 km)	4,160,000,000.00
5.	Uendelezaji wa Viwanja 14 vya Ndege	125,689,289,122
6.	Mkongo wa Taifa wa mawasiliano	103,600,425,000.00
7.	Ujenzi wa Kituo Kikuu na Vituo vidogo vya kuendeleza ubunifu katika TEHAMA (ICT Parks)	18,820,000,000.00
8.	Mradi fungamanishi wa biashara na usafirishaji	100,000,000,000
9.	Mradi wa kuboresha wa bandari ya Dar es Salaam	120,739,728,000
10.	Eneo maalumu la uwekezaji Bagamoyo	2,747,906,800.00
B	**Kitovu Changamani cha makaa ya mawe Mchuchuma na Chuma Liganga**	
11.	Mradi wa Chuma cha pua Maganga Matitu - Ludewa	330,580,000.00
12.	Barabara ya Mkiu – Mavanga – Madaba (112 km)	111,950,000
13.	Mradi wa ujenzi wa barabara ya Mawengi – Manda (110 km)	4,110,000,000.00
14.	Barabara ya Nkomang'ombe – Liganga (70 km)	
15.	Barabara ya Nkomang'ombe – Mchuchuma (7 km)	
16.	Barabara ya Igawa –Tunduma ikiwemo barabara ya mchepuo (Bypass) Uyole (266.9 km)	4,060,000,000.00
17.	Ujenzi wa Miundombinu ya Mawasiliano Vijijini	40,007,673,000.00
18.	Mradi wa makaa ya mawe Mchuchuma na Chuma Liganga	495,650,000.00
C	**Programu ya Kitaifa ya Umwagiliaji na Mageuzi ya Viwanda vya Kilimo**	
19.	Miradi ya Umwagiliaji ya Rufiji, Songwe, Mara, Bugwema, Lumpungu, Kamsamba na Membe	209,090,000,000

Na.	Mradi Shikizi	Gharama za utekelezaji kwa mwaka
20.	Barabara ya Rufiji - Kilwa - Morogoro	10,000,000,000
21.	Barabara ya Handeni–Kiberashi- Kibaya–Singida (km 424.24)	8,000,000,000.00
D	**Kitovu cha Teknolojia na Uchakataji wa Madini Adimu – Dodoma**	
22.	Barabara ya Nyakahura –Kamubuga-Rulenge-Kabanga Nickel (141 km)	1,500,000,000.00
23.	Barabara ya Kidatu – Ifakara – Lupilo – Malinyi – Londo - Lumecha/Songea (499 km)	4,200,000,000.00
24.	Mradi wa Tanzania ya Kidigitali	12,157,585,000.00
25.	Mradi wa Magadi soda – Engaruka	2,000,000,000
26.	Mradi wa Utafiti wa Kina wa Jiofizikia kwa kutumia Ndege	53,097,080,000
27.	Eneo maalum la uwekezaji Dodoma	1,000,000,000
E	**Kiwanda cha Kuchakata Gesi Asilia ya kimiminika (LNG) – Lindi**	
28.	Mradi wa Bomba la Kusafirisha Mafuta Ghafi kutoka Uganda hadi Tanzania	100,000,000,000
29.	Ujenzi wa Bomba la Kusafirishia Gesi kutoka Ntorya hadi Madimba	21,200,000,000.00
30.	Mradi wa LNG - Lindi	20,000,000,000
F	**Kitovu cha Viwanda na Uchumi wa Buluu Katika kanda ya ziwa**	
31.	Uimarishaji wa shirika la ndege - ATCL	283,050,000,000
32.	Mradi wa maji wa ziwa Victoria - Dodoma	4,811,769,450.00
33.	Eneo maalum la uwekezaji Mwanza	1,000,000,000
G	**Programu Shirikishi ya Uendelezaji wa Miji nchini**	
34.	Mradi wa Kupanga, Kupima na Kumilikisha Ardhi	1,735,986,000.00
35.	Uboreshaji wa Milki za Ardhi	1,747,000,000.00
36.	Miradi ya kuzalisha umeme kwa kutumia Nishati Mpya na Mbadala	42,000,000,000.00
37.	Uimarishaji wa Hospitali za Rufaa	124,554,784,000.00

Chanzo: Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano

Vigezo vilivyotumika katika kuandaa miradi na programu za maendeleo kwa mwaka 2026/27 ili kutekeleza maeneo ya vipaumbele ni kama ifuatavyo: Uwezo wa kuleta mabadiliko ya kimfumo; utayari wa kuanza utekelezaji; kuchochea ukuaji wa sekta nyingine; uwezo wa kuzalisha ajira kwa wingi; uwezo wa kuleta mageuzi katika uchumi; uhifadhi wa mazingira na uhimilivu wa mabadiliko ya tabianchi. Aidha, programu zimechaguliwa kwa kuzingatia ulinganifu wa kimkakati na Dira 2050, LTPP na FYDP IV; faida ya kijamii na kiuchumi; uwezo na nafasi yake katika kuongeza kasi ya uzalishaji viwandani; kupanua na kuboresha huduma; kuongeza mauzo ya nje; na uwezo na nafasi yake katika kutengeneza ajira kwa wingi.

4.4. Mwelekeo wa Kimkakati na Mageuzi kwa mwaka 2026/27

Katika mwaka 2026/27, jitihada zitajikita katika maeneo yafuatayo:

i. Kufanya mageuzi ya mifumo na utawala bora ili kujenga msingi wa utawala bora, uwazi na ufanisi.
ii. Kufanya mageuzi ya kiuchumi yanayolenga usimamizi wa uchumi ili kuongeza wigo wa ukuaji wa sekta za uzalishaji zikiwemo kilimo, viwanda, huduma na uchumi wa kidijitali.
iii. Kufanya mageuzi ya sekta ya nishati katika sera na mifumo ili kukidhi mahitaji ya umeme nchini.
iv. Kuimarisha maandalizi ya miradi (Project Preparation): Serikali itaongeza uwekezaji katika hatua za awali za miradi ili kuhakikisha inakidhi vigezo vya kifedha, kiuchumi na kisheria vinavyohitajika kuvutia wawekezaji. Hii itahusisha:
    i. Kuandaa upembuzi yakinifu wa kina (feasibility studies);
    ii. Kufanya tathmini za athari za kiuchumi, kijamii na kimazingira;
    iii. Kuandaa miundo ya kifedha (financial structuring) na uchambuzi wa vihatarishi (risk allocation).
    iv. Kutengwa kwa rasilimali mahsusi kwa ajili ya wataalam wa kiufundi (transaction advisory), kifedha na kisheria watakaosaidia kuandaa miradi inayoweza kufadhiliwa (bankable projects). Lengo ni kuhakikisha miradi inakuwa na mvuto kwa wawekezaji wa ndani na nje, pamoja na taasisi za fedha.
v. Kuendeleza Mkakati wa Miradi ya PPP (PPP Pipeline): Kuandaa na kusimamia orodha ya miradi ya kimkakati inayoweza kutekelezwa kwa PPP katika sekta za kipaumbele kama nishati, usafiri na usafshaji, miundombinu ya maji, TEHAMA, viwanda na maendeleo ya miji.
vi. Kuimarisha mazingira ya biashara na uwekezaji: Mageuzi ya kisheria na kiutawala yataendelea ili kupunguza urasimu, kuongeza uwazi na kuimarisha utabirikaji wa kisera, hatua ambazo ni muhimu kwa kuongeza imani ya wawekezaji.

vii. Kutumia mwongozo wa kitaifa wa upangaji: Mwongozo huu unahakikisha sekta zinaandaa mipango mikakati yake kwa kuzingatia vipaumbele vya Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano 2026/27 – 2030/31 pamoja na Dira 2050.

viii. Kufanya mageuzi ya mashirika ya umma ili kuongeza mchango wake katika uwekezaji na kuunganisha baadhi ya mashirika ili kuongeza ufanisi.

SURA YA TANO

UGHARAMIAJI WA MPANGO

5.1 Utangulizi

Sura hii inaeleza mwelekeo na mkakati wa ugharamiaji wa Mpango wa Maendeleo wa Taifa kwa mwaka 2026/27. Mpango huu ni wa kwanza katika utekelezaji wa FYDP IV na ni hatua ya awali ya utekelezaji wa Dira 2050 ambayo inalenga kujenga taifa lenye uchumi imara, unaotegemea rasilimali za ndani na ushirikiano wa sekta binafsi.

Mpango wa Maendeleo wa Taifa 2026/27 ni mpango wa kimkakati, ambao unaweka msingi wa mageuzi makubwa ya muda mrefu katika matumizi ya rasilimali za taifa. Katika muktadha huu, Serikali inahama kutoka mfumo uliozoeleka wa kutumia bajeti ya umma na mikopo, na kuelekea mfumo wa ugharamiaji shirikishi unaolenga: Ushirikiano mkubwa wa sekta binafsi, ikilenga zaidi ya asilimia 70 ya jumla ya rasilimali za Mpango; Serikali kuwa mwezeshaji, msimamizi, na kichocheo *(catalyst)* cha uwekezaji, kwa kuhimiza mazingira endelevu ya kibiashara; Matumizi ya vyanzo bunifu vya ugharamiaji *(innovative finance)* ili kuvutia uwekezaji na kupanua vyanzo vya rasilimali; na nidhamu madhubuti ya fedha, ikijumuisha usimamizi makini wa madeni, uwazi katika mapato na matumizi, na utendaji unaofungwa na matokeo.

5.2 Mahitaji ya fedha kwa mwaka 2026/27

Katika mwaka wa fedha 2026/27 Serikali itatenga jumla ya shilingi bilioni 20,819.8 sawa na asilimia 33.3 ya Bajeti Kuu ya Serikali ya shilingi bilioni 62,334.2 kwa ajili ya kugharamia programu na miradi ya maendeleo.

5.2.1 Vyanzo vya Mapato kwa Mwaka 2026/27

Vyanzo vya mapato vinavyotarajia kuchangia katika utekelezaji wa Mpango 2026/27 vitatokana na vyanzo vinne vikuu kama ifuatavyo:

i. Mapato ya ndani: kodi, mapato yasiyo ya kodi, gawio kutoka kwa mashirika ya umma na mapato ya halmashauri;
ii. Rasilimali fedha za nje: mikopo nafuu, misaada, na mikopo isiyo nafuu kwa miradi ya kibiashara;
iii. Mitaji ya Sekta Binafsi: ushiriki wa sekta binafsi katika ufadhili wa miradi; na
iv. Mbinu bunifu za ufadhili na masoko ya hati fungani: kama vile hati fungani za Serikali; Hati Fungani; Mfumo wa Uuzaji wa Hisa za Kaboni (Soko la Kaboni Tanzania) (Carbon Credit Trading Framework) (Tanzania Carbon Exchange); Vyanzo Mseto vya Ufadhili katika sekta za nishati, kilimo na uwezeshaji wa mikopo kwa wafanyabiashara wa kati na wadogo; na Sera ya Ugeuzaji Takwimu kuwa Chanzo cha Mapato (Data Monetization Policy).

5.2.2 Mwelekeo wa Sera ya Fedha na Bajeti kwa mwaka 2026/27

Katika mwaka 2026/27, Serikali itatekeleza sera za fedha na bajeti zinazolenga kulinda uthabiti wa uchumi, kuongeza uwezo wa ndani wa ugharamiaji, na kuweka misingi ya ushiriki mkubwa wa sekta binafsi katika kufadhili maendeleo. Mwelekeo huu unalenga:

i. Kuongeza uwiano wa mapato ya ndani kwa Pato la Taifa kwa kuimarisha mifumo ya kodi, kuongeza wigo wa kodi, na kuongeza ufanisi wa TRA;
ii. Kudhibiti nakisi ya bajeti ili kuhakikisha uhimilivu wa deni la Taifa sambamba na viwango vya kimataifa;
iii. Kuhamisha matumizi kutoka kwenye gharama zisizo za uzalishaji na kuelekeza kwenye miradi ya kimkakati yenye tija na matokeo ya kitaifa;
iv. Kuongeza matumizi katika sekta zinazochochea ukuaji kama vile nishati, viwanda, TEHAMA, kilimo, miundombinu na ujuzi; na
v. Kuongeza matumizi ya mifumo ya fedha ya kijani, kidigitali na mseto (blended finance) kama msingi wa fedha za miaka ijayo ya Dira 2050.

Ili kufikia lengo la kukusanya na kutumia shilingi trillioni 20.8 kwa ajili ya shughuli za maendeleo. Serikali itachukua hatua zifuatazo:

i. Kudhibiti nakisi ya bajeti isizidi asilimia 3.0 ya Pato la Taifa;
ii. Kuhakikisha mapato ya ndani yanafikia asilimia 17.1 ya Pato la Taifa;
iii. Kuimarisha nidhamu ya matumizi kupitia usimamizi makini na ufanisi katika matumizi ya rasilimali za umma;
iv. Kuhakikisha miradi inayofadhiliwa kwa mikopo inaleta matokeo chanya ya muda mrefu kwa vizazi vijavyo; na
v. Kuimarisha mifumo ya ufuatiliaji wa fedha kupitia ufuatiliaji wa matokeo (Results-Based Monitoring), Tathmini (Evaluation), Uwajibikaji na kujifunza {Accountability and Learning (RBMEAL)} ili kuhakikisha uwajibikaji na ufanisi.

5.2.3 Uboreshaji wa Matumizi na Nidhamu ya Fedha

Ili kuhakikisha rasilimali za umma zinatumika kwa ufanisi na kuleta matokeo makubwa ya maendeleo, Serikali italenga kufanya mageuzi ya bajeti na ya mashirika ya umma. Lengo ni kuongeza thamani ya fedha kwa kila shilingi ya umma kwa kupunguza matumizi yasiyo ya lazima, kuongeza utaratibu wa bajeti inayozingatia utendaji (Performance-Based Budgeting), kuhamishia rasilimali kwenye miradi ya kimkakati, na kuimarisha udhibiti wa malimbikizo ya madai.

5.3 Ushiriki wa Mashirika ya Umma (PSCs)

Mashirika ya Umma yanayojiendesha kibiashara yanatarajiwa kuongeza uwekezaji hadi shilingi trilioni 5.5 mwaka 2026/27 kwa kufanya yafuatayo: kupunguza ruzuku kwa angalau asilimia 10; kupunguza hasara kwa angalau asilimia 15; kuanzisha Hatifungani za kampuni (corporate bonds) na mpango wa kuzalisha mapato kutokana na mali (Asset Monetisation); kuunganisha baadhi ya mashirika ya umma ili kuongeza ufanisi; kuwezesha mashirika ya umma kuingia kwenye masoko ya mitaji (IPO) ili kuongeza ushiriki wa wananchi katika kukuza mitaji. Uwekezaji huo utatokana na faida ya utekelezaji wa shughuli zao katika sekta za nishati; usafiri na usafirishaji; kilimo; ulinzi na usalama; afya; milki; utalii; mawasiliano; madini; huduma za fedha; na viwanda na uzalishaji kama unavyoonekana kwenye **Kielezo Na 5.1.**

Kielelezo Na. 5.1 : Mchango wa Uwekezaji wa Mashirika ya Umma kwa Shughuli za Kiuchumi kwa mwaka 2026/27

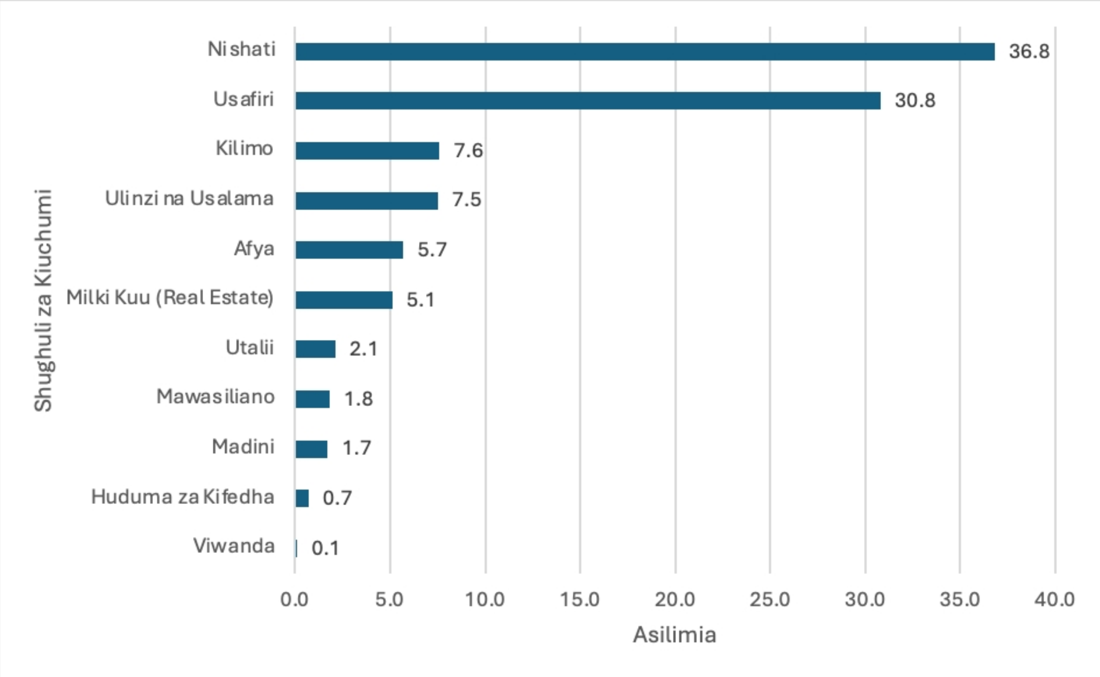

Chanzo: Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano

5.4 Uwekezaji wa Sekta Binafsi

Sekta binafsi ni mhimili muhimu katika utekelezaji wa Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2026/27, hususan katika kuongeza uwekezaji, kuchochea uzalishaji, kupanua biashara, kuongeza ajira, kuimarisha ubunifu na kuongeza ushindani wa uchumi. Kwa mwaka 2026/27, sekta binafsi inatarajiwa kuwekeza jumla ya shilingi trilioni 60.1, sawa na takribani asilimia 70 ya rasilimali zinazotarajiwa kuelekezwa katika shughuli za uwekezaji na maendeleo.

Uwekezaji huu utatokana na vyanzo mbalimbali, ikiwemo uwekezaji wa moja kwa moja wa ndani *(Domestic Direct Investment – DDI)*, uwekezaji wa moja kwa moja kutoka nje *(Foreign Direct Investment – FDI)*, ubia kati ya sekta ya umma na sekta binafsi, masoko ya mitaji, fedha mseto *(blended finance*) na njia bunifu za ugharamiaji. Mchango wa sekta binafsi katika shughuli za uchumi utapimwa kupitia uwekezaji wake katika ukuzaji wa mtaji, hususan katika mali za kudumu kama vile viwanda, mitambo, mashine, miundombinu ya uzalishaji, teknolojia, majengo ya biashara na miradi mingine ya kimkakati.

Takwimu zinaonesha kuwa katika kipindi cha mwaka 2018 hadi 2024, Sekta binafsi imechangia wastani wa takribani asilimia 70 ya jumla ya uwekezaji katika shughuli za uchumi za kila mwaka. Uwekezaji wa sekta binafsi umeongezeka kutoka shilingi trilioni 28.7 mwaka 2018 hadi shilingi trilioni 54.0 mwaka 2024. Sekta ya umma imeendelea kuchangia wastani wa takribani asilimia 30 ya jumla ya uwekezaji.

Uwiano huu wa takribani 70:30 umeendelea kuwa thabiti kwa kipindi chote, kama inavyooneshwa katika **Jedwali 5.1** hapo chini.

Jedwali 5.1: Mwenendo wa Uwekezaji wa Sekta ya Umma na Binafsi katika shughuli za Kiuchumi (Tsh. milioni)

Mwaka	Mchango wa Uwekezaji kutoka Sekta ya Umma (Public GFCF)	Mchango wa Uwekezaji kutoka Sekta binafsi (Private GFCF)	Asilimia (%) ya Uwekezaji kutoka Sekta binafsi	Asilimia (%) ya Uwekezaji kutoka Sekta ya Umma
2018	12,482,193	28,659,770	69.7%	30.3%
2019	14,853,202	35,157,613	70.3%	29.7%
2020	18,576,783	41,542,256	69.1%	30.9%
2021	20,334,802	46,887,021	69.7%	30.3%
2022	20,231,100	48,016,360	70.4%	29.6%
2023	20,944,360	50,538,097	70.7%	29.3%
2024	23,134,621	53,992,156	70.0%	30.0%

Chanzo: Ofisi ya Taifa ya Takwimu

Katika mwaka 2026/27, uwekezaji wa sekta binafsi utaelekezwa zaidi katika sekta za mageuzi na vichocheo vya maendeleo, ikiwemo usafiri na usafirishaji, nishati, kilimo, viwanda, madini, biashara, utalii, TEHAMA, milki, huduma za fedha, maendeleo ya miji na maeneo maalum ya kiuchumi. Uwekezaji katika sekta hizi unatarajiwa kuongeza uzalishaji, kupanua masoko, kuongeza thamani ya bidhaa zinazozalishwa nchini, kuimarisha mauzo ya nje na kuchochea uanzishaji wa ajira mpya. Mgawanyo huu ni kama unavoonekana kwenye **Kielelezo Na. 5.2.**

Kielelezo Na. 5.2.
Mwelekeo wa Uwekezaji wa Sekta Binafsi kwa Shughuli za Kiuchumi kwa mwaka 2026/27

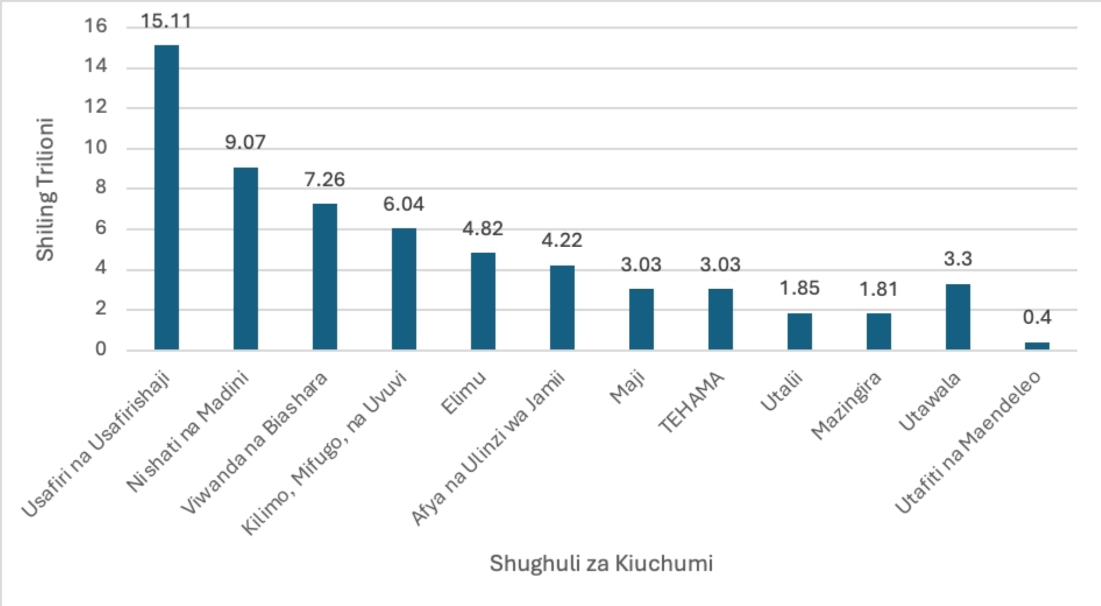

Chanzo: Mpango wa Nne wa Maendeleo wa Taifa wa Miaka Mitano

Kwa muktadha huo, mchango wa sekta binafsi katika Mpango wa 2026/27 hautatazamwa tu kama chanzo cha ziada cha fedha, bali pia kama nyenzo ya kuongeza tija, kuleta ubunifu, kuboresha ufanisi na kuharakisha mageuzi ya kiuchumi. Ili kufikia matarajio haya, Serikali itaweka mkakati mahsusi wa kuhamasisha, kuratibu, kuwezesha na kufuatilia ushiriki wa sekta binafsi, kama inavyoelezwa katika sehemu inayofuata.

5.5 Mkakati wa Ushiriki wa Sekta Binafsi katika Utekelezaji wa Mpango

Kwa kuzingatia mwelekeo wa uwekezaji ulioainishwa katika sehemu ya 5.4, Serikali itaweka mkakati wa kuhakikisha ushiriki wa sekta binafsi unakuwa wa kimfumo, unaopimika na unaoendana na vipaumbele vya Mpango. Mkakati huu utajikita katika kuhamasisha uwekezaji, kuandaa miradi inayoweza kufadhiliwa, kuondoa vikwazo vya biashara na uwekezaji, kuimarisha majadiliano kati ya sekta ya umma na sekta binafsi, na kuweka mfumo wa kupima na kuripoti mchango wa sekta binafsi.

Ushiriki wa sekta binafsi utatekelezwa kupitia uwekezaji wa moja kwa moja wa ndani na nje ya nchi, ubia kati ya sekta ya umma na sekta binafsi, masoko ya mitaji, fedha mseto na vyanzo bunifu vya ugharamiaji. Aidha, kampuni binafsi zitahamasishwa kushiriki katika ujenzi, uendeshaji na matengenezo ya miundombinu na huduma za kimkakati, hususan katika maeneo maalum ya kiuchumi, kongani za viwanda, nishati, kilimo biashara, uchakataji wa mazao, uchukuzi, TEHAMA, utalii, madini na maendeleo ya miji.

Katika mwaka 2026/27, msukumo utawekwa katika kuandaa na kuendeleza miradi iliyo tayari kuvutia uwekezaji. Miradi hiyo itajumuisha miradi iliyopo katika orodha ya PPP, miradi shikizi ya programu za kielelezo, miradi ya maeneo maalum ya kiuchumi, miundombinu ya usafiri na usafirishaji, nishati, maji, uchakataji wa mazao ya kilimo na uchumi wa kidijitali. Kipaumbele kitawekwa katika miradi yenye upembuzi yakinifu, miundo ya kifedha, tathmini ya vihatarishi, uhalali wa kisheria na mpangilio unaoonesha namna wawekezaji watakavyorejesha mitaji yao.

Ili kuimarisha ushiriki huo, Serikali itaendelea kushughulikia vikwazo vya kisheria, kiutawala na kimfumo vinavyoathiri mazingira ya biashara na uwekezaji. Vipaumbele vitakuwa kupunguza urasimu katika utoaji wa vibali na leseni, kuharakisha maamuzi ya uwekezaji, kupunguza gharama za uzingatiaji wa kanuni, kurahisisha upatikanaji wa ardhi ya uwekezaji, kupanua upatikanaji wa mikopo ya muda mrefu, na kuimarisha maandalizi ya miradi inayoweza kufadhiliwa.

Uratibu wa ushiriki wa sekta binafsi utafanywa kwa kushirikisha taasisi mbalimbali za Serikali na wadau wa sekta binafsi. Tume ya Taifa ya Mipango itaratibu ulinganifu wa uwekezaji wa sekta binafsi na vipaumbele vya Mpango, wakati Kituo cha Ubia kati ya Sekta ya Umma na Sekta Binafsi kitaratibu miradi ya PPP katika hatua za uibuaji, uchambuzi, maandalizi, ununuzi wa wabia, usimamizi wa mikataba na ufuatiliaji wa utekelezaji.

Majadiliano kati ya Serikali na sekta binafsi yataimarishwa kupitia majukwaa rasmi ya majadiliano ya sekta ya umma na sekta binafsi. Majukwaa haya yatatumika kubaini changamoto za uwekezaji, kupokea mrejesho, kufuatilia utekelezaji wa maboresho ya mazingira ya biashara, na kuimarisha uaminifu kati ya Serikali na wawekezaji. Majadiliano hayo yatazingatia ajenda mahsusi, muda wa utekelezaji wa maamuzi, taasisi zinazowajibika na utaratibu wa kutoa mrejesho kwa sekta binafsi.

Mchango wa sekta binafsi katika utekelezaji wa Mpango utapimwa kupitia viashiria mahsusi, ikiwemo thamani ya uwekezaji binafsi uliotekelezwa, thamani ya miradi ya PPP iliyoidhinishwa na kufikia hatua ya utekelezaji, idadi ya ajira zilizozalishwa, mchango wa sekta binafsi katika ukuzaji wa mtaji, thamani ya mauzo ya nje yatokanayo na uwekezaji binafsi, na idadi ya miradi iliyowekezwa katika sekta za kipaumbele. Taarifa hizi zitakusanywa na kuthibitishwa kwa kushirikisha taasisi za takwimu, mamlaka za uwekezaji, taasisi za kodi, Kituo cha PPP, wizara za kisekta na vyama vya sekta binafsi.

Kwa ujumla, mkakati huu unalenga kuhakikisha kuwa sekta binafsi inashiriki kwa uhakika, kwa uwazi na kwa matokeo yanayopimika. Ushiriki huo utaongeza kasi ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo, kupunguza utegemezi wa bajeti ya Serikali, kuongeza ubunifu na ufanisi, kupanua ajira na kuchochea mageuzi ya kiuchumi.

SURA YA SITA

UFUATILIAJI NA TATHMINI

6.1 Utangulizi

Sura hii inaeleza mfumo wa ufuatiliaji, tathmini na utoaji taarifa katika utekelezaji wa Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa mwaka 2026/27. Mfumo huu umejengwa katika misingi ya usimamizi unaozingatia matokeo na unaolenga kuhakikisha kuwa utekelezaji wa mpango unafuatiliwa kwa kuzingatia mnyororo wa matokeo, hususan katika ngazi ya matokeo ya muda mfupi (outputs) na matokeo ya muda wa kati (outcomes).

Katika kufikia malengo ya mpango, ufuatiliaji, tathmini na utoaji taarifa ni nguzo muhimu za usimamizi na uwajibikaji. Mfumo huu utawezesha ukusanyaji na uchambuzi wa taarifa sahihi kwa wakati ili kupima hatua zilizofikiwa katika utekelezaji, kubaini changamoto mapema, na kuchukua hatua stahiki za maboresho. Aidha, mfumo wa ufuatiliaji utachangia kuongeza uwazi na uwajibikaji, thamani ya fedha, kuwezesha matumizi ya uchambuzi unaozingatia takwimu sahihi katika kufanya maamuzi, na kutoa mrejesho kwa wananchi na wadau wengine wa maendeleo.

Kwa ujumla, mfumo wa ufuatiliaji, tathmini na utoaji taarifa utahakikisha utekelezaji wa mpango unakuwa wenye tija, na unaolenga matokeo yaliyopangwa. Uwajibikaji na uwazi utajengwa katika mnyororo wa matokeo unaoonesha uhusiano kati ya rasilimali zilizotumika, shughuli zilizotekelezwa, matokeo ya kijamii na kiuchumi yaliyopatikana katika kipindi cha muda mfupi, wa kati, na muda mrefu. Mfumo huu utawezesha kufuatilia hatua zilizofikiwa kwa uwazi na kuchukua hatua za maboresho pale inapobidi.

6.2 Malengo ya Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini na Utoaji Taarifa

Malengo ya mfumo huu ni:

i. Kupima maendeleo ya utekelezaji wa viashiria vya muda mfupi, wa kati, na muda mrefu;
ii. Kufuatilia utekelezaji wa shughuli na matumizi ya rasilimali dhidi ya malengo ya mwaka;
iii. Kubaini changamoto na kupendekeza hatua za kuzitatua; na
iv. Kuandaa na kuwasilisha taarifa sahihi za utekelezaji ambazo zitakuwa msingi wa kufanya maamuzi ya kisera na kiutendaji.

6.3 Mfumo wa Matokeo

Mfumo wa matokeo utaunganisha malengo ya mpango na viashiria vya utekelezaji katika ngazi zifuatazo:

Ngazi	Maelezo
Athari	Mabadiliko ya muda mrefu katika ustawi wa jamii na ukuaji wa uchumi yanayotokana na utekelezaji wa mpango.
Matokeo ya muda wa kati	Mabadiliko katika upatikanaji, ubora au matumizi ya huduma kwa walengwa, kama vile kuimarika kwa masoko, huduma za afya au elimu.
Matokeo ya muda mfupi	Bidhaa au huduma zilizokamilika kutokana na utekelezaji wa shughuli, mfano: jengo la hospitali, barabara iliyokamilika, visima vilivyochimbwa.
Shughuli	Hatua mahsusi zinazotekelezwa ili kuzalisha matokeo ya moja kwa moja, mfano: ujenzi wa barabara za lami, ujenzi wa ofisi, uchimbaji wa visima virefu.
Rasilimali	Fedha, watumishi, vifaa, muda na rasilimali nyingine zinazotumika kutekeleza shughuli za mpango.

6.4 Mfumo wa Ufuatiliaji

Mfumo huu unaainisha viashiria vya kupima matokeo ya moja kwa moja na matokeo ya muda wa kati; utaratibu wa ukusanyaji, uchambuzi, na utoaji wa taarifa; muundo wa kitaasisi; pamoja na utaratibu wa utoaji mrejesho.

6.4.1 Njia za Ufuatiliaji

i. Mfumo wa Kitaifa wa Usimamizi wa Mipango na Miradi ya maendeleo (e- Delivery;
ii. Ukaguzi wa miradi;
iii. Taarifa za utekelezaji robo mwaka wa miradi na viashiria vya mpango; na
iv. Mapitio ya utekelezaji kila robo mwaka.

6.4.2 Ngazi za Ufuatiliaji

Ufuatiliaji utafanyika katika ngazi zifuatazo:

i. **Ngazi ya matokeo ya muda wa kati:** Ufuatiliaji utafanyika ili kupima mabadiliko katika upatikanaji, ubora na matumizi ya huduma kwa walengwa yanayotokana na matokeo ya moja kwa moja. Ufuatiliaji huu utafanywa na wizara, taasisi na mamlaka husika kwa kushirikiana na Tume ya Taifa ya Mipango, kwa kutumia tafiti, takwimu za kiutawala na mapitio ya utekelezaji wa mara kwa mara. Taarifa zitakazopatikana zitatumika kupima mafanikio ya mpango na kufanya maboresho ya kisera na kiutendaji.
ii. **Ngazi ya matokeo muda mfupi:** Utekelezaji wa shughuli utazalisha matokeo ya muda mfupi ambayo yatafanyiwa ufuatiliaji na watekelezaji moja kwa moja, waratibu wa mipango katika ngazi ya wizara, pamoja na ngazi ya kitaifa ikiwemo Tume ya Taifa ya Mipango kulingana na ratiba ya ufuatiliaji.

iii. **Ngazi ya shughuli:** watekelezaji wa miradi na afua zote za mpango wanapaswa kufanya ufuatiliaji wa moja kwa moja wa utekelezaji na kutoa taarifa kulingana na mpango wa ufuatiliaji na tathmini.

6.5 Mfumo wa Tathmini

Tathmini itafanyika ili kupima ufanisi, tija, uendelevu na matokeo ya miradi na mpango.

6.5.1 Aina za Tathmini

i. Tathmini ya utekelezaji wa mpango kwa mwaka kupitia viashiria vya matokeo ya moja kwa moja na matokeo ya muda wa kati.
ii. Tathmini maalum kulingana na mahitaji.

6.6 Mfumo wa Utoaji Taarifa

Mfumo wa utoaji taarifa utawezesha kutoa mrejesho wa hatua za utekelezaji zilizofikiwa kwa wadau mbalimbali. Taarifa za utekelezaji wa miradi zitawasilishwa kulingana na Mwongozo wa Kitaifa wa Uidhinishaji wa Miradi ya Maendeleo - NDPAG. Aidha, taarifa zote za utekelezaji wa miradi pamoja na viashiria vya mpango zitaandaliwa na kuwasilishwa kupitia mfumo wa e-Delivery. Aina za taarifa za utekelezaji wa miradi ya maendeleo na viashiria vya Mpango ni kama ifuatavyo:

i. Taarifa ya robo mwaka kwa viashiria vya matokeo ya moja kwa moja na viashiria vya matokeo ya muda wa wakati;
ii. Taarifa ya nusu mwaka; na
iii. Taarifa ya mwaka.

6.7 Ratiba ya Ufuatiliaji, Tathmini na Utoaji Taarifa

Ratiba ya ufuatiliaji, tathmini na utoaji taarifa inalenga kuhakikisha kuwa, utekelezaji wa mpango na miradi unafanyika kwa ufanisi, kwa wakati, na kwa kuzingatia malengo yaliyowekwa. Idara na Vitengo vya Ufuatiliaji na Tathmini vinapaswa kuandaa mpango wa ufuatiliaji na tathmini wa utekelezaji wa mpango kwa mwaka pamoja na mipango mahsusi ya ufuatiliaji na tathmini kwa kila mradi.

i. **Robo Mwaka:** Idara na Vitengo vya Ufuatiliaji na Tathmini vya Wizara, Taasisi, na Idara zinazojitegemea vitafanya ufuatiliaji na tathmini ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo kulingana na mpango wa ufuatiliaji na tathmini ya mradi husika pamoja na viashiria vya mpango, hususan viashiria vya matokeo ya muda mfupi, kulingana na shabaha za robo mwaka. Aidha, taarifa za robo mwaka zitaandaliwa na kuwasilishwa Tume ya Taifa ya Mipango kupitia mfumo wa e-Delivery.

ii. **Nusu Mwaka:** Idara na Vitengo vya Ufuatiliaji na Tathmini vya Wizara, Taasisi, na Idara zinazojitegemea vitafanya ufuatiliaji na tathmini ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo kulingana na mpango wa ufuatiliaji na tathmini ya mradi husika pamoja na viashiria vya mpango, hususan viashiria vya matokeo ya muda mfupi, kulingana na shabaha za nusu mwaka. Aidha, taarifa za nusu mwaka zitaandaliwa na kuwasilishwa Tume ya Taifa ya Mipango kupitia mfumo wa e-Delivery.

iii. **Mwaka:** Idara na Vitengo vya Ufuatiliaji na Tathmini vya Wizara, Taasisi, na Idara zinazojitegemea vitafanya ufuatiliaji na tathmini ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo kulingana na mpango wa ufuatiliaji na tathmini ya mradi husika pamoja na viashiria vya mpango, hususan viashiria vya matokeo ya muda mfupi, kulingana na shabaha za mwaka. Aidha, taarifa za mwaka zitaandaliwa na kuwasilishwa Tume ya Taifa ya Mipango kupitia mfumo wa e-Delivery.

6.8 Taarifa za utekelezaji wa miradi, ufuatiliaji, na tathmini

Taarifa zote za utekelezaji wa miradi ya maendeleo pamoja na taarifa za ufuatiliaji na tathmini ya viashiria vya mpango wa muda mfupi na muda wa kati zitaandaliwa na kuwasilishwa Tume ya Taifa ya Mipango kupitia mfumo wa e-Delivery. Kwa kuzingatia umuhimu wa taarifa hizi katika kufanya maamuzi ya maendeleo, Wakuu wa Taasisi za Umma wanapaswa kuzingatia masuala yafuatayo:

i. **Taarifa za ufuatiliaji na tathmini ya miradi na mipango kulingana na mpango wa ufuatiliaji na tathmini:** Taasisi zote zinazotekeleza miradi ya maendeleo zitaandaa na kuwasilisha taarifa kwa mujibu wa utaratibu na ratiba iliyowekwa.
ii. **Ngazi za maamuzi**: Tume itaandaa taarifa za jumla za ufuatiliaji na tathmini na kuziwasilisha katika ngazi za kimaamuzi, ikiwemo: IMTC, BLM, pamoja na ngazi zingine ndani ya Serikali, kwa lengo la kuwezesha maamuzi sahihi na ya wakati.
iii. **Matumizi ya taarifa za utekelezaji:** Taarifa za utekelezaji zitatumika kama msingi wa kuthibitisha utekelezaji wa afua zilizopewa kipaumbele pamoja na kuidhinisha utoaji wa fedha kwa miradi kwa ajili ya afua hizo. Katika kuimarisha uwajibikaji na ufanisi wa matumizi ya rasilimali za umma, Tume kwa kushirikiana na Wizara ya Fedha imeunganisha mfumo wa e-Delivery wa Tume na mfumo wa CBMS wa Wizara ya Fedha.. Hatua hii inalenga kuhakikisha kuwa utoaji na matumizi ya rasilimali yanaendana na matokeo halisi ya utekelezaji na kuimarisha uwajibikaji katika usimamizi wa miradi na afua za maendeleo.

iv. **Matumizi ya mfumo wa e-Delivery:** Tume ya Taifa ya Mipango itafanyia kazi taarifa zitakazowasilishwa kwenye mfumo wa e-Delivery. Hatua hii inalenga kuhakikisha ufanisi katika uchakataji wa taarifa, kuongeza uwazi na uwajibikaji, pamoja na kupunguza gharama zisizo za lazima.

v. **Matumizi ya taarifa za ufuatiliaji na tathmini:** Tume itatoa ushauri kwa Serikali kwa kuzingatia ushahidi na takwimu zilizowasilishwa kupitia e-Delivery ili kuhakikisha maamuzi yanayofanyika yanaendana na hali halisi ya utekelezaji.

6.9 Mgawanyo wa Majukumu

Mdau	Wajibu wa Msingi	Muda wa Kutoa taarifa
Tume ya Taifa ya Mipango	Kusimamia e-Delivery, kupokea na kufanya mapitio ya taarifa za utekelezaji kitaifa za kila wiki kwa miradi ya kielelezo, robo mwaka, na kufanya ufuatiliaji na tathmini.	Kila robo mwaka, nusu mwaka, na mwaka
Wizara / Idara Zinazojitegemea	Kufanya ufuatiliaji na tathmini ya kila mara na kutoa taarifa kulingana na mpango wa mwaka wa ufuatiliaji na tathmini; kuandaa na kuingiza taarifa za utekelezaji na ufuatiliaji na tathmini kwenye e-Delivery.	Kulingana na Mwongozo wa Kitaifa wa Ufuatiliaji na Tathmini ya Miradi ya Maendeleo, Mwongozo wa Kitaifa wa Uidhinishaji wa Miradi ya Maendeleo pamoja na Mpango wa Mwaka wa Ufuatiliaji na Tathmini.
Sekretarieti za Mikoa	Kusimamia utekelezaji wa mipango ya ufuatiliaji na tathmini za halmashauri; kufuatilia utekelezaji wa mpango wa maendeleo katika ngazi ya mkoa na halmashauri; kuandaa taarifa na kuwasilisha OR TAMISEMI.	Kulingana na Mwongozo wa Kitaifa wa Ufuatiliaji na Tathmini ya Miradi ya Maendeleo, Mwongozo wa Kitaifa wa Uidhinishaji wa Miradi ya Maendeleo pamoja na Mpango wa Mwaka wa Ufuatiliaji na Tathmini.
Mamlaka za Serikali za Mitaa	Kusimamia utekelezaji wa mipango ya ufuatiliaji na tathmini; kufanya ufuatiliaji na tathmini; Kutoa taarifa za utekelezaji wa mpango pamoja na miradi katika ngazi ya halmashauri kwenye mfumo wa e-Delivery.	Kulingana na Mwongozo wa Kitaifa wa Ufuatiliaji na Tathmini ya Miradi ya Maendeleo, Mwongozo wa Kitaifa wa Uidhinishaji wa Miradi ya Maendeleo pamoja na Mpango wa Mwaka wa Ufuatiliaji na Tathmini.
Wakala na Mashirika ya Umma	Kusimamia utekelezaji wa mipango ya ufuatiliaji na tathmini; kufanya ufuatiliaji na tathmini; Kutoa taarifa za utekelezaji wa mpango pamoja	Kulingana na Mwongozo wa Kitaifa wa Ufuatiliaji na Tathmini ya Miradi ya Maendeleo, Mwongozo wa

Mdau	Wajibu wa Msingi	Muda wa Kutoa taarifa
	na miradi katika ngazi ya taasisi kwenye mfumo wa e-Delivery.	Kitaifa wa Uidhinishaji wa Miradi ya Maendeleo pamoja na Mpango wa Mwaka wa Ufuatiliaji na Tathmini.
Sekta Binafsi na Asasi za Kiraia	Kushirikiana na Serikali katika kusimamia na kutoa taarifa sahihi wakati wa ufuatiliaji na tathmini; kuwasilisha maoni na ushauri wao moja kwa moja Tume ya Taifa ya Mipango ili kusaidia kuboresha utekelezaji wa mpango wa maendeleo.	Inapohitajika.

SURA YA SABA

VIHATARISHI VYA MPANGO KWA MWAKA 2026/27 NA MIKAKATI YA KUKABILIANA NAVYO

7.1 Utangulizi

Mpango wa Maendeleo wa Taifa wa Mwaka 2026/27 umebainisha vihatarishi vinavyoweza kuathiri utekelezaji wake na kuainisha mikakati ya kuvikabili. Lengo kuu ni kuhakikisha matokeo yaliyopangwa yanafikiwa kwa ufanisi, uendelevu na ustahimilivu. Aidha,utambuzi wa vihatarishi limezingatia Mwongozo wa Usimamizi wa Vihatarishi katika Sekta ya Umma wa Mwaka 2023. Mwongozo huo unasisitiza umuhimu wa kubaini vihatarishi mapema, kutathmini athari zake, kuweka mikakati ya kuvidhibiti, na kufuatilia mwenendo wake katika hatua zote za utekelezaji.

7.2 Maeneo ya Vihatarishi na Mikakati ya Kudhibiti

Mpango huu utatekelezwa katika mazingira changamani ya kisera, kiuchumi, kijamii, kiteknolojia na kimataifa. Mazingira haya yanaibua fursa nyingi za maendeleo, lakini vilevile yanaweza kuambatana na vihatarishi vinavyoweza kuathiri kasi, ubora na ufanisi wa utekelezajai wa programu na miradi ya maendeleo. Vihatarishi hivyo vinajumuisha masuala ya kitaasisi, kifedha, kiuchumi, kisiasa, kidiplomasia, kiteknolojia na kimazingira. Endapo havitabainishwa na kushughulikiwa kwa wakati, vinaweza kuchelewesha utekelezaji wa miradi, kuongeza gharama, kudhoofisha uwekezaji, kupunguza ufanisi wa matumizi ya rasilimali na kuathiri kufikiwa kwa malengo yaliyokusudiwa. Kwa muktadha huo, Mpango umeainisha maeneo muhimu ya vihatarishi pamoja na mikakati ya kukabiliana navyo. **Jedwali Na. 7.1** linaonesha maeneo ya vihatarishi, maelezo ya muktadha, pamoja na mikakati ya kukabiliana navyo.

Jedwali Na. 7.1:
Mikakati ya Kukabiliana Vihatarishi

Na.	Eneo la Kihatarishi	Maelezo na Muktadha	Mikakati ya kukabiliana na vihatarishi
1.	Uwezo Mdogo wa Utekelezaji na Uratibu	Uratibu usioridhisha kati ya Wizara, Idara na Wakala za Serikali, Mamlaka za Serikali za Mitaa na taasisi za umma unaweza kusababisha kuchelewa kuanza kwa miradi, mgawanyiko wa mipango, na kupungua kwa kasi ya utekelezaji wa miradi shikizi ya programu za kielelezo.	Kuimarisha Mfumo wa Ufuatiliaji, Tathmini, Uwajibikaji na Kujifunza unaozingatia matokeo. Mfumo huu utatumika kufuatilia utekelezaji wa mipango, programu za kielelezo na miradi shikizi, ikiwa ni pamoja na viashiria muhimu vya utendaji, gharama za utekelezaji na vihatarishi vinavyojitokeza.
2.	Uwezo wa kifedha wa kugharamia Mpango.	Kasi ndogo ya ukusanyaji wa rasilimali na utegemezi wa bajeti ya Serikali vinaweza kuchelewesha utekelezaji wa miradi. Vilevile, endapo sekta binafsi haitawekeza kutekeleza majukumu yake kama inavotarajiwa itakwamisha utekelezaji wa shughuli za kiuchumi na Mpango.	Kupanua vyanzo vya ugharamiaji kupitia sekta binafsi, ubia kati ya sekta ya umma na sekta binafsi, ushiriki wa diaspora, hatifungani na masoko ya mitaji. Aidha, Serikali itaendelea kuimarisha ukusanyaji wa mapato ya ndani, nidhamu ya matumizi, mazingira ya biashara na uwekezaji, pamoja na Mfumo wa Kitaifa wa Tathmini na uwekaji vipaumbele vya miradi ili kulinganisha utekelezaji wa miradi na rasilimali zilizopo.
3.	Mtikisiko na mdororo wa kiuchumi duniani	Mitikisiko ya kiuchumi duniani, ikiwemo mfumuko wa bei, kuyumba kwa viwango vya ubadilishanaji fedha, mdororo wa Uchumi, kupanda kwa gharama za kukopa na mabadiliko ya bei za bidhaa duniani vinaweza kupunguza mapato, kuongeza gharama za mikopo, kuvuruga minyororo ya ugavi na kudhoofisha uwekezaji.	Kuimarisha akiba za fedha na za fedha za kigeni; kuongeza mauzo ya bidhaa na huduma nje ya nchi; kukuza uongezaji thamani katika sekta ya kilimo, madini na viwanda. Aidha, Serikali itaendelea kuimarisha ufuatiliaji wa mwenendo wa uchumi kwa kutumia takwimu, ushahidi na modeli za uchambuzi wa kiuchumi.
4.	Ushiriki mdogo wa sekta binafsi.	Kutokuwiana kwa ujuzi wa nguvu kazi na mahitaji halisi ya soko la ajira kunaweza kukwamisha tija, ubunifu, uwekezaji na ushindani wa sekta za uzalishaji na huduma.	i. Kuharakisha mageuzi ya biashara na kodi kupitia Mpango wa kuboresha udhibiti wa biashara (MKUMBI); kuimarisha mfumo wa kituo jumuishi cha uwekezaji; na kuhakikisha utabirikaji wa sera kupitia majadiliano ya kila robo mwaka kati ya sekta ya umma

Na.	Eneo la Kihatarishi	Maelezo na Muktadha	Mikakati ya kukabiliana na vihatarishi
			na binafsi ii. Kuboreshwa kwa upatikanaji wa mitaji kwa kuimarisha mifumo ya dhamana za mikopo, kukuza masoko ya mitaji na kuvutia uwekezaji wa moja kwa moja sambamba na uwekezaji wa miundombinu ya misingi hususan nishati ya uhakika,barabara,reli, bandari na miundombinu ya kidijitali utaongeza ushindani na biashara na kupunguza gharama za uzalishaji .
5.	Kutokuwiana kati ya ujuzi wa rasilimali watu na mahitaji ya soko la ajira.	Kutoshabihiana kwa ujuzi wa nguvukazi na mahitaji halisi ya soko la ajira na matokeo ya elimu vinakwamisha ubiasharishaji na ubunifu	Kuoanisha mitaala ya elimu na mafunzo na mahitaji ya sekta za kipaumbele za Mpango; kupanua wigo wa elimu ya ufundi na mafunzo ya ufundi stadi, kuimarisha mifumo ya mafunzo ya uanagenzi (apprenticeship), na kuongeza msisitizo katika masomo ya Sayansi, Teknolojia, Uhandisi, Hisabati, ujuzi wa kidijitali na mifumo ya ubunifu.
6.	Mageuzi ya kidijitali na usalama wa kimtandao	Kuongezeka kwa matumizi ya mifumo ya kidijitali kunaongeza hatari za mashambulizi ya kimtandao, uvujaji wa taarifa,mifumo kutowasiliana ipasavyo na uelewa mdogo wa matumizi salama ya teknolojia. Hali hii inaweza kudhoofisha usimamizi wa mifumo ya kidijitali na kasi ya ukuaji wa uuchumi wa kidigitali.	Kutekeleza Mfumo wa Kitaifa wa Usalama wa kimtandao na usimamizi wa Takwimu; kuimarisha uwezo wa kituo cha kukabiliana na matukio ya usalama mtandaoni; kulinda taarifa za serikali na wananchi; kujenga uelewa wa kitaifa kuhusu matumizi salama ya teknolojia, na kuunganisha mifumo ya Serikali, na kulinda majukwaa ya kidijitali kupitia usanifu shirikishi na viwango vya usalama wa mtandao.
7.	Migogoro ya kisiasa na mabadiliko ya kidiplomasia ya kikanda na kimataifa	i. Kutokutabirika kwa sera na misimamo ya kikanda na kimataifa kunaweza kuvuruga biashara, kuathiri uwekezaji, usafirishaji na upatikanaji wa rasilimali.	i. Kuimarisha diplomasia ya kikanda na ushirikiano wa kiusalama kwa kuzingatia miongozo ya Jumuiya ya Afrika Mashariki, Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika na Umoja wa Afrika;

Na.	Eneo la Kihatarishi	Maelezo na Muktadha	Mikakati ya kukabiliana na vihatarishi
		ii. Migogoro katika Mashariki ya Kati inaweza kuathiri bei na upatikanaji wa mafuta, pamoja na njia za usafirishaji wa abiria na mizigo.Hali hii inaweza kuongeza gharama za uzalishaji na kuathiri biashara ya kimataifa.	kupanua wigo wa masoko na njia za usafirishaji; kuweka mifumo ya tahadhari za awali; na kuimarisha mawasiliano ya kimkakati na uratibu wa sera kwa miradi ya mipakani. ii. Kuwekeza katika uzalishaji na usambazaji wa gesi asilia kama chanzo cha nishati mbadala, kuimarisha akiba ya kimkakati ya mafuta; na kuongeza uwezo wa nchi kukabiliana na misukosuko ya bei za nishati ikiwemo katika soko la dunia. Aidha, kuongeza mauzo nje kupitia uzalishaji wa ndani ili ya nchi ili kupanua vyanzo vya fedha za kigeni na kupunguza unategemezi mkubwa kwa sekta ya utalii.

7.3 Ufuatiliaji na Udhibiti wa Vihatarishi

Ufuatiliaji na udhibiti wa vihatarishi vya Mpango utazingatia ushirikiano wa karibu kati ya wadau, matumizi ya takwimu na ushahidi katika kufanya maamuzi, pamoja na mifumo madhubuti ya uratibu na utoaji wa mrejesho. Aidha, uwiano wa sera, mipango na utekelezaji katika sekta zote utaimarishwa ili kuhakikisha vihatarishi vinavyoweza kujitokeza vinabainishwa mapema, kuchambuliwa kwa usahihi na kudhibitiwa kwa wakati, bila kuathiri kufikiwa kwa malengo ya Mpango.

Kwa kuzingatia misingi ya ustahimilivu, uendelevu, usawa na ubunifu, Mpango utaimarisha uwezo wa taasisi za utekelezaji kubaini, kuchambua, kufuatilia na kudhibiti vihatarishi katika hatua zote za utekelezaji. Hatua hii itawezesha vipaumbele vya kitaifa kutekelezwa kwa ufanisi na kutafsiriwa kuwa matokeo halisi ya kijamii na kiuchumi, huku ikipunguza athari zinazoweza kutokana na misukosuko ya ndani na nje ya nchi.

Ili kuhakikisha ufuatiliaji na udhibiti endelevu wa vihatarishi, Mpango utachukua hatua zifuatazo:

i. Kufanya mapitio ya vihatarishi kila robo mwaka kupitia Mfumo wa Kitaifa wa Usimamizi wa Mipango na Miradi ya maendeleo - e-Delivery;

ii. Kuandaa dashibodi za ufuatiliaji wa vihatarishi kwa wakati ili kuwezesha maamuzi sahihi, ya haraka na yanayozingatia ushahidi;

iii. Kutoa mafunzo ya usimamizi wa vihatarishi kwa watendaji wa Wizara, Idara na Wakala za Serikali, Sekretarieti za Mikoa, na Mamlaka za Serikali za Mitaa, ambao ni watekelezaji wakuu wa miradi ya maendeleo; na

iv. Kuimarisha utaratibu wa kutoa taarifa na mrejesho kuhusu vihatarishi vilivyobainishwa, hatua zilizochukuliwa na matokeo ya utekelezaji, ili kuongeza uwajibikaji, uwazi na ufanisi katika utekelezaji wa Mpango.

Kiambatisho Na. 1:Orodha ya Miradi ya Maendeleo kwa Mwaka 2026/27

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	MRADI/PROGRAM	BAJETI MWAKA 2026/27
1	Barabara ya Soni - Bumbuli - Dindira - Korogwe	5,550,000,000.00
2	Barabara ya Mtwara - Newala - Masasi	68,699,850,000.00
3	Barabara ya Likuyufusi - Mkenda	2,800,000,000.00
4	Barabara ya Nachingwea - Liwale	3,050,000,000.00
5	Barabara ya Ubena - Zomozi - Ngerengere	2,000,000,000.00
6	Barabara ya TAMCO - Vikawe - Mapinga	2,200,000,000.00
7	Barabara ya Makofia - Mlandizi	500,000,000.00
8	Barabara ya Musoma - Busekela	2,810,000,000.00
9	Barabara ya Kongwa Jct - Mpwapwa - Gulwe - Kibwakwe	3,500,000,000.00
10	Barabara ya Mhutwe - Kamachumu - Muleba	500,000,000.00
11	Barabara ya Iringa - Ruaha - National Park	41,328,400,000.00
12	Barabara ya Mheza - Amani	800,000,000.00
13	Barabara ya Mtwara - Mingoyo - Masasi	90,923,840,000.00
14	Barabara ya Kibaoni - Majimoto - Muze - Kilyamatundu	3,000,000,000.00
15	Daraja la Mzinga	300,000,000.00
16	Daraja la Ugalla	500,000,000.00
17	Daraja la Kitengule pamoja na Barabara Unganishi	2,010,000,000.00
18	Barabara ya Morogoro-Dodoma pamoja na Daraja la Mkundi	1,300,000,000.00
19	Barabara ya Njombe - Makete - Isyonje	4,170,000,000.00
20	Barabara ya Omugakorongo - Kigarama- Murongo	5,600,000,000.00
21	Barabara ya Nanganga - Ruangwa - Nachingwea	6,800,000,000.00
22	Barabara ya Mpemba - Isongole	2,610,000,000.00
23	Barabara ya Ruanda - Iyula - Nyimbili	500,000,000.00
24	Barabara ya Katumbasongwe - Kasumulu - Ngana - Ileje	3,300,000,000.00
25	Barabara ya Uyogo - Nyamilangano - Nyandenkwa - Kahama	500,000,000.00
26	Barabara ya Sengerema - Nyehunge - Kahunda	3,300,000,000.00
27	Barabara ya Murushaka - Nkwenda - Murongo	2,800,000,000.00

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	MRADI/PROGRAM	BAJETI MWAKA 2026/27
28	Upanuzi wa Njia Kuu Zinazoingia Katikati ya Jiji la Dodoma	40,922,910,000.00
29	Barabara ya Ntyuka Jct - Mvumi Hospital - Kikombo Junction	6,300,000,000.00
30	Barabara ya Tarime - Mugumu	7,000,000,000.00
31	Barabara ya Shelui - Nzega	850,000,000.00
32	Barabara ya Nzega - Kagongwa	800,000,000.00
33	Barabara ya Isabdula - Bukwimba Station - Ngudu - Ng'hungumalwa	3,800,000,000.00
34	Barabara ya Mafinga - Mgololo	2,799,995,100.00
35	Barabara ya Nyololo - Mtwango	2,000,000,000.00
36	Barabara ya Kongwa - Kibaya - Arusha	2,800,000,000.00
37	Barabara ya Singida - Sepuka - Ndago - Kizaga	3,300,000,000.00
38	Barabara ya Kitai - Lituhi pamoja na Daraja la Mnywamaji	5,500,000,000.00
39	Barabara za Kuelekea Katika Vituo vya Reli ya Kisasa ya SGR	12,950,000,000.00
40	Barabara ya Tanga - Pangani - Makurunge	66,355,680,000.00
41	Barabara ya Kisarawe - Maneromango - Mloka	2,200,000,000.00
42	Barabara ya Geita - Bulyanhulu - Kahama	46,654,830,000.00
43	Barabara ya Nyamirembe Port - Katoke	1,500,000,000.00
44	Barabara ya Geita - Nzera	2,000,000,000.00
45	Barabara ya Arusha - Moshi - Himo - Holili	83,937,582,644.31
46	Barabara Kuelekea Rufiji Hydro Power Project	4,050,000,000.00
47	Dar es salaam - Chalinze-Morogoro Express Way	4,160,000,000.00
48	Barabara ya Wazo Hill -Bagamoyo Msata	500,000,000.00
49	Barabara ya Nyakahura - Kumbunga - Rulenge - Kabanga Nickel	1,500,000,000.00
50	Barabara ya Kigoma - Kidahwe - Uvinza -Kaliua-Tabora	2,839,160,690.03
51	Barabara ya Ifakara - Kihansi - Mlimba - Madeke - Kibena	7,313,721,562.52
52	Barabara ya Karatu - Mbulu - Hydom - Sabiti - Lalago - Maswa	7,050,000,000.00
53	Barabara ya Marangu-Tarakea-Rongai-Kamwanga/Sanya Juu	5,230,000,000.00
54	Barabara ya Tukuyu - Mbambo - Katumba	4,460,000,000.00

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	MRADI/PROGRAM	BAJETI MWAKA 2026/27
55	Barabara ya Dodoma - Manyoni	1,800,000,000.00
56	Barabara ya Tabora - Mambali - Bukene	500,000,000.00
57	Barabara ya Namanyere - Katongoro - New Kipili Port	500,000,000.00
58	Barabara ya Dumila - Kilosa	270,000,000.00
59	Barabara ya Sumbawanga - Matai-Kasanga Port	4,510,000,000.00
60	Ferry, Ramps and Vending Machines	5,222,860,000.00
61	Ujenzi wa Madaraja Makubwa	15,030,000,000.00
62	Barabara ya Kyaka - Bugene - Kasulo	3,810,000,000.00
63	Ukarabati wa Barabara ya Isaka - Lusahunga	29,341,430,000.00
64	Barabara ya Manyoni - Itigi - Tabora	6,482,090,000.00
65	Matengenezo ya Barabara za Mikoa	61,585,000,000.00
66	Barabara ya Mwanza - Shinyanga Boarder	3,050,000,000.00
67	Barabara za Kupunguza Msongamano DSM	9,440,000,000.00
68	Ununuzi wa Vivuko	9,626,630,000.00
69	Barabara ya Nyamuswa - Bunda - Kisorya	820,000,000.00
70	Barabara ya Kolandoto - Lalago - Ng'oboko - Mwanhuzi	1,650,000,000.00
71	Barabara ya Ndundu - Somanga	4,010,000,000.00
72	Ukarabati wa Vivuko	8,859,580,000.00
73	Barabara ya Kasulu - Manyovu	19,377,270,000.00
74	Dodoma City Outering Dual Carriageway:Lot 1&2	50,004,280,000.00
75	Barabara ya Kidatu - Ifakara	4,200,000,000.00
76	Barabara ya Makutano-Nata-Mugumu/Loliondo-Mto wa Mbu	9,820,000,000.00
77	Barabara ya Ibanda - Itungi Port	4,770,000,000.00
78	Barabara ya Nzega - Tabora	820,000,000.00
79	Barabara ya Sumbawanga - Mpanda - Nyakanazi	58,947,100,000.00
80	Barabara ya Nyanguge - Musoma / Kisesa Bypass	2,520,000,000.00
81	Kiwanja cha Ndege cha Kigoma	19,613,790,000.00
82	Kiwanja cha Ndege cha Tabora	3,401,567,604.00
83	Barabara ya Magole - Mziha	510,000,000.00

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	MRADI/PROGRAM	BAJETI MWAKA 2026/27
84	Barabara za Juu Dar es Salaam pamoja na Barabara Unganishi	1,510,000,000.00
85	Barabara ya Ipole - Rungwa	1,000,000,000.00
86	Barabara ya Kidahwe-Kasulu-Kibondo-Nyakanazi	33,227,140,000.00
87	Barabara za Kuingia Kiwanja cha Ndege cha Mafia	1,000,000,000.00
88	Barabara ya Mtukula - Bukoba - Mhutwe - Kagoma	2,300,000,000.00
89	Ukarabati na Matengenezo ya Barabara	1,047,405,500,000.00
90	Providing Lane Enhancement	250,000,000.00
91	Upanuzi wa barabara ya Kimara - Kibaha	200,000,000.00
92	Barabara ya Kisarawe - Mlandizi	500,000,000.00
93	Barabara ya Pugu - Bunju	500,000,000.00
94	Barabara ya Ulemo - Kinampanda - Gumanga - Mkalama	2,600,000,000.00
95	Barabara ya Mbagala Road (Kilwa Road)	3,810,000,000.00
96	Barabara ya Msimba- Ruaha- Mbuyuni - Mafinga (TANZAM)	1,210,000,000.00
97	Barabara ya Korogwe -Mkumbara-Same	4,700,000,000.00
98	Barabara ya Mbeya- Makongolosi - Manyoni	6,230,000,000.00
99	Barabara ya Itoni- Ludewa Manda	4,110,000,000.00
100	Barabara ya Handeni -Kibaya-Singida	8,000,000,000.00
101	Barabara ya Makambako - Songea	42,313,560,000.00
102	Barabara za Chuo cha Uongozi	300,000,000.00
103	Barabara ya Igawa - Songwe - Tunduma pamoja na Mchepuo wa Mbeya	4,060,000,000.00
104	Kiwanja cha Ndege cha Songwe	4,549,110,000.00
105	Kiwanja cha Ndege cha Mwanza	4,518,630,000.00
106	Kiwanja cha Ndege cha Mtwara	1,889,200,000.00
107	Kiwanja cha Ndege cha Sumbawanga	3,894,230,000.00
108	Kiwanja cha Ndege cha Shinyanga	5,805,260,000.00
109	Viwanja vya Ndege Vya Mikoa	42,076,639,500.00
110	Mabasi Yaendayo Haraka (BRT I - V)	213,843,904,396.00
111	Kiwanja cha Ndege cha Msalato	34,081,980,000.00
112	Barabara ya Mzunguko wa ndani Jiji la Dodoma	10,664,260,763.91

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	MRADI/PROGRAM	BAJETI MWAKA 2026/27
113	Kituo cha Ukaguzi wa pamoja (OSIS)- Manyoni and Nyakanazi	21,145,336,043.81
114	Barabara ya Kagwira – Ikola – Karema Port sehemu ya Kasekese – Karema Port	79,528,328,080.28
115	Barabara ya Namichiga – Ruangwa	15,101,050,124.98
116	Barabara ya Ipogolo - Kilolo	15,856,102,631.23
117	Dodoma Integrated and Sustainable Transport (DIST) Project	50,672,914,584.93
118	Ujenzi wa barabara ya Kitusha - Kisana - Kisiriri	13,750,000,000.00
119	Dar Es Salaam Metropolitan Development Project Phase Two - DMDP II	137,500,000,000.00
120	Uendelezaji wa Bonde la Msimbazi (Daraja la Jangwani)	43,004,685,938.69
121	Ujenzi wa Chuo cha Usafiri wa Anga (CATC)	20,880,000,000.00
122	Uanzishwaji wa Kampasi ya NIT Lindi katika Sekta ya Usafiri Majini, Mafuta na Gesi	5,963,000,000.00
123	Kiwanja cha Ndege cha Mwanza	6,000,000,000.00
124	Kiwanja cha Ndege cha Arusha	3,075,289,122.00
125	Ukarabati wa miundombinu ya Reli ya TAZARA pamoja na vitendea kazi	12,323,862,000.00
126	Mfuko wa Reli	299,979,641,000.00
127	Kiwanja cha Ndege Mtwara	3,484,000,000.00
128	Ukarabati wa kiwanja cha Ndege cha Kimataifa cha Kilimanjaro (KIA)	32,000,000,000.00
129	Viwanja vya Ndege Vya Mikoa	14,382,800,000.00
130	Uboreshaji wa Miundombinu ya Uendeshaji ATCL (ATCL Operational Infrastructure Improvement)	97,727,331,000.00
131	Reli ya Kati kwa kiwango cha Standard Gauge	1,572,838,800,000.00
132	Kiwanja cha Ndege cha Msalato	1,000,000,000.00
133	Kiwanja cha Ndege cha Bukoba	1,900,000,000.00
134	Ununuzi wa Rada, Vifaa na Miundombinu ya Hali ya Hewa	13,611,375,000.00
135	Ununuzi na Matengenezo ya Ndege	185,322,669,000.00
136	Ujenzi na Ukarabati wa Meli	260,900,092,000.00
137	Ununuzi wa Mitambo ya Mawasiliano (VHF Navigation Aids)	1,800,000,000.00
138	Uboreshaji na Upanuzi wa Jengo la Pili la Abiria (JNIA TB II)	26,747,200,000.00
139	EASTRIP	6,000,000,000.00

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA		BAJETI MWAKA 2026/27
140	Ujenzi wa Miundombinu na Ununuzi wa Vifaa vya Mafunzo - NIT	5,407,000,000.00
141	Ukarabati wa Bandari ya Kigoma	16,416,388,548.29
142	Mradi wa uboreshaji wa Bandari ya Dar es Salaam	120,739,726,174.54
143	Construction of Modernized Railway Training Center(MRTC) Project	4,600,100,010.33
144	Project for Establishment of Tanzania National Expressway Master Plan and Enhancement of Human Resource Capacities	1,375,962,722.32
145	Mradi wa Kuzalisha Umeme wa Julius Nyerere (JNHPP –MW 2,115)	350,000,000,000.00
146	Mradi wa Kuzalisha Umeme kwa Kutumia Maji wa Rumakali – MW 222	20,000,000,000.00
147	Mradi wa Kuzalisha Umeme kwa Kutumia Maji wa Ruhudji – MW 358	115,000,000,000.00
148	Mradi wa Kuzalisha Umeme kwa Kutumia Maji wa Malagarasi – MW 49.5	74,816,185,000.00
149	Mradi wa Kusambaza Umeme katika Vitongoji	350,000,000,000.00
150	Mradi wa Kuimarisha Gridi ya Taifa- Gridi Imara	265,000,000,000.00
151	Miradi ya Nishati vijijini	127,985,977,200.00
152	Mradi wa Kusafirisha Umeme Msongo wa Kilovoti 400 kutoka Tanzania hadi Uganda (Ibadakuli - Masaka)	1,900,000,000.00
153	Ujenzi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa Kilovoti 400 kutoka Dar es Salaam – Tanga – Arusha	166,384,384,100.00
154	Mradi wa Kuchakata na Kusindika Gesi Asilia kuwa Kimiminika - LNG	20,000,000,000.00
155	Mradi wa Bomba la Kusafirisha Mafuta Ghafi kutoka Uganda hadi Tanzania	100,000,000,000.00
156	Ujenzi wa Bomba la Kusafirisha Gesi kutoka Ntorya (Kitalu cha Ruvuma) hadi Madimba	21,200,000,000.00
157	Mradi wa Kuzalisha Umeme kwa Kutumia Jua MW 100 Wilaya ya Manyoni na MW 100 Same	1,155,840,000.00
158	Mradi wa Kuzalisha Umeme kwa Kutumia Gesi Asilia wa Kinyerezi I Extension - MW 185	23,852,798,400.00
159	Mradi wa Kuzalisha Umeme kwa Kutumia Maji wa Kakono – MW 87.8	95,195,910,000.00
160	Kitalu cha Songo Songo Magharibi	83,210,000,000.00
161	Kitalu cha Lindi-Mtwara	20,000,000,000.00
162	Mradi wa Maendeleo ya Gesi Asilia iliyolishwa Kimiminika – Usambazaji wa Gesi Asilia Dar es Salaam, Pwani, Mtwara na Lindi	19,430,000,000.00
163	Utekelezaji wa Mkakati wa Taifa wa Matumizi ya Nishati Safi ya Kupikia	10,000,000,000.00

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	MRADI/PROGRAM	BAJETI MWAKA 2026/27
164	Mradi wa Kuzalisha Umeme wa Jua Mkoani Shinyanga – MW 150	83,488,526,500.00
165	Mradi wa Uzalishaji Umeme wa Jotoardhi wa Ngozi na Songwe	27,333,574,000.00
166	Ujenzi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa Kilovoti 400 kutoka Iringa hadi Sumbawanga kupitia Mbeya na Tunduma (TAZA)	171,780,000,000.00
167	Ujenzi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa Kilovoti 400 kutoka Nyakanazi hadi Kigoma	28,426,415,000.00
168	Ujenzi wa Njia Kusafirisha Umeme wa Msongo wa Kilovoti 400 kutoka Rufiji hadi Chalinze	10,000,000,000.00
169	Ujenzi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa Kilovoti 400 kutoka Chalinze – Dodoma (NEG Phase 2)	200,000,000,000.00
170	Ujenzi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa Kilovoti 400 kutoka Chalinze - Kinyerezi - Mkuranga (NEG Phase 1)	5,049,735,000.00
171	Mradi wa Ukarabati na Uboreshaji wa Gridi ya Taifa - TTGRUP	26,889,453,000.00
172	Ukarabati wa Vituo vya Umeme vya Kidatu, Mtera, Kihansi, Pangani na Nyumba ya Mungu	1,027,412,900.00
173	Mradi wa Kebo ya Umeme ya Chini ya Bahari kwenda Zanzibar na Kisiwa cha Mafia	32,780,000,000.00
174	Ujenzi wa Njia ya Kusafirisha Umeme Msongo wa Kilovoti 220 kutoka Benaco hadi Kyaka	66,470,186,000.00
175	Kitalu cha Eyasi– Wembere	20,000,000,000.00
176	Ujenzi wa Bomba Jipya la kusafirisha mafuta safi kutoka Tanzania kwenda Zambia (New TAZAMA)	5,000,000,000.00
177	Mafunzo na Maendeleo ya Wataalam	82,000,000,000.00
178	Taasisi ya Taifa ya Tafiti za Afya (NIMR)	4,000,000,000.00
179	Udhibiti wa magonjwa yasiyo ya kuambukiza (NCDs)	1,000,000,000.00
180	Udhibiti wa magonjwa ya Mlipuko na kuambukiza	25,370,000,000.00
181	Hospitali ya Rufaa ya Kanda Chato	5,000,000,000.00
182	Programu ya Uwekezaji katika Afya ya Mama na Mtoto Tanzania	68,805,932,412.19
183	Hospitali Maalum ya mama na Mtoto mkoa wa Dodoma	48,000,000,000.00
184	Uimarishaji wa Hospitali za Rufaa	124,554,784,000.00
185	Taasisi ya Saratani-Ocean Road	6,000,000,000.00
186	GAVI Health Systems Strengthening (HSS)	3,074,000,000.00
187	Tanzania Sustainable Urban Food Programme(TASUFIP)	19,316,550,000.00
188	Taasisi ya Moyo- Jakaya Kikwete	3,000,000,000.00

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	MRADI/PROGRAM	BAJETI MWAKA 2026/27
189	Hospitali ya Rufaa ya Kanda ya-Mbeya	7,000,000,000.00
190	Hospitali ya Rufaa ya Kanda ya Kusini-Mtwara	4,000,000,000.00
191	Hospitali ya Magonjwa Ambukizi - Kibong'oto	2,000,000,000.00
192	Hospitali ya Taifa ya Afya ya Akili-Mirembe	2,000,000,000.00
193	Hospitali ya Kanda ya Ziwa, Bugando	1,300,000,000.00
194	Hospitali ya Kanda ya Kaskazini (KCMC)	1,300,000,000.00
195	Fighting against TB, Malaria, HIV&AIDS	3,513,304,525.50
196	Hospitali ya Kanda ya Kati - Benjamin Mkapa	11,800,000,000.00
197	Huduma za Dharura na Maafa	5,000,000,000.00
198	Uimarishaji wa Huduma za Chanjo	132,917,712,904.00
199	Kuimarisha huduma ya Lishe	2,332,700,000.00
200	Hospitali ya Kanda ya Magharibi - Kigoma	8,000,000,000.00
201	Dawa na Bidhaa za Afya	459,988,800,000.00
202	Huduma za Ustawi wa Jamii	1,500,000,000.00
203	Uimarishaji wa Maabara ya Taifa ya Umma	13,500,000,000.00
204	Mpango wa Taifa wa kudhibiti Malaria	30,000,000,000.00
205	Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Afya (Health Sector Development Program)	9,078,825,000.00
206	Hospitali ya Taifa Muhimbili	53,533,990,527.00
207	Hospitali ya Mifupa Muhimbili (MNH)	7,000,000,000.00
208	Mpango wa Taifa wa Kudhibiti UKIMWI	38,620,293,000.00
209	Mpango wa Taifa wa Kudhibiti Kifua Kikuu na Ukoma	15,573,529,569.00
210	Strengthen National Health Systems to deliver Sexual Reproductive Health Services	3,130,064,761.39
211	Strenthening high-risk maternal and neonatal care services in Dar es salaam	3,118,840,275.49
212	Kuboresha Utafiti na Maendeleo katika Elimu na Mafunzo (Support on Research and Development)	1,500,000,000.00
213	Tanzania Innovation System (TANZIS)	800,000,001.00
214	Chuo Kikuu cha Dodoma	1,000,000,000.00
215	Mradi wa Kujenga Ujuzi Afrika Mashariki (East Africa Skills for Transformation and Regional Integration Project - EASTRIP)	13,843,234,049.00
216	Programu ya Lipa Kulingana na Matokeo (Education Programme for Results – EP4R)	72,118,028,979.00

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	MRADI/PROGRAM	BAJETI MWAKA 2026/27
217	Mkwawa University College of Education Project	1,500,000,000.00
218	Mradi wa Kuimarisha Ujifunzaji kwa Wanafunzi wa Elimu ya Msingi (Boost Primary Students' Learning - BOOST)	11,090,440,000.00
219	Kuimarisha Taasisi ya Elimu Tanzania (Strengthening Tanzania Institute of Education)	10,115,662,172.00
220	Programu ya Kuboresha Kada ya Ualimu (GPE Teacher Support Programme)	9,904,577,981.00
221	Programu ya Elimu ya Msingi Bila Malipo (Free Primary Education Programme)	14,004,749,000.00
222	Taasisi ya Elimu wa Watu Wazima (Institute of Adult Education)	682,365,789.00
223	Mikopo kwa Wanafunzi wa Elimu ya Juu (Higher Education Students Loans)Higher Education Students Loans	1,115,322,263,074.07
224	Ujenzi wa Chuo cha Mwl J.K. Nyerere	800,000,000.00
225	Upanuzi wa Chuo cha IRDP	1,000,000,000.00
226	Mradi wa Chuo cha Nelson Mandela	1,000,000,000.00
227	Ukarabati wa Shule na Vyuo (Rehabilitation of Schools and Colleges)	3,499,999,666.00
228	Chuo cha Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere (Mwalimu Nyerere Memorial Academy)	1,500,000,000.00
229	DSM University College of Education	495,000,000.00
230	Kuimarisha Ubora wa Elimu ya Sekondari (Secondary Education Quality Improvement Programme - SEQUIP).	27,299,530,000.00
231	Colleges and Institutions Food Ration	31,020,614,880.00
232	Kukuza Stadi za Kazi Kwa Ajili ya Shughuli za Kuzalisha na Kukuza Uchumi (Education and Skills for Productive Job -ESPJ II)	80,642,215,017.00
233	Programu ya Kuboresha Kada ya Ualimu (GPE III): Teacher's Commision	1,678,507,773.00
234	Programu ya Elimu ya Sekondari Bila Malipo (Free Secondary Education Programme)	10,304,749,000.00
235	Mafunzo kwa Vitendo kwa Wanafunzi wa Vyuo vya Ualimu na Mafunzo kwa Vitendo Viwandani (Block Teaching Practice and Industrial Practical Training)	10,931,000,946.00
236	Kuimarisha Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi na Elimu ya Ualimu (Support to Vocational Education and Training and Teacher Education)	61,187,800,003.00
237	Chuo Huria Tanzania (Open University College)	758,833,327.00
238	Ukarabati wa Vyuo vya Maendeleo ya Jamii (Rehabilitation of Folk Development Colleges(FDCs))	2,500,000,000.00
239	Mradi wa Kuendeleza Elimu ya Juu Kwa ajili ya Mabadiliko ya Kiuchumi (Higher Education for Economic Transformation Project - HEET)	127,920,682,082.00

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	**MRADI/PROGRAM**	**BAJETI MWAKA 2026/27**
240	Technical Education Labour Market Survey Project	6,573,144,776.00
241	Ujenzi wa Maktaba za Mikoa	1,000,000,000.00
242	Chuo cha Sayansi na Teknolojia Mbeya (Mbeya University of Science and Technology - MUST)	1,000,000,000.00
243	Strengthening STEM Education in Tanzania	6,677,000,000.00
244	Mfuko wa Utafiti na Maendeleo (Research and Development Fund)	11,196,716,612.00
245	Shule Bora - Quality Education	3,764,530,000.00
246	Ujenzi wa Jengo la Tume ya Nguvu za Atomu (Tanzania Atomic Energy Commission Laboratory)	2,000,000,000.00
247	Mradi wa NACTE	4,000,000,000.00
248	Ukarabati wa Chuo cha Ufundi Arusha (Rehabilitation of Arusha Technical College)	1,000,000,000.00
249	Kituo cha Taaluma ya Afya Mloganzila (Mloganzila Academic Medical Centre)	7,821,605,327.00
250	Ukarabati wa Upanuzi wa Chuo cha MoCU (Rehabilitation and Expansion -MoCU)	1,400,000,000.00
251	Mradi katika Mamlaka ya Elimu Tanzania (Tanzania Education Authority -TEA)	15,552,551,393.00
252	Programu ya Mifumo Himilivu ya Chakula Tanzania (TFSRP)	245,602,843,465.39
253	Mradi wa Upatikanaji wa Pembejeo za Kilimo Tanzania (TAISP)	231,892,105,053.38
254	Jenga Kesho iliyo Bora (BBT)	63,004,685,938.69
255	Mradi wa Kuongeza Uwezo wa Kuhifadhi (Expasion Storage capacity)	500,000,000.00
256	Programu ya Kuendeleza Sekta ya Kilimo - ASDP	345,500,724,676.00
257	Program ya Maendeleo ya Kilimo na Uvuvi (AFDP)	39,009,411,380.34
258	Kuimarisha Uanzishaji wa Vyama vya Ushirika vya Kilimo cha Bustani (Supporting Establishments of Horticulture Cooperatives)	418,305,600.00
259	Skimu za Umwagiliaji: Magereza	9,390,406,740.00
260	Uboreshaji wa huduma za majisafi na usafi wa mazingira vijijini	130,315,723,827.00
261	Ukarabati na Upanuzi wa Upatikanaji wa Maji Mijini (Rehabilitation and Expansion of Urban Water Supply)	408,888,999,579.00
262	Upanuzi wa Upatikanaji Maji Mijini (Expansion of Urban Water Supply)	86,616,055,649.00
263	Mradi wa Maji wa Same - Mwanga- Korogwe	500,000,000.00
264	Mradi wa Maji wa ziwa Victoria - Kahama Shinyanga	232,492,800,062.00

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	MRADI/PROGRAM	BAJETI MWAKA 2026/27
265	Improvement of DAWASA Project	11,584,800,000.00
266	Mradi wa Ujenzi wa Bwawa la Kidunda	20,000,000,000.00
267	Tanga Water Supply and Sanitation and Solid Waste (COPIP)	47,942,812,500.00
268	Mradi wa maji wa Mpera na Kimbiji	1,050,000,000.00
269	Lake Victoria Water and Sanitation (LVWATSAN) Program) Phase II	75,757,300,742.00
270	Mradi wa Uhimilivu wa Tabianchi - Simiyu (Simiyu Climate Resilience Project)	35,924,180,778.00
271	Porgram ya Maendeleo ya Sekta ya Maji (Water Sector Development Program)	224,587,373,000.00
272	Sustainable Rural water Supply and Sanitation Program (PforR) Phase II	33,600,000,000.00
273	Ufuatiliaji wa Ubora wa Maji na Usimamizi wa Mfumo wa Ikolojia	1,713,105,000.00
274	Management Support to Urban Utilities	1,470,000,000.00
275	Kuendeleza na kusimamia Rasilimali za Maji	17,542,460,000.00
276	Programu ya Uhimilivu wa Tabianchi - Mkondoa (Mkondoa Sustainable Climate Resilient Program)	6,914,488,797.00
277	Mradi Maji katika Miji ya Tunduma na Vwawa/Mlowo (Climate adapted urban infrastructure and integrated water resources management programme - Tunduma and Vwawa/Mlowo towns)	872,024,402.00
278	Mradi wa Maji Vijijini Mkoa wa Pwani (Project for Establishment of Water Supply System in Rural Areas of Pwani Region, Tanzania)	2,843,365,192.00
279	Promoting Community-Led Nature-based Solutions to Climate Change Adaptation in the Usangu Catchment Project	1,926,399,182.00
280	Establishment of Model of Water Supply Facilities for Dodoma city	1,834,574,154.00
281	Usimamizi Endelevu wa Rasilimali za Madini (SMMRP)	63,657,708,000.00
282	Mradi wa Kituo cha Jemolojia Tanzania (TGC)	7,000,000,000.00
283	Mradi wa Taasisi ya Uhamasishaji Uwazi na Uwajibikaji katika Rasilimali Madini, Mafuta na Gesi Asilia (TEITI)	850,000,000.00
284	Upanuzi wa Usikivu TBC	14,000,000,000.00
285	Chuo cha Sanaa Bagamoyo	2,000,000,000.00
286	Kituo cha Urithi wa Ukombozi wa Bara la Afrika	2,001,576,000.00
287	Ujenzi wa Ukumbi wa Wazi wa Sanaa	2,000,000,000.00
288	Construction of Culture Complex	2,000,000,000.00

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	MRADI/PROGRAM	BAJETI MWAKA 2026/27
289	Ujenzi wa Chuo cha Maendeleo ya Michezo Malya	1,500,000,000.00
290	Ujenzi wa Akademia ya Michezo Malya	15,846,337,000.00
291	Jumba Changamani la Filamu	1,500,000,000.00
292	Ujenzi wa Arena ya Michezo na Sanaa	1,000,000,000.00
293	Mfuko wa Maendeleo ya Michezo	54,500,000,000.00
294	Mfuko wa Utamaduni na Sanaa Tanzania	5,000,000,000.00
295	Ujenzi wa Eneo Changamani la Michezo Dodoma	113,714,257,000.00
296	Construction of Recreation and Sports Centers	16,000,000,000.00
297	Kufunga Mtambo Mpya wa Kisasa wa Uchapaji	15,000,000,000.00
298	Kuimarisha BAKITA na Kukiuza Kiswahili Kikanda na Kimataifa	3,400,000,000.00
299	National Sports Complex	64,632,876,000.00
300	Construction and Development of Sports Centres	11,500,000,000.00
301	Ujenzi wa Eneo Changamani la Michezo Arusha	125,653,212,000.00
302	Mradi wa Ujenzi wa Miundombinu ya Mawasiliano Vijijini.	40,007,673,000.00
303	Mfumo wa Anwani za Makazi	16,149,040,000.00
304	Ujenzi wa Mkongo wa Taifa wa Mawasiliano	103,600,425,000.00
305	Ujenzi wa Kituo Kikuu na Vituo vidogo vya Kuendeleza Ubunifu katika TEHAMA (ICT Parks).	18,820,000,000.00
306	Mradi wa Kuendeleza Ubunifu na Utengenezaji wa Vifaa vya TEHAMA	2,100,000,000.00
307	Taasisi ya Taifa ya Teknolojia ya kidijitali (National Digital Technology Institute -NDTI)	18,500,000,000.00
308	Mradi wa Tanzania ya Kidijitali (Digital Tanzania Project).	12,157,585,000.00
309	Mradi wa Kujenga Uwezo na Kuimarisha Chuo cha Taifa cha Utalii-(NCT)	1,654,595,091.00
310	Kujenga Uwezo wa Taasisi na Mafunzo ya Misitu na Ufugaji Nyuki (Capacity Building in Forestry and Beekeeping	570,403,992.00
311	Mradi wa Kujenga Uwezo wa Maeneo ya Hifadhi, Mapori ya Akiba na Kikosi Dhidi ya Ujangili (Capacity Building in Game Reserves)	1,114,138,124.00
312	Mradi wa Kuimarisha Usimamizi wa Mashamba ya Miti ya Serikali (Enhancing Management of State Forest Plantations)	10,410,020,174.00
313	Uendelezaji wa Utalii wa Mikutano na Matukio - MICE	908,979,433.00
314	Mradi wa TAWA	7,487,896,003.00

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	MRADI/PROGRAM	BAJETI MWAKA 2026/27
315	Miradi ya TANAPA	27,062,435,990.00
316	Mradi wa Kuendeleza Utalii Kusini mwa Tanzania	9,341,280,593.00
317	Mradi wa Makumbusho ya Marais	1,000,000,000.00
318	Mradi wa Usimamizi wa Mifumo ya Chakula, Matumizi Bora ya Ardhi na Urejeshaji wa Uoto wa Asili Tanzania (Food Systems, Land Use and Restoration in Tanzania's Landscapes – FOLUR)	1,694,218,835.63
319	Kuwezesha Huduma za Ustawi wa Jamii	1,140,101,759.00
320	Child Survival and Development	934,011,725.00
321	Mpango wa Rasilimali kwa Programu za Jinsia	705,404,000.00
322	Jinsia na Uwezeshaji Wanawake Kiuchumi	2,047,315,099.00
323	Uratibu wa Makundi Maalum (Mfuko wa Machinga)	10,500,000,000.00
324	Ujenzi na Ukarabati wa Vyuo vya Maendeleo ya Jamii	1,200,000,000.00
325	TASAF	13,758,574,236.63
326	Kukuza Usawa wa Kijinsia – PAMOJA	19,769,609,417.00
327	Child Protection Program	303,553,810.48
328	Child support program	1,167,514,655.70
329	Ujenzi wa majengo ya mahakama za wilaya	4,070,250,000.00
330	Ujenzi na ukarabati wa Majengo ya Mahakama za Mwanzo	8,230,500,000.00
331	Ujenzi na Ukarabati wa Majengo ya mahakama kuu	3,240,250,000.00
332	Citizen Centric Judicial Mordenisation Project	3,000,000,000.00
333	Building Sustainable Anti – Corruption Action in Tanzania (BSAAT) Program	3,473,953,368.08
334	Child Protection and Participation Programme	300,000,000.00
335	Strengthening Anti-Trafficking in person and MOHA	6,143,877,000.00
336	Vitambulisho Vya Taifa	132,262,495,125.00
337	Public Service Reform Program III	20,341,177,000.00
338	Green and Smart Cities - SASA	2,149,800,000.00
339	Child Justice	700,000,000.00
340	Upatikanaji wa Haki kwa Maendeleo Endelevu	77,380,904,000.00
341	Ujenzi wa Makao Makuu ya Mahakama ya Afrika ya Haki za Binadamu na Watu Jijini Arusha	15,000,000,000.00

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	MRADI/PROGRAM	BAJETI MWAKA 2026/27
342	Ununuzi, Ukarabati na Ujenzi wa majengo ya balozi za Tanzania nje ya nchi	13,840,026,000.00
343	e-Justice	10,500,000,000.00
344	Engaruka Soda Ash/Lake Natron	2,000,000,000.00
345	Integrated Industrial Development Programme	2,200,000,000.00
346	Liganga Vanadium Titanium	330,580,000.00
347	Mradi wa Makaa ya Mawe Mchuchuma - NDC	495,650,000.00
348	Kuimarisha utendaji wa viwanda kupitia falsafa ya KAIZEN	100,000,000.00
349	Mradi wa Uimarishaji wa Mipaka ya Kimataifa	1,000,000,000.00
350	Mradi wa Kupanga, Kupima na Kumilikisha Ardhi (KKK)	1,188,969,000.00
351	Mradi wa Uboreshaji wa Miundombinu ya Upimaji na Ramani (LDI)	66,002,448,000.00
352	Mradi wa Upangaji wa Matumizi ya Ardhi	38,400,000,000.00
353	Uboreshaji wa Milki za Ardhi (LTIP)	2,147,000,000.00
354	Tanzania Mini Tiger Plan 2020	2,747,906,800.00
355	Export Processing Zone Development	788,703,600.00
356	Population Planning Project	119,511,563.62
357	Mpango wa Kuboresha Mazingira ya Biashara na Uwekezaji (Business Environment Growth - BEGIN)	1,958,700,716.48
358	Local Climate Adaptive Living Facility	349,250,000.00
359	Scalling Up Locally Led Climate Action Program	8,081,834,250.00
360	Supporting the Implementation of Integrated Ecosystem Management Aproach for Landscape Restoration and Biodiversity Conservation in Tanzania (SLR)	2,753,847,250.00
361	Proram ya Kujenga Uhimilivu wa Tabianchi Kigoma (Building climate resilience in the landscape of Kigoma)	15,039,218,005.00
362	Programu ya Kuwezesha Utekelezaji wa Sheria ya Usimamizi wa Mazingira Sura 191	400,000,000.00
363	Ujenzi wa bandari ya Uvuvi (Construction of Fishing Harbour)	101,480,843,750.00
364	Uhuishwaji wa Shirika la Uvuvi Tanzania (TAFICO)	6,131,450,574.00
365	Bandari ya Uvuvi Bagamoyo	7,067,291,458.49
366	Tanganyika-Kivu Water Management (TAKIWAMA) project	1,260,915,828.15

ORODHA YA MIRADI YA MAENDELEO KWA MWAKA 2026/27		
NA	**MRADI/PROGRAM**	**BAJETI MWAKA 2026/27**
367	Mradi wa Mageuzi ya Tasnia ya Maziwa kwa Kuzingatia Mabadiliko ya Tabianchi (Climate Smart Dairy Transformation Project - C-SDTP)	50,026,642,034.96
368	Mageuzi ya Mifumo ya Chakula Usangu (Food system transformation in Usangu landscape)	8,172,602,589.87
369	Jenga Kesho Iliyo Bora: Vijana na Kilimo Biashara I (Building a Better Tomorrow Program: Youth in Agribusiness Project I)	19,316,674,378.92
370	Mradi wa Uchumi wa Buluu	601,396,139.27
371	Mradi wa Kukuza Usimamizi Endelevu wa Uvuvi na Ukuzaji Viumbe Maji wa Bahari Tanzania - TASFAM	33,656,833,634.69
372	Usimamizi Endelevu wa Rasilimali za Madini (SMMRP)	63,657,708,000.00
373	Mradi wa Kituo cha Jemolojia Tanzania (TGC)	7,000,000,000.00
374	Mradi wa Taasisi ya Uhamasishaji Uwazi na Uwajibikaji katika Rasilimali Madini, Mafuta na Gesi Asilia (TEITI)	850,000,000.00
375	Maendeleo ya Vijana	5,000,000,000.00
376	Programu ya Ukuzaji Ujuzi kwa Vijana	11,812,374,000.00
377	Uimarishaji wa Mifumo ya Kitaifa kwa ajili ya Maendeleo ya Vijana (Strengthen National System that Support Youth Development)	853,034,000.00
378	Miradi ya Maendeleo inayotekelewa katika Ngazi ya Sekretarieti za Mikoa na Mamlaka za Serikali za Mitaa (RSs na LGAs)	2,223,452,431,114.53
379	Miradi Mingine ya Maendeleo ikiwemo ya Ujenzi na Ukarabati wa Ofisi, Usimamizi wa Fedha,Usimamizi wa Mitihani, n.k.	3,771,831,491,998.85
	JUMLA KUU YA BAJETI YA MAENDELEO	**20,819,776,391,000.00**

Tume ya Taifa ya Mipango
Jengo la Kambarage Ghorofa ya 9,
1 Mtaa wa Kambarage,
S.L.P 1324, 41104 Tambukareli,
Dodoma, Tanzania

@Tume ya Mipango Tanzania @planning_tz @planning_tz @planningtz